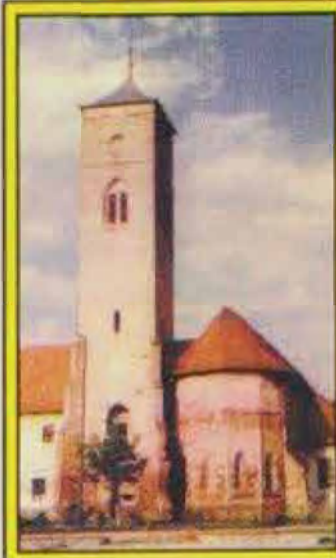




**SUBOTIČKA
DANICA
(nova)**

**KALENDAR
2006.**

ČITAJTE I ŠIRITE



Katolički list

ZVONIK

katolički list (mjesečnik) na hrvatskom jeziku

“ZVONIK” ima sljedeće stalne rubrike:

MEDITACIJA, ZAJEDNO NA LITURGIJI, SVETAC MJESECA,
UPOZNAJMO BIBLIJU, DOKUMENTI II. VATIKANSKOG KONCILIA,
VIJESTI IZ OPĆE CRKVE, DOGAĐANJA U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI,
OBITELJ, MLADI, DJECA, VJERNICI PITAJU,
POVIJESNI KUTAK, EKUMENIZAM,
NAŠ KANDIDAT ZA SVECA - O. GERARD TOMO STANTIĆ...

Srdačno pozivamo sve čitatelje na suradnju.
Ukoliko imate kakvu vijest ili prilog za gore navedene rubrike
pošaljite ih na adresu uredništva.

Osnivači lista su svećenici Hrvati Subotičke biskupije a izdaje ga
Rimokatolički župni ured sv. Roka u Subotici.

Narudžbe i informacije: Uredništvo "ZVONIKA",
Beogradski put 52, 24000 SUBOTICA,

Tel.: +381 24 554 896; Fax: +381 24 551 036 E-mail: zvonik@tippnet.co.yu

Web stranica: www.zvonik.org.yu

Godišnja pretplata na "ZVONIK"

- U SCG - 1080 din. - uplate primamo do 15. 01. 2005.
- Inozemstvo - 40 eura ili 300 kuna; avionom: 80 USD
pretplatnici iz inozemstva i R. Hrvatske uplate mogu
poslati poštanskom uputnicom ili čekom na adresu:

Gabrijela Skenderović

Kneza Trpimira 1/3 44320 Kutina, R. Hrvatska (može i u kunama)

tel. (99 385) (0)44 681-272

Slika na naslovnoj stranici:

Katedrala-bazilika sv. Terezije u Subotici - foto: Augustin Juriga

Slika na koricama:

Župna crkva sv. Pavla u Baču

SUBOTIČKA DANICA (nova)
kalendar za 2006. godinu
godište LXXXV.

Uredničko vijeće:

Andrija Anišić, Stjepan Beretić, mr. Ervin Čeliković, Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska, dr. Andrija Kopilović, s. Blaženka Rudić i Alojzije Stantić

Objavljuje:

Župni ured sv. Terezije
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Glavni urednik:

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Odgovorni urednik:

predsjedavajući Katoličkog instituta
za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović"

dr. Andrija Kopilović
24000 Subotica, Starine Novaka 58

Lektorica:

Katarina Čeliković

Tehnički urednik:

mr. Ervin Čeliković

Tisak:

Štamparija "Printex"
24000 Subotica, Stipe Grgića 58

Subotica, 2005.



SUBOTIČKA DANICA

(nova)

**Kalendar
za 2006. godinu**



SD

Subotica, 2005.



Benedictus PP XVI

*Papa Benedikt XVI.,
poglavar Katoličke crkve*

SIJEČANJ

Januar



KATOLIČKI

N 1 NOVA GODINA; Marija Bogorod.
 P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
 U 3 Genoveva, Anastazija S., Cvijeta
 S 4 Dafroza, Angela F., Borislava
 Č 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
 P 6 **BOGOJAVLJENJE (Tri kralja) Gašpar** ☽
 S 7 Rajmund P. Rajko, Zoran
N 8 KRŠTENJE ISUSOVO; Severin, Bogoljub
 P 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix
 U 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
 S 11 Honorat, Neven, Higin
 Č 12 Ernest, Tatjana Rimska
 P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
 S 14 Feliks, Srećko, Veco ☺
N 15 2. KR. G.; Pavao pust., Anastazija
 P 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
 U 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
 S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
 Č 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
 P 20 Fabijan, Sebastijan
 S 21 Agneza, Janja, Neža
N 22 3. KR. G.; Vinko, Anastazija ☽
 P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
 U 24 Franjo Saleški, Bogoslav
 S 25 **OBRAĆENJE SV. PAVLA ap.; Ananija**
 Č 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
 P 27 Andela Merici, Pribislav, Živko
 S 28 Toma Akvinski, Tomislav
N 29 4. KR. G.; Valerije, Konstancije ☹
 P 30 Martina, Gordana, Darinka
 U 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR 2005. / JANUAR 2006. - pravoslavni
N 19 28. po D. - Otaca - Oci; Sv. m. Bonifacije
 P 20 Sv. Ignjatije Bogon.; (Pret. Rožd.)
 U 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
 S 22 Sv. velikomučenica Anastasija
 Č 23 Sv. 10 m. Kritskih; (Tucindan)
 P 24 Sv. ppm. Evgenija; - *Badnji dan*
S 25 Roždestvo Hristovo- BOŽIC
N 26 29. po D.; Sabor Presv. Bogorodice
P 27 Sv. prvomučenik i arhidakon Stefan
 U 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
 S 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
 Č 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska
 P 31 Pp. Melanija, (Odanije Roždestva)
S 1 JAN. - Obrez.G.I.Hr.; sv. Vasilije V., Nova g.
N 2 30. po D.; Sv. Silvestar, (Pret. Bogojav.)
 P 3 Sv. pr. Malahija, sv.m. Gordije
 U 4 Sabor 70 sv.ap., sv. Jevstatije
 S 5 Krstovdan; Sv.m. Teopempt i Teona
Č 6 Bogojavljenje
P 7 Sabor sv. Jovana Krst. - Jovanjdan
 S 8 Svm Julijan i Vasilisa; Pp. Georgije Hozevit
N 9 31. po D.; Sv.m. Polievkt, sv. Filip Moskov.
 P 10 Sv. Grigorije Niski, pp. Dometijan
 U 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
 S 12 Sv. mučenica Tatijana
 Č 13 Sv.m. Ermil (Odan. Bogojavljenja)
P 14 Sv. Sava prvi arhiepiskop srpski
 S 15 Pp. Pavle, pp. Gavriilo L.
N 16 32. po D.; Casne verige ap. Petra
 P 17 Pp. Antonije Veliki
 U 18 Sv. Atanasije Veliki

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	21
11.	07	35	16	32
21.	07	29	16	45
31.	07	20	16	59

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	6.	19	57
Uštap:	14.	10	48
Posljednja četvrt:	22.	16	14
Mlađak:	29.	15	15

BILJEŠKE

Siječanj:

Vrijeme: 1. siječnja zaručena zora donaša nezgodno vrijeme. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godina iščekiva.

U siječnju vode - vino nam ode!

/Ove narodne izreke o vremenu uzete su iz Subotičke Danice za 1932. godinu/

VELJAČA

Februar



KATOLIČKI

- S 1 Sever, Brigita, Miroslav
 Č 2 **SVIJEČNICA**; Svjetlana, Marin, Marijan
 P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
 S 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
N 5 5. KR. G.; Agata, Jagoda, Dobrila ☹
 P 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
 U 7 Držislav, Rastimir, Rikard
 S 8 Jeronim Emilijani, Jerko, Mladen
 Č 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
 P 10 **Bl. Alojzije Stepinac**; Skolastika
 S 11 Gospa Lurdska, Mirjana
N 12 6. KR. G.; Eulalija, Zvonka, Zvonimir ☺
 P 13 Katarina R., Božidarka, Kastor
 U 14 Valentin, Zdravko, Valentina
 S 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
 Č 16 Julijana, Onezim, Miljenko, Đula
 P 17 Sedam utemelj. Reda slugu BDM
 S 18 Bernardica, Šimun, Gizela
N 19 7. KR. G.; Bonifacije, Konrad, Blago
 P 20 Leon, Lav, Lea
 U 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir ☹
 S 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko
 Č 23 Romana, Polikarp, Grozdan
 P 24 Montan, Modest, Goran, (Matija)
 S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje
N 26 8. KR. G.; Aleksandar, Sandra, Branimir
 P 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil ☹
 U 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub ☹

PRAVOSLAVNI

- JANUAR / FEBRUAR - pravoslavni**
 S 19 Pp. Makarije Egip., Sv. Marko Ef.
 Č 20 Pp. Jevtimije Veliki
 P 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
 S 22 Sv.ap.Timotej, ppm. Anastasija
N 23 33. po D.; Sv. svm. Kliment Ankirski
 P 24 Pp. Ksenija Rimljanka
 U 25 Sv. Grigorije Bogoslov
 S 26 Pp. Ksenofont i Marija
 Č 27 Prenos mošt. sv. Jovana Zlatousta
 P 28 Pp. Jefrem Sirin
 S 29 Prenos mošt. sv. Ignjatija Bogonosca
N 30 Ned. o Mitaru i Fariseju; Sv. Tri Jerarha
 P 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
U 1 FEB. - Sv.m. Trifun (Pret. Sretenija)
 S 2 Sretenije Gospodnje
 Č 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiep.
 P 4 Pp. Isidor Pelusiot; pp. Nikolaj
 S 5 Sv. mučenica Agatija
N 6 Ned. o bludnom sinu; Sv. Fotije i Vukol Sm.
 P 7 Sv. Partenije Lampsakijski
 U 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II
 S 9 Sv. mučenik Nikifor (Odanije Sretenja)
 Č 10 Sv. svm. Haralampije
 P 11 Sv. svm. Vasilije, sv.m.Đorđe Kratovac
 S 12 Sv. Meletije Antioh. Zadušnice
N 13 Nedelja mesopusna; (Mesne poklade)
 P 14 Pp. Avksentije; sv. Kiril Slovenski
 U 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevsevije pust.

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	01
10.	07	07	17	14
19.	06	53	17	27
28.	06	37	17	40

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	5.	07	29
Uštap:	13.	05	44
Posljednja četvrt:	21.	08	17
Mlađak:	28.	01	31

BILJEŠKE

Veljača:
Vrijeme: Kad je Marindan vedar, dugačka će biti zima; ako pada i duše, proljeće se približava. Ako je na 22. - na Katedru sv. Petra hladno, trajat će zima dugo.
U veljači prašina znači: dobra ljetina.

OŽUJAK

Mart



KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 ČISTA SRIJEDA - Pepelnica; Albin
 Č 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
 P 3 Marin, Kunigunda, Kamilo
 S 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
N 5 1. KORIZ. (Čista); Euzebij, Teofil
 P 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
 U 7 Perpetua i Felicita
 S 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško (kvatre)
 Č 9 Franciska Rimska, Franjka, Fanika
 P 10 Emil, 40 muč, Krunoslav (kvatre)
 S 11 Eutimije, Kandid, Firmin, Tvrko (kvatre)
N 12 2. KORIZ. (Pačista); Maks., (Grgur)
 P 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 U 14 Matilda, Miljana, Borislava
 S 15 Longin, Veljko, Vjekoslava
 Č 16 Herbert, Agapit, Smilja, Hrvoje
 P 17 Patrik, Domagoj, Hrvatini
 S 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
N 19 3. KORIZ. (Bezimena); JOSIP, zaruč. BDM
 P 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 U 21 Serapion, Vesna
 S 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
 Č 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 P 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
 S 25 BLAGOVIJEST; Marija, Maja, Marijan
N 26 4. KORIZ. (Sredoposna); Emanuel
 P 27 Lidija, Rupert, Lada
 U 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 S 29 Bertold, Jona, Eustazije
 Č 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 P 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

FEBRUAR / MART - pravoslavni
 S 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugih 12 m.
 Č 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 P 18 Sv. Lav Rimski, Teodor Komolovinski
 S 19 Sv. ap. Arhip, Filimon i Apfija
N 20 Nedelja siropusna; (Bele poklade)
 P 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije (poč. posta)
 U 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 S 23 Sv. svm. Polikarp Smirnski
 Č 24 I i II obret. glave sv. Jovana Krst.
 P 25 Sv. Tarasije Carigradski
 S 26 Sv. Porfirije ep. Gaski - *Teodorova subota*
N 27 1. posta - čista - Pravoslavlja; Pp. Prokopije D.
 P 28 Pp. Vasilije Ispovednik
U 1 MAR. - Sv. ppm. Evdokija
 S 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 Č 3 Sv. m. Evtropije, Kleonik, Vasilisk
 P 4 Pp. Gerasim Jordanski
 S 5 Sv. m. Konon, pp. Marko Podvižnik
N 6 2. posta - Pačista; Sv. 42 mučenika iz Amoreje
 P 7 Sv. 7 svm. Hersonskih
 U 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
 S 9 Sv. 40 m. sevastijskih - Mladenci
 Č 10 Sv. mučenik Kodrat Korintski
 P 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
 S 12 Sv. Grigorije Dvojeslov
N 13 3. posta - Krstopoklona
 P 14 Pp. Benedikt Nursijski
 U 15 Sv. mučenik Agapije
 S 16 Sv. Aristovul
 Č 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 P 18 Sv. Kiril Jerusalimski

Sunce u ožujku:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	17	42
11.	06	17	17	56
21.	05	58	18	09
31.	05	39	18	22

Mjesečeve mijene u ožujku:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	6.	21	16
Uštap:	15.	00	36
Posljednja četvrt:	22.	20	11
Mlađak:	29.	11	15

BILJEŠKE

Ožujak:

Vrijeme: Ako je na Josipovo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrijeme 10., na 40 mučenika, tako ostaje 40 dana.

Bolje da te majka bije, neg ožujsko sunce grije.

TRAVANJ

April



KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Hugo, Teodora, Božica
N 2 5. KORIZ. (Gluha); Franjo Paulski
 P 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
 U 4 Izidor, Žiga, Strahimir
 S 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
 Č 6 Vilim, Celzo, Rajko
 P 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
 S 8 Dionizije Kor., Alemka
N 9 CVJETNICA; Marija Kleof., Demetrije
 P 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
 U 11 Stanislav, Stana, Radmila
 S 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
 Č 13 **VELIKI ČETVRTAK**; Martin I. papa
 P 14 **VELIKI PETAK**; Maksim, Tiberije
 S 15 **VELIKA SUBOTA**; Anastazija, Bosiljka
N 16 USKRS (VAZAM); Josip B. L., Bernardica
 P 17 **USKRSNI PONEĐJELJAK**; Rudolf, Robert
 U 18 Eleuterije, Amadej
 S 19 Konrad, Ema, Rastislav
 Č 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 P 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
 S 22 Soter i Kajo, Teodor
N 23 2. USKRS. (BIJELA); Juraj, Bela, Đurdica
 P 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
 U 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
 S 26 Kleto i Marcelin, Zorko
 Č 27 **Bl. Ozana Kotorska**; Jakov Zadr.
 P 28 Petar Chanel, Euzebije
 S 29 Katarina Sijenska, Kata
N 30 3. USKRS. NEDJ.; Pio V. papa, Josip C.

MART / APRIL - pravoslavni
 S 19 Sv. m. Hrizant, Darija i dr.
N 20 4. posta - Sredoposna
 P 21 Pp. Jakov Ispovednik
 U 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
 S 23 Sv. ppm. Nikon i drugi (*Prvo bdenije*)
 Č 24 Pp. Zaharije; (*Pret. Blagov.*)
 P 25 Blagovesti (*Drugo bdenije*)
 S 26 Sabor sv. arh. Gavriila (*Odan. Blagovesti*)
N 27 5. posta - Gluvna; Pp. Matrona Solunska
 P 28 Pp. Ilarion Ispovednik
 U 29 Pp. Marko Aretuski
 S 30 Pp. Jovan Lestvičnik
 Č 31 Svm. Ipatije Gangrijski
 P 1 **APR.** - Pp. Marija Egipćanka
 S 2 Pp. Tit Čudotvorac - *Lazareva subota-Vrbica*
N 3 6. posta - Cvetna; Ulazak G.I.H. u Jerus. - Cveti
 P 4 Pp Josif Himnograf
 U 5 Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
 S 6 Sv. Evtihije Carigradski
 Č 7 **Veliki četvrtak (Veliko bdenije)**
P 8 Veliki petak
 S 9 **Velika subota**
N 10 Vaskrsenje G. I. Hrista (VASKRS)
P 11 Vaskrsni ponedjeljak
U 12 Vaskrsni utorak; Pp. Vasilije Ispoved.
 S 13 Sv. svm. Artemon Laodikijski
 Č 14 Sv. Martin Ispovednik
 P 15 Sv. ap. Aristarh, Pud i Trofim; (*Istočni petak*)
 S 16 Sv. m. Agapija, Hionija i Irina
N 17 2. vaskrs. - Tomina; Pp. Simeon Persijski

Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	37	18	23
10.	05	20	18	35
20.	05	02	18	48
30.	04	46	19	01

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	5.	13	01
Uštap:	13.	17	40
Posljednja četvrt:	21.	04	28
Mlađak:	27.	20	44

BILJEŠKE

Travanj:

Vrijeme: Ako žabe zapjevaju prije ožujka, štitit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslov. Kišovit travanj, rodna godina.

Vedri li se travanj noću, škodi vinu ko i voću.

SVIBANJ

Maj



KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Josip radnik; Sigismund, Žiga, Jeremija
 U 2 Atanazije, Eugen, Boris
 S 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
 Č 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 P 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
 S 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
N 7 4. USKRS. NEDJ.; Duje, Gizela, Boris
 P 8 Marija Posrednica, Bratoljub, Celestin
 U 9 Pahomije, Herma, Mirna
 S 10 *Bl. Ivan Merz*, Gospa Trs., Antonin, Job
 Č 11 Mamerto, Franjo Hieronym
 P 12 *Leopold Mandić*; Bodgan, Pankracije
 S 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema
N 14 5. USKRS. NEDJ.; Matija ap., Matiša
 P 15 Izidor, Sofija, Sonja
 U 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
 S 17 Pascal, Paško, Bruno, Akvilin
 Č 18 Ivan I. papa, Kristijan A.
 P 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
 S 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
N 21 6. USKRS. NEDJ.; Andrija B., Dubravka
 P 22 Helena, Jagoda, Milan, Renata
 U 23 Deziderije, Željko, Željka
 S 24 BDM Pomoćnica, Suzana
 Č 25 **SPASOVO (UZAŠAŠĆE)**; Beda Časni
 P 26 Filip Neri, Zdenko
 S 27 Augustin Canter., Vojtjeh
N 28 7. USKRS. NEDJ.; German, Vilim
 P 29 Maksim, Ervin, Većeslav
 U 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
 S 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

APRIL / MAJ - pravoslavni

P 18 Pp. Jovan (*Pobusani ponedjeljak*)
 U 19 Pp. Jovan Vethopešternik
 S 20 Pp. Teodor Trihina
 Č 21 Sv. svm. Januarije
 P 22 Pp. Teodor Sikeot
S 23 Sv. vm. Georgije - Đurdevdan
N 24 3. vaskrs. - Mironosica; Sv. Sava Stratilat
 P 25 Sv. ap. i jevandelist Marko, *Markovdan*
 U 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
 S 27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru
 Č 28 Sv. ap. Jason i Sosipatr
P 29 Sv. Vasilije Ostroški Čud.
 S 30 Sv. ap. Jakov Zevedejev
N 1 MAJ. -4.vaskrs. -Raslab.; Sv pr. Jeremija
 P 2 Sv. Atanasije Veliki
 U 3 Sv. m. Timotej i Mavra
 S 4 Sv. m. Pelagija Tarsijska (*Prepolovljenje*)
 Č 5 Sv. velikomučenica Irina
 P 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv. Save
 S 7 Pojava časnog Krsta u Jerusalimu
N 8 5.vaskrs. -Samarjan.; Sv.ap.i jev. Jovan B.
 P 9 Prenos moštiju Sv. Nikole
 U 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp. Isidora
S 11 Sv. Kirilo i Metodije (Odan.Prepolov.)
 Č 12 Sv. Epifanije, sv. German Carigradski
 P 13 Sv. m. Glikerija
 S 14 Sv. mučenik Isidor
N 15 6. vaskrs. - Slepog; Pp. Pahomije Vel.
 P 16 Pp. Teodor Osvećeni
 U 17 Sv. ap. Andronik i Junija
 S 18 Sv. m Teodor Ankir.; (*Odanije Vaskrsa*)

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	44	19	03
11.	04	30	19	15
21.	04	18	19	27
31.	04	10	19	37

Mjesečeve mijene u svibnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	5.	06	31
Uštap:	13.	07	51
Posljednja četvrt:	20.	10	21
Mlađak:	27.	06	26

BILJEŠKE

Svibanj:

Vrijeme: Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac, Servac, Bonivad i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suh svibanj, prazne vreće.

Kad u svibnju mnogo sijeva, zemljodjelac neka pjeva.

LIPANJ

Juni



KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Justin, Mladen
 P 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
 S 3 Karlo Lwanga i drugovi
N 4 DUHOVI; Kvirin sisački, Predrag
 P 5 Marija Majka Crkve; Bonifacije
 U 6 Norbert, Neda
 S 7 Robert, Sabinijan, Radoslav (kvatre)
 Č 8 Medard, Vilim, Žarko
 P 9 Pelagija, Efrem, Ranko (kvatre)
 S 10 Margareta, Greta, Biserka (kvatre)
N 11 PRESVETO TROJSTVO; Barnaba ap.
 P 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 U 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 S 14 Rikard, Rufin, Elizej
Č 15 TIJELOVO; Vid, Jolanka, Ferdinand
 P 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko
 S 17 Emilija, Laura, Bratoljub
N 18 11. KR. G.; Marko i Marcelijan
 P 19 Romuald, Rajka, Bogdan
 U 20 Naum Ohrid., Goran
 S 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
 Č 22 Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma M.
 P 23 Srce Isusovo; Sidonija, Josip C. Zdenka
 S 24 Srce Marijino; Rođenje Ivana Krstitelja
N 25 12. KR. G.; Eleonora, Vilim
 P 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 U 27 Ćiril Aleks., Ladislav Ugarski, Ema
 S 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 Č 29 **PETAR I PAVAO**; Krešimir, Beata
 P 30 Ernest Praški, Rimski prvomučenici

MAJ / JUN - pravoslavni
Č 19 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
 P 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan Piperski
S 21 Sv. car Konstantin i car. Jelena
N 22 7. vaskrs. - Svetih Otaca; Sv. m. Jovan Vladimir
 P 23 Pp. Mihailo Ispovednik
 U 24 Pp. Simeon Divnogorac
 S 25 Ill obretenje glave sv. Jovana Krst.
 Č 26 Sv. apostol Karp i Alfej
 P 27 Sv. svm. Terapont (Odanije Vaznesenja)
 S 28 Pp. Nikita Ispovednik (Zadušnice)
N 29 DUHOVI - Pedesetnica - Trojice
P 30 Duhovski ponedjeljak; Pp. Isakije Dalmat.
U 31 Duhovski utorak; Sv. ap. Jerma i muč. Ermije
 S 1 **JUN.** - Sv. m. Justin Filozof
 Č 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
 P 3 Sv. m. Lukilijan i drugi
 S 4 Sv. Mitrofan, sv. m. Marta i Marija; (Od. Pedeset.)
N 5 1 po D.; Sv. svm. Dorotej (Petrovdan. poklade)
 P 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi; (Početak posta)
 U 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
 S 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
 Č 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 P 10 Sv. svm. Timotej Bruski
 S 11 Sv. ap. Vartolomej i Varnava
N 12 2. po D.; Pp. Onufrije Vel. i pp. Petar Aton.
 P 13 Sv. m. Akilina i sv. Trifilije Levkusijski
 U 14 **Sv. prorok Jelisej**
S 15 Sv. vm. car Lazar; Vidovdan
 Č 16 Sv. Tihon Amatunski - Čudotvorac
 P 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	10	19	38
10.	04	06	19	45
20.	04	05	19	49
30.	04	09	19	50

Mjesečeve mijene u lipnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	4.	00	06
Uštap:	11.	19	03
Posljednja četvrt:	18.	18	46
Mladač:	25.	17	05

BILJEŠKE

Lipanj:

Vrijeme: Kiša 8. na Medarda lako ne pristaje. Magla il kiša na sv. Vida šturavo će biti žito. Al ni u suši glada, ni u kiši blaga.

Hladan lipanj sve pokunji.

SRPANJ

Juli



KATOLIČKI

S 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
N 2 13. KR. G.; Oton, Matinijan, Višnja
 P 3 Toma Apostol; Tomo
 U 4 Elizabeta Portugalska, Jelica, Neven
 S 5 Ćiril i Metod, Antun M. Zakarija
 Č 6 Marija Goretti, Bogomila
 P 7 Vilibald, Klaudija, Vilko
 S 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
N 9 14. KR. G.; Bl. Marija Petković
 P 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 U 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
 S 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
 Č 13 **Majka Božja Bistrička**; Henrik, Hinko
 P 14 Kamilo de Lellis, Miroslav
 S 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
N 16 15. KR. G.; Gospa Karmelska, Elvira
 P 17 Hedviga, Branko, Marcelina
 U 18 Fridrik, Arnulf, Natko
 S 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
 Č 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
 P 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
 S 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
N 23 16. KR. G.; Brigita šv. zašt. Europe
 P 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 U 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
 S 26 Joakim i Ana, (rod. BDM), Anica
 Č 27 Kliment Ohridski i dr., Natalija
 P 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
 S 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
N 30 17. KR. G.; Petar Kriz., Rufin, Anđa
 P 31 Ignacije Loyolski, Vatroslav

PRAVOSLAVNI

JUN / JUL - pravoslavni
 S 18 Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
N 19 3. po D.; Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
 P 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohrid.
 U 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
 S 22 Sv. svm. Jevsevije
 Č 23 Sv. m. Agripina
P 24 Rođ. sv. Jovana Krst. - Ivanjdan
 S 25 Sv. ppm. Fevronija
N 26 4. po D.; Pp. David Solunski
 P 27 Pp. Sampson Stranoprimec
 U 28 Prenos mošt. sv. Kira i Jovana
S 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
 Č 30 Sabor svetih 12 apostola - Pavlovdan
 P 1 **JUL. - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan**
 S 2 Polaganje rize Presv. Bogorodice
N 3 5. po D.; Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
 P 4 Sv. Andrej Kritski i pp. Marta
 U 5 Pp. Atanasije Atonski
 S 6 Pp. Sisoje Veliki
 Č 7 Pp. Toma Malein, sv.m. Nedelja
 P 8 Sv. vm. Prokopije
 S 9 Sv. svm. Pankratije, sv. Teodor
N 10 6. po D.; Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 P 11 Sv. vm. Efimija i blažena Olga
 U 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
 S 13 Sabor sv. arhangela Gavrila
 Č 14 Sv. pa. Akila, Pp. Nikodim
 P 15 sv. m. Kirik i Julita
 S 16 Sv. svm. Antinogen, sv.m. Julija
N 17 7. po D.; Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 P 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Sunce u srpnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	09	19	50
11.	04	16	19	46
21.	04	26	19	38
31.	04	37	19	27

Mjesečeve mijene u srpnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	3.	17	37
Uštap:	11.	04	02
Posljednja četvrt:	17.	20	13
Mlađak:	25.	05	31

BILJEŠKE

Srpanj:

Vrijeme: Kakav je srpanj, takav je siječanj. Srpanj močvaran svačemu je kvaran.

Bijeli oblak pada, bit će kiše hlada. Crni oblak leti, duga kiša prijeti.

KOLOVOZ

August



KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 S 2 Porcijunkula, Gospa od anđ.
 Č 3 **Bl. Augustin Kažotić**; Lidija
 P 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
 S 5 Snježna Gospa, Nives, Snježana
N 6 18. KR. G.; Preobraženje Gospodnje
 P 7 Siksto papa, Darko, Donat
 U 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 S 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 Č 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik
 P 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 S 12 Anicet, Hilarija, Veselka
N 13 19. KR. G.; Poncijat i Hipolit, Ivan B.
 P 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebijije, Alfred
U 15 UZNESENJE BDM - V. Gospa; Marija
 S 16 **Sv. Rok**, (Stjepan kralj, za opću C.)
 Č 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 P 18 Jelena Križarica, Jelka
 S 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
N 20 20. KR. G.; Sv. Stjepan kralj, Krunoslav
 P 21 Pio X. papa, Hermogen, Anastazija
 U 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 S 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
 Č 24 Bartol apostol; Bariša, Emilija
 P 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
 S 26 Sv. Bernard
N 27 21. KR. G.; Monika, Honorat, Časlav
 P 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije
 U 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
 S 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 Č 31 Rajmud, Rajko, Optat, Željko

JUL / AVGUST - pravoslavni
 U 19 Sv. Stefan i pp. Evgenija
S 20 Sv. prorok Ilija - Ilijindan
 Č 21 Sv. prorok Jezekilj
 P 22 Sv. Marija Magdalena (*Blaga Marija*)
 S 23 Sv. m. Trofim, Teofil i drugi
N 24 8. po D.; Sv. mučenica Hristina
 P 25 Uspenije sv. Ane
 U 26 Ppm. Paraskeva
 S 27 Sv. vm. Pantelejmon
 Č 28 Sv.ap. i đak. Prohor, Nikanor, Timon i Parmen
 P 29 Sv.m. Kalinik i Serafima
 S 30 Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
N 31 9. po D.; Sv. Evdokim (Gospoj. pokl.)
 P 1 **AVG.** - Izn. Časnog Krsta, Makaveji (*poč. posta*)
 U 2 Prenos mošt. sv. prvom. i arh. Stefana
 S 3 Pp. Isakije, Dalmat i Favst
 Č 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 P 5 Sv.m. Evsignije (*Pretrp. Preobraženja*)
S 6 Preobraženje Gospodnje
N 7 10. po D.; Sv. ppm. Dometije i pp. Or
 P 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 U 9 Sv. ap. Matija i sv. m. Antonije
 S 10 Sv. m. arhidakon Lavrentije
 Č 11 Sv. m. i arhandel Evplo
 P 12 Sv. m. Fotije i Anikita
 S 13 Sv. m. Ipolit (*Odanije Preobraženja*)
N 14 11. po D.; Sv. prorok Mihej (Pretr. Uspenija)
P 15 Usp. Presv. Bogorodice - Vel. Gospojina
 U 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 S 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 Č 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Rilski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	38	19	26
10.	04	49	19	13
20.	05	01	18	57
30.	05	14	18	35

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	2.	09	46
Uštap:	9.	11	54
Posljednja četvrt:	16.	02	51
Mlađak:	23.	20	10
Prva četvrt:	31.	23	57

BILJEŠKE

Kolovoz:

Vrijeme: Vedri i vrući dani oko Gospojine dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

Ako kolovoz žeže, žeže i vino.

RUJAN

Septembar



KATOLIČKI

P 1 Egidije, Branimir, Tamara
 S 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
N 3 22. KR. G.; Grgur Veliki, Gordana
 P 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
 U 5 **Bl. Majka Terezija**; Lovro J., Borko
 S 6 Zakarija, Boris, Davor
 Č 7 **Marko Križevčanin**; Blaženko ☺
 P 8 **ROĐENJE BDM (Mala Gospa)**; Maja
 S 9 Petar Claver, Strahimir
N 10 23. KR. G.; Nikola Tolen., Pulherija
 P 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 U 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 S 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 Č 14 Uzvišenje Sv. Križa; Višeslav ☺
 P 15 Gospa Žalosna; Melita, Dolores
 S 16 Sv. Eufemija, Kornelije i Ciprijan
N 17 24. KR. G.; Robert B., Rane sv. Franje
 P 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
 U 19 Januarije, Suzana, Emilija
 S 20 Andrija Kim, Svjetlana (kvatre)
 Č 21 Matej ap. i ev.; Matko, Mato
 P 22 Toma Vil., Mavro, Žarko (kvatre) ☺
 S 23 Lino, Tekla, Konstancije, Pater Pio (kvatre)
N 24 25. KR. G.; Gospa od Otkup., Mirko
 P 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 U 26 Kuzma i Damjan, Damir, Justina
 S 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 Č 28 Vjenceslav, Većeslav, Veco
 P 29 Mihael, Gabriel i Rafael; Milan
 S 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije ☺

PRAVOSLAVNI

AVGUST / SEPTEMBAR - pravoslavni
 P 19 Sv. m. Andrej Stratilat
 S 20 Sv. prorok Samuilo; sv. Filip Iraklijski
N 21 12. po D.; Sv. ap. Tadej, sv. m. Vasa
 P 22 Sv. mučenik Agatonik
 U 23 Sv. sv. Irinej i m. Lup (Odan. Uspenija)
 S 24 Sv. sv. Evtihije, sv. m. Sira
 Č 25 Sv. ap. Vartolomej; sv. ap. Tit
 P 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
 S 27 Pp. Pimen Veliki
N 28 13. po D.; Pp. Mojsije Murin i Sava Pskov.
P 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krst.
 U 30 Sv. Aleksandar Nevski
 S 31 Polag. pojasa Presv. Bogorodice
 Č 1 **SEP.** - Pp. Simeon Stolpnik - Crkv. nova god.
 P 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
 S 3 Sv. sv. Antim, sv. Joanikije I
N 4 14. po D.; Sv. sv. Vavila, sv. pr. Mojsije
 P 5 Sv. pr. Zaharija i sv. Jelisaveta
 U 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
 S 7 Sv. m. Sozont (Pret. Rož. Presv. Bogor.)
Č 8 Rožd. Presv. Bogorodice - M. Gospojina
 P 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
 S 10 Sv. Minodora, Mitrodora i Nimfodora
N 11 15. po D.; Pp. Teodora Aleksandrijska
 P 12 Sv. sv. Avtomon - (Od. Rožd. Presv. B.)
 U 13 Sv. sv. Kornilije - (Pretpr. Vozdviž.)
S 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
 Č 15 Sv. vm. Nikita; sv. Josif Temišvarski
 P 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
 S 17 Sv. m. Vera, Nada i Ljubav i majka im Sofija

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	16	18	35
11.	05	28	18	16
21.	05	41	17	57
30.	05	52	17	39

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:	h	m
Uštap:	7.	19	42
Posljednja četvrt:	14.	12	16
Mladak:	22.	12	45
Prva četvrt:	30.	12	04

LISTOPAD

Oktobar



KATOLIČKI

N 1 26. KR. G.; Terezija od Djeteta Isusa

P 2 Anđeli Čuvari, Anđelko, Anđelka

U 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard

S 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo

Č 5 Flavijan, Placid, Miodrag, Gala

P 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera

S 7 BDM od Krunice (Ružarija)

N 8 27. KR. G.; Demetrije i dr., Zvonimir

P 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi

U 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko

S 11 Bl. Ivan XXIII., Emilijan, Milan

Č 12 Serafin, Maksimilijan, Makso

P 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo

S 14 Kalist papa, Divko, Divna

N 15 28. KR. G.; Terezija Avilska, Zlata

P 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque

U 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav

S 18 Luka ev.; Lukša, Svjetlovid

Č 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues

P 20 Vendelin, Irena, Miroslava

S 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija

N 22 29. KR. G.; Marija Sal.; Dražen

P 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin

U 24 Antun M. Claret, Jaroslav

S 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić

Č 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko

P 27 Šabina Avilska, Gordana

S 28 Šimun i Juda Tadej; Siniša, Tadija

N 29 30. KR. G.; Narcis, Donat, Darko

P 30 Marcel, Marojko, German

U 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

PRAVOSLAVNI

SEPTEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni

N 18 16. po D.; Sv. Evmenije Korint. i svm. Ariadna

P 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont

U 20 Sv. vm. Jevstatije

S 21 Sv. ap. Kodrat - (Od. Vozdviženja)

Č 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona

P 23 Začeće sv. Jovana Krstitelja

S 24 Sv. pm. Tekla - Zadušnice

N 25 17. po D.; Pp. Efrosinija i Sv. Sergije Radonješ.

P 26 Sv. ap. i jevandelist. Jovan Bogoslov

U 27 Sv. m. Kalistrat

S 28 Pp. Hariton Ispovednik

Č 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan

P 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail

S 1 **OKT.** - Pokrov presvete Bogorodice

N 2 18. po D.; Sv. svm Kiprijan

P 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit

U 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović

S 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije

Č 6 Sv. apostol Toma - Tomindan

P 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srdevdan

S 8 Pp. Pelagija; pp. Taisa

N 9 19. po D.; Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slep

P 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija

U 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani

S 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik

Č 13 Sv. m. Karp, nm. Zlata Meglenska

P 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka

S 15 Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije

N 16 20. po D.; Sv. m. Longin Kapetan

P 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski

U 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Sunce u listopadu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	53	17	37
10.	06	05	17	20
20.	06	18	17	02
30.	06	32	16	46

Mjesečeve mijene u listopadu:

	Dan:	h	m
Uštap:	7.	04	13
Posljednja četvrt:	14.	01	26
Mlađak:	22.	06	14
Prva četvrt:	29.	22	25

STUDENI

Novembar



KATOLIČKI

S 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto
Č 2 Dušni dan; Dušica, Duško
P 3 Martin P., Hubert, Silvija
S 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
N 5 31. KR. G.; Emerik, Mirko ☺
P 6 Leonard, Sever, Vedran
U 7 Engelbert, Anđelko
S 8 Gracija Kotorski; Bogdan
Č 9 Teodor, Ivan Lateranski
P 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
S 11 Martin biskup, Davorin
N 12 32. KR. G.; Jozafat, Emilijan ☽
P 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
U 14 Nikola Tavelić; Ivan Trogirski, Zdenko
S 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
Č 16 Margareta, Gertruda, Agneza As.
P 17 Elizabeta U. (za opću C.), Hilda, Igor
S 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
N 19 33. KR. G.; Elizabeta U., Krispin, Severin ☹
P 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund ☹
U 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
S 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
Č 23 Klement, Milivoj, Blagoje
P 24 Krizogon, Krševan, Firmin
S 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
N 26 KRIST KRALJ; Konrad, Leonard
P 27 Maksim, Severin, Virgilije
U 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav ☽
S 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
Č 30 Andrija apostol; Hrvoslav

PRAVOSLAVNI

OKTOBAR / NOVEMBAR - pravoslavni
S 19 Sv. prorok Joil
Č 20 Sv. vm. Artemije
P 21 pp. Ilarion Veliki
S 22 Sv. ravnoap. Averkije Jevropoljski; (Zadušnice)
N 23 21. po D.; Sv. ap. Jakov, prvi epis. Jerusal.
P 24 Sv. vm. Areta
U 25 Sv. m. Markijan i Martirije
S 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
Č 27 Sv. mučenik Nestor
P 28 Sv. vm. Paraskeva; svm. Terentije
S 29 Sv. Avramije, sv. Anastazija
N 30 22. po D.; Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
P 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
U 1 NOV. - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
S 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
Č 3 Obn. hrama sv. Georgija - Đurđić
P 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
S 5 Sv. ppm. Galaktion i Epistima
N 6 23. po D.; Sv. Pavle Ispovednik
P 7 Sv. 33 m. u Melitini, pp. Lazar
U 8 Sabor sv. arh. Mihaila - Arandelovdan
S 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
Č 10 Sv. ap. Olimp, Erast, Rodion i dr.
P 11 Sv. m. Mina; Sv. kralj Stefan Dečan. - Mratindan
S 12 Sv. Jovan Milostivi
N 13 24. po D.; Sv. Jovan Zlatoust
P 14 Sv. ap. Filip (Božićne poklade)
U 15 Sv. m. Gurije, Samon i Aviv (Poč. posta)
S 16 Sv. ap. i jevandelist Matej
Č 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	16	43
11.	06	49	16	30
21.	07	03	16	20
30.	07	15	16	14

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Uštap:	5.	13	58
Posljednja četvrt:	12.	18	45
Mlađak:	20.	23	18
Prva četvrt:	28.	07	29

BILJEŠKE

BILJEŠKE

Studen:

Vrijeme: Ako je na Sve Svete vlažno, bit će mnogo snijega. Sv. Martin kišu voli, jer ima svoj ogrtač. Sv. Kata snijeg za vrata.

Mjesec blijed, tužan - dan ružan. Teška zima. Težak snop.

PROSINAC

Decembar



KATOLIČKI

P 1 Elegije, Natalija, Božena
 S 2 Živka, Blanka, Lara
N 3 1. N. DOŠAŠĆA; Franjo Ksav., Klaudije
 P 4 Ivan Damašč., Barbara, Kristijan
 U 5 Saba, Krispina, Dalmatin ☺
 S 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 Č 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
 P 8 **BEZGRESNO ZAČEĆE BDM; Imakulata**
 S 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
N 10 2. N. DOŠAŠĆA; Gospa Lor., Judita
 P 11 Damaz, Damir, Sabin
 U 12 Ivana Franciska de Ch., Franjica ☽
 S 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
 Č 14 Ivan od Križa, Špiro
 P 15 Kristijana G., Irenej, Darija (kvatre)
 S 16 Adela, Etela, Zorka (kvatre)
N 17 3. N. DOŠAŠĆA - Materice; Lazar, Zrinka
 P 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 U 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 S 20 Amon, Eugen i Makarije ☹
 Č 21 Petar Kanizije, Snježana
 P 22 Honorat, Časlav, Zenon
 S 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
N 24 4. N. DOŠAŠĆA - Oci; Badnjak
P 25 BOŽIĆ; Anastazija, Božidar
 U 26 **SV. STJEPAN; Krunoslav**
 S 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola ☽
 Č 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 P 29 Toma B., Davor, David
 S 30 Trpimir, Sabin, Liberije
N 31 SVETA OBITELJ; Sivestar papa

PRAVOSLAVNI

NOVEMBAR / DECEMBAR - pravoslavni
 P 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
 S 19 Sv. pr. Avdija, pp. Varlaam i Joasaf
N 20 25. po D.; Pp. Grigorije (Prepr. Vavedenja)
P 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
 U 22 Sv. ap. Filimon, Apfija i Arhip
 S 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
 Č 24 Sv. vm. Ekaterina
 P 25 Sv. svm. Kliment (Odanije Vaved.)
 S 26 Sv. Alimpije Stolpnik
N 27 26. po D.; Sv. mučenik Jakov Persijanac
 P 28 Sv. ppm. Stefan Novi
 U 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
 S 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
 Č 1 **DEC.** - Sv. prorok Naum i sv. Filaret
 P 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
 S 3 Sv. prorok Sofonije i pp. Jovan Čutljivi
N 4 27. po D.; Sv. vm. Varvara (Detinjci)
 P 5 Pp. Sava Osvećeni
U 6 Sv. Nikola - Nikoljdan
 S 7 Sv. Amvrosije; pp. Grigorije Gornjački
 Č 8 Pp. Patapije; sv. ap. Sosten, Apolos i dr.
 P 9 **Začće svete Ane (kada zač Bogorodicu)**
 S 10 Sv. m. Mina; sv. Jovan despot
N 11 28. po D. - Praotaca; Pp. Danilo St. (Materice)
 P 12 Sv. Spiridon Čudotvorac
 U 13 Sv. m. Evstratije; sv. Gavriilo i Nikodim
 S 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr.
 Č 15 Sv. svm. Elveterije, pp. Pavle
 P 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
 S 17 Sv. prorok Danilo, ppm. đ. Avakum
N 18 29. po D. - Svetih Otaca - (Oci)

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	16	16	13
10.	07	26	16	11
20.	07	33	16	13
31.	07	37	16	20

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Uštap:	5.	01	25
Posljednja četvrt:	12.	15	32
Mlađak:	20.	15	01
Prva četvrt:	27.	15	48

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODACI ZA 2006. GODINU

Početak **proljeća** 20. ožujka (marta) u 19 sati i 26 minuta; **ljet**o počinje 21. lipnja (juna) u 13 sati i 26 minuta; **jesen** počinje 23. rujna (septembra) u 05 sati i 3 minute; **zima** počinje 22. prosinca (decembra) u 01 sat i 22 minute.

POMRČINE SUNCA I MJESECA TIJEKOM 2006. GODINE

Tijekom ove kalendarske godine dogodit će se ukupno četiri pomrčine: po dvije Sunca i Mjeseca. To su: **14. ožujka**, u utorak, **djelomična pomrčina Mjeseca** polusjenom Zemlje, vidljiva iz Europe, ali ne golim okom, pa stoga nezanimljiva za širu javnost; **29. ožujka**, u srijedu, **potpuna pomrčina Sunca**, iz naših krajeva vidljiva kao djelomična; **7. rujna**, u četvrtak, **djelomična pomrčina Mjeseca**, vidljiva iz Europe, te **22. rujna**, u petak, **prstenasta pomrčina Sunca** koja iz naših krajeva nije vidljiva ni kao djelomična, jer prolazi južnim predjelima (Južna Amerika).

KAKVO ĆE BITI VRIJEME U 2006. GODINI

Prema "Stoljetnom kalendaru" vladajući će planet u 2006. godini biti **Mjesec**. Dobar je i sretan samo u posljednjoj četvrti. Po naravi je ženstven i uvijek nestalan, u traženju nečega novoga. Osjećajan je i razdražljiv, oprezan i praktičan, idealist, ali nikada shvaćen. Simbol je vječne promjene.

Njegova je boja bijela, od kovina mu pripada srebro, od dragoga kamenja biser, a od brojeva 2 i 7. Od dana mu pripada ponedjeljak, a od noći četvrtak.

Kakvo će biti vrijeme u 2006. godini? Godina će biti više vlažna nego suha, više topla nego hladna. Za pojedina godišnja doba "Stoljetni kalendar" predviđa:

Godišnja doba:

Proljeće: vlažno i toplo, s povremenim valom hladnoće.

Ljeto: toplo, ali često i hladno do kraja s olujama i vrućinom.

Jesen: vlažna i hladna.

Zima: studena i mokra, s dosta oborina.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj (januar): Do 11. trajno toplo, od 12. do 18. oblačno i blago, 19. studeno, od 20. do 23. vedro i hladno, od 24. do 26. kiša, 27. pljusak, od 28. do 31. oblačno i suho.

Veljača (februar): 1. vjetrovito, 2. i 3. kiša, 4. promjenljivo, od 5. do 10. oblačno i vjetrovito, 11. nestalno, 12. i 13. jaka bura i nevrijeme, 14. snijeg, 15. i 16. kiša s vjetrom, od 17. do 19. hladno, od 20. pa do kraja mjeseca vrijeme se proljepšava i bit će vedro i toplo.

Ožujak (mart): Od 1. do 5. oštro i hladno, od 6. do 10. toplo, 11. kiša, od 14. do 16. lijepo i vedro, od 17. do 19. jutra su hladna i oštra, a dani topli, 20. i 21. nestalno, 22. nastaje zahlađenje i bit će hladno do 29., 30. promjenljivo, a 31. kiša.

Travanj (april): Od 1. do 9. oblačno, vjetar s kišom, od 10. do 13. kiša, od 14. do 18. veće zahlađenje, od 19. do 21. promjenljivo, 22. lijepo i tako sve do 26., a tada se vrijeme mijenja i pretvara u oblačno i kišovito do kraja mjeseca.

Svibanj (maj): Od 1. do 7. toplo, 8. i 9. vedro i sunčano, od 10. do 19. topli val i vrućine, od 20. do 23. zahlađenje s kišom. 24. hladno i mraz, od 25. do 27. oblačno i neugodno, 28. i 29. hladno, a 30. i 31. toplo.

Lipanj (juni): Od 1. do 3. lijepo i toplo, 4. i 5. oblačno i maglovito, 6. nestalno, 7. kiša, od 8. do 26. toplo i suho vrijeme, od 27. do 29. kišovito, 30. vrlo hladna noć, a topao dan.

Srpanj (juli): 1. jaka magla, 2. promjenljivo, 3. i 4. vrijeme se ustaljuje pa će biti lijepo do 6., kad će pasti kiša, od 7. do 13. vjetrovito, 14. kiša, a od tada do kraja mjeseca lijepo, toplo i sunčano vrijeme.

Kolovoz (august): Do 3. lijepo i toplo, od 4. do 9. nestalno, od 10. do 13. zahlađenje, noću mraz, 14. kiša, 15. i 16. lijepo i toplo, od 17. do 19. sve toplije, a 20. velika vrućina, od 22. do 26. promjenljivo s kišom, 27. nestalno, a od 28. do 31. lijepo i stalno vrijeme.

Rujan (septembar): Od 1. do 6. lijepo i toplo, 8. mraz, 9. oblačno i hladno, od 10. do 12. promjenljivo, od 13. do 16. lijepo, a od 17. se vrijeme pogoršava te je do kraja mjeseca promjenljivo, oblačno i kišovito.

Listopad (oktobar): Sve do 14. promjenljivo, oblačno i vjetrovito vrijeme, 15. nastupa zahlađenje i do 23. neuobičajeno hladno, 24. i 25. promjenljivo, 26. nešto kiše, 27. i 28. nestalno, 29. i 30. hladno, a 31. kiša.

Studeni (novembar): Od 1. do 9. kišovito, od 10. do 14. ugodno i lijepo vrijeme, 15. i 16. ponovno kiša, do 22. nestalno vrijeme, 23. vedro i hladno, 24. blago, od 25. do 28. postupno zahlađenje, 29. i 30. postaje studeno.

Prosinac (decembar): 1. hladno, 2. i 3. tmurno i hladno, 4. snijeg, od 5. do 10. jake i obilne kiše koje stvaraju poplavu, od 11. do 14. kišovito, od 15. do 20. promjenljivo oblačno, 21. snijeg, a od 22. počinje sve jače zahlađenje te će do kraja mjeseca i godine biti studeno.

To su predviđanja "Stoljetnog kalendara" o vremenu u 2006. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske "Danice" obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: "Tako *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci".

ZAPOVJEDNI BLAGDANI

Zapovjedni blagdani su **sve nedjelje** u godini (tu, naravno, spadaju i **Uskrs i Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti i Božić**. Više **nisu zapovjedni** blagdani: Sv. tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo, Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrešno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih još rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post i nemrs** na *Pepelnicu* i na *Veliki petak*. **Zakon nemrsa** obvezuje i u **sve petke u godini**, ako petkom ne dođe svetkovina, ali umjesto toga nemrsa u petke izvan korizme mogu vjernici odabrati drugo djelo pokore ili kakvo karitativno djelo.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa do konca života, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli 60. godinu. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA BENEDIKT XVI.

Vodi Crkvu od 19. travnja 2005.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem Papom.

OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je prvi put 50. godine u Jeruzalemu. Posljednji opći koncil održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski koncil.

SINODA BISKUPA uži je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji u kojoj oni združeno vrše svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

P a p a je na čelu vrhovne uprave Katoličke Crkve (Sveta Stolica).

K a r d i n a l i su najviši Papini savjetnici. U svijetu ima više od 150 kardinala koji, kad Papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

D r ž a v n i t a j n i k (kardinal Angelo Sodano) najbliži je Papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice - Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET KONGREGACIJA

1. Kongregacija za nauk vjere; u njezinu sastavu nalazi se Središnja teološka komisija i Papinska biblijska komisija, a na čelu joj je prefekt - kardinal William Levada; 2. Kongregacija za istočne Crkve; 3. Kongregacija za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Kongregacija za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Kongregacija za biskupe; 6. Kongregacija za evangelizaciju naroda (misije); 7. Kongregacija za klerike; 8. Kongregacija za redovnike i svjetovne institute; 9. Kongregacija za katolički odgoj.

PAPINA SUDIŠTA

1. Rimska Rota, 2. Apostolska signatura, 3. Apostolska pokorničarna

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćanstva, 3. Vijeće za obitelj, 4. Vijeće za pravdu i mir, 5. Vijeće za karitativnu djelatnost

(Cor unum), 6. Vijeće za pastoral migranata i ljudi na putovanju, 7. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika, 8. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona, 9. Vijeće za dijalog među religijama, 10. Vijeće za kulturu, 11. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja.

UREDI DOBARA

1. Apostolska komora, 2. Uprava dobrima Apostolske Stolice, 3. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALI ORGANI I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Prefektura papinske kuće; Služba za papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; Vatikanski tajni arhiv; Vatikanska tajna knjižnica i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Đakovačku, Varaždinsku, Požešku i Križevačku biskupiju. Zagrebački nadbiskup i metropolita: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. VLADO KOŠIĆ i msgr. JOSIP MRZLJAK i msgr. VALENTIN POZAIĆ. Varaždinski biskup: msgr. MARKO CULEJ. Požeški biskup: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ. Biskup Đakovačke i srijemske biskupije: msgr. MARIN SRAKIĆ; srijemski generalni vikar msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ; pomoćni biskup: msgr. ĐURO HRANIĆ. Vladika križevački: msgr. SLAVOMIR MIKLOVŠ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku i Šibensku biskupiju. Nadbiskup i metropolita splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ, nadbiskupi u mirovini: msgr. FRANE FRANIĆ i msgr. ANTE JURIĆ. Biskup dubrovački: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ. Biskup hvarski: msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. ANTE IVAS.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup i metropolita riječki: msgr. IVAN DEVČIĆ; nadbiskup u mirovini: msgr. JOSIP PAVLIŠIĆ. Biskup krčki: msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. IVAN MILOVAN, a s njim je biskup u mirovini msgr. ANTUN BOGETIĆ. Biskup gospičko-senjski: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: msgr. IVAN PRENDA, nadbiskup zadarski, a uz njega i nadbiskup u mirovini msgr. MARIJAN OBLAK.

VOJNI ORDINARIJ: msgr. JURAJ JEZERINAC, biskup.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkansku i Skopsko-prizrensku ("ad instar") biskupiju. Kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup je i metropolita vrhbosanski; msgr. PERO SUDAR, pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. FRANJO KOMARICA. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. RATKO PERIĆ. Biskup skopsko-prizrenski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. KIRO STOJANOV. Kosovska apostolska administratura: msgr. MARK SOPI. Egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. ĐURO DŽUDŽAR.

CRKVA U SRBIJI I CRNOJ GORI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolita msgr. STANISLAV HOČEVAR, nadbiskup u mirovini msgr. FRANC PERKO.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. JÁNOS PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. LÁSZLÓ HUZSVÁR

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ZEF GASHI, nadbiskup barski; msgr. PETAR PERKOLIĆ (u mirovini).

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. ILIJA JANJIĆ, biskup kotorski (Splitska metropolija).

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je don ANTE KUTLEŠA.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju.

Papa Ivan Pavao II. potvrdio je ustanovu Međunarodne biskupske konferencije "Sv. Ćirila i Metoda" Srbije i Crne Gore, Makedonije i Grko-katoličkog egzarhata SCG. Za predsjednika je izabran msgr. STANISLAV HOČEVAR, a za potpredsjednika msgr. JÁNOS PÉNZES.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji i Crnoj Gori:
nadbiskup msgr. EUGENIO SBARBARO.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj:
nadbiskup msgr. FRANCISCO JAVIER LOZANO .

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Sloveniji:
msgr. SANTOS ABRIL Y CASTELLO.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, generalni tajnik Sinode biskupa. **Msgr. EMILIO OGNJENOVIC**, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedes (Argentina). **Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ**, biskup u Rancague (Čile). Pomoćni biskup: **msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ**. **Msgr. BLAŽ ČUPIĆ**, biskup u Rapid Cityju (SAD). **Msgr. GERARD ŽERDIN**, biskup u Peruu.

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA 2006. godina = 5766./5767. židovska godina

PURIM:	14. III. 2006.
PESAH:	od 13. IV. do 20. IV. 2006.
JOM HA'ŠOA (Dan holokausta):	25. IV. 2006.
ŠAVUOT:	2. VI. 2006.
ROŠ HA'ŠANA 5767:	23. IX. 2006.
JOM KIPUR (Dan pomirbe):	2. X. 2006.
SUKOT:	od 7. X. do 15. X. 2006.
SIMHAT TORA:	15. X. 2006.
HANUKA:	od 16. XII. 2006. do 23. XII. 2006.

VAŽNIJI DATUMI U HIDŽRETSKOM (MUSLIMANSKOM) KALENDARU TIJEKOM 2006. - 1426./1427. godine

Jevmul-l-Arefe - Dan Arefata:	9. I. 2006.	(9. 12. 1426.)
Kurbanski - Hadži Bajram (1. od 4 dana):	10. I. 2006.	(10. 12. 1426.)
Nova hidžretska (muslimanska) 1427. godina:	31. I. 2006.	(1. 01. 1427.)
Jevmu-l-Ašure - Ašura:	9. II. 2006.	(10. 01. 1427.)
Mevlud - Dan rođenja Muhameda a.s.:	10. IV. 2006.	(12. 03. 1427.)
Lejletu - l - Regaib - Mubarek noć:	27. VII. 2006.	(2. 07. 1427.)
Lejletu - l - Mi'radž - Mubarek noć:	20. VIII. 2006.	(26. 07. 1427.)
Lejletu - l - Berat - Mubarek noć:	7. IX. 2006.	(14. 08. 1427.)
Početak islamskog posta - Ramazan:	23. IX. 2006.	(1. 09. 1427.)
Dan pobjede na Bedru:	9. X. 2006.	(17. 09. 1427.)
Dan oslobođenja Mekke:	12. X. 2006.	(20. 09. 1427.)
Ramazanski Bajram - (1. od 3 dana):	23. X. 2006.	(1. 10. 1427.)

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćanje sv. Pavla:	25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića:	16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića:	24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa:	18. VI.
Dan o. Gerarda Tome Stantića:	24. VI. (Sombor - karmelićani)
Blagoslov svijeća od groma:	26. VI. (Bač - Sombor)
Dužijanca:	13. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje:	26. i 27. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:	23.-24. IX.
Hodočašće Gospi Radosnoj:	1. X. (Bač - franjevci)
Obljetnica posvete katedrale:	14. X.
Sv. Terezija Avilska - zaštitnica katedrale i grada Subotice:	15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje časopis:

- HKR "MARULIĆ", dvomjesečnik za književnost i kulturu

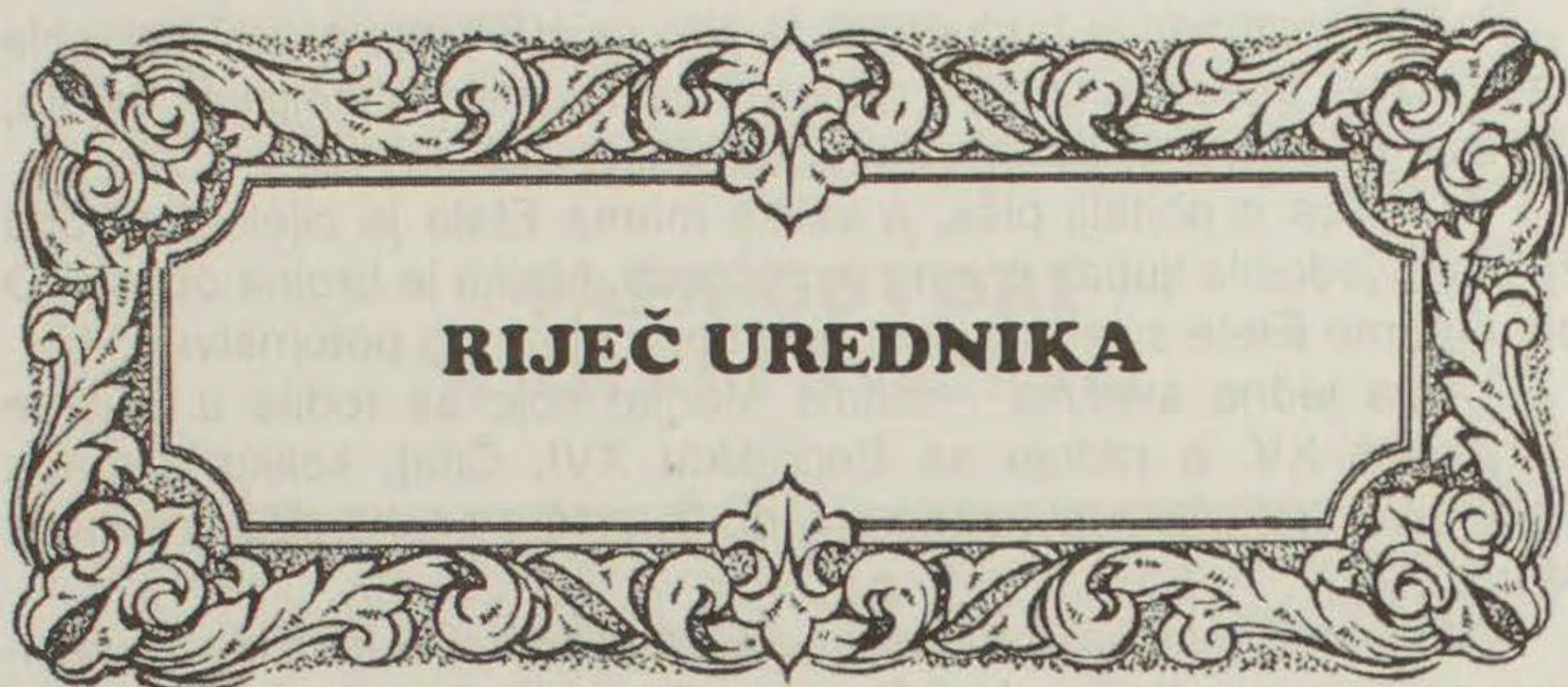
Periodične publikacije drugih naših nakladnika:

- ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulature, Zagreb
- BETANIJA, časopis za bolesnike, Zagreb (5 puta godišnje)
- BILTEN PETRA BARBARIĆA, list vicepostulature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BRAČKA CRKVA, list župa na otoku Braču, Supetar
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK HRVATSKOG KATOLIČKOG LIJEČNIČKOG DRUŠTVA, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, izdaje Salezijanski katehetski centar, Zagreb
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LADONJA, vjerski informativno-kulturni list, Pazin
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik "Glasa Koncila" za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- MOSTOVI, list Slunjskog dekanata, Slunj
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- POLJICA, list Poljičkog dekanata, Gata
- RADOSNA VIJEST, misijski časopis, Sarajevo
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SLUŽBA BOŽJA, liturgijski časopis, dvomjesečnik, Makarska
- SVETA BAŠTINA, informativni list, Tomislavgrad
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK BISKUPIJE ZAGREBAČKE, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE, mjesečnik, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, katolički mjesečnik, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, glasilo Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral, Zadar
- ŽUMBERAČKI KRIJES - godišnjak Žumberačkog vikarijata

(Preuzeto iz "Danica 2006 - hrvatski katolički kalendar", str. 37)



Msgr. dr. Ivan Péntzes, subotički biskup



RIJEČ UREDNIKA

Dragi Štioče!

Subotička Danica nam i ovog, 2006. ljeta Gospodnjeg kao i do sada tako promatra sadašnjost da pri tome gleda u budućnost i ne zaboravlja prošlost.

Čitav se svijet rastužio s Crkvom Katoličkom nad vjerničkim umiranjem Velikog pape iz daleke zemlje. Dobri naš Pastir Isus pozvao je Ivana Pavla II. Čitaj o odlasku, liku i životu Ivana Pavla II. Što je poručio mladima?

Došao nam je Benedikt XVI. Jedan je od najstarijih papa u posljednjih 250 godina. Je li Benedikt XVI. zaista starac?

Ako nisi čuo za kopte, ova Danica će ti progovoriti o egipatskim kršćanima, koji mučenički svjedoče vjernost Isusovom evanđelju.

Dogodila se sinoda biskupa. Što je o sinodi doznala Danica? Tamo su govorili i hrvatski biskupi.

Danica predstavlja i skraćeno izdanje Katekizma Katoličke Crkve.

Kako je jedan somborski karmelićanin doživio perspektive obnove redovništva na Simpoziju u Rimu?

Somborci, Subotička biskupija i Hrvatska karmelićanska provincija proslavila je 100. obljetnicu karmelićanske crkve i samostana u Somboru.

Zašto bi neki htjeli novu bibliju?

O jogi piše indijski svećenik - koji je dva puta propovijedao u Subotici.

Danica gleda u budućnost lijepim razmišljanjem o obitelji. Ne zaobilazeći teškoće, dubine, ljepote i perspektive obiteljskog života, Danica govori i o dužnostima njezinih članova.

Danica o obitelji piše, a velika mama Etela je cijeloga svoga života svjedočila ljubav prema budućnosti. Majka je brojne obitelji. O srcu mame Etele svjedoči lijepi niz imena njezinog potomstva...

Ima jedna svekrva - mama Marija, koja se rodila u vrijeme Benedikta XV. a raduje se Benediktu XVI. Čitaj, koliko je papa dočekala i ispratila molitvom i srcem. Čitaj, što snaha piše o svekrvi Mariji.

Kakvo je katoličko školstvo u Europi? Čitaj o katoličkom školstvu na primjeru Italije. Je li Danica odgovorila na pitanje, hoće li u Bačkoj biti katoličkih škola?

Je li subotički svirac Bartul bio samo svirac? Kako se Monoštorac sjeća nekih starih župnika? Ima Danica i pripovijesti. Razgovorit će te. Bit će ti dobar sugovornik.

Kako je putnik iz Hrvatske doživio ubavu Plavnu i lijepo selo Vajsku?

Ako ne znaš što je cripulja - Danica će ti odgovoriti. Imamo izreka čije nam je značenje nepoznato. Možda Danica zna odgovoriti.

Budućnosti je otvorena dječja rubrika i rubrika mladih. Kako recitiraju djeca, a kako mladi? Dvije djevojke razmišljaju o Kölnu. Neki se mladi sjećaju lijepog izleta subotičke katoličke mladosti na Čikeriju. Jedan mladić želi s tobom podijeliti razmišljanje o bratu Rogeru.

Kako Danica dekodira Da Vincijem kod?

Piše nam liječnik o nekim bolestima kože.

Kako se Olivera oslobodila iz pakla droge?

Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca napreduje. Pročitajte o katoličkim sadržajima 3. i 4. sveska.

Što krije spomen-kuća pokojnog subotičkog profesora Bele Gabrića i što znači za hrvatsku zajednicu?

Što je zabilježio ljetopisac Danice od Danice do Danice.

Subotičku stolnu baziliku krase slike Emanuela Walcha. Tko je i kakav je slikar bio Walch?

Danica je pisana srcem i perom mnogih dobrih ljudi. Danica želi do tebe. Dragi Štioče, primi je i čitaj.

Stjepan Beretić



PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU

Naš Papa Benedikt XVI.

vedar starac, koji privlači mlade i unosi radost



Već više od 250 godina nije izabran tako star čovjek za papu. Naš je Papa na dan svoga izbora bio stariji od 20 posljednjih papa kad su stupili na Petrovu stolicu.

Postaje Papinog života

* **Papa Benedikt XVI. (Joseph Alois Ratzinger)** rođen je 16. travnja 1927. u selu Marktl am Inn u biskupiji Passau. Ima starijeg brata **Georga** i sestru **Mariju**.

* Imao je pet godina kad je vidio kardinala **Faulhabera**. Dopalo mu se svečano kardinalsko ruho. Tada je rekao: "Ja želim postati kardinal."

* Odrastao je u gradu Traunsteinu.

* Od 1946. do 1951. studirao je teologiju i filozofiju na Münchenskom sveučilištu i Visokoj Filozofsko-teološkoj školi u Freisingu.

* 29. lipnja 1951. zajedno s bratom Georgom zaređen je za svećenika.

- * 1953. godine je doktorirao braneći disertaciju "Narod i kuća Božja u crkvenom nauku svetog Augustina".
- * 1952.-1959. profesor je dogmatske i fundamentalne teologije u Freisingu
- * 1959.-1963. profesor u Bonnu
- * od 1969. teolog savjetnik kölnskog nadbiskupa kardinala **Josepha Fringsa** na Drugom vatikanskom saboru
- * 1963.-1966. profesor u Münsteru
- * 1966.-1969. profesor u Tübingenu
- * 1969. redoviti profesor dogmatike i povijesti dogme u Regensburgu
- * 27. ožujka 1977. nadbiskup Münchena i Freisinga
- * 27. lipnja 1977. kardinal svete Rimske crkve
- * 25. studenoga 1981. prefekt Kongregacije za nauk vjere, predsjednik Papinske biblijske komisije, Međunarodne teološke komisije u Rimu
- * Bdio i bdije na čistoćom katoličkog nauka.
- * Na stolici najmoćnijeg čovjeka Vatikana
- * Zvali su ga desna ruka **Ivana Pavla II.**
- * 1986.-1992. predsjednik Komisije za pripravu Katekizma Katoličke Crkve
- * Od 1989. nosi Münchensko odličje Reda Karla Valentina
- * 5. travnja 1993. kardinal biskup
- * 6. studenog 1998. vicedekan Kardinalskog zbora
- * 30. studenog 2002. dekan Kardinalskog zbora
- * 19. travnja 2005. kardinal Joseph Ratzinger je izabran za 265. nasljednika svetoga Petra u Rimu. Izabrao si je ime Benedikt XVI.

Što govori nasljednik velikog Ivana Pavla II.?

Benedikt XVI. stalno podsjeća na svoje prethodnike, posebno Ivana Pavla II. Znakovi kontinuiteta na taj su način više nego vidljivi.

"Drago braćo i sestre, nakon velikoga pape Ivana Pavla II. gospoda kardinali izabrali su mene, jednostavnog i poniznog radnika u Gospodnjem vinogradu. Tješi me činjenica da Gospodin zna raditi i djelovati i s nedostatnim sredstvima i nadasve se pouzdajem u vaše molitve. U radosti Gospodina uskrsloga, pouzdavajući se u njegovu trajnu pomoć, idemo naprijed. Gospodin će nam pomoći, a Marija Njegova Presveta majka bit će uz nas" - rekao je Benedikt XVI. prije svoga prvog blagoslova Gradu i svijetu 19. travnja 2005.

Za svečanu - inauguralnu - misu uzeo je misno ruho i pastirski štap koji je nosio i papa Wojtyła. I ponovio njegove riječi: "Ne bojte se!"

"Crkva je živa - to je prekrasno iskustvo ovih dana. Upravo u tužnim danima bolesti i smrti Pape to se očitovalo na čudesan način pred našim

očima: da je Crkva živa. I Crkva je mlada. Ona u sebi nosi budućnost svijeta i zato svakome od nas također pokazuje put prema budućnosti. Crkva je živa i mi to vidimo: mi doživljavamo radost koju je Uskrsli obećao svojim. Crkva je živa - ona je živa, jer je Krist živ, jer je on doista uskrsnuo" (govor na inaurguralnoj misi).

"Preda mnom na poseban način stoji svjedočanstvo pape Ivana Pavla II. On nam je ostavio hrabriju, slobodniju i mlađu Crkvu."

"Čini mi se, kao da osjećam njegovu snažnu ruku koja stišće moju. Čini mi se kao da vidim njegove nasmiješene oči i slušam njegove riječi, upravljene u ovom trenutku meni osobno: 'Nemoj se bojati!'"

Riječ - dvije mladima

"Prije svega mislim na mlade. Njih srdačno grlim u iščekivanju, da ću se s njima - ako Bog da - susresti u Kölnu o Svjetskom danu mladih. S vama, draga mladeži, s vama koji ste budućnost i nada Crkve i čovječanstva želim razgovarati. Vaše želje želim slušati."

"Tko dopušta Kristu da uđe, ne gubi ništa, ništa - baš ništa od onoga što život čini slobodnim, lijepim i velikim. Ne! Samo se u tome prijateljstvu širom otvaraju vrata života. Samo se u tome prijateljstvu doista otvaraju velike mogućnosti ljudskoga postojanja. Samo u tome prijateljstvu doživljavamo ono što je lijepo i čto oslobađa. Tako bih danas htio, s velikom snagom i jakom uvjerenjivošću, na temelju iskustva dugoga osobnog života, reći vama, dragi mladi: ne bojte se Krista! On ne oduzima ništa, a daje sve. Tko se njemu daruje, prima stotruko. Da, otvorite, širom otvorite vrata Kristu - i naći ćete život!"



Samo u tome prijateljstvu doživljavamo ono što je lijepo i čto oslobađa. Tako bih danas htio, s velikom snagom i jakom uvjerenjivošću, na temelju iskustva dugoga osobnog života, reći vama, dragi mladi: ne bojte se Krista! On ne oduzima ništa, a daje sve. Tko se njemu daruje, prima stotruko. Da, otvorite, širom otvorite vrata Kristu - i naći ćete život!"

"Tko je otkrio Krista mora druge voditi k njemu. Velika se radost ne može zadržati za sebe."

"Crkva je živa! Crkva je mlada!"

Radosno svjedočenje svakome čovjeku



“Potražite zajedništvo u vjeri, suputnike koji zajedno nastavljaju velikim hodočasničkim putem koji su nam prvi pokazali Mudraci s Istoka.

“Zemlja će se rasvijetliti i svijet će postati humaniji samo onda kad Boga pustimo u svijet.”

“Euharistija se može promatrati i kao ‘leća’ preko koje neprestano valja provjeravati lice i put Crkve, koju je Krist ustanovio kako bi svaki čovjek mogao upoznati ljubav Božju i pronaći puninu života.”

“Slavimo euharistiju sa sviješću da je njezina cijena Sinova smrt - žrtva njegova života koji u njoj ostaje prisutan... No također znamo da ta smrt rađa životom, jer ju je Isus preobrazio u gestu sebedarja, u čin ljubavi, te ju je tako korjenito promijenio: ljubav je pobijedila smrt. U presvetoj euharistiji on nas s križa sve privlači k sebi i daje nam da postanemo loze na trsu koji je on sam. Ako ostanemo sjedinjeni s njime, tada ćemo i mi donositi rod, tada iz nas više neće izlaziti ocat samodostatnosti, nijekanja Boga i njegova stvorenja, nego dobro vino radosti u Bogu i ljubavi prema bližnjemu. Molimo Gospodina da nam podari svoju milost, kako u tri tjedna koje upravo započinjemo ne bismo samo govorili lijepe stvari o euharistiji, nego da prije svega živimo od njezine snage.”

“Postoji samo jedno otkupljenje svijeta - tim se uvjerenjem rukovodi kršćanin i onim drugim uvjerenjem, da se isplatiti biti kršćanin.”

“Dragi mladi! Ove smjernice su jasan putokaz za našu sretnu budućnost i budućnost svijeta i Crkve za koju ste odgovorni. Slijedite ih hrabro i civilizacija ljubavi postat će stvarnost. Sretno!”

Srce za starije i bolesne

“Ne smijemo stare ljude prepustiti samoći i proći kraj onoga tko je u boli. Pođimo naprijed s Kristom i živimo svoj život kao istinski klanjatelji Božji.”

Vjera i ljubav

“Vjera je ono što gradi jedinstvo i u ljubavi se ostvaruje.”

“Ne oslobađa nasilje, već ljubav.”

Za našeg papu su rekli:

* **Joachim Meisner**, kölnski nadbiskup: “Dosadašnji kardinal Ratzinger je nešto kao Mozart teologije - tj. što je Mozart za glazbu i svjetsku kulturu to je Benedikt XVI. za teologiju.”

* **Msgr. Georg Ratzinger**, stariji Papin brat i nekadašnji RegensChori katedrale u Regesburgu: “Nisam mogao pomisliti da bi kardinali mogli izabrati nekoga tko je već 78 godina i nestabilnog je zdravlja. Ali to je tako odredio dragi Bog.”

* **Koffi Annan**, generalni tajnik Ujedinjenih naroda: “Njegova svetost donosi veliko iskustvo za uzvišenu službu.”

* **George Bush**, predsjednik SAD: “Papa Benendikt XVI. je čovjek velike mudrosti i iskustva.”

* **Rowan Williams**, kanterberijski nadbiskup i poglavar Anglikanske crkve: “Radujem se suradnji s papom Benediktom XVI. Osim toga, nadam se, da će se naše dvije crkve u budućnosti još više približiti jedna drugoj. Papa Benedikt XVI. je teolog velikog formata.”

* **André Lorenz**: “Papa Benedikt XVI. će nastaviti putem svoga prethodnika Ivana Pavla II. Njegova središnja poruka je jasna vjera, koja se ne podlaže nikakvim modnim trendovima.”

* Sveti Otac Benedikt XVI. nije ni u kom slučaju dosadan teoretičar. Benedikt XVI. je veseljak. Njegovi govori ponekad vrve od viceva. Zato je i dobio odličje Karla Valentina, koje je prozvano po münchenskom komičaru Karlu Valentinu. Od 1973. godine to odličje svake godine dodjeljuje Münchensko pokladno društvo “Narrhalla”.

Prema: Weltbild, Sonderheft, V, 2005, Augsburg; Katolički list “Zvonik” za svibanj, lipanj, srpanj, kolovoz i rujan 2005., Glas koncila, svibanj 2005.

Priredio: Stjepan Beretić

NAŠ POKOJNI PAPA IVAN PAVAO II.

Gledajte što učini ljubav
U srcu pape koja je gorila.
Pogledajte koliko je mnoštvo
Na sprovod mu u Rimu skupila.

Ta sveta ljubav iz srca njegova
Kao more se po svijetu razlila.
Zato nam je njegova osoba
Bila uvijek tako draga i mila.

Vidim u tome pravo Božje čudo
Božansko oko nad svijetom bdi je.
Ta on je bio naše Gospe papa
Tu je i zagovor djevice Marije.

Marija je majka Kristove Crkve
Ko namjesnik Krista uteko se Njoj.
Još ga je Luciji Gospa pokazala
A geslo bilo - Sav sam Tvoj!

Kata Ivanković

DUG ZA LJUBAV

(majki Ani)

Ne, nisam znala kako boli
Kada te netko iskreno voli
Čisto i meko, nježno, bez ljutnje
Kad skrije, zatomi svoje zle slutnje.

Ne, nisam znala da boli tako
Nježnost nečija, da fali jako...
Pritiska, lomi ko suza dječja.
Ne, nisam znala da boli ljubav nečija.

Nisam slutila da dug je za ljubav
Velik ko brdo i jak ko udav,
Satkan samo od niti tanane, bijele
Ko šumske vile da su ga plele!

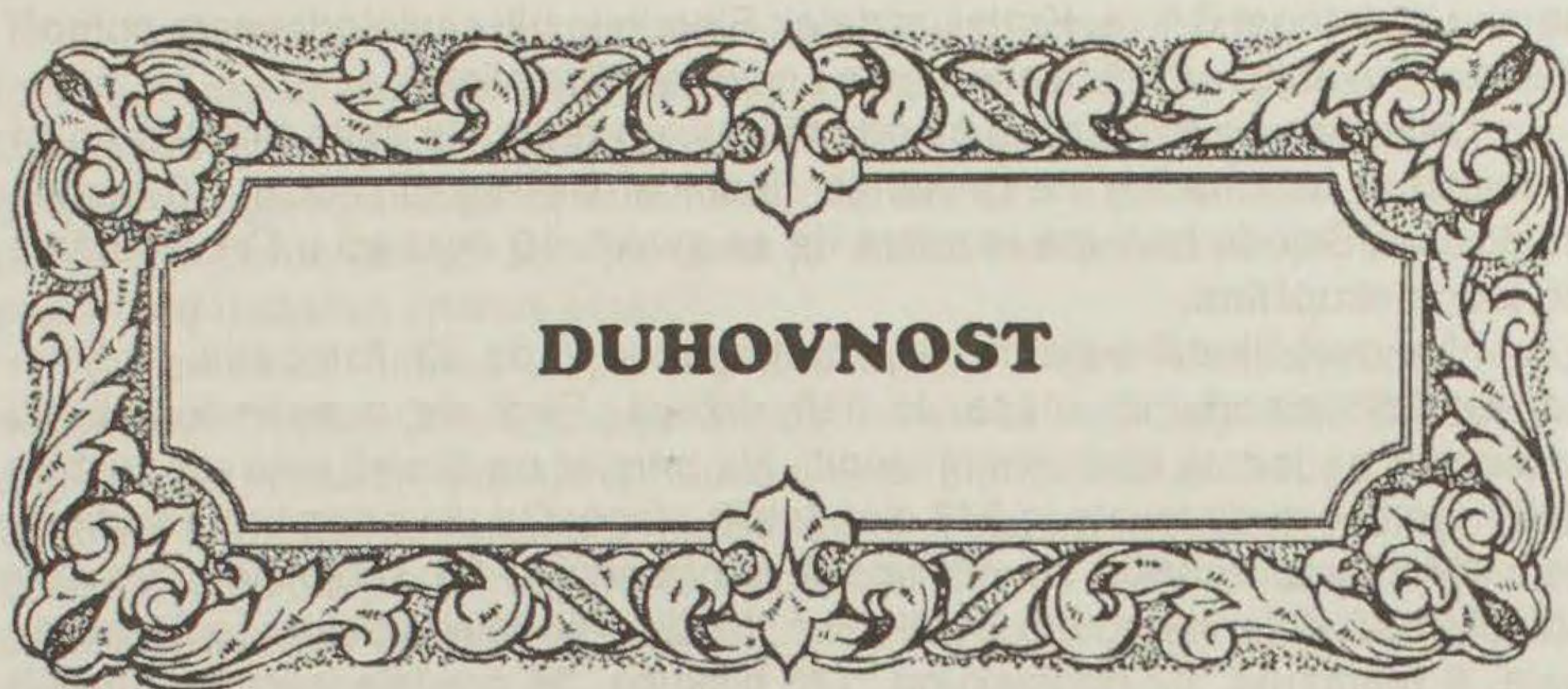
A opet jak i jači od noći
Ko opaki lopov što od nas kroči
Pa steže, lomi, gnječi i tišti
- dug za ljubav moli i vrišti!

Ne, nisam dužna kuće i njive,
Dukata bezbrojnih niz.
Dužna sam dobijene ljubavi žive
Dužna sam sanjani mir...

Al crna zemlja je skrila oči,
Slabašne ruke i teški hod.
Da li ću moći barem u noći
Moliti Boga ko Oca svog?

U ime duga za ljubav i nade
U ime snova što život nam krade
Za sve što je rekla - a nije smjela
Za sve što pogriješila je - a nije htjela
Bože, ti joj oprosti i nagradi za sva
dobra djela.

Mirjana Jaramazović



DUHOVNOST

BISKUPSKA SINODA - PRIVILEGIRANO MJESTO BISKUPSKOGA KOLEGIJALITETA

Najava početka rada Sinode

*Prilog glavnoga tajnika Biskupske sinode
nadbiskupa Nikole Eterovića*

U nedjelju 2. listopada započinje 11. Generalna redovna skupština Sinode biskupa o temi "Euharistija: izvor i vrhunac života i poslanja Crkve". Sinoda započinje svečanom misom koju će zajedno s oko 350 sinodalnih otaca i ostalih sudionika predvoditi papa Benedikt XVI. Znakovito je da sinoda na temu euharistije započinje upravo slavljem sv. mise. Na taj način sinodalni oci, izabrani od episkopata Katoličke crkve, odnosno od Božjeg naroda cijeloga svijeta, daju slavu Bogu Ocu koji je na nebesima, mole milost Duha Svetoga, dar uskrsloga Gospodina Isusa, prisutnog u Crkvi preko Euharistije.

Zasjedanje 11. Generalne skupštine podudara se s proslavom 40. obljetnice osnutka Sinode. Sinodu je 15. rujna 1965. godine osnovao sluga Božji papa Pavao VI. motu proprio Apostolica sollicitudo. Zbog toga ne iznenađuje da je upravo za vrijeme ove sinode jedna od sjednica posvećena proslavi toga važnog crkvenog događaja. Sinoda biskupa, kao jedan od obećavajućih plodova Drugoga vatikanskog sabora, pokazala se u protekla četiri desetljeća kao vrlo vrijedan čimbenik u izgrađivanju biskupskoga kolegijaliteta i crkvenoga zajedništva.

Može se naglasiti kako je zadatak Sinode učvrstiti veze zajedništva svih biskupa sa Svetim Ocem, Rimskim biskupom, razmatrati probleme koji se odnose na aktivnost Crkve u svijetu i s posebnom pažnjom pratiti misio-

narsku djelatnost Crkve. Krajnji zadatak Sinode je biti savjetodavnom pomoći Papi u očuvanju i učvršćivanju vjere i crkvene discipline.

Sljedeća će Biskupska sinoda biti 21. po redu. Do sada je održano 11 redovitih, 2 izvanredne i 8 posebnih sjednica. Uzimajući u obzir 40 godina postojanja Sinode biskupa rezultira da se svakih 19 mjeseci u Crkvi održala po jedna skupština.

Na ovoj Sinodi biskupa, koja će trajati od 2. do 23. listopada, sudjelovat će 256 sinodalnih otaca, iz 118 država. Radi se o najvećem broju sudionika na jednoj Biskupskoj sinodi. Na primjer na Sinodi koja se održala 2001. godine sudjelovalo je 247 sinodalnih otaca. Od ukupnog broja sudionika, 177 otaca izabrale su biskupske konferencije, 39 sudjeluje po svojoj službi, a 40 ih je imenovao Sveti Otac. Među sinodalnim ocima je 55 kardinala, 8 patrijarha, 82 nadbiskupa, 123 biskupa, 36 predsjednika biskupskih konferencija i 12 redovnika.



Sinodali oci dolaze sa svih kontinenata: 50 iz Afrike, 59 iz Amerike, 44 iz Azije, 95 iz Europe i 8 iz Oceanije. U radu Sinode sudjeluju 32 eksperta i 27 slušatelja i slušateljki sa svih kontinenata. Vrijednu suradnju u radu pružaju i suradnici te prevoditelji na 6 jezika Sinode: latinski, talijanski, francuski, španjolski, engleski i njemački. Na Sinodu je pozvano i 12 predstavnika raznih kršćanskih Crkava i crkvenih zajednica. Do sada je deset njih izabralo svoje predstavnike. Oni sudjeluju u radu Sinode, mogu održati govore, ali ne mogu sudjelovati u biranju. Ta dužnost spada na 256 sinodalnih otaca. Kalendar rada u tri tjedna predviđa 23 generalne kongregacije i 7 sjednica radnih skupina.

Ovo će biti prva Biskupska sinoda na kojoj će sudjelovati kao glavni tajnik. Priprava za ovaj važan crkveni događaj započela je već odavno. Tako je na primjer dokument "Lineamenta" objavljen početkom 2004. godine, a u srpnju 2005. objavljen je "Instrumentum Laboris", radni dokument Sinode biskupa.

Susret ovakve naravi zahtijeva temeljnu pripravu. Uza sva naša nastojanja i organizacijske mogućnosti, svjesni smo da je glavni djelatnik Biskupske sinode Duh Sveti čija milost ujedinjuje sudionike u molitvi, razmišljanju, dijalogu i pastoralnoj brizi te iznova čini Crkvu privlačnom i mladom i preko nje obnavlja lice zemlje. Zato je važna molitva svih vjernika kojom prate ovaj izuzetan crkveni skup.

Biskupska Sinoda je privilegirano mjesto zajedništva biskupa među sobom i sa Svetim Ocem; ona je također i metoda koja pogoduje postizanju suglasnosti o važnim pitanjima nauka Crkve i njezina društvenoga poslanja. Uvjeren sam da će ona biti djelatna i s obzirom na izabranu temu o Euharistiji, izvoru i vrhuncu života i poslanja Crkve, da će pridonijeti obnovi sakramentalnoga života vjernika te biti na dobro Božjega puka i svih ljudi dobre volje. (ika-aš)

Započela Biskupska sinoda

Svečanim euharistijskim slavljem koje je u bazilici Sv. Petra u Vatikanu zajedno sa sinodskim ocima i sudionicima zasjedanja Vijeća europskih biskupskih konferencija predvodio papa Benedikt XVI., započelo je u nedjelju 2. listopada 11. redovno zasjedanje Biskupske sinode na temu "Euharistija - izvor i vrhunac života i poslanja Crkve".

Papa je upozorio na opasnost istrebljivanja Boga iz javnog života. Mnogi su ljudi htjeli vladati svijetom i odlučivati o vlastitom životu i o životu zajednica. Bog im je smetao, rekao je Papa i dodao kako "tamo gdje se čovjek postavlja gospodarom svijeta i prisvaja sebi bogatstvo, nema pravde. Tamo vlada zloba. Sukobljavaju se interesi. Prevladava nasilje, prolijevanje krvi i tlačenje". Sukoba i ravnodušnosti ima, nažalost, i u Crkvi, primijetio je Papa i pozvao vjernike da ojačaju svoju vjeru, nadu i ljubav. Na kraju će ipak Bog pobijediti. Euharistija nije nešto što se podrazumijeva samo po sebi, već je to neka vrsta "leće" pomoću koje se neprekidno može promatrati lice i hod Crkve, primijetio je Sveti Otac u nagovoru prije molitve Anđeoskog pozdravljenja s velikom mnoštvom okupljenih vjernika na Trgu Svetog Petra. Papa Ratzinger koji je povjerio radove Sinode anđelima čuvarima, svecima, a napose Blaženoj Djevici Mariji, istaknuo je kako je nauk Katoličke crkve o Euharistiji utvrđen već na Tridentinskom saboru. Taj nauk treba uvijek iznova prihvaćati, živjeti i prenositi u crkvene zajednice na nove načine prilagođene vremenu u kojem živimo.

Nakon molitve Angelusa Papa je među brojnim skupinama, od srca pozdravio i blagoslovio hrvatske hodočasnike, osobito vjernike pristigle iz njemačkih misija Stuttgart-Mitte, Stuttgart-Bad Cannstatt, Freising i Sindelfingen i pozvao ih da utječući se zagovoru Blažene Djevice, čuvaju polog vjere što im ga predadoše njihovi pređi.

Papinih "pet imperativa" sinodskim ocima

U dvorani Sinode u Vatikanu u nazočnosti pape Benedikta XVI. u ponedjeljak 3. listopada, molitvom Trećega časa, na početku kojeg se pjevao himan O dođi Stvorče, Duše Svet, započeli su radovi XI. redovnog općeg zasjedanja Biskupske sinode na temu Euharistija - izvor i vrhunac života i poslanja Crkve. Prije početka prvoga sinodskog zasjedanja Benedikt XVI. je održao prigodno razmatranje. Papa je sinodskim ocima stavio na srce "pet imperativa": **radost, bratsko ispravljanje, poniznost, slušanje Riječi i mir.** Papa je 256 sinodskih otaca pozvao da zamijete Gospodinovu blizinu i "ne budu gluhi" na božansku prisutnost "jer su uši našega srca katkad toliko ispunjene bukom svijeta da ne možemo čuti tu tihu prisutnost koja kuca na naša vrata". "I tako neosjetljivi, gluhi na njegovu prisutnost, ispunjeni drugim stvarima, ne osjećamo ono što je glavno", rekao je Papa. Biskupi, nastavio je, moraju pak biti "Božje slike". To je često težak pothvat, koji iziskuje "redoviti ispit savjesti" kako bi se "zakrpala" apostolska mreža koja često ne služi najbolje svojoj svrsi te ju treba popraviti, zakrpati rupe koje su u njoj nastale, kako bi opet bila čitava.

Papa je zatim potaknuo biskupe na bratsko ispravljanje, polazeći od svijesti da je "jedna od uloga kolegijaliteta uzajamno se pomagati, upoznati nedostatke koje sami ne želimo vidjeti". No, ne samo ispravljati, već i tješiti, dijeliti patnje drugoga, pomagati mu u teškoćama.

U svome razmatranju Papa je govorio i o "pravoj kolegijalnoj ljubavi" koju valja pokazati "u mnogobrojnim teškim prilikama koje se danas javljaju u našem pastoralu" kada se pojedinci osjećaju očajnima i ne vide kako ići dalje. Na teološkom i pastoralnom planu papa Benedikt XVI. pozvao je svoju subraću da imaju isti temeljni pogled na stvarnost, sa svim razlikama koje ne samo da su opravdane već su i nužne. Pritom je podsjetio kako je "zajednički temelj koji nas nosi vjera Crkve". "Lectio divina", prema Papi, pomaže "imati Kristove osjećaje" i "biti sposobni dati drugima i Kristovu misao". Posljednji imperativ koji je Papa preporučio jest "pacem habete". "Samo ako je u našim srcima ukorijenjen duboki duhovni mir možemo biti osobe mira također u svijetu, za druge", rekao je Papa.

Na prvom sinodskom zasjedanju govorili su predsjednik delegat kardinal Francis Arinze, pročelnik Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, generalni tajnik Biskupske sinode nadbiskup Nikola Eterović te generalni relator venecijanski patrijarh kardinal Angelo Scola. Na prvom sinodskom zasjedanju, koje je zaključeno molitvom Anđeo Gospodnji, bio je nazočan 241 sinodski otac.

Socijalna dimenzija i pastoralni pristup euharistiji - Izlaganja na Sinodi

Euharistija je dar, ne može nikada biti niti pravo niti vlasništvo, rekao je to venecijanski patrijarh i glavni izvjestitelj Sinode kardinal Angelo Scola u

svom izlaganju na XI. redovnom općem zasjedanju Biskupske sinode koja se na temu Euharistija - izvor i vrhunac života i poslanja Crkve održava u Vatikanu od 2. do 23. listopada. Kršćanski pogled na euharistiju nije utopija niti magija, istaknuo je mons. Scola. Govorio je i o pitanju nedjeljnih okupljanja vjernika u nenazočnosti svećenika, ističući potrebu da se u tim slavlji- ma "mora očuvati živa želja za punim sudjelovanjem u euharistiji". Mons. Louis Antonio G. Tagle, biskup Imusa na Filipinima, stavio je pak naglasak na nesrazmjer (premda značajnog) broja svećenika prisutnih u njegovoj biskupiji i "stope rasta" mjesnog pučanstva koja vrtoglavo raste u odnosu na raspo- loživost svećenika. To dovodi do pomanjkanja, ali ne i krize, ovih posljednjih u odnosu na broj vjernika. Svećenici ne uspijevaju slaviti mise u svim zajed- nicama i u nekima od njih laici predvode liturgiju riječi, rekao je filipinski biskup. Vjernici, međutim, dodao je, osjećaju u srcu želju za punim sudjelo- vanjem u euharistiji te se, prema njegovim riječima, treba zapitati što treba učiniti kada crkvene zajednice ne mogu zajamčiti svim vjernicima sudjelo- vanje na nedjeljnom misnom slavlju.

U današnjoj Crkvi se uočava potreba za boljom raspodjelom klera, rekao je na Biskupskoj sinodi mons. Roberto Camilleri Azzopardi, biskup Comayague u Hondurasu. Podastirući statističke podatke koji svjedoče o vrlo teškim prilikama koje vladaju u dijelu južnoameričkih biskupija, biskup Azzopardi istaknuo je kako se današnja Crkva izlaže opasnosti da dođe do osipanja sakramentalnog dara Euharistije zbog pomanjkanja svećenika. U njegovoj biskupiji, primjerice, jedan svećenik ide na 16.000 vjernika. O toj su temi s različitih vidika govorili i mnogi drugi sinodski oci, među kojima biskup Utrechta u Nizozemskoj Adrianus Simonis koji je dao podstrek sinodskim ocima da potiču liturgijsku službu đakona i akolita u zajednicama koje su "u iščekivanju" svećenika.

Pročelnik Kongregacije za nauk vjere nadbiskup William Joseph Levada istaknuo je kako je socijalno pitanje tijesno vezano uz život vjere i euharistijsku praksu. Levada se osvrnuo na odnos između euharistije i morala vezano uz one koji daju svoj građanski glas za one koji podupiru pobačaj. U tome slučaju, rekao je, kršćanin čini grijeh glasajući za te kandi- date. Nekadašnji nadbiskup San Francisca je istaknuo kako je taj stav izaz- vao polemike i podjele u njegovoj zemlji, jer su neki tvrdili da se Crkva nema pravo miješati u politički život. Ipak, dodao je, euharistija zahtijeva poštiva- nje Božjeg zakona, koji je ljubav. O socijalnim temama je govorio i nadbiskup Pedro Baretto Jimeno iz Perua, koji je dozvao u svijest potrebu za "ekološkim obraćenjem" kako bi se izbjegle prirodne katastrofe te je nazvao Crkvu "rizni- com vrijednosti", polazeći od euharistije koja je središte navještaja spasenja za čovjeka i svijet.

"Naša bi Crkva bila bogatija ako bismo mogli zauzete katolike, koji su trenutno isključeni iz Euharistije, pozvati da se vrate za stol Gospodnji", rekao je nadbiskup Wellingtona na Novom Zelandu mons. John Atcherley Dew. Pritom je mislio na rastavljene i ponovno oženjene katoličke vjernike te katolike oženjene s osobama koje su krštene u drugim kršćanskim vjerois- povijestima. "Kao biskupi", rekao je novozelandski nadbiskup, "imamo pas-

toralnu obvezu i dužnost pred Bogom razgovarati i govoriti o poteškoćama koje pritišću mnoge osobe". Nadbiskup je na poseban način podsjetio na one čiji je prvi brak okončan na žalostan način. Oni, dodao je, nisu nikada napustili Crkvu, ali su trenutačno isključeni iz Crkve. Ovu Sinodu, rekao je mons. Dew, mora resiti pastoralni pristup: moramo iznaći način da uključimo one koji gladuju za Kruhom života.

Sinodski su oci izrazili zajedničku zabrinutost zbog sudjelovanja malog broja vjernika na misi. O iskustvima Crkve u Južnoj Koreji govorio je biskup Chejua mons. Peter Kang U-il. On je rekao da u Koreji broj djece koja sudjeluju u euharistiji drastično pada kako ona raste. Djeca koja ne dolaze na misu kažu da to ne čine zato što im je misa previše dosadna i gotovo potpuno nezanimljiva. To tvrde i odrasli, a budući da je smatraju dosadnom, ne nalaze razloga da u njoj sudjeluju. Prema mišljenju korejskog biskupa ta je neosjetljivost prema euharistiji plod posvjetovnjačenja društva i kulture "slika" koji, kako vrijeme prolazi, rađaju u ljudima neku vrstu "ravnodušnosti" prema "misteriju", otajstvu. Istu je zabrinutost izrazio i biskup Estelija u Nikaragvi Juan Abelardo Maga Guevara. "Sekularizacija kao kulturni proces prodrla je u naše sredine i podriva kulturnu baštinu našega naroda", istaknuo je nikaragvanski biskup. Generalni poglavar klerika sv. Viatorea o. Mark R. Francio prvi je izrekao "mea culpa" na Sinodi: moramo sa žalošću konstatirati, rekao je, da loša propovijed, zajedno sa slabo pripremljenim i osrednje slavljem euharistijskim slavljenjima, ponekad udaljavaju ljude iz Crkve.

Među temama o kojima su sinodski oci raspravljali bili su i načini dijeljenja pričesti. Prema antiohijskom patrijarhu grkomelkita Gregoriju III. Lahamu, koji je citirao sv. Ćirila, polaganje hostije na dlan je pozitivno. Njegovi vjernici, nakon što se pričeste na taj način, polažu ruke na oči i uši, kao želju da "dobro vide i dobro čuju". Sasvim je različitog mišljenja nadbiskup Karakande u Kazahstanu Jan Pawel Lenga. Po njegovu mišljenju pričješćivanje na ruke pridonosi osipanju sitnih dijelova hostije te se time povećava rizik da se iste uzmu za sotonske obrede.

Znaci vremena od nas traže da ponovno otkrijemo u novom svjetlu dar sakramenta pomirenja, kojemu se danas ne pridaje dovoljna pozornost, rekao je biskup Rimantas Norvila iz Litve, govoreći o "nestajanju" sakramenta ispovijedi. Zajedno s opadanjem prakse pokore, biskup je također primijetio i suprotne tendencije koje potiču osobe na traženje širih i različitih putova. Kao što vidimo, rekao je litavski biskup, u današnjim društvima, osobito na Zapadu, postoje mnoge osobe koje se bave ezoterijskim praksama, magijom, okultizmom, tendencijama New Agea. Sve to zajedno omogućuje osobi stvarati nove društvene veze u zajednici, koje sve više udaljavaju od Crkve, od katoličke misli i oslabljuju vjeru. Zato je, po njegovu mišljenju, važno ponovno otkriti "oruđa" pomirenja i duhovnog vodstva.

Izabrani sinodski oci koji će sastavljati završnu poruku Sinode

Izabrani su sinodski oci koji su zaduženi za sastavljanje završne poruke XI. redovnog općeg zasjedanja Biskupske sinode na temu Euharistija



- izvor i vrhunac života i poslanja Crkve. Njihova su imena obznanjena u tijeku uobičajene tiskovne konferencije u Tiskovnom uredu Svete Stolice.

Izabrani su nadbiskup Bombaya kardinal Ivan Dias, kao predstavnik Azije, nadbiskup Sao Paula kardinal Claudio Hummes, predstavnik Amerika, nadbiskup Kisanganija mons. Laurent Monsengwo Pasinya, predstavnik Afrike, nadbiskup Chieti-Vasta Bruno Forte, predstavnik Europe, antiohijski maronitski patrijarh kardinal Nasrallah Sfeir, koji će predstavljati Istočne Crkve, predsjednik Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana kardinal Walter Kasper te generalni poglavar Družbe Isusove Peter-Hans Kolvenbach, koji će predstavljati redovnike.

Papa susreo predstavnike ostalih Crkava nazočnih na Sinodi

Papa Benedikt XVI. susreo je u utorak 11. listopada predstavnike ostalih Crkava i crkvenih zajednica koji sudjeluju u radu 11. redovnog općeg zasjedanja Biskupske sinode.

U odnosu na protekle sinode, na najnovijoj Sinodi, koja je upravo u tijeku, njihov je broj udvostručen. Naime, dok su na posljednjoj Sinodi sudjelovali predstavnici šest Crkava i kršćanskih zajednica, na ovoj Sinodi sudjeluje 12 predstavnika pravoslavnih Crkava, drevnih Istočnih Crkava i zajednica proisteklih iz reformacije. Riječ je, kako je jednom prigodom objasnio generalni tajnik Biskupske sinode nadbiskup Nikola Eterović, o jednoj od konkretnih ekumenskih gesti, za kojom je papa Benedikt XVI. izrazio želju na početku svoga pontifikata.

Na Sinodi je tako, među ostalima, prisutno i izaslanstvo Moskovskog patrijarhata koje predvodi potpredsjednik Odjela za vanjske odnose episkop Marc dEgorievsk.

Na Sinodi predstavljen Relatio post-disceptationem

Na 16. sjednici Redovnog općeg zasjedanja Biskupske sinode u Vatikanu 12. listopada predstavljen je dokument Relatio post-disceptationem. Riječ je o dokumentu u kojem su na određeni način prisutne osnovne misli i poruke iznesene u dosadašnjim istupima sinodskih otaca, a predstavio da je generalni izvjestitelj na Sinodi venecijanski patrijarh kardinal Angelo Scola. Na početku je objasnio kako nije riječ o sintezi govora sinodskih otaca, već o njihovu zajedničkom "spoju", kaleidoskopu govora, prijedloga, razmjene iskustava označene snažnom kolegijalnom ljubavlju, svjedočkom dimenzijom prisutnom u mnogim izlaganjima i velikom slobodom i otvorenošću koju je svaki od sinodskih otaca pokazao. Podsjetio je pritom kako je do sada održano 230 izlaganja, 150 razmišljanja, prijedloga, razmjena mišljenja i pitanja iznesenih u slobodnim raspravama u večernjim satima. Tu su i prinosi slušatelja, bratskih delegata te izvješća i priopćenja podnesena tijekom proslave 40. obljetnice Sinode.

Govoreći o strukturi dokumenta, kardinal Scola istaknuo je kako se Relatio sastoji od dva dijela: prvi dio "Odgajati Božji narod u vjeri u euharistiju" podijeljen je u pet poglavlja. U prvom poglavlju kardinal Scola kaže kako su brojni interventi istaknuli objektivne poteškoće s kojim se kršćanski narod susreće danas u vjerovanju i slavljenju euharistije, te je izašla na površinu velika odgovornost pastira u smislu evangelizacije i nove evangelizacije. Ustanovljujući euharistiju Isus je istaknuo novu radikalnost: izvršio je u samome sebi novi i vječni savez i ta novost traži da ju Crkva prihvaća i čuva kao nezamjenjiv i krajnje dragocjen dar. U drugom su poglavlju izložene osnovne crte bitnih sadržaja toga velikog otajstva, koji proizlaze iz nužnosti da se vjernike odgaja za cjelovitu euharistijsku vjeru. U trećem se ističe vrlo važno mjesto koje je, u disceptatio, imala povezanost između euharistije i ostalih sakramenata. U četvrtom poglavlju se govori o Euharistiji i svećeničkom narodu, vjernicima koji se svojim zajedničkim okupljanjima otkrivaju vlastitu pripadnost Crkvi, te o Dies Domini, biskupu i prezbiteru, trajnim đakonima i izvanrednim djelatiteljima pričesti, župi i manjim zajednicama, obitelji, posvećenom životu. Na kraju prvog dijela, u petom poglavlju, obrađuje se tema euharistije i misije: da bi bila misionarska Crkva mora biti također duboko euharistijska.

Drugi dio pod naslovom "Djelovanja euharistije" sastoji se od četiri poglavlja. U prvom kardinal Scola iznosi opažanje kako je više otaca podsjetilo sa zahvalnošću na blagotvoran utjecaj koji je liturgijska reforma počevši od II. vatikanskog koncila izvršila na život Crkve. Podsjetio je pritom na bogatstvo Rimskog misala, kao i na žurnost veće pozornosti prema ars celebrandi (3. poglavlje) o kojoj ovisi djelatna participatio (4. poglavlje); sve

to nakon što je u drugom poglavlju obradio strukturu liturgijskog slavlja. U zaključku, koji prethodi 17 pitanja za rad u manjim skupinama, a kojim se zaključuje *Relatio*, kardinal Scola je ustvrdio kako sinodskim ocima tek predstoji najosjetljiviji dio posla.

Papi darovan Enchiridion Biskupske sinode

U tijeku 19. općeg zasjedanja Biskupske sinode što se održava u Vatikanu generalni tajnik Biskupske sinode nadbiskup Nikola Eterović darovao je u srijedu 19. listopada papi Benediktu XVI. prvi primjerak, u bijelom uvezu, prve knjige *Enchiridion Biskupske sinode*, djela objavljenog u povodu 40. obljetnice ustanovljenja Biskupske sinode.

Riječ je o zbiru dokumenata vezanih uz Biskupsku sinodu, od njezina osnutka do 1988. godine. Knjiga će biti zanimljiva ne samo biskupima već i istraživačima, povjesničarima i teolozima, kojima pruža dokumentaciju od prvorazredne važnosti za život i poslanje Crkve u razdoblju nakon Drugoga vatikanskog koncila.

Papa je odlučio *Enchiridion* darovati svim sudionicima Sinode, kao znak zahvalnosti i ohrabrenja u vjernosti, zajedništvu i ljubavi prema Crkvi u čijem je središtu euharistijsko otajstvo.

Prijedlozi Biskupske sinode

Neka euharistija bude u središtu suvremenoga crkvenog života, kao svjetlo i srce u borbi protiv sjene sekularizacije i društvenih nepravdi i neka se posveti veća pozornost evangelizaciji koju valja vršiti u vjernosti učiteljstvu, istaknuto je u završnoj poruci s Biskupske sinode o euharistiji, koja je poruka radosti, ali istodobno i jasno razmišljanje o svjetlu i sjenama koje danas pružaju nadu ili zabrinjavaju vodstvo opće Crkve.

Glavni sadržaji poruke predstavljeni su 21. listopada u Tiskovnome uredu Svete Stolice, dok su sinodski oci još razmatrali konačni tekst, objavio je Hrvatski program Radio Vatikana. To je prvi put da se "Prijedlozi", s Papinim odobrenjem, objavljuju javnosti, u čemu promatrači vide želju pape Benedikta XVI. prema većoj otvorenosti kao izraz njegova povjerenja u Biskupsku sinodu.

Poruka sadrži dvadeset šest točaka, napisanih na pet službenih jezika na Sinodi, kojima se željelo obuhvatiti Crkvu i svijet - u pozitivnim razvojem i bolima, kako bi se potvrdio nauk o euharistiji i uklonile dvojbe ili liturgijske zloporabe, suočilo u istini s braćom odvojenih Crkvi ili s laicima u posebnim životnim situacijama, te kako bi se u dušama raspršila tromost uzrokovana sekularizacijom koja je izbljedjela osjećaj za sveto, a čiji je gubitak, prema mišljenju sinodskih otaca, jedno od velikih zala našega doba, jer oduzima snagu evangelizaciji ljudi koji Krista još ne poznaju.

Crkva XXI. stoljeća - koja se, kao pri svome nastanku i danas temelji na spomenu Isusove muke, smrti i uskrsnuća, koji se slave u euharistiji - dio je globalnoga naselja u suvremenome svijetu u kojemu socijalna neuravnoteženost i prirodne nepogode unose strah i traže odgovore, stoji u poruci.

Sinodski oci na početku upućuju pozdrav mjesnim Crkvama u Kini, kao i njihovim biskupima, od kojih četvorica, koje je Sveti Otac pozvao u Rim, nisu mogli sudjelovati na radovima Sinode, ali su ipak imali posebno mjesto u mislima i molitvama sinodskih otaca. Dajući kratak pregled događaja u svijetu, kardinali i biskupi su istaknuli kako prate i trpe zbog nasilja na Bliskome istoku i u Africi, te zbog nepravdi i krajnje bijede u Latinskoj Americi, Aziji i na afričkome kontinentu. Osim toga, upozoravaju na religijsku ravnodušnost na Zapadu, te pozivaju šefove država da imaju na srcu dostojanstvo pojedinca, brane život od njegova začeca, te promiču ljudski i društveni napredak.

"Euharistija, izvor i vrhunac života i poslanja Crkve" - na tu se temu raspravljalo tijekom tri tjedna, i u tom vidiku završna poruka sadrži osvrte i želje. U dokumentu je na početku izražena radost što se tiče života Crkve, i to zbog nove svijesti o nedjeljnoj euharistiji, povećanju svećeničkih i redovničkih zvanja u brojnim područjima na svijetu, te nazočnosti brojne mladeži odgojene u vjeri, zahvaljujući također Svjetskim danima mladeži, koji žive istinsko iskustvo Crkve. Međutim, druga strane medalje pokazuje izazove zbog kojih je nužno potvrditi uporišta nauka koji je donio Drugi vatikanski sabor prije 40 godina. Neka se nitko ne smatra gospodarom crkvene liturgije - napominje se u dokumentu - nego štoviše, neka biskupi i svećenici nastoje sakrament pomirenja ponovno staviti u središte vjerske prakse, neka potiču vjernike na javnu dosljednost s onim što ispovijedaju kao vjeru, te aktivnije promiču dušobrižništvo za svećenička zvanja, čiji nedostatak stavlja u težak položaj slavljenje Euharistije u brojim područjima. U poruci se više puta spominje ekumenizam; tako se na prvim stranicama kršćanska braća i sestre svih vjeroispovijesti potiču na molitvu kako bi sazrio trenutak punoga vidljivog zajedništva Crkve u slavljenju Euharistije. Istaknuvši, pak, svečanu obvezu Crkve u ekumenizmu, koju je potvrdio papa Benedikt XVI., u poruci se, premda sa žaljenjem, uviđa sadašnja nemogućnost zajedničkoga slavlja, te se također potvrđuju crkvene norme koje su na snazi, a koje uređuju podjelu pričesti braći koja još nisu u punome zajedništvu.

Jedna je točka u dokumentu posvećena pitanju koje je najviše zanimalo medije, a preko njih i javno mnijenje, a to je pričest rastavljenih i ponovno vjenčanih osoba. Poznajemo njihovu patnju i unutarnji osjećaj nezadovoljstva, istaknuli su biskupi koji, unatoč neslaganju s izborom takvih parova, pozivaju ih da se ne osjećaju isključenima iz života Crkve, te da sudjeluju na nedjeljnoj misi i slušanju Riječi Božje. Svjesni krhkosti i nesigurnosti koje prijete ustanovi obitelji općenito, sinodski oci ohrabruju obitelji da očuvaju običaj zajedničkoga sudjelovanja na nedjeljnoj euharistiji.

Posljednji odlomci poruke sadrže poticaje pojedinim kategorijama crkvenoga tijela: svećenicima, da, po primjeru pape Benedikta XVI., budu "ponizni radnici u Gospodinovu vinogradu", a drugima u crkvenoj hijerarhiji,

da budu protagonisti plodne službe. Mladima je upućen poticaj da budu "jutarnje straže", kako bi se, razvijajući pozitivne vrednote, založili za promjenu svega onoga što je nepravедno ili nasilno u svijetu.

U Sinodskoj su se dvorani po svršetku prvoga dijela 20. zasjedanja biskupi posebno spomenuli pape Wojtyle, te im je bila podijeljena sličica sluge Božjega Ivana Pavla II., koja sadrži molitvu na više jezika i komadić njegova odijela kao relikviju. U ponedjeljak 17. listopada, dan nakon 27. obljetnice njegova izbora za Papu, sinodski su oci sišli u vatikansku kriptu kako bi izrazili poštovanje pred grobom Ivana Pavla II. i zatražili posebne milosti za uspjeh Sinode i za Crkvu.

Na Sinodi izglasani prijedlozi, te predstavljena poruka javnosti

Izglasavanjem prijedloga na 22. zasjedanju održanome 22. listopada dopodne, Sinoda o euharistiji, koja je započela 3. listopada, stigla je do najvažnijega i završnoga trenutka. Nakon glasovanja, sinodski su oci bili na ručku s papom Benediktom XVI. U međuvremenu, u subotu dopodne objavljena i konačna verzija završne poruke biskupa Božjemu narodu, pod naslovom "**Euharistija: živi kruh za mir u svijetu**". O tom se dokumentu, kao i glavnim temama o kojima se raspravljalo tijekom tri tjedna trajanja Sinode, a koje su sažete u 50 "propozicija" predanih Svetome Ocu, govorilo na konferenciji za tisak u prigodi svršetka Sinode. Na konferenciji je sudjelovao kardinal George Pell, nadbiskup Roland Minnerath, posebni tajnik Sinode, nadbiskup Marc Ouellet te biskup Rino Fisichella, rektor Papinskoga lateranskog sveučilišta. Nadbiskup Minnerath novinare je izvijestio o novosti XI. opće skupštine Biskupske sinode o euharistiji, odnosno o odluci pape Benedikta XVI. o objavljivanju 50 propozicija, što se prije nije događalo, koje su sinodski oci izglasali, a koje čine doktrinarnu i pastoralnu okosnicu Sinode. To je znak veće otvorenosti i komunikacije koje su željeli sudionici skupa, rekao je nadbiskup Minnerath, te dodao kako su posljednja dva dana bili najproduktivniji dani Sinode. Došli smo do 50 propozicija koje smo upotpunili s 500 dopuna - na latinskome jeziku, u službenoj verziji, te na talijanskome, u "radnoj" verziji, koja će biti objavljena u javnosti. Na pitanje novinara koja je bitna novost tek završene Sinode, nadbiskup Minnerath je kazao kako svrha jedne sinode nije uvođenje doktrinarnih ili stegovnih novina u život Crkve, već obnoviti pastoralni pristup u raznim situacijama. Nadbiskup Ouellet je, pak, dodao pojasnivši kako je jedna od novosti bila u osjećaju za kolegijalnost koji je pokazao sam Sveti Otac, sudjelujući u radovima na Sinodi. Pritom je istaknuo razmišljanje pape Benedikta XVI. o razlikovanju žrtve i gozbe na misi. U tom smislu postoji doktrinarna novost u razmišljanju Svetoga Oca, kada je dobro postavio kako je Gospodin na večeri učinio svoj obred, a Crkva je poslije točno naznačila narav toga znaka. Sveti je Otac, dakle, pokazao kako je tradicija dio ustanovljenja euharistijskoga otajstva, odnosno ne samo ono što se dogodilo na Večeri, već i ono što se razvilo poslije. Na novinarski



upit o mogućnosti zajedničke Sinode s pravoslavnim Crkvama, biskup Fisichella je kazao kako se ono što je proizišlo iz Sinode nije odnosilo na Sinodu katolika i pravoslavnih, već na održavanje Sinode katolika koja bi uzela u obzir tu temu. Na konferenciji je, između ostaloga, bilo riječi i o dosljednosti s vjerskim istinama na koju su pozvani kršćani općenito, ali i političari, posebice oni koji se priznaju kršćanima, dok je biskup Fisichella sažeo pozitivne vidike proizišle na radovima tijekom Sinode, a koji su uneseni u Poruku biskupa Božjemu narodu. Pritom je istaknuo kako ima sjena, ali i velikoga svjetla koje svjedoče brojni znakovi, poput porasta broja svećeničkih zvanja u brojnim krajevima svijeta, sve življa svijest obitelji i društvena uloga koju ona posjeduje, te ponovno otkrivanje od strane mladih temeljnih vrednota vjere. U tijeku 21. općeg zasjedanja 21. listopada izabrano je 15 članova Postsinodskog vijeća.

Završetak Godine euharistije i Biskupske sinode

Pod predsjedanjem pape Benedikta XVI. u nazočnosti gotovo 500 kardinala i biskupa, većim dijelom sinodskih otaca, i 100.000 hodočasnika na Trgu Sv. Petra događale su se 23. listopada tri važne svečanosti: završetak 11. redovite Sinode biskupa i Godine euharistije te proglašenje pet novih svetaca: dvojice Talijana, dvojice Ukrajinca i jednog Čileanca.

To su **prvi sveci**, koje je proglasio papa Benedikt XVI. Riječ je o svećenicima: **Gaetanu Catanosu** i **Zygmuntu Gorzdzowskom**, redovnicima: isusovcu **Albertu Hurtadu** Cruchagi i o ukrajinskom biskupu **Jozefu**

Bilczewskom. Svi su oni, osim franjevca **Felicea da Nicosia**, živjeli i djelovali, kako je istaknuo Sveti Otac, u teškim vremenskim prevratima krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Osvrnuvši se u propovijedi na Misijsku nedjelju i na završetak Godine euharistije, Papa je istaknuo kako je euharistija izvor svetosti i duhovna hrana vjerničkog poslanja u svijetu. Taj se najviši dar i otajstvo očituju u punini Božje ljubavi. To treba potaknuti, prema Papinim riječima sve vjernike, a napose svećenike da obnove obveze vjernosti. Euharistijska duhovnost mora biti unutarnji pokretač svih djelatnosti. Ne može biti nedosljednosti između vjere i života u misijskoj kršćanskoj animaciji svijeta, rekao je Papa i pozvao vjernike da se "potaknuti živom željom oko svjedočenja otajstva ove ljubavi, koja daje nadu svijetu" upute u sve društvene sredine naviještajući uskrslog Krista.

S 11. redovite Biskupske sinode, koja je 22. listopada završila zajedničkim ručkom i koncertom, koji je izveo Dječjački zbor Regensbursburške katedrale u Sikstinskoj kapeli, predstavnici Crkve gotovo iz cijeloga svijeta uputili su nakon trodnevnih živih rasprava, poruku "Božjem puku", u kojoj se osvrću na stanje u svijetu i u Crkvi obilježeno svijetlim i tamnim stranama. Posebno ističu teške posljedice sve jače sekularizacije, ravnodušnost i relativizam koji sve više zahvaća Zapad. Izražavaju nadu da će čovječanstvo uspjeti prebroditi napetosti i napredovati na znanstvenom, društvenom i moralnom području. Pozivaju vladare da promiču zakone koji će poštivati ljudski život, brak i obitelj te da se jače zauzmu za borbu protiv nasilja, nepravdi i bijede, koja tišti velik dio čovječanstva. Biskupi preporučuju vladarima da se jače zauzmu oko provođenja pravde i mira u svijetu. Osuđuju proizvoljno ponašanje nekih svećenika i vjernika u euharistijskim slavljinama, žale se zbog opadanja sakramenta pokore i pomanjkanja svećenika, ali sa zadovoljstvom ustanovljuju da se, zahvaljujući crkvenim pokretima, broj svećeničkih kandidata povećava. U istoj poruci sinodski oci navode kako ne mogu prihvatiti neke zahtjeve vjerničkog puka koji se odnose na ženidbu svećenika, dijeljenja sakramenta pričesti rastavljenim i ponovno vjenčanim osobama, kao ni vjernicima koji su sklopili brak s pripadnicima drugih vjeroispovijesti.

Sinodski su oci s radošću primili vijest da se broj katolika 2003. godine povećao za 15 milijuna i to najviše u Africi i Južnoj Americi, te u Aziji, dok u Europi i Sjevernoj Americi nažalost opada. Uputili su pismo kineskim biskupima, žaleći se što im vlasti nisu dale dozvolu da dođu i sudjeluju na tom važnom crkvenome skupu. U propovijedi na euharistiji na završetku Sinode, Papa je istaknuo kako se na Sinodi veoma osjetio izostanak predstavnika Crkve u Kini te da je težak hod kineskih vjernika nazočan u srcu cijele Crkve.

Prema IKA-i priredila: Željka Zelić

HRVATSKI BISKUPI NA SINODI

Izlaganje kardinala Puljića na Biskupskoj sinodi



Na 11. redovnom općem zasjedanju Biskupske sinode u utorak 11. listopada izlaganje je, među ostalim sinodskim ocima, održao i predsjednik Biskupske konferencije BiH vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. Na početku izlaganja kardinal je rekao kako bi Sinoda mogla pridonijeti obnovi vjere, svijesti, odgovornosti i poštivanja dostojnog slavljenja Euharistije. Svećenik,

nastavio je, ne smije biti "umoran, kod njega ne smije splasnuti zanos za vršenje vlastite službe". On naprotiv mora biti "marljiv" i brižno se pripravljeti za euharistiju. Kardinal se zapitao kako može svećenik slaviti više od tri mise dnevno i ostati uvijek svjež i usredotočen na ono što se obistinjuje pred njegovim očima? Upozorio je na opasnost da slavlje mise postane za svećenika "svakodnevni posao kao što je to za neke posao u uredu ili tvornici". Prema njegovu mišljenju, "sekularizam, materijalizam i konzumizam" mogu i kod svećenika dovesti do toga da oni izgube "osjećaj za sveto". Danas su poremećene vrijednosti. Osjećaj za sveto je potamnjen a osjećaj za grijeh relativiziran. Svećeniku u prevladavanju tih opasnosti poglavito pomaže euharistijsko klanjanje. Kardinal je dodao kako se samo s dostojnim vršenjem svetih čina i dubokom sviješću o otajstvu Euharistije mogu primati plodovi Euharistije. Kako mogu dostojno slaviti sveta otajstva euharistije oni koji gaje zavist i mržnju prema bližnjima, oni koji čine nepravdu? Vrhbosanski nadbiskup pritom je opisao svoj susret s katoličkim diplomatom koji radi kao predstavnik Europske unije u BiH. Kako možeš, zapitao ga je tom prigodom kardinal Puljić, primati tijelo Kristovo a tako se ponašati prema siromašnim i običnim ljudima? On je odgovorio: Činim to zato da zaradim novac.

Na kraju izlaganja kardinal Puljić podsjetio je na važnost molitve za nova duhovna zvanja. U obiteljima u kojima se moli i klanja rađaju se također zvanja za svećeništvo. Stoga je obiteljska Crkva prva škola zvanja, ali i hram u kojem se čuva revnovanje za Euharistiju, poručio je.

Izlaganje biskupa Škvorčevića na Biskupskoj sinodi

Hrvatski je narod više od tisuću godina uživao povlasticu, s dopuštanjem Svete Stolice, slaviti misu prema latinskom obredu, ali uvijek na vlastitom jeziku. Izjavio je to požeški biskup Antun Škvorčević u izlaganju na 11. redovnom općem zasjedanju Biskupske sinode u Vatikanu 11. listopada. Ta povlastica, dodao je požeški biskup, uvelike je pridonijela tomu da koncilski oci na Drugom vatikanskom saboru prihvate slavljenje latinske liturgije na jezicima pojedinih naroda. Spomenuta povlastica pomogla je, među inim, vjernicima aktivno se uključiti u bogoslužje i potakla plodno produbljivanje odnosa između hrvatskog naroda i Petrova nasljednika, kao i između mjesne Crkve u Hrvata i opće Crkve, u njezinu jedinstvu u različitosti.

Na temelju toga povijesnog iskustva hrvatski su katolici s oduševljenjem prihvatili liturgijsku obnovu nakon Drugoga vatikanskog sabora, ne upoznavši onu nostalgiju za liturgijom na latinskom jeziku, koja je stvarala velike probleme u određenim europskim katoličkim sredinama, koji nisu riješeni do dana današnjega.

Biskup Škvorčević osvrnuo se i na pripreme novih liturgijskih knjiga na mjesnim jezicima, istaknuvši kako to nije "čisto tehnički posao" jer se kroz uzajamnu suradnju pri nastajanju novih liturgijskih tekstova između biskupskih konferencija i Kongregacija za bogoslužje i disciplinu sakramenata jača zajedništvo između mjesnih Crkava i Apostolske Stolice u Rimu, odnosno s općom Crkvom.

Što se tiče liturgijskih uredbi, one, rekao je požeški biskup, služe obredu-slavlju, a obred uvodi u otajstvo u koje se ulazi po vjeri te se stoga valja ispraviti svaka zloupotreba u liturgiji. Postoje, međutim, uredbе koje nemaju spomenuto značenje te je stoga potrebno ispitati jesu li sve nužne i je li ih moguće sve provesti u djelo.

Izlaganje biskupa Komarice na Biskupskoj sinodi

Na 11. redovnom općem zasjedanju Biskupske sinode u Vatikanu govorio je 12. listopada delegat BK BiH banjolučki biskup Franjo Komarica. Biskup Komarica je na početku primijetio kako se među imenima svetaca koje navodi radni dokument Sinode spominje i lik bl. Ivana Merza te se u kratkim crtama osvrnuo na njegov život. Blaženi je Merz dragocjeni uzor ne samo za današnje katoličke vjernike laike, nego i za svećenike, redovnike

kao i za biskupe. "Četrdeset godina prije II. vatikanskog koncila on je već mnogo toga od koncilske nauke o liturgiji i o ulozi laika osobno prakticirao i promovirao, kako to stoji i u Dekretu o njegovim herojskim krepostima Kongregacije za proglašenje svetih", rekao je biskup Komarica. Podsjetio je također kako je papa Ivan Pavao II. prigodom njegova proglašenja blaženim prije dvije godine, među ostalim, istaknuo kako je Merz imao duboko iskustvo euharistije i zato je mogao vrlo osvjedočeno, vlastitim primjerom, razviti plodan euharistijski apostolat, posebno među mladima.

U rodnoj zemlji bl. Merza Bosni i Hercegovini katolici su zbog svoje vjernosti Kristu, posebno nazočnom u Euharistiji, kao i zbog vjernosti Petrovu nasljedniku, stoljećima sve do u novije doba, morali podnositi poniženja i progone. I u posljednjem ratu 90-tih godina protjerano je sa svojih ognjišta preko polovine svih katolika i velika većina njih se još uvijek nije mogla vratiti, rekao je biskup Komarica. Istaknuo je kako je samo iz Banjolučke biskupije "bez razloga i to uz podršku međunarodnih predstavnika iskorijenjeno dvije trećine miroljubivih i na pomirenje spremih vjernika". U većem dijelu biskupije porušeno je ili oštećeno 95% crkvenih objekata od strane za vrijeme komunizma ateiziranih ljudi, uz njihovo obrazloženje. Gotovo jedna petina mojih župnika je ubijena, također jedan redovnik i jedna redovnica, a oni su propovijedali i prakticirali pomirenje i ljubav čak i prema neprijateljima i slavili s preostalim vjernicima redovito bogoslužje, unatoč porušenim crkvaма, rekao je biskup Komarica. Ovi istinski svjedoci vjernosti Kristu, Crkvi, življenom Evanđelju i svome svećeničkom pozivu potvrdili su vlastitom krvlju svoju vjeru u stvarnu prisutnost Kristovu u Euharistiji. Želimo vjerovati da te krvave žrtve naših svećenika i redovnika, kao i žrtve mnogih naših vjernika laika jedne doista "raspete Crkve" u današnjoj Europi, udružene s drugim nevinim žrtvama i posebno s jedinstvenom žrtvom Isusa Krista mogu postati plodne za poželjno pomirenje, pravedni mir i spasenje mnogih ljudi u mojoj domovini Bosni i Hercegovini kao i drugdje, rekao je biskup Komarica.

Odjeci govora biskupa Komarice na Sinodi

Nakon što je biskup Komarica završio svoje izlaganje prolomio se sinodskom dvoranom veliki pljesak, što inače nije običaj i prava je rijetkost da se govornicima plješće nakon izlaganja. Nakon izlaganja mnogi biskupi pristupili su biskupu Komarici, čestitali mu na lijepom izlaganju i zahvalili mu što ih je upoznao s bl. Ivanom Merzom i njegovom aktualnošću, kao i sa situacijom u BiH. Rekli su mu neki da je njegov nastup svojim sadržajem bio pravo osvježenje i otkriće. Mnogi su si biskupi odmah nabavili biografiju bl. Ivana Merza na talijanskom što ju je izdao Osservatore Romano. Interes je bio toliki da je prva pošiljka bila odmah rasprodana te su morali brzo naručivati novu količinu iz skladišta. Za vrijeme svoga izlaganja biskup Komarica pokazao je nazočnima i doktorsku disertaciju bl. Ivana Merza o utjecaju liturgije na francuske pisce što je posebno impresioniralo biskupe francuskog govornog područja. Govor biskupa Komarice uz prigodni pohvalni komentar donio je i vatikanski dnevnik L'Osservatore Romano u svome izdanju od 13. listopada 2005.

Papa Benedikt XVI. zanimao se za bl. Ivana Merza za vrijeme Sinode

Dodajmo kako je na samom početku zasjedanja Sinode, papa Benedikt XVI. po skupinama primao sinodalne oce u posebnu audijenciju. Primivši biskupa Komaricu s radošću je rekao: "Imamo blaženika Ivana Merza! Hoćemo li ga proglasiti svecem?! Kako ide njegova kauza za kanonizaciju?". Nakon što je biskup Komarica Svetom Ocu ukratko rekao što se sve radi na promicanju poznavanja i štovanja novoga Blaženika, Papa ga je ohrabrio riječima da se samo nastavi raditi u tome smjeru. Čini se da je bl. Ivan Merz jedan od rijetkih Božjih ugodnika koji je na ovoj Biskupskoj sinodi privukao pozornost Svetoga Oca.

Ivan Merz uvršen u radni dokument "Instrumentum laboris"

Budući da je XI. Sinoda biskupa Katoličke Crkve bila posvećena temi Euharistije kao izvoru i vrhuncu života i poslanja Crkve, u 76. broju radnoga dokumenta (*Instrumentum laboris*) koji biskupima služi kao osnov i polazište za rasprave, u svome četvrtom dijelu govori o euharistijskoj duhovnosti, navode se pojedini odabrani sveci iz povijesti Crkve koji su se posebno istaknuli u štovanju Euharistije. Ivan Merz uvršten je tako između 18 svetaca među kojima su i sv. Augustin, sv. Franjo, sv. Katarina Sijenska i dr., koji su se posebno istaknuli u štovanju euharistije. To je zapravo priznanje njegove svetosti, aktualnosti i duhovne veličine.

U nastavku teksta donosimo točan prijevod 76. broja Sinodskog dokumenta gdje se o tome govori:

IV. dio - EUHARISTIJA U POSLANJU CRKVE

I. poglavlje - EUHARISTIJSKA DUHOVNOST

"Br. 76. - Različiti su odgovori na Smjernice (*Lineamenta*) koji potiču na veću svijest o crkvenoj dimenziji Euharistije koja bi nadvladala svaki individualizam, o obnovi euharistijske duhovnosti koja bi predstavila Sakrament kao početak otkupljenja svijeta, integrirajući također pobožnost Kristu uskrsnulome. Izražava se nužnost primjerenoga promicanja poznavanja života svetaca i blaženika koji su bili uzori duhovnosti i euharistijskoga života, a na što potiču i sugestije sadržane u enciklici *Ecclesia de Eucharistia*. [102] Oni nas uče da usredotočimo kršćanski život na Euharistijsko otajstvo, da se klanjamo Gospodinu nazočnom u Presvetome Sakramentu, da se hranimo Kruhom Života koji nas podupire u našem hodočašću prema nebeskoj Domovini.

Za sve svece Euharistija je središte i stožer duhovnoga života, no ima i brojnih svetaca koji su razvili jednu čisto euharistijsku duhovnost: od svetoga Ignacija Antiohijskoga do svetoga Tarzicija, od svetoga Ivana Zlatoustoga do svetoga Augustina, od svetoga Antuna Opata do svetoga Benedikta, od svetoga Franje Asiškoga do svetoga Tome Akvinskoga, od svete Katarine Sijenske do svete Klare Asiške, od svetoga Paskvala Baylona do svetoga Pjera Đulijana Eymarda, od svetoga Alfonsa de Liguorija do časnoga Charlesa de Foucaulda, od svetoga Ivana Marije Vianneya do blaženoga Józefa Bilczewskoga, od blaženoga Ivana Merza do blažene Terezije iz Calcutte - tek da se navedu samo neki primjeri iz bogatoga popisa (103)". (Priređeno prema: <http://www.ffdi.hr/ivan-merz/vijesti/2005/>)

Prema IKA-i priredila: Željka Zelić

CIRENCI

U zemlje utkane godine i godine
rada, muke, nevrimenta, tuge,
ljutnje su bile tvrde
al je stojo narod moj.
U zemlje tila slomita
od boli, patnje, rata i kuge,
duša je čekala svitli danak svoj.
Na čelu duboke brazde;
svaka je jedan put
a put neprigledna slika.
Uvik sluge, nikad gazde
od čovika do čovika,
od vika, do vika.
I vična čežnja za vremenom dobrim;
za kišom, za suncem,
za godinama rodnim.
I padovi i podizanja
ko Šimun Cirenac
nevoljko križ uzimaše,
na križ paora natiraše,
strplivo ga je nosio narod moj
i sad ga nosi
kroz trnje, kroz drače,
dok se bol priljiva iz čaše.
Al opet se moljitva i pisma čuje
i kad se pod križ spada,
i kad se znoj sa krvlju miša,
i kad duša plače.

Zlatko Gorjanac

PRIKAZ KOMPENDIJA KATEKIZMA KATOLIČKE CRKVE

Kompendij Katekizma Katoličke Crkve jedan je od temeljnih katehetsko - pastoralnih priručnika i dokumenata novijeg datuma. Kako je do njega došlo? Nakon što se pojavio KKC, kao Katekizam II. vatikanskog sabora, pojavila se i potreba jednog kraćeg ali jednako tako važnog dokumenta. Na Katehetskom kongresu 2002. godine, na kojem sam u ime naše Biskupske konferencije i osobno sudjelovao, predloženo je voditeljima Kongregacija za nauk vjere i kler da se izradi ovakav Kompendij. **Ivan Pavao II.** je ustanovio Komisiju na čelu s kardinalom **Josephom Ratzingerom**. Nismo ni slutili da će se taj Kompendij pojaviti autoritetom tog istog kardinala Ratzingera, ali sada kao nasljednika Ivana Pavla II., pape Benedikta XVI.

I. Kompendij je izuzetno vrijedno katehetsko - pastoralno djelo koje doseže istančanu teološku razinu samih definicija na način koji je prikladan namjeni priručnika za vjernike, vjeroučitelje i uz Sveto pismo osnovna knjiga koja predstavlja ono što Crkva vjeruje. Kako je građen? U svom prikazu **p. Ivan Fuček** kaže ovako: "Kao i veliki Katekizam, tako i njegov sažetak sadrži četiri osnovna dijela, kako je to u Uvodu 20. ožujka 2005. naglasio, tada pročelnik posebne Komisije za njegovu izradbu, kard. Joseph Ratzinger. Ti su osnovni dijelovi sukladni onima u velikom Katekizmu:

1. **Prvi je lex credendi** - u kojemu je obrazloženo ono što vjernik Katoličke crkve ima vjerovati, a sadržano je sve od Apostolskog vjerovanja, pa do Nicejsko-carigradskog kako u liturgiji, tako u katoličkom nauku;

2. **Drugi je lex celebrandi** - koji opisuje posvećenje života vjernika po krštenju, žrtvi i sakramentu Euharistije, sakramentu pomirenja i ostalim sakramentima;

3. **Treći je lex vivendi** - upućuje na sve ono na što su vjernici u svojim moralno-duhovnim odabirima i odlukama u Kristu pozvani, u Duhu Svetom, kao Božja djeca dužni prihvatiti, očitovati i svjedočiti ovom svijetu;

4. **Četvrti je lex orandi** - život trajne osobne molitve po primjeru Isusa Krista, Blažene Djevice Marije i svetaca, kad Boga nazivamo svojim Ocem, kako nas je sam Isus naučio u svojoj molitvi "Oče naš".

Pri kraju, u Dodatku, tekst malog Katekizma sadrži opće molitve i formule katoličkog nauka, s kraćim analitičkim i općim kazalom."

II. Knjiga je rađena kao priručnik. Slijedi poznato iskustvo Katoličke crkve, tzv. metodu pitanja i odgovora, čime se služio već **sv. Petar Kanizije, Belarmin, Mulih, ili Katekizam Pija X.**

Možda nas metoda "pitanja i odgovora" začuđuje na početku 21. stoljeća kao nešto što je već davna prošlost. Međutim, autori Kompendija nisu se bojali te metode, jer je naše vrijeme osobito izloženo opasnostima relativizma ili uopćavanja. Važnost ove metode podržava pedagoški način učenja napamet, jer se radi o temeljima vjere i morala u vremenu koje je inače vrlo manjkavo u vjerskom znanju. Dakle, svako pitanje i odgovor su tako konstruirani da je pitanje postavljeno u jednom obliku "izazova", a odgovor je - vjeran KKC-u - tako sročan da u sebi sadrži vrlo suvremen način oslanjanja na izvore (Biblija). Sam izričaj je kratak ali vrlo jasan i upućuje na životnost u smislu primjenjivanja. Uistinu, ova metoda pomaže svakom vjerniku da u svakom času ima jasan odgovor što njegova Crkva vjeruje i ono što je vrlo važno, zašto tako vjeruje.

KKC ima 2963 broja, Kompendij ima 598 pitanja i odgovora, ali se u odgovorima citiraju spomenuti brojevi iz KKC-a. Iz toga slijedi da je Kompendij vrlo koristan, ali pretpostavlja služenje Katekizmom za one koji žele kompletni odgovor i tumačenje onoga što on naučava. Ova metodologija je prikladna kao udžbenik za sve uzraste srednjih škola radi memoriranja i orijentiranja.

Vjernicima će ova knjiga dobro doći dok čitaju Sveto pismo jer ona daje odgovor čak i na ono što u Svetom pismu nije jasno, a spontano se nameće kao pitanje. Jednom riječju, Kompendij bi trebao biti knjiga za svakog vjernika.

III. Što se tiče važnosti ove knjige, već je iz prijašnjega razumljivo. Katekizam Katoličke Crkve bi trebao biti izvor za katehezu odraslih, zatim katekumenat i srednjoškolsku katehezu. Međutim, veliki se Katekizam ne može tako lako vremenski obraditi. On je više priručnik za katehetu i za one koji žele "izučavati" sadržaj vjere. Kompendij nasuprot daje kratku informaciju, točnu informaciju, privlačivu informaciju... Iz njega se točno vidi što Crkva vjeruje i nudi vjerovati, te je dostatan kao priručnik za one koji orijentaciono poznaju sadržaj vjere. S druge strane Kompendij je vrlo koristan za interkonfesionalni i interreligijski dijalog, jer može bez umaranja svakom sugovorniku ponuditi ukratko, jasno što Crkva vjeruje i nudi vjerovati i koji su principi, koje su norme kršćanskog života. Radi toga bi se Kompendij trebao pojaviti kao nezaobilazna potreba na svim jezicima naroda koji žive na području naše Biskupske konferencije.

Zaključak

Ponavljam, nakon Svetoga pisma i Katekizma Katoličke Crkve ovo je najvažnija knjiga za sve katolike - vjernike. Važnija čak i od molitvenika. I svakako bi je vjernik prije morao proučiti nego što uzme u ruke molitvenik. Stoga bi zaključak trebao biti sljedeći. Bez straha treba smoći sredstava prevesti ga na sve jezike, imati ga u dovoljnom broju i ponuditi i onima koji traže prvu informaciju o vjeri Katoličke crkve.

/Izlaganje biskupima na redovitoj sjednici biskupa MBK "Sv. Ćirila i Metoda/.

LJEPOTA I RADOST OBITELJSKOG ŽIVOTA BEZ OBITELJI NEMA BUDUĆNOSTI

1. UVOD - "NOVA BIBLIJA" ZA ODOBRENJE ISTOSPOLNIH BRAKOVA

Dok sam se pripremao pisati ovaj članak, naišao sam na dvije emisije na RTS-u u kojima je bilo govora o homoseksualnim odnosima i istospolnim brakovima. Osobe koje su branile takve odnose isticali su čovjekovo pravo na samoopredjeljenje i kako na takve odnose imaju pravo, pa i usvajati djecu. Pokušali su opravdati svoje "parade" i traženje "svojih prava" time što su oni manjina u društvu te trebaju veću zaštitu kao i sve "nacionalne manjine". U jednoj emisiji bila je i osoba koja je upozorila na Sveto pismo i Božji naum o braku i obitelji. Druga osoba, koja živi u "lezbijskom braku" usprotivila se rekavši kako je onda već krajnje vrijeme da se počne pisati nova Biblija. Ne znam da li se ta osoba zapitala koliko dugo bi još postojalo čovječanstvo kad bi se toj "grupaciji" ljudi dala ista prava kao i osobama koje žive u heteroseksualnom braku, pa i usvajati djecu. Kad bi im se dopuštalo usvajati djecu, koliko bi dugo na zemlji još bilo djece za usvajanje? Ili, možda su oni već uvjereni u uspješnost ljudskih klonova, pa će i taj problem biti riješen!? U razgovoru s mons. Beretićem o ovoj temi on je postavio zanimljiv upit: "Ako su oni manjina koju treba zaštititi, što će se dogoditi ako sutra budu pravili svoje parade i tražili svoja prava na pr. pedofili ili zoofili?" Doista, ako je sve "isto", ako svatko ima pravo na "svoj izbor" i "svoje opredjeljenje" onda se i to može vrlo lako dogoditi. Kakvu dobrobit ljudskom društvu donose "legalni" i "ilegalni" istospolni brakovi? Nametalo mi se tisuću pitanja. Kamo ide čovječanstvo trećega tisućljeća?!

Uvjeren sam da će Božji naum o braku, bez obzira na sve ove suvremene i "napredne" pokušaje, još dugo vrijediti za veliku većinu ljudi na našoj planeti. Uvjeren sam da će obitelj do konca svijeta biti temeljna stanica društva i Crkve. Uvjeren sam da je slijediti Božji naum o obitelji najbolje za čovjeka i čovječanstvo. I uvjeren sam da Bog neće dopustiti potpunu izopačenost čovječanstva. Dobro su poznati slučajevi, kako iz Biblije, tako i iz drugih povijesnih izvora o propasti gradova i naroda koji su se posve odali nemoralu. Dovoljno je podsjetiti samo na Sodomu i Gomoru. A poznati su i slučajevi nestanka pojedinih naroda i civilizacija. Pa ipak svijet nije propao. Čovječanstvo i dalje postoji. Bog Stvoritelj je uvijek pronalazio načine za obnovu čovječanstva jer je uvijek pronalazio ljude i narode koji su spremno prihvaćali njegovu ponudu i njegov naum. Bilo je uvijek dovoljno onih koji su umjesto prokletstva izabrali blagoslov: "Uzimam danas za svjedoke protiv

vas nebo i zemlju da pred vas stavljam: život i smrt, blagoslov i prokletstvo. Život, dakle, biraj, ljubeći Jahvu, Boga svoga, slušajući njegov glas, prijanjajući uz njega, da živiš ti i tvoje potomstvo. Ta on je život tvoj, tvoj dugi vijek, da bi mirno mogao boraviti na zemlji za koju se Jahve zakle ocima tvojim Abrahamu, Izaku i Jakovu da će im je dati" (Pnz 30,19-20).

Promotrimo, dakle, Božji naum o obitelji. Slijedit ću nauk Crkve izložen u Katekizmu Katoličke Crkve. Služim se izdanjem Glasa Koncila, Zagreb, 1984. Uz pojedine citirane dijelove stavljat ću samo brojeve prema Katekizmu da uštedim malo prostora. Nastojat ću većinu katekizamskog teksta prenijeti u cijelosti, uz poneko moje pojašnjenje. Stavljajući podnaslove pokušat ću ovaj prikaz učiniti preglednim. Za neke dijelove ovoga rada poslužit ću se i Zakonikom kanonskog prava koji je objavio "Glas Koncila", Zagreb, 1988.

2. OBITELJ U BOŽJEM NAUMU

2.1. Otvoreni za plodnost - djeca najdragocjeniji dar braka

Kad je Bog stvorio čovjeka - muškarca i ženu - dao im je zapovijed da se "plode i množe" i tako nastave njegovo stvarateljsko djelo u svijetu te "napuče" zemlju. "Rađati djecu", dakle, nije samo Božja preporuka, nego - slobodno možemo reći - zapovijed.

"Ustanova ženidbe i bračna ljubav po svojoj su naravi usmjerene rađanju i odgajanju djece te u tome nalaze svoje ispunjenje": Djeca su najdragocjeniji dar braka i uvelike pridonose dobru samih roditelja. Sam Bog koji je rekao: "Nije dobro da čovjek bude sam" (Post 2,18) i koji je čovjeka od početka stvorio kao muško i žensko (Mt 19,4), želeći mu udijeliti posebno udioništvo u svome stvarateljskom djelu, blagoslovio je muža i ženu rekavši: "Plodite se i množite se" (Post 1,28). Prema tome, pravo njegovanje bračne ljubavi kao i sav ustroj obiteljskog života što otud proizlazi - ne zanemariivši ostale svrhe braka - idu za tim da bi supružnici s hrabrošću bili spremni za suradnju sa Stvoriteljevom i Spasiteljevom ljubavlju, koji po njima neprekidno

umnožava i obogaćuje svoju obitelj" (1652).

Rađanje djece nije proizvoljni čin. Bog nije samo preporučio supružnicima da rađaju djecu nego im je - slobodno možemo tako reći - zapovjedio. Stoga bračni drugovi ne smiju odlučivati o tom hoće li ili neće imati djece



u braku. Kod tzv. "Zaručnickog ispita" u rubrici o naravi ženidbe službenik Crkve pita zaručnike: "Želite li se vjenčati po nauci Katoličke crkve: nerazrješivo i bez uvjeta i bez ograničenja djece, po volji Božjoj?". Kod samog vjenčanja u crkvi svećenik ili đakon postavljaju, međuostalim, zaručnicima upit prije njihove privole: "Jeste li spremni prihvatiti od Boga djecu i odgajati je po zakonu Krista i njegove Crkve?". Ukoliko bi, bilo kod zaručnickog ispita, bilo kod vjenčanja u crkvi odgovor zaručnika bio negativan, svećenik bi bio dužan reći da se onda ne mogu vjenčati u crkvi. No, to vrijedi i za tajni dogovor jednog ili oba zaručnika. To znači kad bi se i nakon obavljenog vjenčanja u crkvi saznalo da su oni donijeli takvu odluku, njihova bi ženidba za crkveno-pravno područje morala biti ili "ozdravljena" (na neki način obnovljena) ili bi morala biti proglašena ništetnom, jer u takvom slučaju prave privole, po nauci Crkve, nije ni bilo. Jasan je u tom Zakonik kanonskog prava Katoličke crkve: "Krist Gospodin uzdigao je na dostojanstvo sakramenta ženidbeni savez među krštenima, kojim muška osoba i ženska osoba međusobno uspostavljaju zajednicu svega života po svojoj naravi usmjerenu k dobru supruga te k rađanju i odgajanju potomstva" (kanon 1055). Na drugom mjestu pak tvrdi: "Ako jedna stranka ili obje pozitivnim činom volje isključi samu ženidbu ili neki bitni sastavni dio ili neko bitno svojstvo ženidbe (kao što je rađanje djece - op. moja), nevaljano sklapa ženidbu" (kanon, 1101). Ta smetnja može se otkloniti, tzv. "ozdravljenjem" prema propisu kanona 1163.

2.2. Brak i obitelj su najstarije ljudske ustanove

Iz Biblije je očito da su brak i obitelj temeljne stanice i najstarije ustanove društva. Tu istinu Katekizam ističe na sljedeći način: "Stvorivši muža i ženu Bog je ustanovio ljudsku obitelj i providio je osnovnim ustrojstvom... Ta ustanova prethodi svakom priznanju sa strane javne vlasti, ona se nameće sama po sebi. Treba je promatrati kao redoviti odnos prema kome vrednovati različite oblike srodstva" (usp. 2202-2203).



U svakoj ljudskoj ustanovi u kojoj živi više osoba za ispravno "funkcioniranje" i skladan život svih članova te ustanove moraju postojati "pravila ponašanja". Tako i u braku i obitelji svatko ima svoja prava ali i svoje dužnosti. "Članovi obitelji jesu osobe jednaka dostojanstva. Radi zajedničkog dobra njezinih članova i društva, u obitelji postoje različite odgovornosti, prava i dužnosti", ističe Katekizam u br. 2203.

2.3. Obitelj - Domaća crkva

“Domaća Crkva” je izraz koji se u novije vrijeme upotrebljava za obitelj. On potječe od II. vatikanskog koncila. Taj izraz temelji se na činjenici da je Isus za svoj dolazak na zemlju, među ljude, izabrao upravo put obitelji. Vječni Božji Sin i svemogući Bog, naravno, mogao je izabrati i drugi put. Šesto poglavlje članka o Sakramentu ženidbe u Katekizamu nosi upravo naslov “Domaća Crkva”. Slijede misli toga poglavlja.

2.3.1. Isusovo rođenje u obitelji - temelj usmjerenja Crkve k obitelji

“Krist se htjede roditi i odrasti u krilu svete obitelji Josipa i Marije. Crkva nije drugo nego ‘Božja obitelj’. Od početaka jezgru su Crkve često činili oni koji postadoše vjernici zajedno sa cijelom svojom obitelji. Kad bi se obraćali, željeli bi da im sva obitelj bude spašena. Postavši vjerničke te obitelji bijahu mali otoci kršćanskoga života usred nevjernoga svijeta” (1655). Iz činjenice da se Krist rodio i živio u obitelji izlazi i jasno usmjerenje Crkve prema obitelji, kako je to bilo očito već u Pracrkvi, u prvoj kršćanskoj zajednici. Crkva, međutim, i danas ne vidi boljega puta i načina za očuvanje i rast vjere te ističe da je od “osnovne važnosti da vjerničke obitelji budu ognjišta žive i ižarujuće vjere” (usp. 1656). U obitelji je, u tom smislu, osobito značajna ali i dragocjena uloga roditelja. Oni “treba da za svoju djecu riječju i primjerom budu prvi vjerovjesnici, i gaje u svakome njemu vlastito zvanje, a posebno ono sveto” (1656).

Kod pripreve za krštenje djece volim, tumačeći čin pomazanja uljem svete Krizme, naglasiti kako djeca već po krštenju ulaze u Isusovu “vladu”, tj. postaju njegovi “mali prinčevi i princeze”, ali preuzimaju i svećeničku i kraljevsku službu. Protumačim zatim da svećenička služba roditelja jest upravo prinositi Bogu kao “ugodnu žrtvu” žrtvu svoga života i rada a napose žrtvu rađanja i odgoja djece. Katekizam ističe da je obitelj mjesto u kojem se “na

povlašten način izvršava krsno svećeništvo oca, majke, djece i svih članova obitelji” i to “sudjelovanjem u sakramentima, molitvom i zahvaljivanjem, svjedočenjem svetog života, odricanjem i djelima ljubavi” (usp. 1657).



2.3.2. Obitelj - škola kršćanskog života i čovječnosti

Katekizam nadalje obiteljski dom naziva prvom "školom kršćanskog života" i "bogatije čovječnosti". U obitelji se "čovjek uči trudu i radosti rada, bratskoj ljubavi, plemenitom praštanju stalno obnavljanom i nadasve bogoštovlju, molitvi i prikazivanju Bogu vlastitoga života" (usp. 1657).

U ovoj jednoj rečenici sadržano je svo bogatstvo obiteljskog života. U obitelji čovjek se uči "trudu i radosti rada". Mislim da je ovo jako važno naglasiti jer se događa često da roditelji "štede" svoju djecu od svakoga rada, jer će se - kako vele - dosta napatiti u životu. Dijete mora imati svoje obaveze i dužnosti u obitelji. Dijete u obitelji mora naučiti da rad nije samo teret nego i radost, jer je kod stvaranja Bog zapovjedio čovjeku i da radi (usp. Post 1,28).

U obitelji se dijete uči bratskoj ljubavi i slozi. Za to je svakako pogodnija brojnija obitelj. Zanimljivo je da Katekizam upravo naglašava da je "plemenito praštanje" jedna od značajnijih lekcija koju svatko mora naučiti u obitelji. I to praštanje mora biti "stalno obnavljano". To je lijepo naglasio i sv. Pavao: "Zaodjenite se dakle - kao izabranici Božji, sveti i ljubljeni - u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost te podnosite jedni druge praštajući ako tko ima protiv koga kakvu pritužbu! Kao što je Gospodin vama oprostio, tako i vi!" (Kol 3,12-13).

Obitelj je i škola "bogoštovlja, molitvi i prikazivanja Bogu vlastitoga života". (O tom više u poglavlju: "Roditelji - prvi vjeroučitelji).

2.3.3. Osobe koje nisu u braku - nitko nije bez obitelji

Poglavlje o "domaćoj Crkvi" Katekizam završava osvrtom na osobe koje nisu u braku. Crkva nikako ne zagovara takav izbor. No ističe da su bliže Isusovu srcu i da zaslužuju "ljubav i brižnu skrb Crkve a naročito njezinih pastira" one osobe koje nisu u braku "zbog određenih uvjeta u kojima moraju živjeti - što često ne ovisi o njihovoj volji. Mnogi od njih ostaju bez ljudske obitelji često zbog siromaštva. Ima onih koji u takvu stanju žive u duhu Blaženstava, uzorno služeći Bogu i blišnjemu" (usp. 1658). Snažan je poticaj da se takvim osobama otvore vrata "domova, obitelji, 'domaćih Crkava' i velike obitelji koja je Crkva", jer "nitko na ovom svijetu nije lišen obitelji: Crkva je svima dom i obitelj, osobito onima koji su 'umorni i opterećeni' (Mt 11,28)" (1658).

O istoj problematici Katekizam govori i u poglavlju "Dužnosti roditelja" (br. 2231): "Ima ih koji ne sklapaju ženidbu kako bi skrbili za roditelje ili za svoju braću i sestre, kako bi se isključivo posvetili određenom zvanju ili iz drugih valjanih razloga. Takvi mogu uvelike pridonositi dobru ljudske obitelji."

Ovaj broj smatram izuzetno značajnim, jer smo skloni isticati bračnu i obiteljsku zajednicu te one koji su izabrali duhovno zvanje. I sam sam doživio ponekad da su mi postavili upit: "A što je s nama koji nismo u braku a nismo ni svećenici ni časne sestre?" Gornja rečenica je u tom smislu adekvatan odgovor na to pitanje. No, očito je da izbor takvog načina života ne smije biti

bez odgovornosti. Mora postojati "valjan razlog" i svijest da u tom slučaju "mogu" - a ja bih rekao - i moraju "pridonositi dobru ljudske obitelji".

3. IV. BOŽJA ZAPOVIJED

Četvrta Božja zapovijed uređuje jedan od najznačajnijih odnosa u obitelji - odnos djece prema roditeljima: "Poštuj oca svoga i majku svoju, da imadneš dug život na zemlji koju ti da Gospodin, Bog tvoj" (Izl 20,12). I sam Isus vršio je ovu zapovijed: "I bijaše im poslušan" (Lk 2,51). Sam Gospodin Isus istaknuo je važnost te "Božje zapovijedi" (Mk 7,8-13). Apostol uči: "Djeco, slušajte svoje roditelje u Gospodinu, jer je to pravedno. 'Poštuj oca svoga i majku - to je prva zapovijed s obećanjem: da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji'" (Ef 6,1-3).

Ovaj dio je vrlo sažet i jasan, tako da ga prenosim u cijelosti kako se nalazi u Katekizmu (v. br. 2197-2200).

Četvrta zapovijed otvara drugu ploču Zakona. Naznačuje poredak ljubavi. Bog je htio da, iza njega, poštujemo roditelje kojima dugujemo život i koji su nam predali spoznaju o Bogu. Pozvani smo častiti i poštivati sve koje je Bog, za naše dobro, zaodjenuo svojim autoritetom.

Ova zapovijed izrečena je u pozitivnom obliku, kao dužnost koju treba vršiti. Ona nagovještuje sljedeće zapovijedi koje izriču posebno poštovanje prema životu, braku, zemaljskim dobrima, riječi. I predstavlja jedan od temelja crkvenoga društvenog nauka.

Četvrta zapovijed izričito se obraća djeci u pogledu odnosa s ocem i majkom, jer je to najopćenitiji odnos. Tiče se također rodbinskih odnosa s članovima obiteljske skupine. Traži iskazivanje časti, ljubavi i priznanja djedovima i precima. Proteže se napokon na dužnosti učenika prema nastavnicima, zaposlenih prema poslodavcima, podložnika prema poglavarima, građana prema domovini, prema javnim službenicima i vladarima.



Bračni parovi jubilarci u crkvi sv. Roka u Subotici

Ova zapovijed uključuje i podrazumijeva dužnosti roditelja, skrbnika, učitelja, poglavara, načelnika, državnika, svih koji vrše vlast nad drugima ili nad nekom zajednicom osoba.

Obdržavanje četvrte zapovijedi donosi i nagradu: "Poštuj oca svoga i majku svoju, da imadneš dug život na zemlji koju ti da Gospodin, Bog tvoj" (Izl 20,12). Poštivanje te zapovijedi, zajedno s duhovnim plodovima, jamči ovozemne plodove mira i blagostanja. Nasuprot tome, prijestup te zapovijedi povlači za sobom teške nevolje zajednici i ljudima.

4. KRŠĆANSKA OBITELJ

Kršćanska obitelj u Crkvi ima osobitu važnost. O tom svjedoče brojni svetopisamski tekstovi. Ovdje prenosim tri vrlo značajna teksta da ih, bez listanja Biblije, možete pročitati na jednom mjestu. Dva se nalaze u poslanicama sv. Pavla a jedan u 1. Petrovoj poslanici.

Sv. Pavao u poslanici Efežanima govori najprije o zajedništvu muža i žene kao "velikom otajstvu" koje je slika zajedništva ljubavi Krista i Crkve, a zatim o odnosu djece prema roditeljima i roditelja prema djeci koji također mora biti odnos zajedništva ljubavi. Citiram samo dijelove koji se odnose na obitelj.

"Djeco, slušajte svoje roditelje u Gospodinu jer to je pravedno. Poštuj oca svoga i majku - to je prva zapovijed s obećanjem: da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji. A vi, očevi, ne srdite djece svoje, nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim! (usp. Ef 5,21-6,4)

U poslanici Kološanima sv. Pavao je u jednoj rečenici izrazio sve ono što je opširno tumačio u poslanici Efežanima: "Žene, pokoravajte se svojim muževima kao što dolikuje u Gospodinu! Muževi, ljubite svoje žene i ne budite osorni prema njima. Djeco, slušajte roditelje u svemu, ta to je milo u Gospodinu! Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom" (Kol 3,18-21).

Petar apostol u svojoj Prvoj poslanici govori samo o bračnom zajedništvu ljubavi, naglašavajući posebnu ulogu žene u tom zajedništvu. "Tako i vi, žene, pokoravajte se svojim muževima: ako su neki od njih možda neposlušni Riječi, da i bez riječi budu pridobiveni življenjem vas žena, pošto promotre vaše bogoljubno i čisto živ-



Radost i suze na slavlju bračnog jubileja

ljenje. Vaš nakit neka ne bude izvanjski - pletenje kose, kićenje zlatom ili oblačenje haljina. Nego: čovjek skrovita srca, neprolazne ljepote, blaga i smirena duha. To je pred Bogom dragocjeno. Tako su se doista i nekoć svete žene, zaufane u Boga, resile: pokoravale su se muževima. Sara se tako pokori Abrahamu te ga nazva gospodarom. Njezina ste djeca ako činite dobro ne bojeći se nikakva zastrašivanja. Tako i vi, muževi, obazrivo živite sa svojim ženama, kao sa slabijim spolom, te im iskazujte čast kao subaštinici- ma milosti Života da ne spriječite svojih molitava. (1 Pt 3,1-7)

“Kršćanska obitelj pruža izrazitu objavu i ostvarenje crkvenoga zajedništva; stoga se može i treba zvati ‘domaća Crkva’. To je zajednica vjere, nade i ljubavi”, ističe Katekizam u br. 2204. Po svom zajedništvu “kršćanska obitelj je zajedništvo osoba, znak i slika zajedništva Oca, Sina i Duha Svetoga” (usp. 2205). Na temelju ove tvrdnje očito je da bez Boga u obitelji nema pravog zajedništva ni skladnog života u ljubavi. S druge strane, pak, kršćanska obitelj ne može biti svjedočka ukoliko nema toga zajedništva ljubavi”. Da bi obitelj mogla ostvariti svoju tako značajnu ulogu da u svijetu bude slika ljubavi osoba Presvetoga Trojstva te da ostvari svoju blagovjesničku i misionarsku ulogu mora imati stalno na pameti da je “njezina roditeljska i odgojna služba odsjaj Očeva stvoriteljskog djela” te da je “pozvana s Kristom dijeliti molitvu i žrtvu”. Sve je to nemoguće postići bez svakodnevne molitve i čitanja riječi Božje, jer ona “jača u obitelji ljubav” (usp. 2205).

Svi odnosi u obitelji moraju biti prožeti poštovanjem osoba i “bliskošću osjećaja” što će pridonijeti usklađivanju sklonosti i donijeti probitak obitelji. Ozračje međusobnog poštovanja i ljubavi pomaže da u obitelji kao “povlaštenoj zajednici” vlada ljubazna otvorenost duha među supružnicima te “suradnja među roditeljima” u odgoju djece (usp. 2206).

5. OBITELJ I DRUŠTVO

Katekizam Katoličke Crkve posebno poglavlje posvećuje odnosu obitelji i društva. Na ovom poglavlju ne bih se posebno zadržavao jer nadilazi okvire ovoga prikaza, jedino u cijelosti prenosim stav Crkve glede dužnosti političke zajednice prema obitelji (v. br. 2211).



“Politička zajednica dužna je obitelj poštovati, pritjecati joj u pomoć i posebno joj osiguravati:

- * slobodu pri sklapanju ženidbe, u rađanju i odgoju djece prema vlastitom ćudorednom i vjerskom uvjerenju;

- * zaštitu čvrstoće ženidbenog veza i ustanove obitelji;

- * slobodu ispovijedanja vlastite vjere, njezina prenošenja i odgajanja djece u toj vjeri, s pravom na potrebna sredstva i ustanove;
- * pravo na privatno vlasništvo, slobodu poduzetništva, pravo na rad i na stan, pravo na iseljenje;
- * u skladu s ustanovama pojedinih zemalja, pravo na liječenje, pomoć ostarjelima, pravo na obiteljske doplatke;
- * zaštitu sigurnosti i zdravlja, napose glede opasnosti kao što su droga, pornografija, alkoholizam i slično;
- * pravo udruživanja s drugim obiteljima i preko takvih tijela biti predstavljene pred građanskim vlastima.

6. DUŽNOSTI ČLANOVA OBITELJI

Posebno poglavlje Katekizam posvećuje dužnostima članova obitelji. Najprije tumači dužnosti djece prema roditeljima a potom i roditelja prema djeci.

6.1. Dužnosti djece

Djeca po naravi moraju biti zahvalni svojim roditeljima, jer oni su im dali život kao suradnici Boga stvoritelja. Poštovanje prema roditeljima traži i Božja zapovijed kako je to gore izloženo. "Poštivanje roditelja (sinovska odanost) je čin priznanja onima koji su, darovavši život, s ljubavlju i radom dali djecu na svijet i omogućili im rasti u dobi, mudrosti i milosti. "Svim srcem poštuju oca svoga, i ne zaboravi majčinih bolova. Sjeti se da im svoj život duguješ: kako da im uzvратиš sve što učiniše za te?" (Sir 7,27-28) (2215).

6.1.1. Poštovanje i poslušnost

Svoje poštovanje prema roditeljima djeca iskazuju poučljivošću i poslušnošću, kako to lijepo opisuju Mudre izreke: "Sine moj, čuvaj zapovijedi oca svoga i ne odbacuj nauka matere svoje (...) da te vode kada hodiš, da te čuvaju kada spavaš i da se s tobom razgovaraju kad se probudiš" (Izr 6,22). "Mudar sin sluša napatuk očev, a podsmjeverač ne sluša ukora" (Izr 13,1).

"Dokle god živi u roditeljskoj kući, dijete treba slušati sve što roditelji opravdano traže za dobro njegovo i dobro obitelji" (2217). Milo je Gospodinu kada djeca slušaju roditelje u svemu (usp. Kol 3,20).

Krepost poslušnosti proširuje se i na odgojitelja i sve one kojima roditelji povjeravaju djecu. Djeca nisu dužna poslušati bilo roditelje bilo odgojitelje i učitelje ako bi oni od njih zahtijevali nešto što se protivi ćudoređu ili ako bi ih odvrćali od vjere, Boga i crkve. Nitko i ništa ne smije biti protiv Boga i Božjih zapovijedi (usp. 2217).

Često djeca znaju pitati dokle moraju slušati svoje roditelje. Evo jasnog odgovora na to pitanje: "Rastući, djeca će i dalje poštovati roditelje.

Predusretat će njihove želje, često tražiti njihov savjet. Prihvaćat će njihova opravdana upozorenja. S osamostaljenjem prestaje posluš djece prema roditeljima, ali ne i poštovanje koje im uvijek duguju. To poštovanje u stvari je ukorijenjeno u strahu Božjemu, jednom od darova Duha Svetoga" (2217).

6.1.2. Briga za stare i bolesne roditelje

Djeca u odrasloj dobi moraju biti "za roditelje odgovorni". "Koliko im je moguće, dužni su im u starosti i bolesti, u samoći ili neimaštini pomagati moralno i materijalno" (2218). I Isus je istaknuo tu dužnost zahvalnosti. U prepirci s farizejima veli: "Mojsije doista reče: Poštuj oca svoga i majku svoju. I: Tko prokune oca ili majku, smrću neka se kazni. A vi velite: 'Rekne li tko ocu ili majci: Pomoć koja te od mene ide neka bude 'korban', to jest sveti dar', takvome više ne dopuštate ništa učiniti za oca ili majku. Tako dokidate riječ Božju svojom predajom, koju sami sebi predadoste..." (Mk 7,10-13). U mudri Sirah o tom govori: "Jer Gospod slavi oca u djeci njegovoj, i učvršćuje pravo majke nad sinovima njezinim. Tko štuje oca okajava grijehe i tko časti majku svoju, sabire blago. Tko štuje oca, radovat će se sa svoje djece i bit će uslišan u dan molitve svoje. Tko časti oca svojeg, dugo živi; tko čini radost majci svojoj, sluša Gospoda" (Sir 3,2-6). A na drugom mjestu slično savjetuje i upozorava: "Sine moj, pomози oca svoga u starosti i ne žalosti ga za života njegova. Ako mu i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti koji si u punoj snazi (...) Od hulitelja nije bolji tko prezire oca, i Gospod proklinje onoga tko vrijeđa majku (Sir 3,12-13.16).

6.1.3. Braća i sestre u obitelji

Djetinje poštovanje koje iskazuju roditeljima i starijima, doprinosi skladu svega obiteljskog života. Tiče se odnosa među braćom i sestrama. "Vijenac su starcima sinovi sinova" (Izr 17,6). "Sa svom poniznošću i blagošću, sa strpljivošću" podnosite "jedni druge u ljubavi" (Ef 4,2) (usp. 2229).

Jako je važno da se među braćom i sestrama u obitelji izgradi odnos nesebične ljubavi, jer će to imati odraza i na njihov kasniji odnos kada iziđu iz roditeljskog doma. Svjedoci smo, nažalost, tužnih sukoba među braćom i sestrama, koji ide do potpunog prekida komunikacije pa čak i otvorenog neprijateljstva. Mnoga braća i sestre se parniče pred sudovima i to najviše zbog "tala", tj. nasljedstva. Tragedija je kršćanstva i čovječanstva što se bližnji međusobno mrze i ne podnose, a pogotovo kada se radi o rođenoj braći i sestrama.

6.1.4. Osobita zahvalnost za dar vjere

Dar vjere, milost krštenja i uključenje u život Crkve djeca su također primila od drugih te stoga onima koji su im to omogućili moraju biti posebno zahvalni. "To mogu biti roditelji, drugi članovi obitelji, djedovi i bake, duhovni pastiri, vjeroučitelji, drugi učitelji ili prijatelji" (2219).



*Hvalospjev životu - dan trudnica
u crkvi sv. Roka u Sibotici*

učenika Timoteja na vjeru njegove bake i majke: "Na pameti mi je neprijetvorna vjera koja je u tebi - ona vjera koja je najprije prebivala u tvojoj baki Loidi i tvojoj majci Euniki..." (2 Tim 1,5).

Ovdje želim naglasiti kako je važno da starije osobe podržavaju svoju djecu, odnosno unuke svojim molitvama. Oni bi trebali češće preko tjedna ići na sv. misu. Tako su činili nekoć mnogi. Bio bi to njihov veliki doprinos za blagoslov njihove obitelji. Nažalost, oni danas umjesto molitve i sv. mise gledaju brojne i svakakve serije. Ima doista i komičnih slučajeva. Neki se starci i starice zaključaju, isključe telefon i nikoga ne primaju dok gledaju određenu seriju. I kad bi išli svaki dan na misu i molili osim toga i kronicu, još bi mogli pogledati i nekoliko serija, jer ih na nama dostupnim kanalima preko kableske TV dnevno ima preko 40 serija (upravo sam prebrojao u progamu za danas!). TV može biti vrlo korisna, ali i vrlo otuđujuća. Toliko zna zahvatiti čovjeka da i djedovi i bake, koji bi se mogli malo pozabaviti unucima, to odbijaju, ponekad govoreći svojoj djeci: "Nama nemojte rađati djecu. Mi vam ih nećemo čuvati i odgajati!" Tužno, doista!

Nisu nepoznati ni primjeri učitelja koji su zaslužni za vjeru svojih đaka. Sada pak, vjeronauk u školi pruža novu mogućnost katehetama i katehisticama da svojim svjedočenjem i poticajima pomognu onima koji nisu primili sakramente da to učine bar naknadno te da počnu živjeti svoju vjeru u svaki-danšnji. I sam u školi u kojoj predajem imam na vjeronauku učenika koji nisu ni kršteni ili su samo kršteni. Neki od njih su već bili na tečaju vjeronauka za odrasle u povjerenoj mi župi i primili su sakramente. Među njima i jedna profesorica. U jednom razredu su me čak zamolili da vjeronauk držim tako da im to bude priprema za sakramente. Naravno to sam morao odbiti jer je vjeronauk u školi različit po svom programu i druga mu je svrha. No, očito je - iako su se protiv toga neke strukture vlasti zauzimale - da je vjeronauk ne

U radu s odraslima koji se pripremaju za sakramente, mnogi su mi posvjedočili da su im djedovi i bake govorili o Bogu i da su s njima išli u crkvu, premda su roditelji zanemarili svoju dužnost vjerskog odgoja djece. Mnogi djedovi i bake su zaslužni i što su djeca išla na vjeronauk i primila sakramente, jer roditelji nisu imali vremena voditi brigu o tom. U Drugoj poslanici Timoteju sv. Pavao podsjeća svog

samo informativni predmet nego i formativni.

Također s radošću mogu posvjedočiti da su mnogi koji su se pripremali kod nas u župi za sakramente postali pravi misionari te su na isti vjeronauk doveli i svoju braću i sestre ili svoje prijatelje te su svoje prijateljstvo obogatili i kumstvom kod krštenja ili potvrde.

6.2. Dužnosti roditelja

“Plodnost bračne ljubavi ne svodi se samo na rađanje djece nego se mora proširiti na njihov moralni odgoj i duhovno oblikovanje. Odgojno djelovanje roditelja “toliko je važno da se teško može ičim zamijeniti” (2221). Ova snažna rečenica u Katekizmu najbolji je uvod za poglavlje koje govori o dužnostima roditelja prema djeci.

6.2.1 Pravo i dužnost odgoja roditeljima su prvotni i neotuđivi

Roditelji moraju biti svjesni da je svako njihovo dijete ne samo plod njihove bračne ljubavi, nego je ono i ljudska osoba koju treba u potpunosti poštovati. Po krštenju djeca su im postala i djeca Božja, što još više u njima mora pojačati svijest odgovornosti za odgoj djece kako u čovječnosti tako i u vjeri. Stoga ih trebaju odgajati “u vršenju Božjeg zakona pokazujući kako su i sami poslušni volji Oca nebeskoga” (2222). Posljednja rečenica naglašava primjer roditelja u poslušnosti Božjoj volji. Dobro je poznata izreka “Djeca uče ono što vide”. Ta bi istina roditeljima u odgoju djece morala biti stalno pred očima.

Roditelji kao “prvi odgovorni za odgoj svoje djece”, tu odgovornost “svjedoče prije svega stvaranjem obitelji u kojoj su nježnost, opraštanje, poštovanje, vjernost i nesebično služenje pravilo života” (2223).

6.2.2. Odgoj za krepostan život

“Domaće ognjište osobito je prikladno mjesto za odgoj u krepostima. Taj odgoj zahtijeva priučavanje odricanju, ispravno rasuđivanje, vladanje sobom, što su uvjeti svake prave slobode. Neka roditelji pouče djecu podlagati ono što je tvarno i nagonsko onome što je unutarne i duhovno” (2223). Tu je osobito značajan i važan dobar primjer roditelja. Roditelji su međutim također slabi i grešni ljudi, zato na krepost roditelja i mudrost odgoja spada priznati “iskreno pred djecom svoje slabosti”. Na taj način će sami bit sposobniji voditi svoju djecu i ispravljati ih. I za to je mudri Sirah imao nadahnutu poruku: “Tko ljubi sina svog, često ga bije šibom (...) Tko valjano odgaja sina, imat će od njega koristi (Sir 30,1-2). Sv. Pavao govori slično: “A vi, očevi, ne srdite djece svoje, nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim” (Ef 6,4). Jako je važno da roditelji budu pravedni prema djeci i da ih ne kažnjavaju zato što su nervozni i nerasploženi. A kad se dogodi da budu nepravedni moraju djecu zamoliti za oprostjenje.

Jedna od važnih kreposti svakoga čovjeka jest i svijest i potreba opće solidarnosti i odgovornosti ali i odbacivanja svega onoga što je štetno za čovjeka i društvo u cjelini. "Obiteljsko ognjište prirodna je sredina za uvođenje čovjeka u skupnu solidarnost i odgovornost. Nek roditelji uče djecu čuvati se popuštanja i zastranjivanja koja ugrožavaju ljudska društva" (2224).

6.2.3. Roditelji - prvi vjeroučitelji

"Milošću sakramenta ženidbe roditelji su primili odgovornost i povlasticu naviještati vjeru svojoj djeci. Neka ih od najranije dobi uvode u otajstva vjere, kojih su svojoj djeci prvi navjestitelji. Neka ih od najnježnijeg uzrasta čine sudionicima crkvenoga života. Način obiteljskog življenja može razvijati čuvstvena nagnuća koja za cio život postaju istinski preduvjeti i potpornji žive vjere" (2225).

U obitelji dijete mora čuti prvu riječ u Bogu. Još dok je u majčinoj utrobi. Roditelji su prvi katehete svoje djece. Ovdje mi pada na pamet riječ našeg velikana, biskupa Budanovića: "Ako roditelji u obitelji ne pouče svoje dijete u vjeri, zgrada vjeronauka zida se bez temelja." Roditelji prvi moraju sklapati ruke svojoj djeci na molitvu. Oni moraju pred djecom zajedno moliti, jer dijete uči ono što vidi. No nije samo molitva ono što dijete mora naučiti od svojih roditelja, nego i ispravno štovanje Boga te prikazivanje Bogu vlastitoga života. Ovo posljednje je doista rijetkost u našim obiteljima, a tako je važan taj čin predanja i prikazivanja Bogu svega onoga što jesmo i što radimo. Čovjekov život i rad bi izgledao posve drugačije kad bi dan započeo tim činom prikazivanja. Sažeto to izriče Katekizam: "Roditelji treba da počnu djecu odgajati za vjeru od njihove najnježnije dobi. Taj se odgoj ostvaruje već time što se članovi obitelji potpomažu u rastu vjere svjedočenjem kršćanskog života življenoga u skladu s Evanđeljem. Obiteljska kateheza prethodi, prati i obogaćuje druge oblike vjeronauka. Poslanje je roditelja učiti djecu moliti se i otkrivati u sebi zvanje djece Božje" (2226).

Katekizam, nadalje, ističe posebnu i središnju ulogu župe kao "euharistijske zajednice" koja je i "srce bogoslužnog života kršćanskih obitelji". Župa je također "povlašteno mjesto kateheze za djecu i za roditelje" (usp. 2226).

6.2.4. Kateheza roditelja i odraslih članova obitelji

Puno se govori o tom da je kateheza odraslih najvažnija kateheza, no u biti se malo na tom području čini. Ne mislim ovdje na katehezu odraslih u smislu pripreme za sakramente. To je posve drugo područje koje sam već spomenuo. Radi se o katehezi onih koji su primili sve sakramente i "na papiru" jesu "pravi vjernici", ali u praksi to nisu. Pogotovo su - iako su prošli katehetsku formaciju - u vjeri "slabo potkovani". Oni koji me poznaju čuli su puno puta - sigurno sam nekima i dosada zbog toga - kako svaki katolik mora znati govoriti o Isusu Kristu i njegovu evanđelju najmanje sat vremena "u jednom dahu". Dovoljno je postaviti, čak i vjernicima koji su svake nedjelje na

misi, samo jedno "kontrolno pitanje" pa će se otkriti veliko "vjersko neznanje". Kršćani nikada nisu završili svoju vjerničku "formaciju". Oni moraju neprestano rasti u vjeri, ali i u produbljivanju poznavanja vjerskih istina. Zato i odrasli moraju neprestano "ići na vjeronauk". Ovdje je to naglašeno osobito za roditelje. Bez Biblije i Katekizma Katoličke Crkve ne bi smjela biti nijedna katolička obitelj. Bez katoličkog tiska također. Dostupno je i drugo duhovno štivo, a i razne tribine. Konačno ćemo od Nove godine imati ponovno i mjesečnu "Kršćansku tribinu" za grad Suboticu i okolicu. Kao župnik trudio sam se sa svojim suradnicima vjernicima ponuditi uvijek mogućnost produbljivanja vjere kroz razne susrete i predavanja. Imali smo "Susrete bračnih parova", "Obiteljske susrete", "Susrete za bračne parove do pet godina braka", "Upoznajmo Bibliju"... Sada su dokinuti, zbog malog broja sudionika "Obiteljski susreti" a pokrenuli smo "Otvorene razgovore" a imamo i "Biblijske večeri". No, moram priznati da se nikada na to nije odazivao veći broj vjernika, premda je bilo za ovih jedanaest godina i perioda kada je na pojedine susrete dolazio veći broj sudionika. U principu se ne držim zamišljenog programa kao "pijan plot", ali nikada ne odustajem od novih pokušaja, jer mislim da je to ljudima potrebno. U tom smislu podržavam i sve "klasične" pobožnosti ali i suvremene duhovne pokrete. Najgore je to što ni vjernici sami ne znaju što bi htjeli. Svaku predloženu inicijativu sam prihvaćao ako je bilo podrške bar nekoga tko bi mi pomogao u organizaciji ili bih sam organizirao.

6.2.5. Odgoj za rast u svetosti

Zanimljiva je tvrdnja da "djeca pridonose roditeljskom rastu u svetosti". No, rast u svetosti nije moguć bez da "svi zajedno i svaki napose, plemenito i neumorno, uzajamno daju oproštenje što ga iziskuju uvrede, svađe, nepravde i nevjernosti". Na to ih upućuje ljubav prema bližnjemu, jer su članovi obitelji međusobno jedni drugima prvi bližnji. Isto to "zahtijeva ljubav Kristova" (2227). Dobro je da je to naglasio Katekizam jer se općenito misli da je "svetost" rezervirana za "izabrane". Međutim, Božja riječ jasno govori o općem pozivu na svetost. Ona je "rezervirana" i za djecu, i za mlade i bračne drugove i za roditelje i za starce i starice, kao i za udovce i udovice... U Starom zavjetu Levitski zakonik čak na četiri mjesta prenosi Božju riječ o općem pozivu na svetost (usp. Lev 11,45; 18,30; 19,2; 20,26). Taj zahtjev je stavio na srce svojim učenicima Isus u svom Govoru na gori (usp. Mt 5,48).

6.2.6. Briga za materijalne i duhovne potrebe djece

"U doba djetinjstva roditeljsko se poštovanje i ljubav osobito iskazuje u skrbi i pažnji pri podizanju djece i zadovoljavanju njihovih materijalnih i duhovnih potreba" (2228).

Samo se po sebi razumije što spada na brigu za "zadovoljavanje materijalnih potreba" djece. Širi je pojam briga za "duhovne potrebe". Katekizam ističe da roditelji moraju "odgajati djecu da se pravilno služe razumom i slobodom". Zatim "djeci izabrati školu koja odgovara njihovu uvjere-

nju". Izbor škole za svoju djecu je "jedno od osnovnih ljudskih prava", zato su "roditelji, koliko je god moguće, dužni birati škole koje im mogu najbolje pomoći u zadaći kršćanskih odgojitelja". Vlasti su, pak, "dužne roditeljima to pravo jamčiti osiguravajući uvjete da se njime mogu stvarno služiti" (usp. 2229).

6.2.7. Odgoj za samoodgoj

Roditelji su dužni djecu tako odgajati da ona vremenom postanu odgovorni članovi društva i Crkve. Svaki odgoj za "slijepu poslušnost" je štetan. Roditelji trebaju tako odgojiti djecu da ona sama kad odrastu mogu "izabrati zvanje i vlastiti životni stalež". Naravno da im u tome roditelji mogu i trebaju pomagati upozorenjima i savjetima. Roditelji će osobito "paziti da djecu ne sile ni glede izbora zvanja ni glede izbora ženidbenog druga". No, i "ta dužnost obazrivosti ne priječi im pomagati djeci mudrim savjetima, osobito kad namjeravaju osnovati obitelj" (2229).

6.2.8. Odgoj za duhovna zvanja

Povezano s općim pozivom kršćana "ići za Isusom" (vidi sljedeće poglavlje) je i poseban poziv nekih kršćana u svećenički ili redovnički stalež. "Roditelji će prihvatiti te radosno i zahvalno poštovati ako Gospodin kojemu od njihove djece uputi poziv da ga slijedi u djevičanstvu radi Kraljevstva, u posvećenom životu ili u svećeničkoj službi" (2233). To je vrlo važno upozorenje. Osobito u okolnostima suvremenih obitelji s jednim ili dvoje djece. U takvim okolnostima poneki roditelji se upravo boje mogućnosti da im sin ode za svećenika ili kćerka u samostan. Poznati su slučajevi u kojima su roditelji sprečavali djecu da postanu svećenici, redovnici ili redovnice, što je djecu učinilo trajno nesretnima, a u nekim slučajevima imalo čak i kobne posljedice.

Kršćanske obitelji moraju biti rasadišta duhovnih zvanja. U njima se mora stvoriti takvo ozračje da djeca odnosno mladi mogu čuti Božji glas koji ih poziva u duhovno zvanje, ali i takvo ozračje da oni mogu taj poziv spremno prihvatiti i odazvati mu se. Važno je uz to da se u obitelji moli za duhovna zvanja, pa i to da roditelji žele i posebno mole da Gospodin upravo nekoga od njihove djece pozove da ga izbližega slijede u svećeništvu ili redovništvu.

7. OBITELJ I VJEČNI ŽIVOT

Ovo je poglavlje također važno, jer se često u propovijedima i katehezama ne govori tako. Ono ističe relativnost obiteljskih veza. Ovo poglavlje govori zapravo s jedne strane o općem "zvanju kršćanja" da slijede Isusa: "Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan; tko ljubi sina ili kćer više nego mene, nije mene dostojan" (Mt 10,37). "Postati Isusovim učenikom znači prihvatiti poziv i pripasti Božjoj obitelji, provodeći život u

skladu s njegovim načinom življenja: 'Tko god vrši volju Oca mojega koji je na nebesima, taj mi je brat i sestra i majka'" (Mt 12,49) (usp. 2232-2233).

"Roditelji će takav poziv poštovati i pomagati djecu da mu odgovore i da ga slijede. Treba se uvjeriti da je prvo zvanje kršćana ići za Isusom" (2233). Naš život je usmjeren prema vječnosti. U tom smislu je Isus na jednu od brojnih "zamki" odgovorio saducejima kad su ga pitali što će biti sa ženom koja je imala sedam muževa: "Djeca se ovog svijeta žene i udaju. No oni koji se nađoše dostojni onog svijeta i uskrsnuća od mrtvih niti se žene niti udaju. Zaista, ni umrijeti više ne mogu: anđelima su jednaki i sinovi su Božji jer su sinovi uskrsnuća" (Lk 20,34-36).

8. Zaključak

Svete obitelji za civilizaciju ljubavi

U zaključku ovog članka htio sam opisati kako sam proživio svoje djetinjstvo u obitelji. Napisao sam par stranica, a onda sam shvatio da će to biti predugačko. Ostavio sam to za neku drugu prigodu. Htio bih ovdje reći ono što je sigurno jedini zalog ozdravljanja suvremenih obitelji i stvaranja obitelji koje će kao temeljne stanice društva i Crkve moći učiniti zaokret prema ljepšoj i boljoj budućnosti čovječanstva, prema izgradnji civilizacije ljubavi. Mogu to izreći s dvije riječi. To će moći učiniti samo SVETE OBITELJI. Kako je ljubav drugo ime za svetost, možemo reći da je za svetost obitelji nužno da život obitelji izvire iz Ljubavi i uvire u ljubav. Kako to mislim? Bog je ljubav. On je izvor svake ljubavi. I zato je prava ljubav moguća samo ondje gdje ima mjesta za Boga. Bog mora biti zapravo najvažniji "član obitelji". Prema njemu mora biti uperen pogled svih članova obitelji. I tada - prema onoj lijepoj izreci - kad Bog bude na prvom mjestu, onda će sve ostalo u obitelji biti na pravom mjestu. Tako će svi članovi obitelji crpiti snagu i nadahnuće za svoju ljubav. Tako će ljubav koju smo iscrpili iz Boga koji je ljubav sama, moći uvirati u našu svakidašnjicu prožimajući sve ljudske odnose kako obiteljske tako i društvene. Tako će vladati pravi odnosi ljubavi i među zaručnicima i među bračnim parovima; među roditeljima i djecom; među braćom i sestrama; među djedovima i bakama i unucima; među rodbinom, prijateljima i radnim kolegama; kao i one ljubavi u prenesenom smislu koju moramo njegovati prema stvorenom svijetu i materijalnim dobrima.

Svetost obitelji raste dnevnom osobnom i zajedničkom molitvom i nedjeljnim sudjelovanjem u svetoj misi. Čestom svetom pričešću i ispovjedu po potrebi... Čitanjem i razmatranjem Svetoga pisma. Čitanjem katoličkog tiska i duhovnog štiva. Stalnim zahvaljivanjem. Spremnosti na praštanje. Postom, odricanjem i dragovoljnim žrtvama... Svetost je pak snaga međusobne ljubavi. Teško je onima koji ne žive svetim životom uvijek ljubiti i ljubiti na pravi način. Budući da nam obitelji nisu svete, mnoge su tužno razorene i ispunjene mržnjom i nasiljem umjesto ljubavlju i međusobnim pomaganjem; mnoge su ispunjene ozračjem pakla umjesto ozračja raja. Ozračje iz obitelji

prenosi se onda u društvo, u čovječanstvo. I to vam je to. Prava slika...

Završavam riječima sluge Božjega pape Ivana Pavla II. Zaključak je to njegove pobudnice "Obiteljska zajednica". Evo Papinih riječi: "Na kraju ove pobudnice sa svom zabrinutošću žarko se obraćam:

- vama supruzi, vama očevi i majke obitelji;

- vama mladići i djevojke, koji ste budućnost i nada Crkve i svijeta i koji će biti u zoru trećeg tisućljeća djelotvorna i životvorna jezga obitelji;

- vama, časna i draga braćo u biskupstvu i svećeništvu, dragi sinovi i kćeri redovnici i redovnice, i vama, duše posvećene Gospodinu, koji su bračnim drugovima svjedoci posljednje zbilje Božje ljubavi; vama svima, ljudi ispravnog rasuđivanja, koji ste s bilo kojeg naslova zauzeti za sudbinu obitelji. **BUDUĆNOST ČOVJEČANSTVA OVISI O OBITELJI!** Prijeko je, dakle, potrebno i hitno da se svaki čovjek dobre volje zauzme svim svojim silama da spasi i promiče vrednote i zahtjeve obitelji.

Osjećam svojom dužnošću a u tom pogledu tražim poseban napor od sinova crkve. Oni u vjeri imaju punu spoznaju čudesnog Božjeg nauma, stoga imaju razlog više da k srcu uzmu zbilju obitelji, u ovo naše vrijeme kušnje i milosti.

Oni moraju na poseban način ljubiti obitelj. To je konkretan i zahtjevan nalog.

Ljubiti obitelj znači poštivati njezine vrednote i mogućnosti, nastojeći ih uvijek promicati. Ljubiti obitelj znači upoznati opasnosti i zla koja je ugrožavaju, kako bismo ih prevladali. Ljubiti obitelj znači založiti se da joj osiguramo sredinu koja će pogodovati njezinu razvoju. I još jedan uzvišen oblik ljubavi jest vratiti današnjoj kršćanskoj obitelji, koja se često nađe u napasti da se obeshrabri i u tjeskobi zbog sve većih teškoća izgubi svijest samopouzdanja, svijest o vlastitim bogatstvima naravi i milosti, samosvijest o poslanju koje joj je Bog povjerio. Da, potrebno je da suvremene obitelji ponovno sebe nađu! Treba da one idu za Kristom!

Kršćani osim toga imaju zadaću da s radošću i uvjerenjem navješćuju "radosnu vijest" o obitelji, koja ima neograničenu potrebu da uvijek iznova čuje i sve dublje shvaća autentične riječi koje otkrivaju njezin identitet, njezine unutarnje snage, važnost njezina poslanja u gradu ljudi i u gradu Božjem.



Vesele trudnice

Crkva poznaje put kojim obitelj može doći do srži svoje duboke istine. Taj put, koji je Crkva naučila u Kristovoj školi i u školi povijesti, protumačenoj u svjetlu Duha Svetoga, ona ne nameće, već ona u sebi osjeća nezastariv zahtjev da ga svima ponudi bez straha, štoviše s velikim pouzdanjem i nadom, premda svjesna da "radosna vijest" sadrži i govor križa. Ali upravo po križu obitelj može postići puninu svoga bića i savršenstvo svoje ljubavi.

Želim, naposljetku, pozvati sve kršćane da srdačno i odvažno surađuju sa svim ljudima dobre volje koji imaju odgovornosti u služenju obitelji. Oni koji se u krilu Crkve, u njezino ime i pod njezinim vodstvom, zalažu za dobro obitelji, bilo da je riječ o skupinama ili pojedincima, o pokretima ili udruženjima, često pokraj sebe nalaze osobe i različite ustanove koje rade za isti ideal. Ta suradnja, u vjernosti vrednotama Evanđelja i čovjeka, i u poštivanju zakonitog pluralizma pothvata, moći će potpomoći bržem i cjelovitijem promicanju obitelji.

A sada, na kraju ove pastoralne poruke koja želi sve upozoriti na teške ali predivne zadaće kršćanske obitelji, želim zazvati zaštitu svete nazaretske obitelji.

U njoj je, po čudesnom Božjem naumu, dugo godina skrovito živio Sin Božji. Ona je stoga pralik i primjer svih kršćanskih obitelji. Ta na svijetu jedinstvena obitelj proživjela je nepoznat i šutljiv život u jednome malenom palestinskom selu; osjetila je siromaštvo, progonstvo, izgnanstvo; na neusporediv i uzvišen način proslavila je Boga. Ona neće prestati pomagati kršćanske obitelji, štoviše sve obitelji svijeta u vjernosti njihovim svakidašnjim dužnostima, u podnašanju životnih tjeskoba i muka, u velikodušnom otvaranju potrebama drugih, u radosnom ispunjavanju Božjeg nauma s njima.

Neka sveti Josip, "pravedan čovjek", neumoran radnik, sasvim neporočan čuvar onoga što mu je bilo povjereno, čuva te obitelji, štiti i uvijek prosvjetljuje!

Neka Djevica Marija, majka Crkve, bude i majkom "domaće Crkve"! Neka uz njezinu majčinsku pomoć svaka kršćanska obitelj uzmogne postati uistinu "mala Crkva" u kojoj se odražuje i proživljava otajstvo Kristove Crkve! Ona, službenica Gospodnja, neka bude primjer poniznog i velikodušnog prihvaćanja Božje volje! Ona, majka žalosna podno križa, neka ublaži patnje i otare suze svima koji su uciviljeni zbog teškoća svojih obitelji!

A Krist Gospodin, Kralj svega stvorenja, Kralj obitelji, neka bude kao i u Kani prisutan u svakom kršćanskom domu te mu donese svjetlost, radost, vedrinu i snagu. Danas, na svetkovinu posvećenu njegovu kraljevskom dostojanstvu, njega molim da svaka obitelj znadne radosno dati svoj izvoran prinos za dolazak njegova kraljevstva u svijet, "kraljevstva života i istine, milosti i svetosti, pravednosti, ljubavi i mira", prema kojem korača povijest.

Njemu, Mariji i Josipu, povjeravam svaku obitelj. U njihove ruke i u njihovo srce stavljam ovu pobudnicu: neka vam je oni predadu, časna braćo i dragi sinovi, neka oni otvore vaša srca svjetlosti koje Evanđelje zrači na svaku obitelj!

Svima i svakome, jamčeći vam svoju postojanu molitvu, od srca udjeljujem svoj apostolski blagoslov u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Dano u Rimu, kod Svetog Petra, 22. studenoga 1981., na svetkovinu Krista, Kralja svega stvorenja, četvrte godine moje papinske službe.

Kako divne riječi velikoga Pape. Iako su prošle od tada već 24 godine, one nam mogu i sada biti poticaj i putokaz. Mogu biti kao njegov testament koji je ostavio obiteljima da one budu njegovi izvršitelji. Kad bi smo ga stvarno poslušali i kad bi smo slijedili Božji naum i nauk Crkve o obitelji, kako sam nastojao izložiti u ovom članku, bolje i ljepša budućnost i civilizacija ljubavi ne bi bili samo prazna riječ. Postali bi stvarnost. Ne treba oklijevati. Poslušajmo riječi budućega blaženika i sveca!

Uvjeren sam da papa Ivan Pavao II. upućuje, sada u vječnosti pred Božjim licem, žarke molitve za obitelji. A potičem sve obitelji da se njemu preporučaju u svojim potrebama i poteškoćama molitvom koju ovdje prilažem.

Obitelji, postani ono što jesi - slika Presvetoga Trojstva i ognjište ljubavi!

MOLITVA ZA ZADOBIVANJE MILOSTI ZAGOVOROM SLUGE BOŽJEGA PAPE IVANA PAVLA II.

**O, Sveto Trojstvo, zahvaljujemo ti
što si Crkvi darovalo
papu Ivana Pavla II.
i dalo da po njemu zasja nježnost
tvoga očinstva,
slava križa Kristova
i sjaj Duha ljubavi.
Svojim punim pouzdanjem
u tvoje beskrajno milosrđe
i uz Marijin majčinski zagovor
on nam je pružio
živu sliku Isusa, dobrog pastira
i pokazao da je svetost
najviši oblik
redovitoga kršćanskoga života
i put ka postizanju
vječnog zajedništva s tobom.
Daj nam, njegovim zagovorom,
po tvojoj volji,
milost što je molimo,
nadajući se da će on uskoro biti ubrojen
među tvoje svete.**

Amen.

KATOLIČKO ŠKOLSTVO U EUROPI

Konferencija odgovornih za katoličko školstvo
Rim, 16.-18. listopada 2005.

Zapovijed našega Gospodina: "Idite po svem svijetu i naučavajte sve narode..." ne odnosi se samo u najužem smislu na navještaj spasenja, nego je navještajem spasenja zahvaćen cijeli čovjek. Crkva je uvijek bila svjesna da je pozvana i poslana svim narodima i u sve kulture unijeti Kristovo evanđelje. To se događa prvim navještajem, evangelizacijom, zatim redovitim pastoralnim radom, odgojno-obrazovnim radom u školstvu i re-evangelizacijom u raskršćanjenim sredinama. Sve zajedno proces današnjega učiteljskog poslanja u Crkvi možemo nazvati "novom evangelizacijom". II. vatikanski sabor se direktno osvrnuo i na temu takvoga poslanja i služenja čovječanstvu preko odgojno-obrazovnih ustanova i kulture.

Ako je čovjek stvoren na sliku Božju i ako je ova slika obnovljena po Isusu Kristu, onda čovjek može - kako saborski oci s pravom zaključuju - samo u Bogu naći svoje ispunjenje. Već je Bazilije formulirao: "Vrhunac onoga što čovjek želi jest postati Bogom"(1). A Toma Akvinski ne kaže ništa drugo, kad veli: "Samo Bog zasićuje"(2). Ova se misao teško može protumačiti modernim poganima. Ljudi se pitaju, zar danas razuman čovjek želi postati Bogom? Ipak, ako čovjeka svedemo na njegove čisto prirodne potrebe, onda je izgubljeno njegovo dostojanstvo. To bi značilo dokidanje čovjeka, jer čovjek beskonačno nadilazi sama sebe. S ovim bitnim teološkim određenjem čovjeka teologija brani antički, i kršćanski humanizam nasuprot modernomu humanitarizmu koji ga dovodi u pitanje. Humanizam prepoznaje sreću čovjeka (eudaimonia, beatitudo) u kreposti, to znači u moralnom ostvarenju dobra, što postavlja bezuvjetan zahtjev čovjeku i njegovoj slobodi. Humanitarizam naprotiv vidi sreću u najvećem mogućem zadovoljenju potreba što većeg broja ljudi; on teži za smanjenjem nelagodnosti, patnje i odricanja povećanjem uživanja i neposrednog životnog ispunjenja. U modernom humanitarizmu na mjesto dobrog života dolaze lagodan i dug život. Tu ne postoje bezuvjetne vrijednosti, koje zahtijevaju hrabrost, žrtvu, odricanje, pa i heroizam; postoji samo još proračunata sreća, što - kako pokazuje prije svega žalosna rasprava o abortusu - na samom kraju žrtvuje humanističku ideju o bezuvjetnoj vrijednosti života i završava u primitivnom potrošačkom mentalitetu.

Tako je i danas na početku novoga tisućljeća očito da ideja o dostojanstvu čovjeka živi od religioznih pretpostavki koje sekularizirana civilizacija ne može više jamčiti. Moderno je društvo radi samoga sebe upućeno na poruku o Bogu kao temelju i cilju života i istodobno kao milosnom omoguće-

nju pravog i dobrog života. Stoga kršćanstvo spada među uvjete preživljavanja pozitivne kulturne baštine i novovjekovnoga humanizma.

U organizaciji CCEE (Savjet Europskih Biskupskih konferencija) i CEEC (Europski Centar za katolički odgoj) ove je godine u Rimu organizirana dvodnevna Konferencija o katoličkom školstvu u Europi. Iz svih europskih zemalja, gdje postoji katoličko školstvo, pozvani su svi odgovorni biskupi ili odgovorne osobe za katoličko školstvo. Konferencija je održana od 16. do 18. listopada 2005. u Rimu. Sudjelovalo je dvadeset i četiri biskupa, desetak svećenika, nešto laika i predavači. Skup od pedeset zauzetih ljudi na području katoličkog školstva. Na tom skupu sudjelovao sam i ja u ime naše Biskupske konferencije.

U Europi je katoličko školstvo organizirano u devetnaest europskih zemalja. Kao primjer uzmimo Italiju. U Italiji ima 2380 katoličkih škola sa 13257 razreda u kojima radi 31318 učitelja i nastavnika. Ove škole je u školskoj 2004./2005. godini pohađalo 7.112.586 učenika. Od toga 2.516.154 u nižim razredima osnovnih škola, 1.692.855 učenika u višim razredima osnovnih škola i 2.516.024 učenika u srednjim školama.

Cilj Konferencije je bio čuti izvještaje iz svake pojedine zemlje o stanju katoličkog školstva, a onda se pozabaviti planovima i programima za budući rad i normama i daljnjim planovima za unapređenje katoličkog školstva u Europi. U pojedinim jezičnim skupinama sudionici su razgovarali o konkretnim okolnostima pojedinih zemalja te o normama koje se moraju tražiti za pojedine profile učitelja, odgojitelja i napose ravnatelja katoličke škole. Vrlo je zanimljivo ovu temu obradio **mons. Michael Miller**, tajnik Kongregacije za katolički odgoj. Njegovo izlaganje je u središte postavilo Crkvu kao majku i učiteljicu. Katolička škola treba biti povezana i uključena u redoviti pastoral župe i biskupije. U tome ima vrlo odgovornu ulogu zajednica vjernika u kojoj norma mora biti aktivno sudjelovanje, suradnja i ugradnja u Društvo. Cilj odgoja mora biti: obiteljski život te opće ljudske i kršćanske vrednote. Jasno da su prvi takvi učitelji i odgojitelji roditelji. Škola treba nastaviti proces učenja i ljubavi na način kako se doživljavao u obiteljskoj zajednici. Poteškoća nastaje kod onih učenika koji tu ljubav i pouku nisu primili u obiteljskom domu. Istaknuto je da se onda svi u školi tim više trebaju truditi da to dijete doživi i primi to bar u katoličkoj školi. Daljnji cilj odgoja je odgoj za cjelovitu i slobodnu osobu. Škola omogućuje upoznavanje kulture i svih izazova koje današnje vrijeme nosi, kako bi se mladi mogli s tim izazovima suočiti te, izgrađujući kršćanske vrednote, s njima se i nositi.

Poteškoće koje prate katoličko školstvo su zapadni mentalitet hedonizma, materijalizma i manjak osjećaja za druge. Tom mentalitetu moguće je oprijeti se samo izgradnjom novog mentaliteta. Stoga je veliki **papa Ivan Pavao II.** Europi dao veliki znak nade za budućnost jer je u središte svoga pontifikata stavio ljudsku osobu. Čovjek je pozvan živjeti svoje zvanje kvaliteto srca a ne samo uma. Ako se u katoličkoj školi živi životom crkvene zajednice, a napose se to očekuje od učitelja i roditelja, onda i učitelj i odgojitelj

vrše ulogu ne samo prosvjetitelja nego i posvetitelja. Kako je mons. Miller rekao, "persona consecrata" je vrhovna norma za katoličke učitelje i odgojitelje i stoga je razumljivo da nastavnik ne može biti čovjek koji nije čovjek Crkve. Oni moraju i živjeti život vrednota i to odgovorno. Biti učitelj i nastavnik u katoličkim školama jest crkveni poziv i navještaj Krista. Osoba koja odražava Krista, "komunicira Krista" drugima. Tek tako daje viziju evanđelja koje je utjelovljeno u nadi i vrednotama. Stoga je zadatak preobraziti kulturu kršćanskim vrednotama. Katoličko školstvo je primarni zadatak suradnje biskupa, profesora, škola i obitelji. Suradnja tih institucija ne postoji bez suradnje s obiteljima.

Na kraju Konferencije je izrađeno zajedničko priopćenje koje u sebi izražava nekoliko glavnih tema o profilu katoličke škole i poruka za obnovu.

To su:

1. Kvaliteta življenja obitelji, škole i društva;
2. Norme formacije učitelja i odgojitelja koje su ponajprije ljudske i vjerničke kvalitete kao što su osobnost, etičnost, inteligentnost, društvenost, sabranost, realnost i nadasve svjedočka dimenzija vjere;
3. Suradnja oko formacije i suodgovornost odgovornih od osnovne škole do fakulteta i akademija. Crkva je pred zadatkom formiranja "formatora". Oni će biti odgojitelji odgojitelja.
4. Intenzivni dijalog ponajprije biskupa, ali i drugih odgovornih za školstvo s državom i, konačno, katolički učitelj mora biti dionik "milosnog poslanja". Mreža katoličkog školstva mora biti "laboratorij kulture i života" preko seminara, dijaloga i suradnje biskupa, svećenika, škole, roditelja, učitelja sa zajedničkim nazivnikom pravednosti. Ne zaboravimo, škola je javna prisutnost u društvu.
5. Škola je kultura pluralizma u suvremenom mentalitetu, stoga se mora pastoralno otvoriti suradnji sa svima.

Deklaracijom, konačno u točki 6., naglašeno je da je temelj sveg našeg rada: duhovnost i stručnost. Katoličko školstvo je "privilegirani put evangelizacije".

Konferencija je završena preuzimanjem obveza do sljedećeg sastanka izraditi planove i konkretne zadaće pojedinih Biskupskih konferencija te tako pomoći u daljnjem radu CEEC i CCEE.

Zahvalan sam Bogu što sam mogao sudjelovati u ovom plodnom radu. S druge sam strane duboko uvjeren da pred nama stoji velika ponuda, veliki izazov i velika obveza konačno započeti otvarati katoličke škole i u našoj zemlji.

Kao zaključak upotrijebit ću jedno razmišljanje kardinala **Kaspera** koji kaže: "Uzor kršćanski obnovljene kulture koja proizlazi iz određenja odnosa naravi i milosti jest civilizacija ljubavi. Milost ne pretpostavlja samo narav, nego je ozdravlja, potvrđuje i dovršava na način koji nadmašuje sve naravno time što po Isusu Kristu vodi čovjeka u zajedništvo s Bogom. Na taj način neodređena otvorena tajna, na koju je čovjek upućen cijelom unutarnjom

dinamikom svoje ljudske egzistencije, u Isusu Kristu dobiva svoje eshatološko konačno sadržajno određenje. U Isusu Kristu Bog je otkrio čovjeku zadnji smisao njegove egzistencije. Očitujući sebe kao darujuću ljubav, Bog i čovjeku pokazuje da ljudska egzistencija svoje ispunjenje nalazi kao proegzistencija, kao život za druge. Ljubav je zadnji smisao postojanja.”(3)

1. Usp. Basilius, Spir. 9,23 (PG 32, 109C; SC 17bis, 329)

2. Toma Akvinski, In Symb. Ap. 12.

3. Usp. Crkva u svijetu, 39 (2004), br.4, Walter Kasper, Narav - milost - kultura

MAJČINA DUŠA

Kad moji prsti kroz meku
Tvoju kosu su prošli
Kad spustila si glavu na jastuk bijeli
Tko mogao je znati
Da bio je to posljednji dodir
Dodir za život cijeli.
Sad moji prsti hladan kamen dotiču
Igllice bora na njega su pale
Šum mora čuje se samo
Kad moje suze tvoj grob su takle.
Od mojih suza, il kapi kiše
Tko zna od čega još više,
Mokar mramorni dom tvoj mila
Dok tuga nada mnom svila je krila.
Tamno nebo bilo je bliže,
Huk mora bio je jači,
Stajala tamo sam sama,
Moleći, nikad otići.
Kiša je padala sve jače
Prala je suze i bol moju,
Silna je želja bila
Na hladnoći osjetiti toplinu tvoju.
Ni plakati više nisam mogla,
Kiša je i dalje lila
Samo jedna zraka sunca
Jača je i od cmih oblaka bila.
Okrenula sam glavu polako,
Prekrasna kao ruke tvoje,
Lijevo od mene duga je bila,
Znala sam, to tvoja je duša mila.

Josipa Dević

vrše ulogu ne samo prosvjetitelja nego i posvetitelja. Kako je mons. Miller rekao, "persona consecrata" je vrhovna norma za katoličke učitelje i odgojitelje i stoga je razumljivo da nastavnik ne može biti čovjek koji nije čovjek Crkve. Oni moraju i živjeti život vrednota i to odgovorno. Biti učitelj i nastavnik u katoličkim školama jest crkveni poziv i navještaj Krista. Osoba koja odražava Krista, "komunicira Krista" drugima. Tek tako daje viziju evanđelja koje je utjelovljeno u nadi i vrednotama. Stoga je zadatak preobraziti kulturu kršćanskim vrednotama. Katoličko školstvo je primarni zadatak suradnje biskupa, profesora, škola i obitelji. Suradnja tih institucija ne postoji bez suradnje s obiteljima.

Na kraju Konferencije je izrađeno zajedničko priopćenje koje u sebi izražava nekoliko glavnih tema o profilu katoličke škole i poruka za obnovu.

To su:

1. Kvaliteta življenja obitelji, škole i društva;
2. Norme formacije učitelja i odgojitelja koje su ponajprije ljudske i vjerničke kvalitete kao što su osobnost, etičnost, inteligentnost, društvenost, sabranost, realnost i nadasve svjedočka dimenzija vjere;
3. Suradnja oko formacije i odgovornost odgovornih od osnovne škole do fakulteta i akademija. Crkva je pred zadatkom formiranja "formatora". Oni će biti odgojitelji odgojitelja.
4. Intenzivni dijalog ponajprije biskupa, ali i drugih odgovornih za školstvo s državom i, konačno, katolički učitelj mora biti dionik "milosnog poslanja". Mreža katoličkog školstva mora biti "laboratorij kulture i života" preko seminara, dijaloga i suradnje biskupa, svećenika, škole, roditelja, učitelja sa zajedničkim nazivnikom pravednosti. Ne zaboravimo, škola je javna prisutnost u društvu.
5. Škola je kultura pluralizma u suvremenom mentalitetu, stoga se mora pastoralno otvoriti suradnji sa svima.

Deklaracijom, konačno u točki 6., naglašeno je da je temelj sveg našeg rada: duhovnost i stručnost. Katoličko školstvo je "privilegirani put evangelizacije".

Konferencija je završena preuzimanjem obveza do sljedećeg sastanka izraditi planove i konkretne zadaće pojedinih Biskupskih konferencija te tako pomoći u daljnjem radu CEEC i CCEE.

Zahvalan sam Bogu što sam mogao sudjelovati u ovom plodnom radu. S druge strane duboko uvjeren da pred nama stoji velika ponuda, veliki izazov i velika obveza konačno započeti otvarati katoličke škole i u našoj zemlji.

Kao zaključak upotrijebit ću jedno razmišljanje kardinala **Kaspera** koji kaže: "Uzor kršćanski obnovljene kulture koja proizlazi iz određenja odnosa naravi i milosti jest civilizacija ljubavi. Milost ne pretpostavlja samo narav, nego je ozdravlja, potvrđuje i dovršava na način koji nadmašuje sve naravno time što po Isusu Kristu vodi čovjeka u zajedništvo s Bogom. Na taj način neodređena otvorena tajna, na koju je čovjek upućen cijelom unutarnjom

dinamikom svoje ljudske egzistencije, u Isusu Kristu dobiva svoje eshatološko konačno sadržajno određenje. U Isusu Kristu Bog je otkrio čovjeku zadnji smisao njegove egzistencije. Očitujući sebe kao darujuću ljubav, Bog i čovjeku pokazuje da ljudska egzistencija svoje ispunjenje nalazi kao proegzistencija, kao život za druge. Ljubav je zadnji smisao postojanja.”(3)

1. Usp. Basilius, Spir. 9,23 (PG 32, 109C; SC 17bis, 329)

2. Toma Akvinski, In Symb. Ap. 12.

3. Usp. Crkva u svijetu, 39 (2004), br.4, Walter Kasper, Narav - milost - kultura

MAJČINA DUŠA

Kad moji prsti kroz meku
Tvoju kosu su prošli
Kad spustila si glavu na jastuk bijeli
Tko mogao je znati
Da bio je to posljednji dodir
Dodir za život cijeli.
Sad moji prsti hladan kamen dotiču
Igllice bora na njega su pale
Šum mora čuje se samo
Kad moje suze tvoj grob su takle.
Od mojih suza, il kapi kiše
Tko zna od čega još više,
Mokar mramorni dom tvoj mila
Dok tuga nada mnom svila je krila.
Tamno nebo bilo je bliže,
Huk mora bio je jači,
Stajala tamo sam sama,
Moleći, nikad otići.
Kiša je padala sve jače
Prala je suze i bol moju,
Silna je želja bila
Na hladnoći osjetiti toplinu tvoju.
Ni plakati više nisam mogla,
Kiša je i dalje lila
Samo jedna zraka sunca
Jača je i od cmih oblaka bila.
Okrenula sam glavu polako,
Prekrasna kao ruke tvoje,
Lijevo od mene duga je bila,
Znala sam, to tvoja je duša mila.

Josipa Dević

vrše ulogu ne samo prosvjetitelja nego i posvetitelja. Kako je mons. Miller rekao, "persona consecrata" je vrhovna norma za katoličke učitelje i odgojitelje i stoga je razumljivo da nastavnik ne može biti čovjek koji nije čovjek Crkve. Oni moraju i živjeti život vrednota i to odgovorno. Biti učitelj i nastavnik u katoličkim školama jest crkveni poziv i navještaj Krista. Osoba koja odražava Krista, "komunicira Krista" drugima. Tek tako daje viziju evanđelja koje je utjelovljeno u nadi i vrednotama. Stoga je zadatak preobraziti kulturu kršćanskim vrednotama. Katoličko školstvo je primarni zadatak suradnje biskupa, profesora, škola i obitelji. Suradnja tih institucija ne postoji bez suradnje s obiteljima.

Na kraju Konferencije je izrađeno zajedničko priopćenje koje u sebi izražava nekoliko glavnih tema o profilu katoličke škole i poruka za obnovu.

To su:

1. Kvaliteta življenja obitelji, škole i društva;
2. Norme formacije učitelja i odgojitelja koje su ponajprije ljudske i vjerničke kvalitete kao što su osobnost, etičnost, inteligentnost, društvenost, sabranost, realnost i nadasve svjedočka dimenzija vjere;
3. Suradnja oko formacije i suodgovornost odgovornih od osnovne škole do fakulteta i akademija. Crkva je pred zadatkom formiranja "formatora". Oni će biti odgojitelji odgojitelja.
4. Intenzivni dijalog ponajprije biskupa, ali i drugih odgovornih za školstvo s državom i, konačno, katolički učitelj mora biti dionik "milosnog poslanja". Mreža katoličkog školstva mora biti "laboratorij kulture i života" preko seminara, dijaloga i suradnje biskupa, svećenika, škole, roditelja, učitelja sa zajedničkim nazivnikom pravednosti. Ne zaboravimo, škola je javna prisutnost u društvu.
5. Škola je kultura pluralizma u suvremenom mentalitetu, stoga se mora pastoralno otvoriti suradnji sa svima.

Deklaracijom, konačno u točki 6., naglašeno je da je temelj sveg našeg rada: duhovnost i stručnost. Katoličko školstvo je "privilegirani put evangelizacije".

Konferencija je završena preuzimanjem obveza do sljedećeg sastanka izraditi planove i konkretne zadaće pojedinih Biskupskih konferencija te tako pomoći u daljnjem radu CEEC i CCEE.

Zahvalan sam Bogu što sam mogao sudjelovati u ovom plodnom radu. S druge strane duboko uvjeren da pred nama stoji velika ponuda, veliki izazov i velika obveza konačno započeti otvarati katoličke škole i u našoj zemlji.

Kao zaključak upotrijebit ću jedno razmišljanje kardinala **Kaspere** koji kaže: "Uzor kršćanski obnovljene kulture koja proizlazi iz određenja odnosa naravi i milosti jest civilizacija ljubavi. Milost ne pretpostavlja samo narav, nego je ozdravlja, potvrđuje i dovršava na način koji nadmašuje sve naravno time što po Isusu Kristu vodi čovjeka u zajedništvo s Bogom. Na taj način neodređena otvorena tajna, na koju je čovjek upućen cijelom unutarnjom

vrše ulogu ne samo prosvjetitelja nego i posvetitelja. Kako je mons. Miller rekao, "persona consecrata" je vrhovna norma za katoličke učitelje i odgojitelje i stoga je razumljivo da nastavnik ne može biti čovjek koji nije čovjek Crkve. Oni moraju i živjeti život vrednota i to odgovorno. Biti učitelj i nastavnik u katoličkim školama jest crkveni poziv i navještaj Krista. Osoba koja odražava Krista, "komunicira Krista" drugima. Tek tako daje viziju evanđelja koje je utjelovljeno u nadi i vrednotama. Stoga je zadatak preobraziti kulturu kršćanskim vrednotama. Katoličko školstvo je primarni zadatak suradnje biskupa, profesora, škola i obitelji. Suradnja tih institucija ne postoji bez suradnje s obiteljima.

Na kraju Konferencije je izrađeno zajedničko priopćenje koje u sebi izražava nekoliko glavnih tema o profilu katoličke škole i poruka za obnovu.

To su:

1. Kvaliteta življenja obitelji, škole i društva;
2. Norme formacije učitelja i odgojitelja koje su ponajprije ljudske i vjerničke kvalitete kao što su osobnost, etičnost, inteligentnost, društvenost, sabranost, realnost i nadasve svjedočka dimenzija vjere;
3. Suradnja oko formacije i odgovornost odgovornih od osnovne škole do fakulteta i akademija. Crkva je pred zadatkom formiranja "formatora". Oni će biti odgojitelji odgojitelja.
4. Intenzivni dijalog ponajprije biskupa, ali i drugih odgovornih za školstvo s državom i, konačno, katolički učitelj mora biti dionik "milosnog poslanja". Mreža katoličkog školstva mora biti "laboratorij kulture i života" preko seminara, dijaloga i suradnje biskupa, svećenika, škole, roditelja, učitelja sa zajedničkim nazivnikom pravednosti. Ne zaboravimo, škola je javna prisutnost u društvu.
5. Škola je kultura pluralizma u suvremenom mentalitetu, stoga se mora pastoralno otvoriti suradnji sa svima.

Deklaracijom, konačno u točki 6., naglašeno je da je temelj sveg našeg rada: duhovnost i stručnost. Katoličko školstvo je "privilegirani put evangelizacije".

Konferencija je završena preuzimanjem obveza do sljedećeg sastanka izraditi planove i konkretne zadaće pojedinih Biskupskih konferencija te tako pomoći u daljnjem radu CEEC i CCEE.

Zahvalan sam Bogu što sam mogao sudjelovati u ovom plodnom radu. S druge strane duboko uvjeren da pred nama stoji velika ponuda, veliki izazov i velika obveza konačno započeti otvarati katoličke škole i u našoj zemlji.

Kao zaključak upotrijebit ću jedno razmišljanje kardinala **Kaspera** koji kaže: "Uzor kršćanski obnovljene kulture koja proizlazi iz određenja odnosa naravi i milosti jest civilizacija ljubavi. Milost ne pretpostavlja samo narav, nego je ozdravlja, potvrđuje i dovršava na način koji nadmašuje sve naravno time što po Isusu Kristu vodi čovjeka u zajedništvo s Bogom. Na taj način neodređena otvorena tajna, na koju je čovjek upućen cijelom unutarnjom

dinamikom svoje ljudske egzistencije, u Isusu Kristu dobiva svoje eshatološko konačno sadržajno određenje. U Isusu Kristu Bog je otkrio čovjeku zadnji smisao njegove egzistencije. Očitujući sebe kao darujuću ljubav, Bog i čovjeku pokazuje da ljudska egzistencija svoje ispunjenje nalazi kao proegzistencija, kao život za druge. Ljubav je zadnji smisao postojanja.”(3)

1. Usp. Basilius, Spir. 9,23 (PG 32, 109C; SC 17bis, 329)

2. Toma Akvinski, In Symb. Ap. 12.

3. Usp. Crkva u svijetu, 39 (2004), br.4, Walter Kasper, Narav - milost - kultura

MAJČINA DUŠA

Kad moji prsti kroz meku
Tvoju kosu su prošli
Kad spustila si glavu na jastuk bijeli
Tko mogao je znati
Da bio je to posljednji dodir
Dodir za život cijeli.
Sad moji prsti hladan kamen dotiču
Igllice bora na njega su pale
Šum mora čuje se samo
Kad moje suze tvoj grob su takle.
Od mojih suza, il kapi kiše
Tko zna od čega još više,
Mokar mramorni dom tvoj mila
Dok tuga nada mnom svila je krila.
Tamno nebo bilo je bliže,
Huk mora bio je jači,
Stajala tamo sam sama,
Moleći, nikad otići.
Kiša je padala sve jače
Prala je suze i bol moju,
Silna je želja bila
Na hladnoći osjetiti toplinu tvoju.
Ni plakati više nisam mogla,
Kiša je i dalje lila
Samo jedna zraka sunca
Jača je i od crnih oblaka bila.
Okrenula sam glavu polako,
Prekrasna kao ruke tvoje,
Lijevo od mene duga je bila,
Znala sam, to tvoja je duša mila.

Josipa Dević

Joga u filozofiji i praksi je nespojiva s kršćanstvom

Kao kršćanin i katolik, rođen u indijskoj državi Kerali, u tradicionalnoj katoličkoj obitelji, ali u hinduističkom okruženju; a sada kao katolički svećenik i karizmatski propovjednik u šezdeset zemalja na svim kontinentima, imao bih nešto reći o lošem utjecaju joge na kršćanski život i duhovnost. Znam da u cijelom svijetu raste interes za jogu, čak i među kršćanima i da se taj interes širi i na druge ezoteričke i new age prakse kao što su reiki, reinkarnacija, akupresura, akupunktura, liječenje pranom, refleksologija itd., što su sve metode protiv kojih Vatikan upozorava u svom dokumentu "Isus Krist - donositelj vode žive".

Za nekoga joga je način opuštanja i smanjenja napetosti, dok je za drugoga to oblik vježbanja koji godi zdravlju i poboljšava tjelesnu izdržljivost, a za neke je to i način liječenja bolesti. U umu prosječnog katolika, bio on laik ili klerik, mnogo je zbunjenosti, zato što se joga među katolicima ne prikazuje niti kao potpuno zdravstvena niti kao potpuno duhovna disciplina, već jednom kao jedna, drugi put kao druga vrsta, a često i mješavina te dvije discipline. No, činjenica je da je joga prvenstveno duhovna disciplina, a ja poznajem čak svećenike i redovnice koji u sjemeništa i novicijate uvode jogu kao pomoć pri meditaciji i molitvi. Zaista je žalosno da su u današnje vrijeme mnogi katolici izgubili povjerenje u duboku duhovnost, misticizam i molitvenu disciplinu koju nam prenose veliki sveci poput sv. Ignacija Lojolskog, sv. Franje Asiškog, sv. Franje Saleškog, sv. Terezije Avilske i mnogih drugih, te se okreću istočnjačkoj duhovnosti koja ima korijene u hinduizmu i budizmu. U ovom svjetlu iskreni kršćanin treba preispitati koliko je prikladno spajati jogu s kršćanskom duhovnošću i koliko je mudro ugrađivati te tehnike u kršćansku molitvu i meditaciju.

Što je to joga? Riječ joga znači "jedinstvo", cilj joge je ujedinjenje prolaznog "ja" "JIVA" s besmrtnim "BRAHMAN", hinduističkim konceptom Boga. Taj Bog nije osobni Bog, nego impersonalna, neosobna duhovna supstanca koja je jedno s prirodom i svemirom. Brahman je impersonalna, neosobna božanska tvar koja prožima i obavlja sve i temelj je svega. Joga ima svoje korijene u hinduističkim Upanishadama, koje datiraju iz 1000. godine prije Krista i koje svrhu joge opisuju kao "ujedinjenje svjetlosti unutar sebe sa svjetlošću Brahmana". "Beskonačnost, ono što je apsolutno i nepromjenjivo nalazi se u čovjeku" kaže Chandayoga Upanishada, "TAT TUAM ASI" ili "TO SI TI". Božansko prebiva unutar svakog od nas u svom mikrokozmičkom predstavniku, individualnom "ja" koje se naziva Jiva. U Bhagavad Giti gospodin Krishna opisuje Jivu kao "moj vlastiti dio vječnoga" i kaže da

“radost Joge dolazi jogiju koji je jedno s Brahmanom”. Sto pedesete godine poslije Krista, jogi Patanjali je objasnio osam putova koji učenika joge vode od neznanja do prosvjetljenja - osam putova su poput stepenica i to su: samokontrola (yama), vršenje pobožnosti (niyama), položaji tijela (asana), vježbe disanja (pranayama), nadzor tj. obuzdavanje osjetila (pratyahara), koncentracija (dharana), duboka kontemplacija (dhyana) i prosvjetljenje (samadhi). Ovdje je zanimljivo primijetiti da su vježbe položaja tijela i disanja, dakle ono što se na zapadu obično podrazumijeva da je cijela joga, tek treći i četvrti stupanj prema jedinstvu s Brahmanom! Joga nije samo razrađen sistem tjelovježbe, to je duhovna disciplina sa svrhom da dovede dušu do samadhija, potpunog jedinstva sa božanskim bićem. Samadhi je stanje u kojem se ujedinjuju naravno i božansko biće, čovjek i Bog postaju jedno bez ikakve razlike (Brad Scott: Exercise or religious practice? Yoga: What the teacher never taught you in that Hatha Yoga class” in the Watchman Expositor Vol. 18, No. 2, 2001).

Ovakvo gledanje radikalno je suprotno kršćanstvu koje sasvim jasno vidi razliku između Stvoritelja i stvorenja, čovjeka i Boga. Bog je uvijek “netko drugi”, a nikada sam čovjek. Žalosno je da ljudi koji promiču jogu, reiki i ostale discipline i meditacije podupiru svoje argumente pogrešno navodeći neke izolirane biblijske citate izvađene iz općeg konteksta, kao što su npr. “ti si hram Božji”, “živa voda teče iz tebe”, “bit ćete u meni i ja ću biti u vama”, “ne živim više ja nego Krist živi u meni” itd. bez razumijevanja značenja koje te riječi imaju u općem kontekstu Biblije. Neki ljudi čak portretiraju Isusa kao jogija, a u današnje vrijeme takve Isusove slike možemo vidjeti čak u samostanskim kapelama i prezbiterijima - Isus prikazan kao jogi u položaju za meditaciju!

Nazivati Isusa “jogijem” znači nijekati Njegovu božansku suštinu, svetost i savršenost i pretpostavljati da je On imao palu ljudsku narav podložnu neznanju i zabludi, iluziji (maya), da je i On trebao oslobođenje od ljudske uvjetovanosti kroz vježbe i discipline joge. Joga je nespojiva s kršćanskom duhovnošću jer je panteistička (Bog je sve i sve je Bog) i zato što smatra da postoji samo jedna realnost, a sve ostalo je privid ili maya. Kad bi postojala samo jedna apsolutna, nepromjenjiva realnost, a sve ostalo kad bi bilo iluzorno, privid, tada ne bi postojali odnosi i ljubav. Središte kršćanske vjere je vjera u Presveto Trojstvo, Oca, Sina i Duha Svetoga, tri osobe u jednom Bogu, savršeni model odnosa ljubavi. Sve u kršćanstvu je usmjereno na odnose, s Bogom i među ljudima. “Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: ‘Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!’” (Mt 22,37-39). U hinduizmu, dobro i zlo, kao i bol i užitak su prividni (maya) i stoga nestvarni, imaginarni. Vivekananda, jedna od najpoštovanijih ikona suvremenog hinduizma, je rekao: “Dobro i zlo su jedno te isto” (Vivekananda. “The yogas and other works” izdanje, Ramakrishna Vivekananda Centre NY 1953). U kršćanstvu, neprestani problem grijeha kao uvrede Božjoj svetosti je neodvojiv od naše vjere, jer je grijeh razlog zašto trebamo Spasitelja. Isusovo utjelovljenje, život, muka, smrt i uskrsnuće za nas su putovi spase-

Joga u filozofiji i praksi je nespojiva s kršćanstvom

Kao kršćanin i katolik, rođen u indijskoj državi Kerali, u tradicionalnoj katoličkoj obitelji, ali u hinduističkom okruženju; a sada kao katolički svećenik i karizmatski propovjednik u šezdeset zemalja na svim kontinentima, imao bih nešto reći o lošem utjecaju joge na kršćanski život i duhovnost. Znam da u cijelom svijetu raste interes za jogu, čak i među kršćanima i da se taj interes širi i na druge ezoteričke i new age prakse kao što su reiki, reinkarnacija, akupresura, akupunktura, liječenje pranom, refleksologija itd., što su sve metode protiv kojih Vatikan upozorava u svom dokumentu "Isus Krist - donositelj vode žive".

Za nekoga joga je način opuštanja i smanjenja napetosti, dok je za drugoga to oblik vježbanja koji godi zdravlju i poboljšava tjelesnu izdržljivost, a za neke je to i način liječenja bolesti. U umu prosječnog katolika, bio on laik ili klerik, mnogo je zbunjenosti, zato što se joga među katolicima ne prikazuje niti kao potpuno zdravstvena niti kao potpuno duhovna disciplina, već jednom kao jedna, drugi put kao druga vrsta, a često i mješavina te dvije discipline. No, činjenica je da je joga prvenstveno duhovna disciplina, a ja poznajem čak svećenike i redovnice koji u sjemeništa i novicijate uvode jogu kao pomoć pri meditaciji i molitvi. Zaista je žalosno da su u današnje vrijeme mnogi katolici izgubili povjerenje u duboku duhovnost, misticizam i molitvenu disciplinu koju nam prenose veliki sveci poput sv. Ignacija Lojolskog, sv. Franje Asiškog, sv. Franje Saleškog, sv. Terezije Avilske i mnogih drugih, te se okreću istočnjačkoj duhovnosti koja ima korijene u hinduizmu i budizmu. U ovom svjetlu iskreni kršćanin treba preispitati koliko je prikladno spajati jogu s kršćanskom duhovnošću i koliko je mudro ugrađivati te tehnike u kršćansku molitvu i meditaciju.

Što je to joga? Riječ joga znači "jedinstvo", cilj joge je ujedinjenje prolaznog "ja" "JIVA" s besmrtnim "BRAHMAN", hinduističkim konceptom Boga. Taj Bog nije osobni Bog, nego impersonalna, neosobna duhovna supstanca koja je jedno s prirodom i svemirom. Brahman je impersonalna, neosobna božanska tvar koja prožima i obavlja sve i temelj je svega. Joga ima svoje korijene u hinduističkim Upanishadama, koje datiraju iz 1000. godine prije Krista i koje svrhu joge opisuju kao "ujedinjenje svjetlosti unutar sebe sa svjetlošću Brahmana". "Beskonačnost, ono što je apsolutno i nepromjenjivo nalazi se u čovjeku" kaže Chandayoga Upanishada, "TAT TUAM ASI" ili "TO SI TI". Božansko prebiva unutar svakog od nas u svom mikrokozmičkom predstavniku, individualnom "ja" koje se naziva Jiva. U Bhagavad Giti gospodin Krishna opisuje Jivu kao "moj vlastiti dio vječnoga" i kaže da

“radost Joge dolazi jogiju koji je jedno s Brahmanom”. Sto pedesete godine poslije Krista, jogi Patanjali je objasnio osam putova koji učenika joge vode od neznanja do prosvjetljenja - osam putova su poput stepenica i to su: samokontrola (yama), vršenje pobožnosti (niyama), položaji tijela (asana), vježbe disanja (pranayama), nadzor tj. obuzdavanje osjetila (pratyahara), koncentracija (dharana), duboka kontemplacija (dhyana) i prosvjetljenje (samadhi). Ovdje je zanimljivo primijetiti da su vježbe položaja tijela i disanja, dakle ono što se na zapadu obično podrazumijeva da je cijela joga, tek treći i četvrti stupanj prema jedinstvu s Brahmanom! Joga nije samo razrađen sistem tjelovježbe, to je duhovna disciplina sa svrhom da dovede dušu do samadhija, potpunog jedinstva sa božanskim bićem. Samadhi je stanje u kojem se ujedinjuju naravno i božansko biće, čovjek i Bog postaju jedno bez ikakve razlike (Brad Scott: Exercise or religious practice? Yoga: What the teacher never taught you in that Hatha Yoga class” in the Watchman Expositor Vol. 18, No. 2, 2001).

Ovakvo gledanje radikalno je suprotno kršćanstvu koje sasvim jasno vidi razliku između Stvoritelja i stvorenja, čovjeka i Boga. Bog je uvijek “netko drugi”, a nikada sam čovjek. Žalosno je da ljudi koji promiču jogu, reiki i ostale discipline i meditacije podupiru svoje argumente pogrešno navodeći neke izolirane biblijske citate izvađene iz općeg konteksta, kao što su npr. “ti si hram Božji”, “živa voda teče iz tebe”, “bit ćete u meni i ja ću biti u vama”, “ne živim više ja nego Krist živi u meni” itd. bez razumijevanja značenja koje te riječi imaju u općem kontekstu Biblije. Neki ljudi čak portretiraju Isusa kao jogija, a u današnje vrijeme takve Isusove slike možemo vidjeti čak u samostanskim kapelama i prezbitelijima - Isus prikazan kao jogi u položaju za meditaciju!

Nazivati Isusa “jogijem” znači nijekati Njegovu božansku suštinu, sve-tost i savršenost i pretpostavljati da je On imao palu ljudsku narav podložnu neznanju i zabludi, iluziji (maya), da je i On trebao oslobođenje od ljudske uvjetovanosti kroz vježbe i discipline joge. Joga je nespojiva s kršćanskom duhovnošću jer je panteistička (Bog je sve i sve je Bog) i zato što smatra da postoji samo jedna realnost, a sve ostalo je privid ili maya. Kad bi postojala samo jedna apsolutna, nepromjenjiva realnost, a sve ostalo kad bi bilo iluzorno, privid, tada ne bi postojali odnosi i ljubav. Središte kršćanske vjere je vjera u Presveto Trojstvo, Oca, Sina i Duha Svetoga, tri osobe u jednom Bogu, savršeni model odnosa ljubavi. Sve u kršćanstvu je usmjereno na odnose, s Bogom i među ljudima. “Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: ‘Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!’” (Mt 22,37-39). U hinduizmu, dobro i zlo, kao i bol i užitak su prividni (maya) i stoga nestvarni, imaginarni. Vivekananda, jedna od najpoštovanijih ikona suvremenog hinduizma, je rekao: “Dobro i zlo su jedno te isto” (Vivekananda. “The yogas and other works” izdanje, Ramakrishna Vivekananda Centre NY 1953). U kršćanstvu, neprestani problem grijeha kao uvrede Božjoj svetosti je neodvojiv od naše vjere, jer je grijeh razlog zašto trebamo Spasitelja. Isusovo utjelovljenje, život, muka, smrt i uskrsnuće za nas su putovi spase-

Joga u filozofiji i praksi je nespojiva s kršćanstvom

Kao kršćanin i katolik, rođen u indijskoj državi Kerali, u tradicionalnoj katoličkoj obitelji, ali u hinduističkom okruženju; a sada kao katolički svećenik i karizmatski propovjednik u šezdeset zemalja na svim kontinentima, imao bih nešto reći o lošem utjecaju joge na kršćanski život i duhovnost. Znam da u cijelom svijetu raste interes za jogu, čak i među kršćanima i da se taj interes širi i na druge ezoteričke i new age prakse kao što su reiki, reinkarnacija, akupresura, akupunktura, liječenje pranom, refleksologija itd., što su sve metode protiv kojih Vatikan upozorava u svom dokumentu "Isus Krist - donositelj vode žive".

Za nekoga joga je način opuštanja i smanjenja napetosti, dok je za drugoga to oblik vježbanja koji godi zdravlju i poboljšava tjelesnu izdržljivost, a za neke je to i način liječenja bolesti. U umu prosječnog katolika, bio on laik ili klerik, mnogo je zbunjenosti, zato što se joga među katolicima ne prikazuje niti kao potpuno zdravstvena niti kao potpuno duhovna disciplina, već jednom kao jedna, drugi put kao druga vrsta, a često i mješavina te dvije discipline. No, činjenica je da je joga prvenstveno duhovna disciplina, a ja poznajem čak svećenike i redovnice koji u sjemeništa i novicijate uvode jogu kao pomoć pri meditaciji i molitvi. Zaista je žalosno da su u današnje vrijeme mnogi katolici izgubili povjerenje u duboku duhovnost, misticizam i molitvenu disciplinu koju nam prenose veliki sveci poput sv. Ignacija Lojolskog, sv. Franje Asiškog, sv. Franje Saleškog, sv. Terezije Avilske i mnogih drugih, te se okreću istočnjačkoj duhovnosti koja ima korijene u hinduizmu i budizmu. U ovom svjetlu iskreni kršćanin treba preispitati koliko je prikladno spajati jogu s kršćanskom duhovnošću i koliko je mudro ugrađivati te tehnike u kršćansku molitvu i meditaciju.

Što je to joga? Riječ joga znači "jedinstvo", cilj joge je ujedinjenje prolaznog "ja" "JIVA" s besmrtnim "BRAHMAN", hinduističkim konceptom Boga. Taj Bog nije osobni Bog, nego impersonalna, neosobna duhovna supstanca koja je jedno s prirodom i svemirom. Brahman je impersonalna, neosobna božanska tvar koja prožima i obavlja sve i temelj je svega. Joga ima svoje korijene u hinduističkim Upanishadama, koje datiraju iz 1000. godine prije Krista i koje svrhu joge opisuju kao "ujedinjenje svjetlosti unutar sebe sa svjetlošću Brahmana". "Beskonačnost, ono što je apsolutno i nepromjenjivo nalazi se u čovjeku" kaže Chandayoga Upanishada, "TAT TUAM ASI" ili "TO SI TI". Božansko prebiva unutar svakog od nas u svom mikrokozmičkom predstavniku, individualnom "ja" koje se naziva Jiva. U Bhagavad Giti gospodin Krishna opisuje Jivu kao "moj vlastiti dio vječnoga" i kaže da

“radost Joge dolazi jogiju koji je jedno s Brahmanom”. Sto pedesete godine poslije Krista, jogi Patanjali je objasnio osam putova koji učenika joge vode od neznanja do prosvjetljenja - osam putova su poput stepenica i to su: samokontrola (yama), vršenje pobožnosti (niyama), položaji tijela (asana), vježbe disanja (pranayama), nadzor tj. obuzdavanje osjetila (pratyahara), koncentracija (dharana), duboka kontemplacija (dhyana) i prosvjetljenje (samadhi). Ovdje je zanimljivo primijetiti da su vježbe položaja tijela i disanja, dakle ono što se na zapadu obično podrazumijeva da je cijela joga, tek treći i četvrti stupanj prema jedinstvu s Brahmanom! Joga nije samo razrađen sistem tjelovježbe, to je duhovna disciplina sa svrhom da dovede dušu do samadhija, potpunog jedinstva sa božanskim bićem. Samadhi je stanje u kojem se ujedinjuju naravno i božansko biće, čovjek i Bog postaju jedno bez ikakve razlike (Brad Scott: Exercise or religious practice? Yoga: What the teacher never taught you in that Hatha Yoga class” in the Watchman Expositor Vol. 18, No. 2, 2001).

Ovakvo gledanje radikalno je suprotno kršćanstvu koje sasvim jasno vidi razliku između Stvoritelja i stvorenja, čovjeka i Boga. Bog je uvijek “netko drugi”, a nikada sam čovjek. Žalosno je da ljudi koji promiču jogu, reiki i ostale discipline i meditacije podupiru svoje argumente pogrešno navodeći neke izolirane biblijske citate izvađene iz općeg konteksta, kao što su npr. “ti si hram Božji”, “živa voda teče iz tebe”, “bit ćete u meni i ja ću biti u vama”, “ne živim više ja nego Krist živi u meni” itd. bez razumijevanja značenja koje te riječi imaju u općem kontekstu Biblije. Neki ljudi čak portretiraju Isusa kao jogija, a u današnje vrijeme takve Isusove slike možemo vidjeti čak u samostanskim kapelama i prezbiterijima - Isus prikazan kao jogi u položaju za meditaciju!

Nazivati Isusa “jogijem” znači nijekati Njegovu božansku suštinu, sve-tost i savršenost i pretpostavljati da je On imao palu ljudsku narav podložnu neznanju i zabludi, iluziji (maya), da je i On trebao oslobođenje od ljudske uvjetovanosti kroz vježbe i discipline joge. Joga je nespojiva s kršćanskom duhovnošću jer je panteistička (Bog je sve i sve je Bog) i zato što smatra da postoji samo jedna realnost, a sve ostalo je privid ili maya. Kad bi postojala samo jedna apsolutna, nepromjenjiva realnost, a sve ostalo kad bi bilo iluzorno, privid, tada ne bi postojali odnosi i ljubav. Središte kršćanske vjere je vjera u Presveto Trojstvo, Oca, Sina i Duha Svetoga, tri osobe u jednom Bogu, savršeni model odnosa ljubavi. Sve u kršćanstvu je usmjereno na odnose, s Bogom i među ljudima. “Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: ‘Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!’” (Mt 22,37-39). U hinduizmu, dobro i zlo, kao i bol i užitak su prividni (maya) i stoga nestvarni, imaginarni. Vivekananda, jedna od najpoštovanijih ikona suvremenog hinduizma, je rekao: “Dobro i zlo su jedno te isto” (Vivekananda. “The yogas and other works” izdanje, Ramakrishna Vivekananda Centre NY 1953). U kršćanstvu, neprestani problem grijeha kao uvrede Božjoj svetosti je neodvojiv od naše vjere, jer je grijeh razlog zašto trebamo Spasitelja. Isusovo utjelovljenje, život, muka, smrt i uskrsnuće za nas su putovi spase-

nja, tj. oslobođenja od grijeha i njegovih posljedica. Mi ne možemo zanijekati ovu temeljnu razliku u namjeri da u kršćanstvo uključimo jogu i ostale istočnjačke tehnike meditacije. Bavljenje jogom je u najboljem slučaju poganstvo, a u najgorem okultizam. To je religija antikrista i po prvi put u povijesti ona se naširoko prakticira diljem zapadnog svijeta i Amerike. Smiješno je i nakaradno da učitelji joga nose križeve ili kršćanske simbole te tako zavode i varaju ljude govoreći da joga nema nikakve veze s hinduizmom i da je to samo prihvaćanje drugih kultura. Neki su prikrili jogu kršćanskim gestama i kretnjama, nazivaju je "kršćanska joga". Ovdje se ne radi o prihvaćanju kulture drugih naroda, nego o prihvaćanju druge religije koja je nespojiva s našom religijom i religioznim konceptima.

Žalosno je da se joga proširila od vrtića pa sve do različitih obrazovnih ustanova u medicini, psihologiji itd. nazivajući se znanost, a u stvari ona uopće nije znanost; prodaje se pod etiketom "opuštajuća terapija", "samohipnoza", "kreativna vizualizacija", "centriranje (centering)" itd. Hatha joga, najrašireniji oblik joga u Europi i Americi kao vježbe za opuštanje i anti-stresna terapija, jedan je od šest priznatih sistema ortodoksnog hinduizma i sa svojim mističnim i religioznim korijenima najopasniji je oblik joga. (Dave Hunt, "Zavođenje kršćanstva", str. 110). Sjetite se riječi sv. Pavla "Nije ni čudo, jer se sam Sotona pretvara u anđela svjetla" (2 Kor 11,14). Istina je da su mnogi ljudi izliječeni pomoću joga i ostalih istočnjačkih načina meditacije i molitve. Ovdje bi se kršćanin trebao zapitati traži li on samo ozdravljenje i materijalne pogodnosti ili svoga Boga Isusa Krista u kojega vjeruje i koji je izvor svih izlječenja i dobrog zdravlja.

Želja da se postane Bog je prvi i drugi grijeh u povijesti stvaranja kako je kronološki zabilježeno u Bibliji, "U svom si srcu govorio: Uspet ću se na nebesa, povrh zvijezda Božjih prijestolje ću sebi dići. Na zornoj ću stolovati gori na krajnjem sjeveru. Uzaći ću u visine oblačne, bit ću jednak Višnjemu" (Iz 14,13-14). Zmija reče ženi: "Ne, nećete umrijeti! Nego, zna Bog: onog dana kad budete s njega jeli otvorit će vam se oči i vi ćete biti kao bogovi, koji razlučuju dobro i zlo." (Post 3,4-5). Filozofija i praksa joga temelji se na uvjerenju da su čovjek i Bog jedno. Joga naučava da se treba usredotočiti na samog sebe umjesto na Jednog Istinitog Boga. Ona ohrabruje svoje sljedbenike da traže odgovore na životne probleme i pitanja unutar svog vlastitog uma i savjesti umjesto da nađu rješenje u Božjoj Riječi po Duhu Svetom kao što je to u kršćanstvu. Joga konačno ostavlja čovjeka otvorenim za obmane Božjeg neprijatelja, koji traži žrtve koje može odvući od Boga i Crkve. (1 Pt 5,8)

U posljednjih osam godina propovijedam Božju riječ uglavnom u europskim zemljama koje su nekada bile kolijevka kršćanstva, iz koje su izlazili misionari i navjestitelji evanđelja, mučenici i sveci. Zapitajmo se možemo li još uvijek Europu nazivati kršćanskom? Nije li istina da je Europa izbrisala sva kršćanska načela i vrijednosti iz svog života? Zašto se Europa srami reći da ima kršćanske korijene? Gdje su moralne vrijednosti i kreposti koje su Europljani stoljećima njegovali i koje su prenosili ostalim zemljama i kulturama hrabro navješćujući Kristovo evanđelje? Po plodovima se poznaje

stablo! Vjerujem da su te sumnje i zbrka, otpadništvo i nevjera, vjerska hladnoća i nezainteresiranost došli u Europu istovremeno kad su istočnjački misticizam i meditacije, ezoteričke i novodobne prakse uvedene na zapadu. Na moje karizmatske seminare većina sudionika dolazi s različitim moralnim, duhovnim, psihičkim i tjelesnim problemima u želji da budu oslobođeni, izliječeni i da zadobiju novi život po snazi Duha Svetoga. Sa svom iskrenošću srca reći ću da je 80 do 90 % sudionika bilo u doticaju s jogom, reikijem, reinkarnacijom i ostalim istočnjačkim religioznim praksama gdje su izgubili vjeru u Isusa Krista i Crkvu. U Hrvatskoj, Bosni, Njemačkoj, Austriji i Italiji imam jasne primjere osoba koje su za vrijeme molitve za ozdravljenje, opsjednute silama zla, vikale "Ja sam Reiki", "Ja sam Joga" očitujući tako da ovi pojmovi, u stvari, predstavljaju osobe. Kasnije sam trebao nad njima moliti za oslobođenje od opsjednuća zlim.

Neki ljudi misle i govore da nema ništa loše u prakticiranju svega ovoga, tako dugo dok ne vjerujemo u filozofiju u pozadini. Promicatelji joge, reikija itd. ipak vrlo jasno tvrde da su filozofija i praksa neodvojive. Tako, dakle, kršćanin ne može niti na koji način prihvatiti filozofiju i praksu joge jer su joga i kršćanstvo dva međusobno isključiva gledišta. Kršćanstvo glavni problem čovjeka vidi u grijehu, u nemogućnosti čovjeka da se uskladi s naravi i mjerilima moralno savršenog Boga. Čovjek je otuđen od Boga i ima potrebu za pomirenjem. Rješenje je Isus Krist "Jaganjac Božji koji oduzima grijeh svijeta". Po Isusovoj smrti na križu, Bog je pomirio sa sobom svijet. On danas poziva čovjeka da slobodno primi sve blagodati svog spasenja po vjeri u samoga Krista. Za razliku od joge, kršćanstvo vidi spasenje kao slobodan, besplatan dar koji može biti poklonjen, a nikada zarađen ili postignut čovjekovim vlastitim naporima ili djelima. Ono što je danas potrebno Europi i cijelom svijetu je snažno naviještanje Kristove poruke iz Biblije po vjerodostojnom tumačenju Crkve, u namjeri da se ukloni svaka sumnja i zbunjenost koja se danas sve više širi među kršćanima na zapadu, te da se ljudi dovedu do Puta, Istine i Života - Isusa Krista. Samo Istina nas može osloboditi.

IKONA

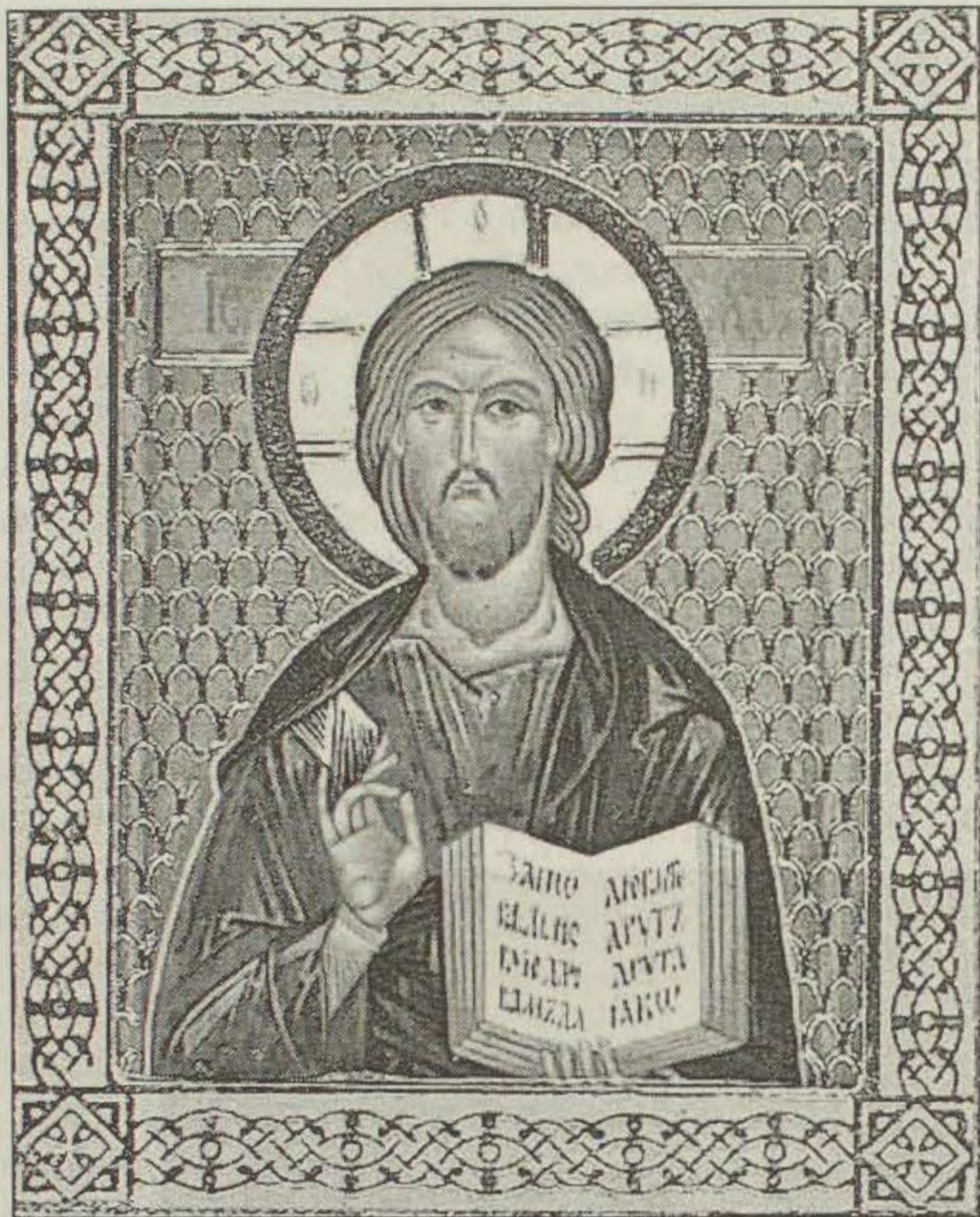
Slika Proslavljenoga Stvoritelja i stvorenja
Poruka i duhovnost

U novije vrijeme sve se više i u katoličkoj duhovnosti javlja slikarstvo koje se ranije u našem mentalitetu pripisivalo samo Istočnoj tradiciji. Naši vjernici često misle da imati takvu sliku u svojoj kući znači prihvaćati "tuđu" tradiciju. Međutim, način likovnog izražavanja za koji "tobože" znamo da je **samo** Istočna tradicija, velika je zabuna. Ta tradicija je zajednička tradicija Crkve, Istoka i Zapada, prvih tisuću godina. U novije vrijeme se javlja i na Zapadu, jer ima svoju duhovnu poruku i sadržaj. Dobro je znati vrednovati tu zajedničku baštinu uz poštovanje svačijega uvjerenja, ne želeći dirati u područje ukusa, jer se o ukusima ne raspravlja. Međutim, nedostaje nam teološka i duhovna dimenzija ikone kao takve, pa ću se u ovom prilogu pozabaviti tim dimenzijama.

Čitamo u Općem religijskom leksikonu(1): "Ikona (grč. eikon=slika), u istočnom kršćanstvu, sakralna, jednodimenzionalna slika izrađena na drvu ili platnu. Na ikonama su pretežno prikazani Trojstvo, Krist, Bogorodica, anđeli i sveci, rjeđe prizori iz Biblije i legendi. Ikona ima ne samo svoju slikarsku tehniku (tempera, ulje, enkaustika) i estetiku (bizantska umjetnost) već i svoju teologiju, duhovnost, mistiku i liturgijsku funkciju. Kao što je čovjek stvoren na sliku i priliku Božju, a Krist vidljiv odsjaj Boga nevidljivoga, tako je, prema istočnokršćanskoj teologiji ikona vidljiv odraz nevidljiva nebeskog pralika, čime se opravdava njezino štovanje (ikonodulija). Premda ima pretežno liturgijsku funkciju (vidljiv odsjaj nebeske liturgije), ikona se često nalazi na počasnom mjestu. Zbog tih teoloških, duhovnih i liturgijskih razloga obilježje je ikonoslkarstva anonimnost, tipiziranost i shematiziranost prikazanih likova te simbolika boja (zlatna podloga simbolizira odraz nebeske, božanske svjetlosti). Time se ono razlikuje od zapadnokršćanskoga individualiziranoga i vremenskim stilovima obilježenoga sakralnog slikarstva. Najstarije ikone potječu iz VI. i VII. stoljeća, a ikonoslkarstvo u Bizantu doživljava procvat do XV. stoljeća. Pod bizantskim utjecajem to se slikarstvo proširilo u Rusiji (Novgorod, Moskva), Grčkoj (Atos, Kreta), Srbiji (srednjovjekovni manastiri) i Makedoniji (Ohrid). Utjecalo je na zapadnokršćansko sakralno slikarstvo sve do rane renesanse. U hrvatskim krajevima vidljivi su tragovi ikonoslkarstva u primorskim gradovima (Gospa od Zvonika u Splitu). U XX. stoljeću dolazi do obnove ikonoslkarstva i do teološke i duhovne reinterpetacije ikone (ikonoklazam)."

Znamo da je prikazivanje Boga i Božjega svijeta u Bibliji Staroga zavjeta strogo zabranjeno. Jednako tako iz arheoloških nalaza vidimo da su

neki dijelovi sinagogalne liturgije ipak dopuštali slikanje prizora iz Biblije. No, s pravom se daje raspravljati o tome da li je to slikarstvo bilo dekorativno ili predmet štovanja. Zasiurno je bilo samo dekorativno, a ne i predmet štovanja. Utjelovljenje Gospodina Isusa Krista, početak je Novoga zavjeta i novi je početak povijesti čovječanstva. Ne samo povijesti spasenja nego i povijesti pristupa i štovanja Boga. Bog je primio ljudski lik. Po toj ljudskoj naravi On je postao konkretan čovjek



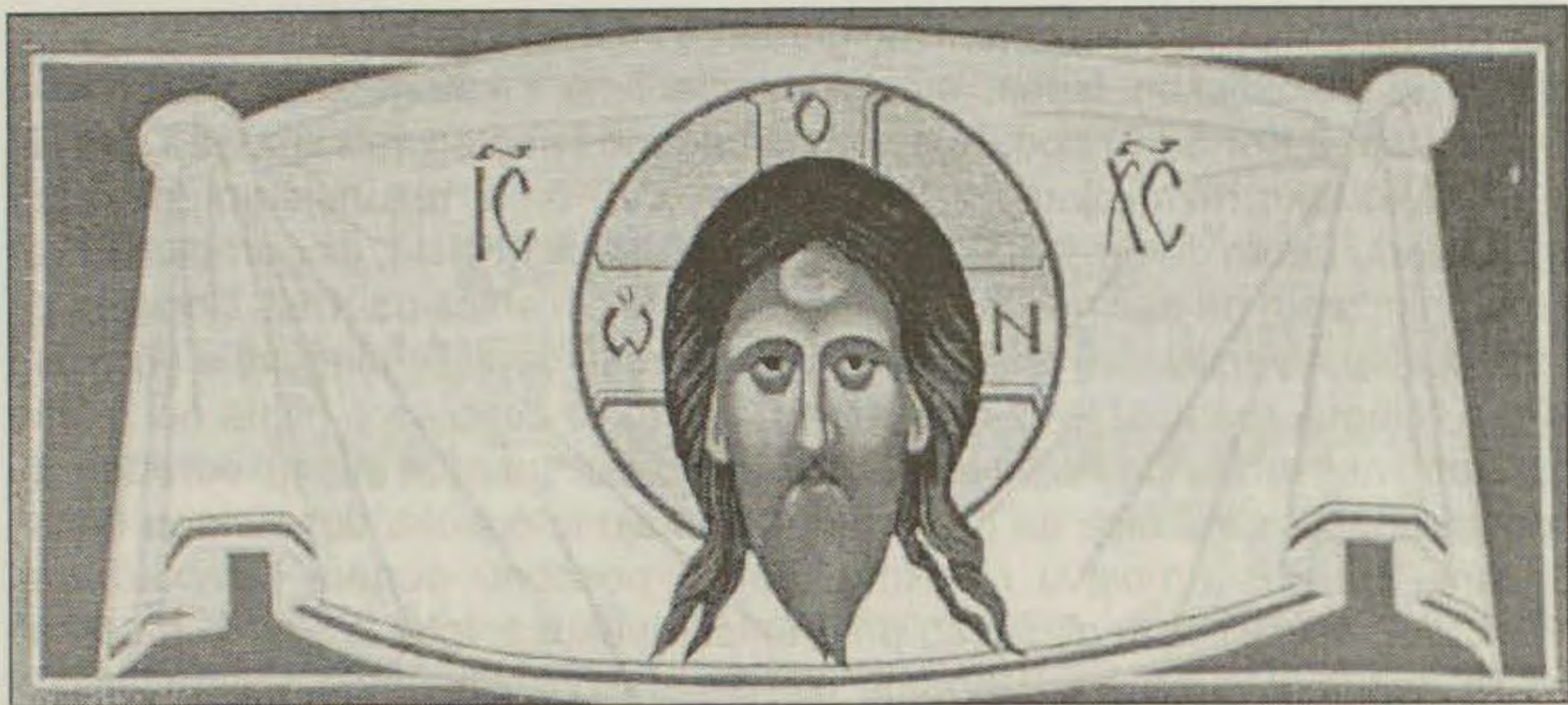
vjek po svim svojim vlastitostima prepoznatljiv i osoban. Jasno da su kršćani zaželjeli imati njegovu sliku. Međutim, utjecaj Židovstva je do te mjere djelovao na prva kršćanska stoljeća da je Krist prikazivan samo alegorijski. No, nisu se kršćani suzdržavali biblijskih scena u slikarstvu. Krist je često prikazivan samo kao Dobri Pastir ili u nekoj drugoj alegoriji. Pitanje "Njegovog lica" je teološko pitanje. Kako prikazati Boga? Zanimljiv je pristup Josepha Ratzingera - sadašnjega **pape Benedikta XVI.** - o toj tematici u knjizi "Duh liturgije". Tamo nalazimo ove podatke: "Obrat s dalekosežnim značenjem nastupio je u povijesti slika vjere u onome trenutku kad se po prvi put pojavio tzv. aheripoiotos, tj. slika nenačinjena ljudskom rukom, nerukotvorena, a kušala je predočiti samo Kristovo lice. Dvije takve 'nerukotvorene' slike, slike nenačinjene ljudskom rukom, pojavile su se otprilike istodobno sredinom 6. stoljeća na Istoku: tzv. kamulianij, otisak Kristove slike na haljini neke žene, te kasnija slika, tzv. mandylion, koja vjerojatno potječe i donesena je u Carigrad iz sirijske Edese. Danas bi tu sliku mnogi istražitelji rado htjeli poistovjetiti s Torinskim platnom. I u prvom kao i u drugom slučaju mora da se radilo - slično kao i kod Torinskog platna - o tajanstvenoj slici, slici koja nije bila ljudski rad, već se činilo da je na neprotumačiv način utisnuta na tvari te tako obećavala i nudila prikaz odnosno predodžbu pravoga lica Krista, raspetoga i uskrsloga. Iz te je slike i same njezine pojave zračila silna fascinantnost. Sad napokon bijaše moguće vidjeti Gospodinovo dotada skriveno

pravo i istinsko lice te se vjerovalo da se ispunilo obećanje: 'Tko vidi mene, vidi i Oca' (Iv 14,9). Činilo se da se ispunila otvorenim pogledom na Bogočovjeka te kroz njega u samoga Boga grčka čežnja za gledanjem Vječnoga. Tako je ikona morala i formalno zauzeti stupanj i razinu jednog sakramenta. Slika je omogućavala pričešćivanje koje ne bijaše ni po čemu manje snažno od euharistijskoga. Ljudi su vjerovali da je pred njima jedna vrst realne nazočnosti Predočenoga, a slika u punome smislu poput te nerukotvorene podaruje udjela u samoj zbiljnosti, ona je živo izjarivanje i nazočnost onoga koji se daruje u slici. Lako je shvatljivo što su slike napravljene prema uzorku aheiropoietosa postale središtem i ishodištem cijeloga kanona slika koji se u međuvremenu razvio te se sve više i dalje razvijao."(2) Ovakvim pristupom "nerukotvorenih" slika se konačno usprotivila i sama teologija, jer je nastalo takvo štovanje slika da se poistovjetilo s klanjanjem. To je bila stvarna opasnost. Radi toga je i nastala žestoka borba oko štovanja slika da se tom temom morao pozabaviti četvrti ekumenski sabor u Carigradu. U tom predsaborskom razdoblju je nažalost puno slika uništeno i daleko su teže posljedice sukoba nego što su same slike. Već tada se



osjećao teški oblak sukoba koji se kasnije samo nastavljao. No, vratimo se Saboru. Sabor je donio odluku da se štovanje slika, ali samo štovanje dopušta i preporučuje. Štovanje je čin poštovanja, ali ne poistovjećivanje s osobom i klanjanje božanskoj osobi. Točno se razlikuje termin štovanje i klanjanje. I nakon toga Sabora nastavlja se sa slikanjem ikona. Treba imati na umu još jednu činjenicu koja je bitna za likovni izražaj ikona. U spomenutoj knjizi Joseph Ratzinger razmišlja ovako: "U toj je borbi sazrela prava teologija ikone čija se poruka upravo danas duboko tiče i nas za krize slike i na Zapadu. Kristova je ikona -

sad se sa svim posljedicama postalo toga svjesno - ikona Uskrsloga. Ne postoji nikakav portret Uskrsloga: Ni njegovi sami učenici ga na prvi mah ne prepoznaju. Njih se mora tek uvesti u novo gledanje pri čemu im se stupnjevito iznutra otvaraju oči tako da ga ponovno prepoznaju te uzviču: 'Gospodin je!' Najznakovitija je zacijelo zgodna učenika na putu u Emaus kojima se najprije preoblikuje srce tako da sada preko vanjskih događaja Svetih spisa spoznaju njihovu nutarnju srčiku iz koje sve dolazi i prema kojoj



sve smjera, a to su križ i uskrsnuće Isusa Krista. Potom moraju zadržati tajanstvenoga pratitelja, ponuditi mu gostoprimstvo, a za lomljenja kruha događa im se na posve suprotan način ono što se dogodilo Adamu i Evi dok su blagovali sa stabla spoznaje dobra i zla: Oči im se otvoriše! Odsada ne vide oni više samo izvanjsko, osjetilno, već vide ono što nije dostupno niti vidljivo osjetilima, ali preko osjetila postaje transparentno, prozračno: Gospodin je to. Gospodin živi novim životom! U ikoni upravo crte lica nisu važne (premda se ikona u bitnome pridržava lika aheiropoietosa), u ikoni se radi o novome gledanju. Ikona mora doći iz otvaranja nutarnjih osjetila, iz gledanja koje iskoračuje i prekoračuje površinu empirijskoga, iskustvenoga, zapaživoga te promatra Krista na Taboru, kako veli potonja teologija ikona. Ikona sa svoje strane vodi promatrača s onu stranu, da on s pomoću nutarnjega zrenja koje je poprimilo svoj lik u ikoni, u osjetilnome gleda s onu stranu osjetilnoga koje je ipak na stanovit način unišilo u osjetila. Ikona uvijek pretpostavlja, kako to lijepo veli Evdokimov, 'post gledanja'. Ikonografi - tako on veli - moraju naučiti postiti očima te se pripremati kroz dugi put molitvene askeze, što je razdjelnica prijelaza iz umjetnosti u sakralnu umjetnost. **Ikona dolazi iz molitve i uvodi u molitvu:** Ona oslobađa od zatvorenosti osjetila koja zapažaju samo izvanjsko, tvarnu površinu, a u zbiljnosti nisu sposobna zapaziti transparentnost Duha, transparentnost Logosa. Tu je u biti u igri sami iskorak vjere, i već imamo prisutan cjelokupni problem novovjeke spoznaje: Bog ostaje isključen iz našega vidnoga polja ako se ne dogodi u čovjeku nutarnje otvaranje koje gleda više i dalje od mjerivoga i izmjerivoga, koje zapaža sjaj božanskoga u stvorenju. Pravilno shvaćena ikona odvraća od krivo postavljenoga pitanja spram sjetilima (za)hvativoga portreta te nam omogućuje upravo na taj način spoznati Kristovo lice i u njemu samo Očevo. Time i u ikoni imamo na djelu isti duhovni smjer što smo ga već upoznali dok smo naglašavali usmjeravanje prema istoku u liturgiji: Ikona nas želi povesti na nutarnji put, na put prema 'istoku', ususret Kristu koji ponovno dolazi. Njezina je dinamika u cijelosti identična s dinamikom liturgije. Njezina je kristologija trinitarna: Duh nam sveti omogućuje gledanje, a njegovo djelovanje uvijek nas oslobađa za gibanje u smjeru Isusa Krista. 'Opojeni Duhom pije-

mo Krista' veli sveti Atanazije. Ono gledanje koje nas uči gledati Krista ne 'po tijelu' (tj. zemaljskog Isusa, svjetskim mjerilima i kategorijama), nego po Duhu (usp. 2 Kor 5,16) podaruje nam istodobno i pogled za samoga Oca."(3)

Ako tako razmišljamo s Benediktom XVI. onda razumijemo zašto je i na Zapadu širom otvoren pristup štovanju lika Isusa Krista, Bogorodice i svetaca prikazanih na način ikone. Jednostavno je činjenica da Krist, Bogorodica i sveci jesu stvarnost ali onostrana. Njihova realnost više nije ovdje i u ovom tijelu. Njihova realnost je "s onu stranu" i nikakvo čudo da u njima ne želimo "uživati" nego da njih želimo štovati i tražiti put također nama određen za "onostranost". Činjenica da prave ikone nastaju iz duboko duhovnoga doživljavanja uz post, molitvu i pokoru, daju i posebnu poruku i privlačivost. Ponovno, ne želeći naglašavati problematiku ukusa, ipak bih želio da takav način razumijevanja i pristupanja ikonografskom slikarstvu vrednujemo s poštovanjem jer ono što pojedini produhovljeni lik sa ikone govori na svoj vlastiti način, ne znači da treba zadovoljiti naš ukus koliko traženje naše duše i čežnju za nadnaravnim i božanskim. Činjenica pojave ikona u Zapadnom kršćanstvu nije činjenica pomodarstva, nego traženja i čežnje za transcendentnim.

-
1. Opći religijski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2002.
 2. J. Ratzinger, Duh liturgije, Ziral, Mostar-Zagreb, 2001.
 3. J. Ratzinger, Duh liturgije, Ziral, Mostar-Zagreb, 2001.

HVALA TI

Znam
plemenita ruko
da je riječ HVALA
veoma mala
za sve što si meni dala.
Ali je primi
jer to je
sve što imam
osim nemirnih snova
što ih noćima snivam.

U mome srcu
još živi nada
da LJUDSKOST kad pobijedi
i mir će da vlada.
Hvala TI još jednom
za šalicu toplog mlijeka
i neka nas, ta nit
- plemenitosti
spaja DOVIJEKA.

Nedeljka A. Šarčević

KATOLIČKI SADRŽAJI U 3. I 4. SVESKU LEKSIKONA PODUNAVSKIH HRVATA - BUNJEVACA I ŠOKACA

U 2005. godini izašla su nova dva sveska Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. U trećem svesku nalaze se članci u rasponu "Bečki rat" - "Bršančevo", a u četvrtom svesku od riječi "bublja" pa do "Buzov, Matija". Značajno mjesto među oko 200 obrađenih pojmova, zauzimaju oni katoličkoga sadržaja, koji se mogu podijeliti u nekoliko skupina:

I. Biografski članci:

1. BEDŽULA, Tomo (Bedcsula) (Sentivan, 1805. - Kalača, 24. I. 1864.) svećenik i književnik (autori: S. Beretić i A. Kopilović).
2. BENEŠ, Ivan (Stipan Ivan) (Subotica, 3. X. 1910. - Subotica, 15. XI. 1986), svećenik i pisac (autor: L. I. Krmpotić).
3. BENIŠIĆ, Ernest (Vukovar, 5. VII. 1807. - Cernik, 13. XII. 1885.), profesor, franjevac (autor: F. E. Hoško).
4. BENLIĆ, Mato (Belich, Bellinich) (Banja Luka, 1609. - Velika kraj Požege, 30. I. 1674.), franjevac, beogradski biskup (autor: S. Bačić)
5. BERETIĆ, Stjepan (Sombor, 4. VI. 1947.), svećenik i publicist (autor: T. Žigmanov).
6. BERNARDIN IZ BAJE (Baja, oko 1690. - Osijek, 1718.), profesor filozofije (autor: F. E. Hoško).
7. BERTRON, Franjo (Kula, 29. VII. 1892. - Palić, 19. XII. 1960.), svećenik (autor: S. Beretić).
8. BEŠLIĆ, Pavao (Bajmok, 25. I. 1901. - Subotica, 20. IX. 1979.), svećenik (autor: S. Beretić).
9. BODOLSKI, Franjo (Bodolsky, Bodolszky) (?, 1798. - Subotica, 4. XI. 1874.), prevoditelj i orguljaš (autor: P. Vuković).
10. BOŠNJAK, Stipan (Vajska, 27. V. 1946.), svećenik (autor: S. Bačić)
11. BOŠNJKOVIĆ, Tadija (Tukulja, 19. III. 1726. - Baja, 26. X. 1787.), franjevac, profesor filozofskih i teoloških znanosti (autor: F. E. Hoško).
12. BRAČULJEVIĆ, Lovro Budimski (Budim, oko 1685. - Budim, 21. XI. 1737.), franjevac, pisac (autor: F. E. Hoško).
13. BRAČULJEVIĆ, Lovro ml. (Budim, početkom 1740-ih godina - ?), franjevac, profesor (autor: M. Mandić)

LEKSIKON



PODUNAVSKIH HRVATA – BUNJEVACA I ŠOKACA

3

Be-Br

14. BRANIČKOVIĆ, Apolinar Leander (Mestečko, Slovačka, 28. II. 1888. - Subotica, 18. X. 1956.), franjevac, odgojitelj, provincijski vikar (autor: F. E. Hoško).

15. BRANKOVIĆ, Ivan (Ivan Dervenčanin) (Derventa, ? - Velika, poslije 1679.), franjevac, generalni vikar u Erdelju, Podunavlju i Slavoniji (autor: F. E. Hoško).

16. BRČIĆ KOSTIĆ, Mariška - Seka (Subotica, 6. II. 1892. - Subotica, 25. XII. 1975.), katolička djelatnica, vezilja (autor: L. I. Krmpotić).

17. BRKIĆ, Đuro (Berkity, György) (? - ?), svećenik i pisac (S. Bačić).

18. BRKLJAČIĆ, Franjo (Berklacsich) (Budim, oko 1740. - Osijek, 3. IX. 1770.), franjevac, profesor filozofije (autor: F. E. Hoško).

19. BUČANSKI, Alojzije (Bučánsky, Bucsánszky, Alajos) (Jegra, madž. Eger, 1802. - Budimpešta, 13. II. 1883.), tiskar i nakladnik (autor: S. Beretić).

20. BUDANOVIĆ, Lajčo (Ljudevit) (Bajmok, 27. III. 1873. - Subotica, 16. III. 1958.), pisac, svećenik, biskup (autor: J. Temunović).

21. BUDIMČEVIĆ, Šima (Sombor, 3. IV. 1928. - Sombor, 11. XII. 2001.), društveni i vjerski djelatnik (autor: A. Firanj).

22. BUKINAC, Beato (Stjepan) (Bač, 30. VIII. 1912. - Karlovac, 29. VI. 1945.), franjevac, povjesničar, profesor (autori: S. Beretić i T. Vuković).

23. BULAJIĆ, Marko (? - Našice, 17. II. 1718.), franjevac, provincijal (autor: F. E. Hoško).

24. BURNAĆ, Ivan (Bátori, János) (Čonoplja, 17. V. 1841. - Budimpešta, 25. V. 1900.), svećenik i kulturni djelatnik.

II. Različite katoličke organizacije, ustanove i jedinice:

1. BEOGRADSKA NADBISKUPIJA (*lat.* Archidioecesis belgradensis), rimokatolička biskupija sa sjedištem u Beogradu (autor: J. Štefković)

2. BIKOVAČKI GLASNIK, list za područje bikovačke vikarije, poslije župe. Izlazio je oko 1930. god. (autor: S. Bačić)

3. BLAGOVIJEST - BLAGOVEST, katolički list (autor: J. Štefković).

4. BOSNA SREBRENA, franjevačka upravna jedinica na području Bosne (autor: S. Bačić)

5. BRATOVŠTINA (*lat.* confraternitas), udruga vjernika okupljena radi unapređenja javnog bogoštovlja (autori: S. Beretić i M. Miloš).

6. BUDIMSKI KRUG, franjevačko kulturno djelovanje na području vjerske prosvjete, historiografije, novinstva i književnosti u 18. i 19. stoljeću (autor: T. Žigmanov).

7. BUNJEVAC, nekadašnja župa u Kalačkoj nadbiskupiji (autor: S. Bačić).

8. BUNJEVAČKO MOMAČKO KOLO, katolička prosvjetno-odgojna i zabavna organizacija subotičke mladeži između dvaju svjetskih ratova (autor: K. Bušić).

9. BUNJEVAČKO-ŠOKAČKA KNJIŽNICA IVANA KUJUNDŽIĆA, zavijačajna knjižnica bačkih Hrvata koju je u Subotici 1946. osnovao svećenik i bibliofil Ivan Kujundžić (autorica: K. Čeliković).

III. Vjerski običaji:

1. BETLEMARI (betlemaši), vrsta tradicijskoga božićnog ophoda skupine mladih muškaraca (autori: A. Stantić i S. Beretić)

2. BLAGOVIJEST, *dijal.* Blagovist, navještenje Blažene Djevice Marije, svetkovina (autor: A. Stantić)

3. BOŽIĆ, kršćanski blagdan (autori: S. Bačić i S. Beretić)

4. BOŽIĆNA SVIJEĆA, naziv za božićnu blagdansku svijeću koja je navodno zamijenila nekad uobičajeni badnjak (autori: A. Stantić i S. Beretić)

5. BOŽIĆNJAK, vrsta božićnog peciva - kolača (autor: A. Stantić).

6. BRŠANČEVO (Brašančevo, Bršanac, Brašanac), *dijal.*, regionalni naziv podunavskih Bunjevaca i Šokaca za Tijelovo (A. Stantić i S. Beretić)

IV. Naselja, hodočasnička mjesta i drugi toponimi, u okviru kojih su dani i osnovni podatci o mjesnoj crkvenoj povijesti:

1. BEREG (Bački Breg), naselje 27 km sjeverno od Sombora, u blizini današnje granice s Mađarskom, na cesti prema Santovu (autor: I. Kovač).

2. BIKIĆ (*mađ.* Bácsbokod), mjesto u Bačko-kiškunskoj županiji, između Baje i Aljmaša, (autor: Ž. Mandić)

3. BIKOVO, naselje smješteno 12 km jugoistočno od Subotice, na pruzi i cesti za Sentu (autor: S. Stantić).

4. BILI ALJMAŠ (službeno Aljmaš), naselje u općini Erdut, 6 km sjeverno od Dalja, u istočnoj Slavoniji, hodočasničko mjesto bačkih Hrvata (autor: S. Stantić)

5. BLAŠKOV KRIŽ, toponim u Subotici (autor: A. Rudinski).

6. BOĐANI, manje seosko naselje u jugozapadnom dijelu Bačke, istočno od Bača, na cesti između Vajske i Plavne (autor: M. Đanić).

7. BOROŠTA, selo u Bačkoj, dvadesetak kilometara sjeverozapadno od Baje, prema Jankovcu (autor: Ž. Mandić).

8. BORŠOT (*mađ.* Bácsborsód), mjesto u Bačko-kiškunskoj županiji, 22 kilometra jugoistočno od Baje (autor: Ž. Mandić).

9. BORTANJ, 1. pustara sjeverozapadno od Sombora, između

Bezdanskog puta i željezničke pruge Sombor-Monoštor (autor: A. Firanj).

10. BREKA (BERKI), nekad samostalno naselje, danas zaselak mjesta Erčina, pedesetak kilometara južno od Budimpešte (autor: Ž. Mandić).

11. BUDIMPEŠTA (madž. Budapest), glavni grad Republike Mađarske (autor: Ž. Mandić).

12. BUKIN (danas Mladenovo), selo u općini Bačka Palanka, 12 km sjeverozapadno od općinskog središta (autor: S. Stantić).

13. BUNARIĆ, marijansko svetište i hodočasničko mjesto (autori: J. Štefković i L. Hovány).

V. Različiti članci s katoličkim refleksijama:

1. BOSANČICA (bosanica), bosansko-hrvatska inačica ćirilice (autor: P. Vuković).

2. BOSNA, područje i zemljopisna cjelina koja danas obuhvaća oko četiri petine teritorija države Bosne i Hercegovine (autori: K. Bušić i Ž. Samaržija).

3. BRNJAKOVIĆ, plemićka porodica (autor: S. Bačić)

4. BUNJEVAC, tjedni "list opće naobrazbe i napridka" koji je tijekom 1882. izlazio Somboru, izdavao svećenik Ivan Burnać (Bátori) (autori: E. Bažant i M. Grlica).

5. BUNJEVAČKA PROSVETNA MATICA, međuratna kulturna institucija subotičkih Bunjevaca (autor: K. Bušić).

6. BUNJEVAČKA ŠKOLSKA ZADRUGA U SUBOTICI, ustanova za potporu podizanja i uzdržavanja bunjevačkih škola u Subotici, na čijem je osnivanju pred Prvi svjetski rat radio svećenik i školski vjeroučitelj Pajo Kujundžić (autori: J. Temunović i M. Grlica).

7. BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA, isprva kulturni prilog Bunjevačkih i šokačkih novina, a nakon njihova gašenja samostalni tjednik, koji je nakon 8. broja postao dvotjednikom. Samostalno je izlazila od 2. siječnja 1973. do 18. rujna 1876., najprije u Kalači, a kasnije u Baji. Urednik joj je bio Ivan Antunović, poslije Blaž Modrošić. Objavljeno je osamdesetak brojeva (autor: P. Vuković).

8. BUNJEVAČKE I ŠOKAČKE NOVINE, "od stranaka nezavisni" politički tjednik koji je u Kalači pokrenuo, izdavao i uređivao tamošnji kanonik Ivan Antunović. Izlazio je od 21. ožujka 1870. do kraja 1872., ukupno objavljeno 146 brojeva (autor: P. Vuković).

9. BUNJEVAČKI I ŠOKAČKI KALENDAR, prvi kalendar bačkih Bunjevaca nastao kao rezultat preporodnih gibanja što ih je potaknuo biskup Antunović.

VI. Napokon, tu je i jedna uputnica,

čiji će predmet biti obrađen u nekome od narednih svezaka:

1. BUNJEVAČKO-ŠOKAČKA DANICA ILI SUBOTIČKI KALENDAR
—>SUBOTIČKA DANICA

SIMPOZIJ O 40. GODIŠNJICI KONCILSKOG DOKUMENTA “PERFECTAE CARITATIS” (PC)

(Rim, 26. i 27. rujna 2005., Aula del Sinodo)

Simpozij je otvoren u 9 sati u Auli Sinode biskupa, zazivom Duha Svetoga. Pozdravni govor održao je nadbiskup **Franc Rode**, prefekt Kongregacije za Institute posvećenog života i Zajednica apostolskog života. On je istaknuo da ovaj naš susret treba biti spomen koji će nas dovesti do iskustva i doživljaja srca, koji treba uroditi plodovima. Prije 40 godina proglašen je temeljni dokument (PC). To je vrijeme novog proljeća zamaha Duha Svetoga u Crkvi, a u redovništvu, kao sastavnom dijelu Crkve, punog izazova, novih vizija i nade. Dokument (PC) je u sklopu Konstitucije (LG) u teološkom i eklezijalnom smislu. To je proglašenje Božjeg primata kao polazište svetosti Boga, dara Duha Svetoga koji se ostvaruje na različite načine. O redovničkom životu i svetosti govori također i koncilski dokument *Ad gentes*. **Papa Ivan Pavao II.** rekao je da je redovnički život kompas svetosti. O sveopćem pozivu na svetost govorili su koncilski Oci u LG i PC.

U 40 godina hoda, redovničkim osobama nisu nedostajali sa strane Crkve dokumenti, upute i pobudnice koji su nas doveli do ovoga slavlja danas. **Papa Benedikt XVI.**, na početku svoga pontifikata rekao je da su Bogu posvećene osobe “svjedoci preobražavajuće prisutnosti Božje u svijetu”. Prvi i drugi broj PC ukazuje na bitne stvari redovničkog života: **Vjernost Kristu, vjernost Utemeljiteljima, obnova u Duhu Svetom, kod svakog pojedinca.**

Pojedine stranice PC trebamo još studirati, produbljivati, a druge su uglavnom već prokušane i donijele su svoj pozitivni plod. Redovnički život prema PC dao je svoj ekleziološki, teološki i pneumatološki doprinos. Sada, nakon 40 godina prijeđenog puta redovničke obnove, pred nama su novi zahtjevi i izazovi. Pred tim izazovima nalazi se i PC. Pitamo se, je li to pozitivni vjetar koji obnavlja ili pak ruši i kida razne načine našeg redovničkog života? Ima i pozitivnih i negativnih iskustava u ovom četrdeset godišnjem putu koncilske obnove. Stoga nam je svima potrebno novo iščitavanje PC, i rad na obnovi.

U 9,30. sati, svoj govor o značenju dokumenta PC, održao je kardinal **Georges Marie Martin Cottier**, OP., pro-teolog Papinske kuće. On je pozvao sve Bogu posvećene osobe na razmatranje dokumenta PC, obnovu u Duhu i primjenu obnove. U koncilskoj obnovi redovničkog života treba poći

od Izvora. A Izvor je uvijek traženje novoga u smislu vlastite karizme.

IZVORI: Sv. Pismo, slijediti Krista, Utemeljitelji (plod karizme) i vjernost karizmi temeljenoj na planu cijele povijesti pojedinog Reda. Utemeljitelji su svjedoci izvorne karizme. Glas Utemeljitelja je glas koji viče u pustinji, vodi k spasenju svijeta, služenju i nasljedovanju. Redovnici su pozvani spasiti što je izgubljeno. Život karizmi je borba. Izvorna karizma je sol zemlje i svjetlo svijeta.

Evandeoski savjeti. Duša redovničkog života su evandeoski savjeti. Oni imaju svoj temelj u Isusu Kristu, učenju Otaca i naučiteljstvu Crkve. Crkva je već od samih početaka shvaćala evandeoske savjete, prokušavala ih i potvrđivala.

Krštenje - evandeoski savjeti. Po sakramentu krštenja svi su pozvani na svetost. Evandeoski savjeti se odnose na krštenje, na savršenu ljubav, slobodnim izborom i slobodnim življenjem. Svi smo pozvani na savršenu ljubav, ali ne svi na polaganje evandeoskih savjeta. Život u zajednici opisan je u 12. i 14. br. PC.

Sadašnje stanje. Što nam prvenstveno donosi PC? U br. 2 ističe se prvenstvo obnove pod vodstvom Duha Svetoga, prema zahtjevima vremena u kojemu živimo. Mi ne čitamo samo prošlost. Mi smo upućeni na gledanje u sadašnjost i budućnost. Neke promjene su provedene, druge su predložene (PC 3). Nasljedovanje Krista neće donijeti ploda bez duboke duhovne obnove. Pokoncilske krize društva, urodile su krizom Crkve i redovništva. Tu prije svega mislimo na kritike i kontastacije teologije i učiteljstva Crkve. Ni danas ta kriza nije prestala. Ta kriza je dovela do krize zvanja i napuštanja svoga evandeoskog poziva. Porasla je uloga žene u društvu i Crkvi. To je opet urodilo kod pojedinih potrebom za ređenjem žena, kao i teologija oslobođenja.

U prijedrenom putu koncilske obnove redovnika ima i pozitivnoga što papa Ivan Pavao II. ističe, a to je ljubav prema siromasima. Redovnici su pozvani voditi brigu o siromasima, jer su se i sami zavjetovali na siromaštvo. To je još dugi put kojega trebamo prijeći. Ovdje mislimo i na rad oko promicanja mira u svijetu i promicanja ekumenskog duha. Radikalnost života vrijednosti evanđelja koji nadilazi svaku politiku, zadaća je Bogu posvećenih osoba.

Rastući prodor mass medija ulazi i u naše samostane. To je u jednu ruku dobro. No, ako sredstvima priopćavanja ne pristupamo racionalno i razborito, onda to donosi nemir u duši, šteti šutnji, sabranosti i molitvi. Mnogi redovnici i redovnice gube dragocjeno vrijeme pred TV ekranima i mass medijima zanemarujući šutnju, sabranost, molitvu i zajednički život. To sve vodi dualizmu redovničkog života.

Evandeoski savjeti donose velike plodove svetosti. Svetost je svjedočenje Bogu posvećenih osoba (LG). Evandeoski savjeti su znak (svjedočenja preobražavajuće prisutnosti Božje u svijetu). Svjedoci onostranosti. Evandeoski savjeti su škola slobode (PC 14). Život redovnika je svjedočenje Crkve, svjedočenje slobode za Kraljevstvo Božje, suobličenje Kristu.

"Sentire cum Ecclesia". Ne dijelimo redovnički život od Crkve.

Redovnici su graničari Crkve, žive za Crkvu po svom apostolskom poslanju. To nije ništa novo. Nova je napast pojedinaca koji misle da imaju odgovor na sve probleme Crkve. Radi se o proglašavanju samih sebe prorocima, a time čine zlo sebi i Crkvi. Ne postoje samozvani proroci. Proroci i karizme, prema učenju sv. Pavla Apostola, uvijek su dani za zajednicu Crkve a ne za sebe i promociju sebe. Proroci trebaju vršiti krepost poniznosti, slušati glavare (PC 14 i 15), živjeti u zajednici i za zajednicu. Sve to treba ići prema pozivu "sentire cum Ecclesia".



◆ U 11. sati, o nastanku i povijesti dokumenta PC govorio je **P. Paolo Molinari**, Dl., profesor Papinskog sveučilišta Gregoriana i ekspert II. vatikanskog koncila.

Predavač je ukratko iznio kronologiju nastanka PC. Prva verzija PC imala je 100 stranica. Druga verzija 40 stranica i konačna verzija 12 stranica. To su bile norme za promjenu redovničkog života 1964. godine. Koncilski Oci i redovnički poglavari (generali) razmotrili su norme i rezultat je bio pozitivan. Glasovanje je bilo 28. listopada 1965.

P. Molinari je iznio sadržaj PC. "**Pozvani od Boga**", koji je smisao poziva i tko to poziva? Poziv je Božje djelo kojeg On čini po Duhu Svetom. Svatko se slobodno na svoj način odaziva pozivu, u redovničkim zajednicama. Duh Sveti je pokretač svakog poziva (PC 1-5).

Prvenstvo molitve i duhovnog života (PC 6).

Prvenstvo posvete djevičanstva u Isusu Kristu po Duhu Svetom

Prvenstvo posvete siromaštva

Prvenstvo posvete poslušnosti

U br. 5 propozicija, latinski prijevod teksta je falsificiran. "**Darivati život**" (ne posvetiti život). "**Pozvani od Boga darivaju se na osobiti način Bogu**" i to:

a) **aktivno**

b) **pasivno.**

“**Vitam mancipare**”, znači “**Darovati život**”, darovati same sebe. Teološka komisija je javno izjavila da Bog sam djeluje izravno, ne po znakovima (sakramenti), kao zaručnik zaručnici. Osoba dakle nije više svoja, već potpuno Božja. Potpuno od Boga. Utemeljitelji su to autentično živjeli.

P. Molinari je nastavio govoriti o drugim brojevima PC, kako su prvotno nastali i kako su se konačno oblikovali u konačnom izdanju 1965., pozivajući na ponovno studiranje i praktičnu primjenu obnove prema vlastitoj karizmi.

◆ U 11, 45 sati, o Putu obnove, govorio je **P. Aquilino Bocos**, klarentinac.

On je istaknuo da je prije II. vatikanskog koncila redovnički život bio promatran **juridički i moralizatorski**. PC donosi novinu polazeći od osobe, od dragovoljnog prihvaćanja redovničkog života, prihvaćenog i življenog osobno i u zajednici, donoseći plodove rada i života Crkve.

Od 1965. do 1980. godine bilo je raznih pokusa obnove redovničkog života prema crkvenim dokumentima. Godine 1995. u Rimu je zasjedala **Biskupska sinoda** o redovničkom životu, koja nam je darovala Apostolsku pobudnicu “Vita consacrata” 1996. **Veliki jubilej** 2000. godine donio nam je novu Pobudnicu NMA i NMI.

Prešli smo put svjetla i tame. To su bili Božji darovi i ljudsko odbijanje tih darova. Svijetla strana obnove redovničkog života su proglašenje novih svetaca i svetica redovnika i redovnica, djelo Duha Svetoga. U njima gledamo redovnički život i karizmu Utemeljitelja, življenu i svjedočenu. Na tom putu nije nedostajalo poteškoća i kriza, no ipak je prevagnula svijetla strana.

Duh Sveti je pokretač koncilske obnove redovničkog života. Nažalost, nismo uvijek bili poslušni Duhu u toj obnovi.

Negativni vid je opisan u VC 84, odnosi se na vjernost zavjetima i život u zajednici. Svi smo pozvani na obraćenje i teologalni život vjere, nade i ljubavi.

II. vatikanski koncil je donio novinu **kanonskog prava**, koji naglašava odnos laika i klerika. Temu žene i njezine uloge u Crkvi, te suradnju svih skupa.

P. Bocos je sve pozvao na proučavanje vlastite **karizme Utemeljitelja**. U okviru vlastite karizme proučavati **misijsku** djelatnost Crkve, prema dokumentu AG. Nakon 40 godina PC potrebno je tražiti nove izričaje, načine, iščitavanja istog dokumenta, kao i ostalih koncilskih dokumenata, u **proročkom i misijskom** duhu Crkve.

Budući da redovnici polažu evanđeoski savjet siromaštva, potrebno je imati više osjećaja prema **siromašnima i potrebnima**. Podijeliti materijalna dobra s drugima. Novi oblici siromaštva i vrednovanje **rada**.

Dijalog unutar Crkve i dijalog s drugim Crkvama i svjetonazorima
Inkulturacija

Odnos redovnika i prezbitera, redovnika i biskupa, promicanje
redovničkih zvanja

Na kraju svoga izlaganja p. Bocos je završio mislima i pozivom VC da
hodamo s Kristom u trećem tisućljeću.

◆ U 12,30 sati slijedilo je Izvješće: sadašnja situacija posvećenog života;
ostvarenja, izazovi i perspektive. O Svjetovnim Institutima govorila je
gospođa **Dora Castenetto**.

◆ Poslije podne u 16 sati, slavili smo **Molitvu Večernje**, kojoj je pred-
sjedao **mons. Piergiorgio Silvano Nesti**, tajnik Kongregacije za Institute
posvećenog života i zajednica apostolskog života.

◆ U 16,20 sati govorio je p. **Luigi Mezzardi CM**, docent povijesti Crkve
na Gregorijani. On je govorio o **Službi i redovničkom životu u modernoj
epohi (16.-17. stoljeća)**.

◆ U 17,10 sati govorio je **mons. Valesio De Paolis**, tajnik Sudišta
Apostolske Signature. On je govorio o temi **Novi oblici posvećenog života
i monaštva**.

◆ U 18 sati nastupila je profesorica **Michelina Tenace**, članica ekipe
"Centro Aletti", docentica Gregorijane i Orientalnog instituta. Ona je govorila
o temi **Kako je gledan posvećeni život izvana**.

◆ U 18,30 sati svoje izlaganje je iznio **Fr. Alvaro Rodriguez Echeverria**,
pijarista, predsjednik Unije generalnih poglavara. On je govorio o **Muškim
redovničkim Institutima**. Time je završio prvi dan simpozija.

DRUGI DAN, 27. rujna 2005.

◆ U 9 sati slavili smo Treći Čas, pod predsjedanjem **mons. Piergiorgia
Silvana Nesti**.

◆ U 9,15 svoje izlaganje iznijela je **Majka Antonia Colombo**, generalna
poglavarica Kćeri Marije Pomoćnice. Ona je govorila o temi **Služba autorite-
ta: motora i animatora koncilске obnove u stvaranju Kraljevstva**

◆ U 10,15 sati govorila je **S. Therezinha Joana Rasera**, predsjednica
Međunarodne unije generalnih poglavara. Njezina tema je bila **Ženski
redovnički Instituti**.

◆ U 11,15 sati slijedila su priopćenja. Govorio je **mons. Paolo Mletto**,
Apostolski vikar **Napo**, i predsjednik unije viših redovničkih poglavara.
Njegova tema je bila **Redovnički život u Latinskoj Americi**.

P. John B. Kwofie, Generalni definator kongregacije Duha Svetoga. Njegova je tema bila **Redovnički život u Africi**.

S. Julma Neo, generalna savjetnica Kćeri Ljubavi je govorila o **Redovničkom životu u Aziji**.

◆ U 15,30, svoje priopćenje iznijela je **S. Judith Moore**, generalna poglavarica SS. Misionarki Marijine zajednice. Ona je govorila o **Redovničkom životu u Oceaniji**.

Mons. Amedee Grab, OSB, biskup u Shuru i predsjednik Komiteta Biskupske konferencije Europe. Njegova tema je bila vrlo interesantna. Govoreći o **Redovničkom životu u Europi**, istaknuo je svoj susret s mladima u Kölnu 2005. godine. Nakon susreta mladih s papom Benediktom XVI., mladi, njih 2000, imali su poseban susret s biskupima i organizatorima susreta mladih. Na toj analizi susreta, mladi su izjavili biskupima: "Nemojte se iznenaditi ako mladi pokucaju na vrata biskupijskih sjemeništa i redovničkih zajednica." To je bilo za nas ugodno iznenađenje, kaže biskup, i jedna velika pozitivna nada za budućnost redovništva i svećeništva u Europi.

Mons. Sean Patrick O Malley, OFM Cap, nadbiskup Bostona, govorio je o **Redovničkom životu u Sjevernoj Americi**.

◆ U 17 sati slavili smo svečanu **Euharistiju** u bazilici sv. Petra, koju je predvodio nadbiskup **Franc Rode**. Bio je to spomen-dan sv. Vinka Paulskoga, velikog misionara i ljubitelja siromaha. U svojoj propovijedi nadbiskup je istaknuo smisao poziva na svetost po krštenju i po redovničkom posvećenju. Pozvao je sve redovnike i redovnice da se svim srcem daruju Bogu za život Crkve, otajstvenog Tijela Kristova, služeći ljudima. Budite misionari radosne vijesti Evanđelja, zaključio je u svojoj propovijedi nadbiskup Rode.

Sama Euharistija je bila vrlo dobro organizirana i osmišljena, uz sudjelovanje redovnika i redovnica, te skladno pjevanje uz pratnju orgulja. Euharistija u bazilici sv. Petra bila je vrhunac simpozija i novi zamah Duha za svjedočenje svetosti Crkve.

◆ U srijedu, 28. rujna, sudjelovali smo na Papinoj generalnoj audijenciji, na Trgu sv. Petra. Specijalna ulaznica, koju nam je priskrbio **mons. Rajić**, omogućila nam je osobni susret sa svetim Ocem Benediktom XVI. Na euharistijskom slavlju u hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu, 30. rujna, susreli smo se s kardinalom **Bozanićem**, kardinalom **Puljićem**, i nadbiskupom **Pređom**, našim studentima i redovnicama koji studiraju u Rimu.

◆ U nedjelju, 2. listopada, sudjelovali smo na svečanoj Euharistiji otvorenja Biskupske sinode u bazilici sv. Petra, kojoj je predsjedao sveti Otac Benedikt XVI. Primivši papinski blagoslov na molitvi "Angelus", u večernjim satima vratili smo se u svoje redovničke zajednice.

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

O. Ante Stantić, OCD

Gerard Tomo Stantić, Veco Prčić i njegova kćerka Janja

Gerard Tomo Stantić proveo je svoje djetinjstvo na salašu sve do završene pučke škole. Kada je pošao u gimnaziju u Subotici, imao je već trinaest godina jer, kako vidimo u dokumentima, pošao je u pučku školu u dobi od devet godina, budući da se četverogodišnja razredna pučka škola otvorila kada mu je bilo devet godina. Jasno, dok je pohađao pučku školu on je stanovao na salašu sa svojim roditelja, braćom i sestrama.

Nije sasvim jasno gdje je stanovao kada je u Subotici pohađao šest razreda gimnazije. Ipak je sasvim sigurno da je bio intimno povezan s Vecom Prčićem, veleposjednikom i njegovom kćerkom Janjom. Unatoč škratih podataka, izgleda sigurno da je Gerardova obitelj bila rodbinski povezana s Vecom Prčićem i njegovom kćerkom Janjom, preko supruge Vece Prčića i Janjine majke. U pismu koje je Gerard uputio Janji, koje ćemo kasnije navesti, Gerard preporučuje Janji, među ostalim, kako treba "zaplesati (igrati) kolo s Malim Isusom" zajedno sa svojim ocem i majkom i (dodaje) strinom. Misli se da bi Janjina majka zapravo bila i majka Gerardova oca Josipa, koja se kao udovica udala za Vecu Prčića i "privela" Gerardovog oca u svoju novu bračnu zajednicu!?

Kako rekoh, u dobi od trinaest pa sve do devetnaest godina, što ih je Gerard proveo u subotičkoj gimnaziji, on je vrlo intimno i osjećajno povezan s Vecom Prčić kojeg naziva u svojim pismima "Baćica", a njegovu kćerku Janju zove "sestra". Ta će povezanost ostati s Janjom Prčić sve do kraja Gerardovog života. Kako rekoh, Veco je bio veleposjednik. Zajedno sa svojom kćerkom Janjom bio je veliki dobročinitelj subotičke Crkve i karmelićana. Novcem, što je darovala Janja Prčić, karmelićani su kupili gradilište u Zagrebu 1939./40. godine. Na žalost, to je gradilište oduzeto za vrijeme komunizma i preko njega je prošla prometnica koja iz Zagreba vodi prema Ljubljani. Janja je bila članica trećeg karmelskog reda, koji se danas naziva Svjetovnim karmelskim redom, i kao takva nosila je ime sestra Gerarda.

Veci Prčiću, koga Gerard naziva "Baćica" i Janji Prčić, koju isti zove "sestrom", sluga je Božji uputio pisma koja se razlikuju od pisama koja je upućivao drugim osobama pa i onima koji su mu bili najbliži.

Kao potvrdu navodim ovdje dva pisma: jedno koje je sluga Božji uputio svome "Baćici" a drugo koje je uputio svojoj sestri Gerardi, to jest Janji Prčić.

"Mili Baćica, meni je žao što bolujete. A Vama je valjda žao i to što se više, može biti, nećemo viditi na ovome svitu. Ali mene jedno veseli a to je da ako dragi Isus hoće da Vi bolujete. Ja, kao da Vas vidim kako se sušite, patite i to me žalosti. Ali vidim još nešto: vidim kako moj pobožni Baćica, naslidujući svece Božje, u ovoj je bolesti veselog, ili barem zadovoljnog izgleda.

Ja, istina, držim devetnicu sv. Josipu, da moj Baćica na Božju slavu još dugo žive, ali samo ako i Bog tako hoće.

Ako pak Bog hoće, da moj Baćica padne u veliku i dugotrajnu bolest, ja i onda, kao da vidim mog Baćicu i u najvećoj bolesti junački se vladati. Kao da vidim kako često pogleda moj Baćica, mili i pobožni, propeće, propetog Isusa. I posli svakog pogleda kao da se malo nasmije, misleći, razmatrajući: alaj je slatko u velikoj bolesti i mucu naslidovati propetoga Isusa. Ja, kao da vidim kakvu i jaku i gorljivu želju imade moj pobožni Baćica, što češće se pričestiti, jer kad se pričesti onda zaboravi sav ovaj svit, još i sama sebe, znajući da onog uživa i blaguje u svom srcu koji je hrana i radost svetih i svetica na nebu.

Ako Bog to odredi, da MOJ Baćica dođe do umiranja i umre, smrt neće biti strašna. Moj će Baćica što češće ruke raskriliti i s gorljivom željom želiti Isusa zagrliti na času smrti.

Ovo će zagrljenje i sjedinjenje tako čvrsto biti da će trajati ne samo u smrti nego i posli smrti i cile vikovičnosti.

Isuse, Marijo i sv. Josip, dajte mom Baćici ono što je najbolje za sada i u sve vike. Isuse, Marijo, Josipe želim sa mojim Baćicom u nebu se razgovarati i veseliti. Amen!

Sombor 15. II. 1912.

Isus s nama!

Gerardo, karmelitan" 1

Iz jednog pisma, među više pisama što joj je uputio, otkrivamo da Janja, iako bogata, želi u svijetu kao članica karmelskog svjetovnog reda, živjeti, po smjernicama karmelog pravila, kao što to čini, kao karmelićanin svećenik sluga Božji Gerard Tomo Stantić. Koliki je domet i značenje toga života u svijetu svjedoči nam sljedeće pismo, upućeno Janji iz Sombora, datirano 7. prosinca 1916. godine.

“I+M, Pax Christi!

Draga Sestro, milo mi je što obdržavaš spram tvog stališa pravilo karmelićamsko. Drži ga samo što bolje. Po njemu ćeš nabaviti 'pravo' i u nebo otputovati. Pa to je glavno. Da sigurnije putuješ imaš pravo kada za pokojne raspituješ, jer samo onaj živi dobro i upravo u nebo putuje, koji ne želi jedanput umrijeti, nego svaki put, koliko puta samo ima zgodu za to. Nitko valjda nije veći junak Lio u ovom pogledu, nego naš sv. otac Ivan od Križa, mučenik za karmelsko pravilo. On je ove godine proglašen za učitelja u Majci Crkvi. On koji je učio, što se tiče patnje, da je onda što više to bolje. On koji je učio da još i u svetoj radosti nije dozvoljena lakomost, jer tko želi radost na sebičan način, taj već ne voli sasvim Isusa, nego sam sebe. Zaista velika istina!

Ovakvu junačku ljubav i čistoću imati je veliko odlikovanje. Da što više i mi dobijemo od ovoga pravog karmelskoga duha i jila nastojmo ovako razmišljati. Kada je Isus vidio žalosnu udovicu iz Naima pratiti na groblje pokojnog jedinca, nije pitao što želi, iako ona to nije pitala, ipak joj se Isus smilovao i sina joj oživio. Mi lezimo ne u mrtvački kovčeg, nego u pričisto krilo Bl. D. M., pa iako smo do sada bili kao mrtvi, slabi i nemoćni, po karmelskom duhu oživiti ćemo. Ko živi u pokori, taj živi i u čistoći, živi u krilu drage Gospe. Ako je u krilu drage Gospe, on kao da se igra s Isusom. Taj već ne osića gorkost pokore. Taj već na zemlji uživa nebesku radost, jer prava je radost u Bogu i za Boga a ne za tlesni ugodni osićaj.

Ove godine 27. decembra će biti 200 godina kako je sv. Otac Ivan od Križa za svetog proglašen od Majke Crkve, al ova svetkovina će se kod nas jedanput posli obdržavati.

O ovom Svecu i to čitamo da je na Božić uzeo kip Maloga Isusa pa se stao igrati (plesati) s njim. Dakle, ako Tebi nije dosta sa čistim srcem u Srcetu Gospe pribivati, a Ti onda igrati (plešiti) i na Božić ili svakog 25. Ako Ti se ovo jako razsladi Ti zovi Tvog pobožnog i starog Oca i majku /Strinu/, načini veselo kolo, pa igrati (plešite) svi s Malim Isusom. Da bude radost još veća i kolo neka bude još veće. Sjedini se sa svim pokornim karmelitama u duši. Igrati i veseli se dok Ti Isus ne kaže: Dođi, zaručnice moja, u moje 'Kolo' u nebu. Amen.

Ako netko od somborskih članova (svjetovnoga reda) ostavi zemaljsko kolo, dat ćemo Ti na znanje.

dec. 1926.

nedostojni brat Gerardo.²

1. Pisma rodbini, 001504-5.

2. Pisma rodbini, 001520, 21.

Rekla bih Ti hvala

Rekla bih Ti hvala
Za sva Tvoja dobročinstva.
Moja lutanja i stranputice
Razriješio si i bio uvijek uza me.

Rekla bih Ti hvala
Jer kada sam imala osjećaj besmisla
U trenucima kada sam kleknula
Tvoja zasjenjujuća pojava
bila je preda mnom, hvala.

Rekla bih Ti hvala
I na prekrasnim, ushićenim trenucima.
Na onim trenucima kada si u meni
Uspio ledeno srce otkravit.

Rekla bih Ti hvala,
Što s tobom sve sjene života nestaju,
Što pretvaraš u svjetlo tamu.
U idućoj godini učini me boljom, hvala.

Ana Feđver

Zamišljeno lice

Zamišljeno lice gleda,
ali nikoga ne vidi...
Misli,
ali ništa ne razumije
dodiruje -
tko zna da li uopće nešto osjeća,
sanja -
ali u snovima ne sniva toliko željeni lik...
Neko
čudno
uplašeno
zatvoreno
zamišljeno lice...

Perica Milodanović

MARIN 2005.

Ni sniga
A u srcu ljudi ladnoća.
Gladni.
Više riči nego kruva
I disnotora.

Zar toliko
U bogatoj Bačkoj gria
Bede
Prema Bogu i Čoviku?
Mama!

Vijar sokacima života
Ko plač nerođene dice.

Večera na astalu
Pečenje, fanci ...

Tišina.
Frule utian glas
I prisnaca mrs.

Molitve ćut
I sićanja plam-žar.
Teški sni
(Ne)naši koji nas gaze
Neznajuć.

Mama!

Bog je narodu koji pati
Milostiv.

Lazar Francišković



EKUMENIZAM

Stjepan Beretić

Tko su egipatski kršćani i kako žive

Kršćani u Egiptu

Veliku zajednicu egipatskih kršćana najvećim dijelom čine pravoslavni kopti, dok je katoličkih kopta manje. Manja je zajednica, manje je katoličkih kopta, i još manje katolika maronita. Osim spomenutih u Egiptu žive i pravoslavni kršćani i rimokatolici, te protestanti. Naš sugrađanin, isusovački đakon, velečasni gospodin **Dávid Biacsi** proveo je mjesec dana u Egiptu. Tamo je sudjelovao na jednom Interreligijskom dijalogu. Nakon povratka iz Egipta P. Biacsi svake nedjelje služi u jednoj zajednici egipatskih kršćana u Parizu. Zanimljiva su njegova zapažanja o zemlji koja je, prema popisu stanovništva iz 1990. godine brojala 55.153.000 stanovnika, od kojih su 90 posto muslimani. U Egiptu, prema nepouzdanjoj službenoj statistici, živi 3.300.000 pravoslavni kopta. Dobro upućeni promatrači drže da ih je i do 5 milijuna, a crkvene statistike računaju s 12 milijuna. Osim pravoslavni kopta, u Egiptu je još 350.000 pravoslavni kršćana i 200.000 katoličkih Kopta. U Egiptu je 1990. godine živjelo 8000 rimokatolika, 6000 maronita i 200.000 protestanata. Najveća zajednica kopta izvan Egipta živi u Sjedinjenim Američkim Državama.

Kopti

Koptima se zovu egipatski i etiopski kršćani, pripadnici Koptske i Etiopske ortodoksne crkve. Grčka riječ AIGIPTIAKOS znači egipatski, pa su po toj riječi egipatski kršćani i prozvani koptima. Koptska katolička crkva nastala je 1741. godine za pape Benedikta XIV. sjedinjenjem dijela Koptske



Kopti, samostan u dolini Natruna - Egipat

ortodoksne crkve s Katoličkom crkvom. Njihov poglavar se zove aleksandrijski koptski patrijarh, a sjedište mu je u Kairu. Prvi pokušaj sjedinjenja je bio na Firentinskom koncilu 1442. kad je izaslanstvo Koptske ortodoksne crkve postiglo sporazum o jedinstvu. Taj se pokušaj nije ostvario ni u Egiptu ni u Etiopiji. Kopti imaju poseban, koptski obred koji se razvio iz grčkog aleksandrijskog obreda

još u IV. stoljeću. Liturgijski jezik je koptski, a od VII. stoljeća i arapski.

Maroniti



U Katoličkoj crkvi postoji rimski i grčki obred. Tako se govori o rimokatolicima i o grkokatolicima. U Katoličkoj crkvi postoje i drugi obredi. Takav je i obred Maronitske katoličke crkve. Maroniti su libanonski kršćani sirijskog obreda. U liturgiji primjenjuju aramejski i arapski jezik. Tu je zajednicu utemeljio monah sveti Maron, pa se zato i zovu tim imenom. Kao posebna zajednica postoje u Siriji od Kalcedonskog sabora (451. godine). Njihov crkveni

poglavar nosi naslov mantiohijski maronitski patrijarh. Tijekom povijesti selili su se u Libanon, a u vrijeme križarskih ratova 1182. godine su pristupili punom zajedništvu s Katoličkom crkvom. Maroniti su prepatili velike progone od Osmanlija od 16. do 20. stoljeća. Veliki pokolj su preživjeli 1860. godine. U Libanonu je 1975. godine bjesnio građanski rat. Tada se jako smanjio broj maronita u Libanonu, budući da su mnogi izbjegli iz zemlje. Maronita je 1995. godine bilo u svijetu oko 3.300.000. Osim u Siriji i Libanonu, žive u dijaspori u Egiptu, Brazilu, SAD, Kanadi i Australiji, a ima ih i na Cipru.

Jedna Crkva

“Jedina Kristova Crkva jest ona koju je naš Spasitelj poslije svoga uskrsnuća predao Petru da je pase, te njemu i drugim Apostolima povjerio da je šire i njome upravljaju. Ta Crkva, ustanovljena i uređena na ovom svijetu kao društvo, opstoji u Katoličkoj crkvi kojom upravljaju nasljednik Petrov i s njime sjedinjeni biskupi” (KKC 816). “Samo se po katoličkoj Kristovoj Crkvi, koja je sveopće sredstvo spasenja, može dostići sva punina sredstava spasenja. Vjerujemo da je samo apostolskom Zboru na čelu s Petrom Gospodin povjerio sva dobra Novoga saveza, radi uspostavljanja jednoga Kristova tijela na zemlji, kojemu valja da se potpuno priteljove svi koji na neki način već pripadaju Božjem narodu” (UR 3).

Ljudi su skrivili krivovjerja, otpadništva i raskole

“No, u toj jednoj i jedincatoj Božjoj Crkvi već od početka su se pojavili neki razdori koje Apostol teško kori kao vrijedne osude. U kasnijim pak stoljećima javile su se još veće nesloge i ne male zajednice odvojile su se od potpunog zajedništva Katoličke crkve, ponekad ne bez krivnje ljudi na objema stranama. Razdori koji ranjavaju jedinstvo Kristova Tijela (razlikuju se krivovjerje - hereza, otpadništvo - apostazija i raskol - shizma) nisu se dogodili bez ljudskih grijeha” (KKC 817). O jedinstvu i neslozi piše Origen: “Gdje je grijeh, tu je mnoštvo, tu su raskoli, tu su krivovjerja, tu su razilaženja; a gdje je krepost, tu je jedinstvo, tu je zajedništvo koje čini da svi vjernici budu jedno srce i jedna duša” (KKC 817).

Službeni stav Katoličke crkve prema istočnim kršćanima

“Neka svi kršćani pred svim narodima ispovijedaju vjeru u Trojednoga Boga, u utjelovljenoga Božjeg Sina, našeg otkupitelja i Gospodina i neka zajedničkim naporom, u uzajamnom poštovanju posvjedočuju našu nadu koja ne iznevjerava. Budući da se u ova naša vremena uspostavlja najšira suradnja u socijalnim pitanjima, svi su ljudi listom pozvani na taj zajednički rad, to više oni koji vjeruju u Boga, no najviše svi kršćani, jer ih resi Kristovo ime. Suradnja svih kršćana živo izražava onu vezu kojom su međusobno već sjedinjeni, i u punom svjetlu pokazuju lice Krista služitelja. Ta suradnja već je u mnogim narodima uspostavljena i treba da se sve više usavršuje, poglavito u krajevima gdje se odvija socijalna i tehnička revolucija: bilo da je posrijedi ispravno cijenjenje dostojanstva ljudske osobe, promicanje mira, nastojanje oko socijalne primjene evanđelja, unapređivanje znanosti i umjetnosti u kršćanskom duhu ili pak primjena mjera ma koje vrste protiv bijeda našega doba, kao što su glad i nesreće, nepismenost i neimaština, oskudica stanova i nepravilna razdioba dobara. U toj suradnji mogu svi koji vjeruju u Krista lako naučiti kako će jedni druge moći bolje upoznati i više cijeniti i kako da se prokrči put prema kršćanskom jedinstvu” (UR 12).

Vrijednost kršćanskog Istoka

"Ne valja smetnuti s uma ni to da Crkve Istoka od početka posjeduju blago iz kojega je Crkva Zapada više toga preuzela u bogoslužju, u duhovnoj predaji i u pravu. A ne valja potcijeniti ni to da su temeljne kršćanske dogme o Trojstvu i Božjoj Riječi, utjelovljenoj iz Marije Djevice, definirane na ekumenskim saborima održanim na Istoku. Da bi sačuvala tu vjeru, one su Crkve mnogo toga pretrpjele i još trpe... Stoga... sveti Sabor potiče sve... neka poklone dužnu pozornost ovom posebnom položaju Crkava Istoka u njihovom rađanju i rastu, kao i naravi odnosa što su vladali između njih i Rimske Stolice prije raskola, te neka sebi o svemu tome stvore ispravan sud (UR 14). Svakom je poznato s koliko ljubavi istočni kršćani obavljaju svoju svetu liturgiju, osobito euharistijsko slavlje, izvor životu Crkve i zalog buduće slave, kojim vjernici, sjedinjeni s biskupom, imaju pristup Bogu... Uslijed toga, slavljenjem Gospodinove euharistije, u tim pojedinim istočnim Crkvama gradi se i raste Crkva Božja, a koncelebracijom se očituje međusobno zajedništvo (UR 15).

Službeni stav Katoličke crkve prema Islamu

Drugi vatikanski sabor u 3. točki deklaracije o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama uči: "Crkva gleda s poštovanjem... muslimane, koji se klanjaju jedinomu Bogu, živomu... milosrdnom i svemogućem, stvoritelju neba i zemlje, koji je govorio ljudima. Oni se svom dušom nastoje podložiti njegovim skrovitim odlukama, kao što se Abraham, na koga se islamska vjera rado poziva, podložio Bogu. Oni Isusa, istina, ne priznaju Bogom, ali ga ipak časte kao proroka, a također i njegovu djevičansku majku Mariju. Nju ponekad i pobožno zazivaju. Osim toga iščekuju dan suda, kad će Bog naplatiti svim uskrslim ljudima. Zato cijene moralni život, a Boga štiju napose molitvom, milostinjom i postom."

Ekumenizam u Egiptu

Ekumenizam između kršćana i muslimana u Egiptu zahtijeva izuzetno puno strpljenja. Svakidašnjica jako zaostaje za onim što se čuje s katedre i s pulta predavača kršćana i muslimana. Nakon svih studija i predavanja i mnogo sati koje su sudionici egipatskog interreligijskog seminara doživjeli o temi interreligijskog dijaloga, P. Biacsi piše: "Mogu reći da smo teoriju dijaloga razvili do misticizma, ali stvarnost života je drugačija. Pogotovo ako stvarno pokušavaš voditi dijalog a ne monolog. Pokušaj li reći ono što ti misliš, i kako ti gledaš na stvari islama i kako ga ti doživljavaš, neminovno moraš biti neprijatelj."

Drama koja se ne glumi

Prije par godina, egipatski kršćani, kopti su priredili jedan dramski komad u kojem je prikazana stvarnost života kršćana u Egiptu. Evo radnje u

toj drami. Jedan mladi kršćanin pritisnut različitim taksama i porezima koje kao kršćanin mora plaćati islamskoj vlasti za "zaštitu", zasitio se takve zaštite, pa je prividno postao musliman samo zato da izbjegne sva ta nepravedna davanja vlastima. Ponašao se kao musliman. Živio je pridržavajući se islamskih vjerskih običaja. Ubrzo se dobro situirao. Zasnovao je obitelj, a onda se poželio vratiti natrag u Crkvu. Nije više želio glumiti muslimana. Međutim, mladi muž nije imao nikakvih izgleda za povratak u Crkvu. Stvar se zapetljala. Drama vrvi dijalozima koji iznose mišljenje kršćana o Kur'anu i njegovoj objavi, o Muhamedu, islamu... Drama je kasnije snimljena digitalnom kamerom, te se kao kompakt disk raspačava po zemlji i inozemstvu. Tako se taj CD prvo potajno, a onda sve više i širio po Egiptu, sve dok nije dospio u ruke muslimanskih studenata.

Zlostavljanje kršćana

P. Biacsi je bio u Egiptu 2005. godine u vrijeme ramazanskog posta. Tih je dana diljem Egipta bijes na kršćane dosegao vrhunac. Tako je u Aleksandriji jedna oveća skupina građana nakon molitve u džamiji, inspirirana dotičnim snimkom i imamovim govorom, krenula kazniti nevjernike i neprijatelje. Upali su u jednu od najpoznatijih koptskih crkvi Mar Girgis (Sv. Juraj). Crkvu su razbijali kamenjem. Pri tome su se susreli s koptskim redovnicama, koje su pokušale zaštititi crkvu. Sestre i vjernici koji su se u crkvi zatekli krvavo su stradali. Jedna je časna sestra izbodena nožem i pretučena. Izbila je velika tučnjava. Da se nije umiješala policija i vojska došlo bi do linča. S koptske strane su procurile vijesti da je spomenuta sestra i još nekoliko vjernika podleglo kamenovanju i ubodima nožem. Službena glasila govore o teško ranjenima od kojih su neki u težem stanju. Šira javnost ne može doznati pravu istinu. Nakon toga sve su crkve i samostani u Aleksandriji opkoljeni jakim postrojbama policije i vojske. Isusovačku crkvu i rezidenciju u Aleksandriji je također osiguravala vojska. U Kairu je "mirno".

Zaključak

Malo smo znali o egipatskim kršćanima. Doznajemo, da za Crkvu i za Krista trpe progone. Progoni koje su izdržali u povijesti svjedoče o njihovoj velikoj vjeri, ljubavi i ustrajnosti. Kršćani Istoka zaslužuju našu ljubav i našu potporu. Njihovi progoni traju i dalje. Neka ova saznanja o egipatskim katoličkim, pravoslavnim, koptskim i maronitskim kršćanima potaknu čitatelje Danice da mole za jedinstvo kršćana, ali i za ustrajnost u vjeri svoje progone kršćanske braće ne samo u Egiptu, već i po cijelom svijetu. Molimo također na nakanu da prestanu progoni ne samo vjernika kršćana, već i muslimana i pripadnika drugih vjerskih zajednica, kako bi mir između kršćana i muslimana bio na porast svjetskog mira i sveopćeg napretka čovječanstva.

Prema: Budde, Achim, Kopten, IX. Statistik LThK, Freiburg, 1997, 6. svezak, str.; Opći religijski leksikon, Zagreb, 2002, Leksikografski zavod; Katekizam Katoličke crkve; Dokumenti Drugog vatikanskog sabora

Tebi Triput Divna

Dimitrije sveti,
Sretan li si sada!
Pogledaj, tu je naša Gospa s nama.

Nek se našom crkvom pjesme ore,
Nek zatalasa naše panonsko more.

Srca naša sada jače biju,
Gledajuć Majku najmiliju.
Dobro došla Triput Divna,
I zamoli svoga sina:
Da nam svima svoj blagoslov dade,
Da ljudi ne gube nade!

Širi svoje ruke, Gospo mila,
U tvom zagrljaju za sve mjesta ima.

Savez tko je s tobom sklopio
U Tebe se zaljubio, Sotoni je
vrat slomio.
Ponosan je svatko, tko te u svoj
dom prima,
Rado te na grudi privija.

Triput Divna - naša snago - pogledaj
Zar Ti nije drago?
Svakim danom, sve nas više ima,
Obdareni Božjim djelima.

Prijatelji, gosti mili,
Želim s vama skupa biti
S Duhom Božjim sjedinjeni.
Božja volja neka bude,
I nagradi vaše trude.

Uskrsli Isuse, Tebi hvala
Na ljubavi što nam je majka tvoja dala.

Napisala **Marija Kujundžija**
na bolesničkoj postelji
Sr. Mitrovića

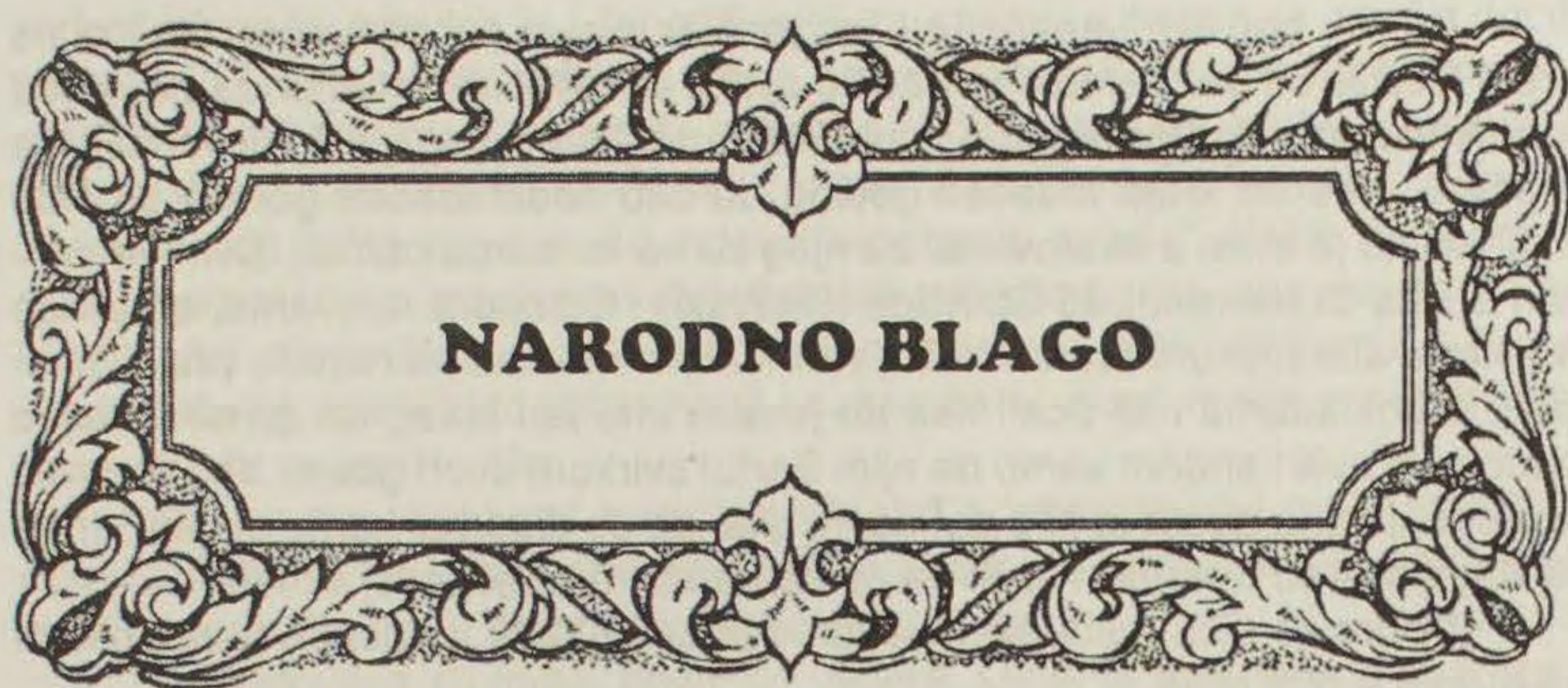
NADA

Nada je na kamenu trava.
Nada je u pustinji oaza.
Nada je zdravlje bolesnika.
Nada je sjajna i jedina
zvijezda zatočenika.

Nada je sunce što nas grije.
Nada je dijete što se smije.
Nada je sumnja što nebo para
i svu nepravdu obara.
Istinu na pijedestal stavlja
i njoj se jedinoj klanja.

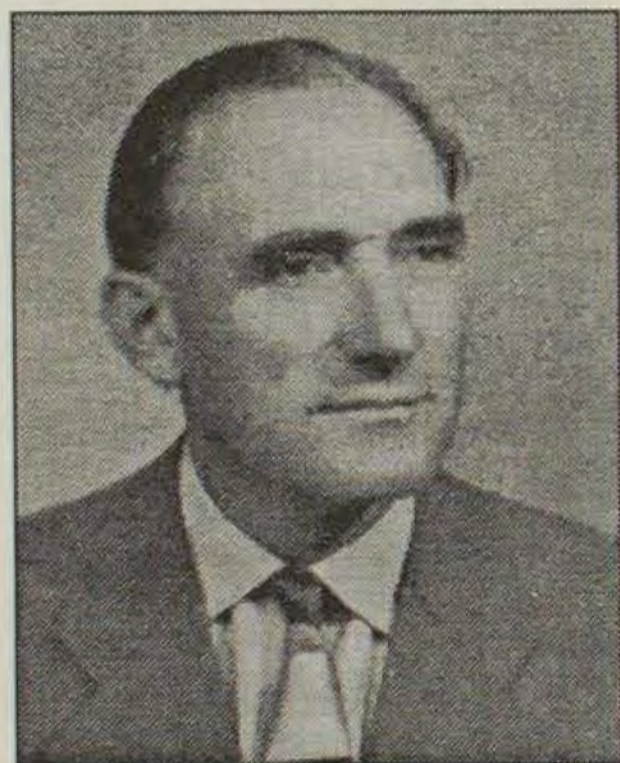
Nada raj nebeski na zemlji stvara.
I zato Nado ne napuštaj mene
u ove noći zimske, duge, usamljene.
Istina i nada su zvijezde neba.
Zvijezda često na zemlju pada.
Razlika jest:
Istina prva a nada posljednja strada.

Marija Matarić



Alojzije Stantić

BARTUL VOJNIĆ - PURČAR



Sudbina je svakog stvora da mu na Zemlji životni vik časkom prođe. Med tolikim našim velikanima zauvik nas je napušto i Bartul Vojnić Purčar. Nuz obitelj, svoju najveću ljubav, zauvik je ostavio i tri velike svoje ljubavi: paorski poso - zemljodilstvo, sviranje u svatovima i kojekakim zabavama i zabavu sa športskim golubovima - poštašima (pismo- šama).

Bartul svirac

U načvinskom (žedničkom) ataru 7. sičnja 1913. svit je ugledo salašar Bartul Vojnić Purčar. Oženio se 1951. s Katicom Stantić - Zvirovom, s kojom su dobili dvi ćeri. Supruga Katica zauvik ga napušta 1987. a on je umro 2. ožuljka 2005. Saranjen je u Bajskom groblju. Za njim ostala usamljena harmonika, tušta medalja, peharova i kojekaki priznanja za odranjene golubove, a Bunjevcima Hrvatima ostavio je ime BARTUL.

Ko i tolika druga dica svršio je salašarsku škulu života, naučio je i zavolio salašarski život. Tu je ljubav zadržo do kraja života. Ko čavrgan je u sebi ostio želju da nauči svirat na harmoniki, koja je posli I. svitskog rata ušla u modu. Harmonike su onda bile male, na pucad (dugme) u dva reda. Bačo mu je kupio taku sviraljku, a načvinski kantor Marko Stantić ga friško naučio svirat, jel se taj nauk lipio za njeg. Da bi naučio što više pisama kako ji treba odsvirat išo je na nauk kod Pere Tumbas - Haje, koji ga uputio kako razaznat kote (note).

Bartul, pod tim imenom su ga znali Bunjevci subatičkog atara i malo šire. Počeo je bit poznat kad je naučio svirat u harmonike. Od onda ga narod spominje samo ko Bartula. Bio je pučki harmonikaš kojeg su Bunjevci najviše poštivali. Već od kraja trideseti godina do oko sedamdeseti godina prošlog vika, koliko je sviro u svatovima, za njega su se ko svirca otimali. Svirao je svudan di ima Bunjevaca, od Stančića (Stanišić) i Sombora naovamo, a najviše je sviro u subatičkom ataru i našoj varoši. U vrime kad su najviše pravili svatove, u pokladama i liti posli risa do jeseni, bilo je i takog da su nika čeljad svatove pravili i sridom samo da njim Bartul svirkom dvori goste. Već od kraja trideseti godina dosta je bilo dat se na glas da će digod el kome svirat Bartul, pa da se narod unaprid veseli da će se nauživat u njegovoj svirki.

Dobro se sića tušta svatova, prve je sviro 1929. godine s harmonikom na pucad u dva reda.

Bartul o svatovskim adetima

Bartul mi je potvrdio nike svatovske adete, koji su se počeli okanjivat otkad su se latili prizidivanja zagona (pododžak, otvoreno ognjište). Dotleg su snašu najpreg u kući el salašu uveli u zagon di su je okrenili nikoliko puta, a otaleg uveli u čeljadsku (dnevnu) sobu di su joj u krilo sili muškarčića. Snaša je dite poljubila u čelo i po adetu ga darivala drvenim konjićom na točkićima. Ovim su je sitili da će joj odcele zadaća bit i da rodi dicu.



Bartul mi je potvrdio starovinske svatovske adete, al ji je i dopunio adetom kojeg je on smislio. Uočio je sridinom trideseti godina da ga u većim svatovima, s par stotina čeljadi, ko harmonikaša nisu svi dobro čuli, pa je smislio adet

kako će posli večere goste obaško dvorit. Misli da je to počeo uvodit 1933. godine. Išlo je od jednog do drugog gosta za astalom i odsviro mu po nikoliko pisama, čak i onima koji nisu imali novaca da mu plate svirku. Kako mi je kazo, paštrio se da svakom gostu u časti (svatovima) udovolji. Od onda su u svatovima počeli tražit i od drugi sviraca da svatovske goste dvore ko Bartul.

Od malena sam slušo pripovitke o svircu Bartulu, bio u nikoliko svatova di sam se uvirio kako je dvorio goste. Svakog je jednako poštivo, od najviđenijeg gosta do kuvarki koje je poslidnje ispratio iz svatova. Jel je bio taki zato su se otimali za njega.

Na priliku: dok svatovi nisu došli s vinčanja, za gledače je sviro narodne igre i pivo bunjevačke pisme. Kad su se pojavile prve karuce, a vrimenom i fijaker, na kapiji je sviro "doček", starovinski svatovski marš. Na veliku

radost gledača odsviro je i "pogađanje" za snašu, u kojem je snaša dobila prve novce koje su joj zadili za vinac da vidi svit. Bartul spominje da su se gledači tiskali oko njega, samo da bolje vide i čuju njegovu svirku i pivanje. U tom je danas zaboravljenom adetu snaša zaradila tušta novaca. Snaši je znao zaraditi tušta novaca i u adetu "okrećanja snaše". Kako mi je kazo: "Znao sam svirkom i pivanjem stvoriti dobru volju kod gostivi pa su i čerez tog bili izdašni s novcima. Dobro raspoloženi svirkom gosti su kumu u protak (vrsta ručnog rašeta) izdašno davali novaca da bi mogli makar malo igrati sa snašom, da se sotim diče.

Od novaca dobiveni kod "pogađanja" i "okrećanja" i od "naljubljeni" novaca mladenci su obično kupili nekoliko ovaca, el kravu, el suprasnu (bremenitu) krmaču. Tako su počeli teći svoj gazdašag.

U svatovima su igrali, pivali do večere. Dalje je sve bilo po već opisanom adetu. Možda ima tušta nji koji se nisu pitali zašto je Bartul bio toliko dugo tražen svatovski svirac. Na to je lako odgovoriti: zdušno je dvorio goste, nije se na to obazirao ko će mu dati koliko novaca, paštio se da iz tih svatova svako ode kući zadovoljan. Da bi mogao izdurati svirku, obično od podna do drugog podna, moro je ostati trizan i oran za svirku. A kako je to uspio Bartul mi priznao: "Ja se u svatovima nisam dao umoriti. Nosio sam jednu el dva ćupice kiselne, nisam ijo svatovsku ranu nit sam pio, već sam cilo vrijeme dvorio svirkom." Kad je ožednio el ogladnio latio se kiselne. Bilo je i takog da su cigani, koji su ga pratili svirkom, već na zoru skoro zaspali jel su se naili teške rane, torte, pili vina. "Kako će meni biti to nije važno, važno je da čeljad u svatovima budu zadovoljni." Tako je kazo Bartul, a i to je dio odgovora zašto su se za Bartula otimali da njim svirkom dvori goste.

Bartul je uvijek sa sobom imao i cigane svirce, imao je svoju bandu, guslaša (violinistu) i barem kontraša. Među njima su bili najpoznatiji: Lazo, Gavro Jovanović - Dade i Miloš Nikolić, kojeg narod pamti kao "Velikog Miloša" koji je s Bartulom svirao trinejst godina. S njim su u svatovima dobro zaradili, često su mu kazali "Daj, Bartule, još koje svatove da kupimo kuću." Od Cigana je Bartul naučio dobro divaniti ciganski.

U pokladama su svatove pravili pod šatrom, a da njim ne bude ladno grijali su je šporaljom (štednjakom) el gvozdenom peći.

Iz svatova je po adetu Bartul ispratio sve goste, čak i kuvarke i muškarce koji su dvorili goste.

* * * * *

Bartul je svirao i u većim narodnim zabavama, ko na priliku:

* Prija rata je svirao i na "Velikom prelu" koje su onda pravili u Divojačkom društvu, u mistu di je danas OKUD "Mladost".

* Više puta je svirao momcima koji su trećeg dana poklada "vukli panj". I taj je adet nešto posli II. svetskog rata, baš ko i "pokladni bal pod barjakom". Bartul mi je potvrdio moja sićanja o tom, pa sam i te adete opisao. Kad je bilo u modi sviranje u Zanatskoj komori, koja je onda uveče bila i tančura (di su mladi dolazili igrati) s njim je jedno vrijeme svirao i Antuš Gabrić, harmonikaš na velikom glasu, koji je četrdesetak godina svirao na Radio i TV Beogradu sa svojom bandom.

Bartul zemljodilac

O Bartulovom salašarskom gazdovanju mož tušta pripovidat. Bio je viđen zemljodilac, taj poso je volio baš ko i svirku. Nuz svoju zemlju latio se i velike arende. Godinama je naveliko gojio (tovio) ranjenike (tovljenike), a da ne dangubi upošto se i u čobanluk. Jedno vrime je imo velik čopor od najmanje 300 ovaca, sve dotleg dok mu u socijalizmu rad nji nisu "stali na nogu." I o tom jevo nekoliko primera:

* ko sviracu u salašarskom gazdovanju su mu pomagali komencijaši (radnici koji stoje kod gazde, a sami se kostiradu), po dvi žene i dva muškarca, katkad su to bili čovik sa ženom, koji su se starali o josagu i drugim poslovima u salašu i ravni.

Skoro svi koji su radili kod njeg su se skupili (postali imućniji).

Komencijaše je pogađo od Mijolja (29. IX.) do Mijolja, a plaćo i novcima, po 20 meteri kuruza, žita i već kako je koje godine išla pogodba za taki poso.



* Jedared je nuz put okopavo uvratine kuruza, da budu uredne. Stao je jedan Ciganin i pito ga za salaš njegovog komšije, koji je imo naprodaj ugojeni (utovljeni) bikova. Bartul je počo s njim divanit ciganski. Kad je dotični očo na salaš kazo je da ga uputio jedan Ciganin koji kopa kuruze. Na to je dotični: "Pa di si ti vidio da Ciganin kopa kuruze, to je cigurno bio Bartul."

Znao sam kaki je Bartul bio zemljodilac, dolazio je kupovat mašine u firmu di sam radio. Držo se reda u avliji al i u litini u ravni. Cigurno je očo "pokečat" korov u uvratinama, da niko ne mož upačivat prstom da su mu se zakorovili kuruzi. Bartul je sam radio zemlju kad je maltene zakoracio u devedesetu godinu. Iako nije bio nužan, nije mu bilo mrsko da radi s traktorom, recimo da odnese mrvljene kuruze u tavankutsku el bajmačku "mešaonu stočne hrane."

* Posli rata Bartul je imo čopor od oko 300 zdravo lipi ovaca. Kad je sviro u svatovima čobanin N.N. je privario komencijaše, kazo njim je kako je udivanio s Bartulom da otira oko 200 ovaca. Kad je Bartul to dozno očo mu kući i pito ga zašto je to uradio. N.N. se prav-



Bartulov mrkov

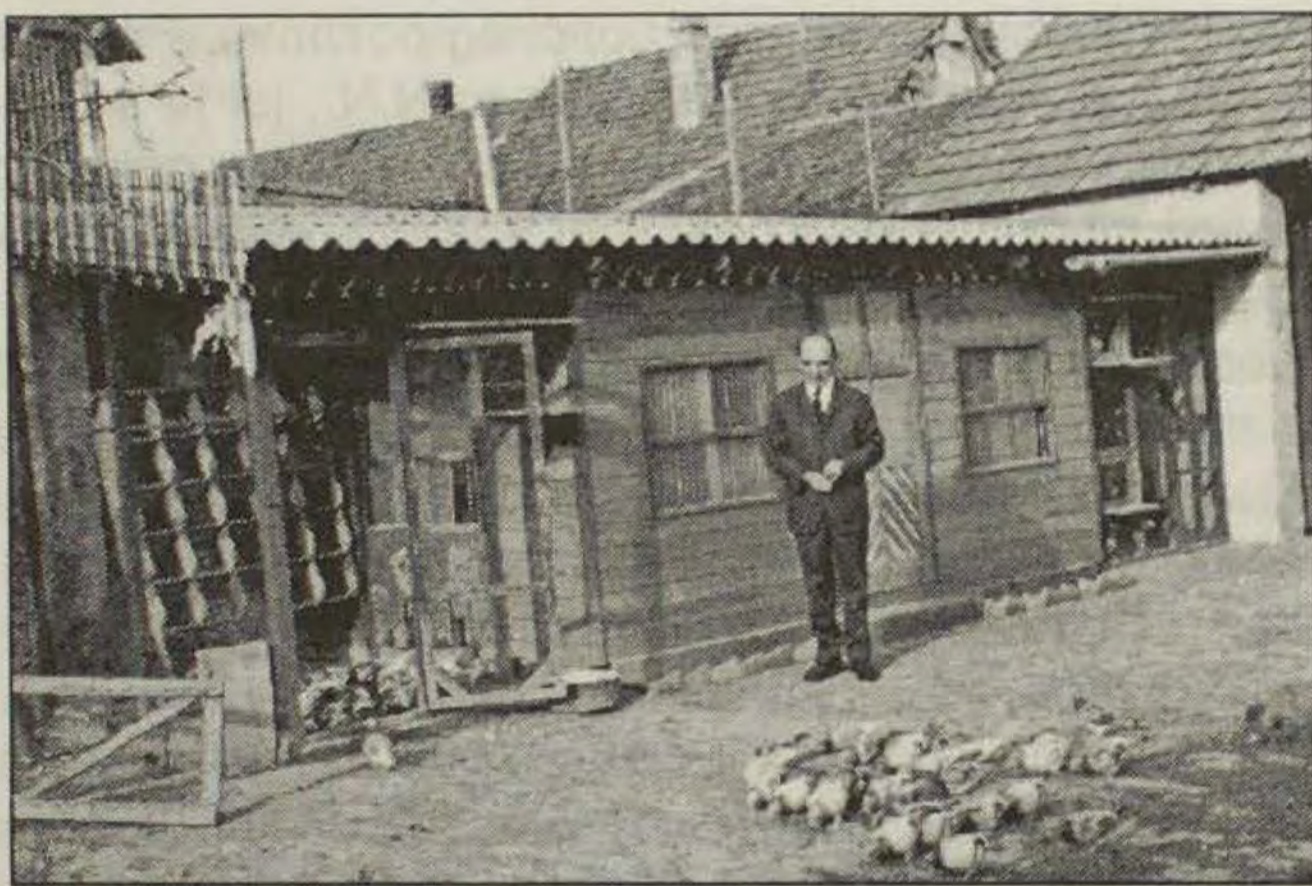
do da su imali dobru cinu i da ji zato prodo, a on će mu dat novce. Tužio ga sudu, al su ga tamo skoro ismijali, tražili su da to i dokaže, otezali su suđenje. Sestra od N.N. je radila u Sreskom komitetu KP (komunističke partije) i imala je uticaj i na sud. Tako Bartul nikad nije dobio sud, a ni novce. N.N. je posli tog i nuz pomoć ti novaca napravio kuću u kojoj danas živi njegov sin. Malo posli N.N. je od niki Bosanaca dobio novaca da njim kupi ovaca, al je on te novce prokarto, pa su došli i zapritili mu da će rđavo proć ako friško ne vrati novce. Posli tog se N.N. obisio.

Dobro se sićam ovog slučaja jel sam čobanina N.N. dobro znao. Volio se kartat.

Do kraja života Bartul nije prižalio ovu privaru i nepravdu u sudu. O njoj je do kraja života pripovido ko zna koliko puta.

Bartul golupčar

Kad je početkom sedamdeseti godina odsviro posljednje svatove, u slobodno vrime latio se odranjivanja i bavljenja športskim golubovima poštašima (pismošama). Nije tio da ima makar kake golubove, a jel mu je doticalo zapatio je skupe golubove rase "Standard", koje drže da spadaju med najbolje golubove za taj poso.



Bartul s gloubovima

Išo je na izložbe golubova, bio je u više evropski država, a u Češkoj i Belgiji je kupovo nagrađene golubove. Nji je kupio i ode odranjivo, najlipče sparivo, pa je vrimenom svoje odranjene golubove nosio na izložbe. U Jugoslaviji je za nji dobijo nagrade, al je tio da se oproba i u inostranstvu. S rasnim golubovima, koje je posli još više oplemenio, na izložbama je osvajo nagrade. U vitrini ima peharova, kojekaki odlikovanja i ko zna koliko diploma.

Prvi velik uspih s golubovima je imo kad je njegov čopor poštaša izabran u selekciju, da predstavlja Jugoslaviju na XV. Olimpijadi športski golubova pismoša, koja je održana u engleskom gradu Blackpool. Tu su bili najbolje ocinjeni golubovi Zapadne Nimačke, a med petnejst selekcija - Jugoslavija, tj. Bartulovi golubovi su bili sedmi, med ukupno izloženi 1180 golubova poštaša.

Na izložbi u Pragu njegovi golubovi su dobili veliko priznanje, dobili su I. i II. misto.



Kako kažu, "šlag na tortu" mu je došlo kad su mu diplomom nagrađeni golubovi na Olimpijadi golubova poštaša u Tokiju 1981. godine, koje je pokazao pod imenom supruge Katicice. Skoro svi izloženi golubovi iz Japana su mu doletili kući.

I ovi nikoliko, istina najveći priznanja za rasne golubove, svidioči da je Bartul ne samo ko čovik, rodoljub, paor, svirac i ko golupčar bio na "najvišoj polici", vrhunski.

S golubovima je prošao i rđavo. Često mu je dolazio u goste golupčar N.N. iz Zrenjanina. Znao je svakog goluba u glavu i koje mu je gnjizdo.

Bartul misli da je bio i zavidan na njevoj lipoti, jel je iz Zrenjanina dolazio kod njega samo da uživa u njima. Jedared ujutru su primetili otvoren koter, a iz njega su nestali najlipči golubovi. Kogod je noćom lako prikoracio ogradu sa soka-ka, ker se nije javio jel je dotičnog poznavo. Povaćo je Bartulove najvridnije golubove. Bartul je policiji prijavio N.N., jel je samo on mogo uč nuz kera i samo je on tako dobro poznavo ukradene golubove, čak i to koje njim je gnjizdo. Lopova nisu našli, bar su mu tako kazali. Ti golubovi za Bartula nisu imali cinu, jel je bilo i takog da su mu samo za dva jajeta ispod najlipči golubova nudili po 1000 maraka za jaje.

Bartul s golubovima nije trgovo, nije bio nužan novaca, više je volio uživati u njevoj lipoti.

Bartulova partizanska baza

O sudilovanju u NOP-u (Narodno oslobodilačkom pokretu) pripovido mi je više puta. O tom sam zabilužio nike događaje za koje mislim da su najvažniji:

* Godine 1941. partizanske baze su u subatičkom ataru imali na svom salašu Lajčo Jaramazović u Skenderovu. Danas je to jedno od imanja "Peščare" i Bartul Vojnić Purčar na salašu u Verušiću, pod Naćvinom.

* U knjigi dr. Slavka Kuzmanovića, "Sećanja učesnika radničkog pokreta i NOR-a Subotice od 1924 - 1944" koja je izdata 1985., spominje se i Bartul Vojnić Purčar i njegov udio u Narodno-oslobodilačkom pokretu, za koji je dobio zvanje borca od 1941. godine. Dr. Kuzmanović se jedno vreme sakri-vo u Bartulovoj bazi.

* Kad su 6. travnja 1941. došli Mađari, naše ljude su friško za tim nosili u munkaše (Munkaszolgálatos /radna služba/, radili su u varošima na raščišćavanju ruševina posli bombardiranja, a tušta nji su radili u velikim fabrikama i sl.) On je otaleg pobigo i vratio se na salaš. U to vreme su dobrovoljci (solunski borci, kolonisti posli I. svitskog rata), bili u logoru u Šarvaru, pa su kakogod doznali da je pobigo od Mađara. Došli su jednog dana nji petoro, kazali su mu "Bartule, Tito je digo ustanak, bićemo kod tebe nikoliko dana." Ostali su kod njega četiri-pet dana, kostiro ji je i kad su odlazili dao njim je novaca.

Posli nekoliko dana došo mu nepoznat čovik, dono niku spravu s mikrofonom i kazo: "Bartule, to ti je poslala komanda i ti kad odeš digod svirat, pa ako ociniš da je taki domačin, a ti ga utakni u struju i onda će se javit Radio slobodne Jugoslavije. Čuli smo pripovijdanje o partizanima, posli o porazima Nimaca i sl. Taj sam mikrofoni tušta puta ukljičivo do kraj rata i nisu me otkrili, niko me nije prokazo", divanio je Bartul.

* Kod Bartula se sakrivala čeljad koju je tražila mađarska policija, ostali su kraće vrime dok nisu očli ko zna kud. Katkad ji je bilo i desetak. U guvnu su med badnjovima iskopali jamu di su se sakrili ako je tribalo, el ako smo vidili el doznali da će naić tolaši (žandari). Spavali su u volarici na slami, a Bartul ji je kostiro.

* Posli oslobođenja digod oko Velike Gospojine su mu banili na salaš komunistički pridnjaci ovog kraja: Geza Tikvicki, Lozan Mihaljčević i N.N. u prikolici motorbicigle (po želji ćeri Cecilije i potomaka N.N. ne spominjem mu ime), s još jednom ženom Mađaricom (dozno sam da je to bila Ida Sabo. Lozana su Mađari u odsustvu osudili na smrt. U Bartulovoj bazi se sakrivo jedno vrime, ko i N.N.)

Čudno je kako su se pozdravili, pripovido mi Bartul: Oni meni "Zdravo Bartule", a ja njima "Faljen Isus". Geza mu je kazo da su došli da mu se oduže šta je uradio za nji, al prija neg počmu divanit njegov će odnet šofer u varoš i pokazaće mu štogod. Dok se ne vrati, oni će ga čekati na salašu.

Bartulov salaš je nuz svitski put (put E-5) pa ga šofer čakom dono do varoške kuće, odvo na drugi sprat di je zasto. Bartul je na vratima vidio tablicu: "Bartul Vojnić Purčar - Načenič za poljoprivredu". Uvo ga u veliku kancelariju, s velikim astalom za pisanje i astalićom s kožnim foteljama. Kaže Bartul: "Gledam ja i kontam u sebi sve je to lipo, al ja nisam za taj poso." Nisu se dugo zadržali i čakom se vratili na salaš.

Kazo je Gezi Tikvickom - on je vodio glavnu rič - šta je vidio. Na to će mu Geza: "Jeto vidiš štaš bit od sutra, al moraš uć u partiju (*komunističku partiju, prim. A.S.*). Kaže Bartul: "A ja njima ko iz topa: ne možem ja bit član partije, ja se svega držim, svaki dan molim Boga, idem u crkvu, ne možem se odreć mog posla, imam zemlje i veliku arendu, volim paorski poso, nuz to sam i svirac, a to ne ide u par s poslom kojeg mi nudite."

Bartul je oma posli rata uzo pod arendu 70 jutara zemlje s 15 jutara sinokosa, od Kiša (*gazda majura ispod Žednika do dola, prim. A.S.*), imo je oko 250 komada svinja. (Jedne od ti godina je imo 14 vagona omrvljeni kuruza, sve su mu uzeli jel se nije tio upisat u partiju...)

Geza Tikvicki nije tio ni da čuje za Bartulovo pravdanje: "Al Geza, pa onda i drugi samo tiradu: moraš u partiju, moraš se primit posla kojeg ti nudimo." Onda se probo izvuć da nije školovan, al ga Geza oma poklopio: "To nije ništa, upisaćemo te u večernju škulu i za par miseci bićeš školovan." Geza samo tira svoje: "Samo ti potpiši knjižicu, bićeš član partije, svaki dan će doć fijaker rad tebe koji će te odnet u zvaniju i donet natrag, pogodićemo ti i plaćat dva čovika koji će namirivat josag i dvi žene koje će ti radit ko reduše, samo se ti potpiši. Ti nama tribaš, jel ko što ti i Lajčo Jaramazović imate zasluge za nas, to nema niko drugi."

Kad je Bartul vidio da s Gezom ne mož na kraj, proba se izvuć: "Čekajte koji dan, moram se malo pribrat." Kad je onda dreknio Geza: "Šta, pa nama prave molbu koji imadu fakultete, a tebi na salaš došla četri ministra a ti neš, ti čekaš kralja" i opcuje mu. Na to se Geza rasrdio, spakovali se, sili u auto i otprašili za varoš. Osto je samo s motorbiciglom N.N.

Kad je Geza očo, kaže mu N.N.: "Znaš zašto sam ja osto? Pa ne znam. Osto sam da ti spasim glavu. Ne znam šta sam uradio. Četri ministra ti došla, ti neš u partiju, ne triba ti Staljin." Pita me N.N. dal znam šta je Staljin radio s ljudima koji ga nisu slušali. Kažem mu ja da znam, al i da sam čuo da je njegov narod gladan. Na to je N.N. izvuko pištolj, repetiro ga i kazo da su mu naredili da me likvidira, odneće me na granicu, tamo bacit i posli kazat da sam tio pobić. Nije tio pucat u mene, jel je i on bio u mojoj bazi, ja sam mu spasio glavu. Sio je u prikolicu motorbicigle i očo u varoš.

Žena komencijaška je čula kako je N.N. kazo šoferu nek tira u prvu kasarnu. Ona ko da je ostila da će doć rad Bartula, nagovorila ga nek bude spreman i ako vidi svitla da je auto skrenio u salaš nek pobigne. Bila je u pravu. Malo posli je vidio svitla auta kako je sa svitskog puta skrenio u salaš. Časkom se popo gori na daske poslagane na pajante (greda koja sastavlja rogove krova) u čardaku. Došli su šest vojnika, pitadu ženu di joj je gazda, a ona njim kaže da je očo digod, pa di, pa ne znam... Bartul je čuo cio divan. Žena njim je kazala da Bartul ima cura i u Žedniku i Verušiću. Dva vojnika su s puškama stali prid salašom, a ovi drugi cunjali po salašu, košari i volarici, svudan okolo, čak i po tavanima. Kad ga nisu našli očli su u varoš.

Događaj se nastavio, "posli par dana jevo latova (uručitelja), dono mi velik koverat, kad ono u njem N.N. piše: 'Bartule, sutra je rođendan mom sinu, dođi svirat'." Bartul se našo u mengulama (u nevolji), nije znao šta će. Sio je na Cindap (poznata nimačka motorbicigla Zundapp) i očo prokatoru (odvitniku) dr. Šaci (Aleksandru) Magaraševiću da ga posvituje. Doktor ga saslušo: "Čestitam ti, Bartule, čuo sam da si imo najveću bazu. Tebe će ubit zato što neš u partiju, a mene će zato jel sam bogat." Tako je i bilo. Dr. Magarašević je u avliji varoške kuće skočio s drugog sprata (el su ga otaleg bacili doli, onda je to bilo u modi). Po svitovanju dr. Magaraševića Bartul je očo N.N-u svirat, dočekali su ga ko da se ništa nije desilo. Posli tog je više puta sviro N. N., Gezi Tikvickom, Lozanu Mihaljčeviću i ondašnjim drugim varoškim pridnjacima, koji su se često družili na večerama.

* * * * *

Posli sveg kako je prošo s partizanskim životom, Bartul je mislio da su na njeg zaboravili. Opet odjedared mu na salaš došo šofer s porukom da su ga poslali važni drugovi da ga odnese u varoš. Oče da s njim udivane niko sviranje. Metne on Bartula odastrag u prigraden auto i spolja zaključa vrata. Pripovido je Bartul: "Sio sam do bać Jose Skenderovića - Kajgane. Kažem mu da me nose na dogovor za sviranje, a on će meni: kad ti ovako sidiš sa mnom neš ti svirat, idemo mi u zatvor." Kad su stali, šofer je otvorio vrata, dočeko ji milicajac i strpo u samice.

Nisu mu dali vode, najpreg su mu svezali ruke, isćušali, a nisu tili kazat zašto to rade kad ništa nije skrivio. U samici je bio misec dana. Sića se poniženja da je prvi desetak dana, kad su njim donosili užnu, svaki od nji najpreg moro kleknit, poljubit Staljinovu sliku i kazat otprilike: "Oprosti mi, družo Staljine, što sam skrivio jel jedno vrime nisam virovo u tebe. Odsele ću poštivat tvoj nauk." Posli tog su dobili bučkuriš od čorbe.

U samici je uvatio divan stražara, kako uveče skupe nji pet-šest do desetak i odnesu ji u Senćansko groblje. (Misli se na one koji su posli rata ubijeni i saranjeni u zajedničkoj grobnici u jogozapadnom dilu Senćanskog groblja. Prim. A.S.)

* * * * *

Ovu i još nike druge pripovitke iz Bartulovog partizanskog života potvrdila mi je i ćer Cecilija, koja je više puta čula od baće šta je uradio za partizane, al su ga zatvorili i kako je malo falilo pa da izgubi glavu.

S Bartulom sam više puta divanio, i čim sam mu spominio partizansku bazu odslušo sam ovu pripovitku.

Posli je Bartul doživio još jedno poniženje. Početkom sedamdeseti godina prošlog vika i na njeg došo red. On i supruga Katica su više puti bili zvati prid Komisiju za ispitivanja porekla imovine, di su ji ponižavali ispitivanjem; otkud njemu novaca da je ćeri u Beogradu kupio dvosoban stan (u to vrime je Bartul samo od roda žita i kuruza s njegovi njiva za oko dvi godine mogo kupit stan kaki je tio, prim. A.S.).

Antuš Gabrić o Bartulu

Naš velik harmonikaš Antuš Gabrić četrdesetak godina je sviro u Radio i posli na TV Beograd. Imo je svoju bandu, svirkom je pratio poznate pivače. Škulovo je harmonikaše. Dok nije očo u Beograd, više puta je sviro u paru s Bartulom, al kako mi je kazo: "S Bartulom je bilo teško izdržat tempo sviranja. Nije se dao umorit, a znao je ko niko drugi dvorit goste, takoreć uvuko se čeljadetu pod kožu." Kazo mi Antuš da je poznavo tušta sviraca, al Bartulu do sad nije bilo para, bio je do sad naš najveći pučki svirac. Bio je čovik koji je živio za narod, paštrio se da pridobije ljude uljudnim odnosom ko niko drugi. Nikad nije čuo da se bilo kome zamirio.

* * * * *

Ovako na dvoje-na troje (površno) ispriopovidan dio bogatog Bartulovog života mož vidit kaki je bio ko čovik, šta je sve primetnio priko glave, al šta je najvažnije, on je do kraja života osto legenda Bunjevaca, osto je ono šta je bio više od po vika. Odsele će ga narod spominjat: BARTUL, a upućeni će znat o kome je rič.

Samo je velikanima prošlosti dosta izustit ime, ne mora mu se dodat i prizime, da se zna o kom je rič.

U ime svi koji su te znali i poštivali još jedared
BARTULE, Zbogom!

Ukopni običaj šokački Hrvata jednog dila Podunavlja koji je nesto

Vrlo stari ukopni običaj šokački Hrvata u Baču, Vajskoj, Plavni i Bođanima danas je samo prošlost, koje se još samo pokoje starije čeljade sića. Poodavno se taj vikovni običaj ugasio i osto samo u sićanju.

Kod ukopa dragi nam pokojnika kantori su pivali pismu naminjenu ne samo pokojniku, već i rodbini, kumovima, komšijama i prijateljima. U ime pokojnika, kantor se kroz pismu oprašto od sviju na jedan dirljiv način. Pisma je po istoj matrici prinošena od jednog do drugog kantora, samo su se mijjala imena u pismi. U vrime kad nije bilo kantora u crkvi, pisma se nije pivala na ukopima. No, čim bi crkva pribavila kantora, običaj bi opet zaživio. Sama pisma je pisana u dvanajstercu i na ikavici. Taj lipi običaj se najduže zadržo u Bođanima (do 1968.), do smrti posljednjeg kantora dida Andrije (Andre) Kovačića. Dida Andra, kako su ga Bođanci zvali, rodio se 1892. a umro 1968.

Kad bi velečasni svršio sa molitvama u avliji, "kreto" je dida Andra s pismom, koja je tiralala suze na oči i nastalo bi drekanje. Posli pisme koju bi otpivo rapavim glasom, šestorica muškaraca dizali bi nosila na ramena i počinjo bi sprovod do groblja.

Sa ukopa mog dide Antuna (Tune) Dumendžića donosim uobičajeni 17 kitica te izvorne ukopne pisme. Pisma je pripisana sa njegovog autentičnog rukopisa koji posidujem.

- 1. Došlo mi je vrime, moram putovati,
od ovoga svita sasvim se rastati,
pod crnom zemljicom mirno počivati,
duši mojoj pokoj svi želite dati.**
- 2. Sve su meni prošle zemaljske radosti,
sve na ovom svitu najteže žalosti.
Od dice i rodbine moram se rastati,
moju ženu Evu tužnu ostavljati.**
- 3. Na ovome svitu za malo sam bio,
71 lito svega sam živio.
Draga moja Eva u najvećoj tugi
gri škrinju moju i raspelo ljubi.**

4. Draga ženo Eva ne moj suze liti
niti sebe staru više umarati,
51 lito sritno smo živili,
to je Božja volja da smo se rastali.
5. Slatka kćeri Kato, sad pristupi meni,
na zadnjemu času još te dada želi,
da se pozdravimo, da blagoslov dadem,
od Boga ti sriću i blagoslov želim.
6. Slatki sin Stipane i ti Kato snajo
s Josipom, Ivicom, dođite ovamo,
blagoslova moga vi sada primite,
sritni, zdravi bili, dalje ostanite.
7. Al srce mi puca od velikog jada
moga sina Matu što ostavljam mlada.
Slušaj dadu svoga što ti sada veli,
nek ti Bog udili što ti srce želi.
8. Oj, ti sestro Maro, i ti šogor Vinca,
dođite mi bliže Iva i Anica,
na zadnjemu času da se još vidimo,
da se rastanemo, pa i pozdravimo.
9. I ti sestro Vito, i ti šogor Geza,
pristupite meni svi sa sinom Pajom,
ja ću se od niki sada rastaviti,
pod crnom zemljicom mirno počivati.
10. Brate Đuro, di si, sada dođi meni,
i sad na rastanku tebe srce želi,
ja ću se na vike od tebe rastati
i na ovom svitu tebe ostaviti.
11. Mili brate Lovra i ti Lenka snajo
s Margitom, Laurom, al ste mi daleko,
ne možete mi doći da se još vidimo,
da se rastanemo, lipo pozdravimo.
12. I ti brat Lalika, i ti snajo Juca
ne možete mi doći Lovra i Emanuela,
jer ste na daleko vi u drugoj zemlji,
al sriću, blagoslov, vama baja želi.

13. O, sestro Anice, i sestro Jozija,
al da ste sad ovdi s vašima dicama
na zadnjemu času da se pozdravimo,
u lipoj ljubavi da se rastanemo.

14. Ti šogore Stipo i Evice snajo
sa Vincom, Stipanom, pristupite amo,
jer ja se na vike od vas sad rastajem
i u grobu ladnom do suda ostajem.

15. S Bogom sad ostajte sav rod i rodbina,
komšije, kumovi, prijatelji dobri,
slušajte mi riči rođaci primili,
duši mojoj pokoj svi želite vični.

16. Svima zafaljujem nige i milosti,
meni ukazane primnoge radosti,
fala vam na trudbi koji ste mi bili,
sriću nek vam dade Otac naš primili.

17. Ništa drugo sada, tilo mi dignite
i u vičnu kuću odnesite,
koju molitvicu putem izmolite,
rič mi je poslidnja, s Bogom ostanite.

U Bođanima, 21. 1. 1965.

Antunu (Tuni) Dumendžiću (Cecinom)

Andrija Kovačić kantor

Hasniranje cripulje kod Bunjevaca oko Subatice

Bunjevci u Bačkoj

Hrvati Bunjevci su se u ovaj kraj u manjim skupinama doseljavali još u sridnjem viku, a najviše nji odjedared su došli 1686. godine, iz prapostojbine najvećim dilom iz Hercegovine, oko sliva Neretve u Jadransko more. Ode su se smistili u trokutu Baja - Sombor - Subatica, iako su se u manjim skupinama naselili i u druga okolna mesta. Vrlo malo nji su se smistili u varošima, a najviše nji u pustarama.

Kako su se većinom bavili čobanlukom, njima su prostrane pustare, bogate pašnjacima i dolovima, bile zdravo podesne za stalni boravak. Koliko se za sad zna, čim su stigli, najbrže i najjeptiniji krov nad glavom su napravili od zemunice: iskopanu jamu su vatrom ocigljali, od drva i trske koji su njim bili na dovat a napravili su uvik dvovodni krov. Toliko njim je za početak bilo dosta da se sklone od nevrimenta. Zemunice ko nastambe Bunjevaca spomenili su više pisaca, od I. Antunovića, I. Ivanjija, do B. Durancija i V. Beseđeš. Etnolog mr. Valéria Beszédes u knjigi *Emberék és otthonok* (Ljudi i domovi), *Életjel* 1994., svidochi da su početkom osamdeseti godina XX. vika na salašima đurđinske pustare našli ostatke lagunice, u zemlju ukopane staje.

Nike od zemunica su ostale sačuvane još u XX. viku, a osobno sam u Čikeriji naišao na zatrpanu "Božanovu" zemunicu.

Cripulja

Ovaj sud Bunjevci zovu cripulja, cripnja, u Dalmaciji pekva, u hrvatsko-slavonskom kraju većinom pokljuka, u užem kraju Slavonije vršnik, u hrvatskoj Podravini pokrivača, u Šlavoniji još i cr(ij)epnja el črepnja, a u Madžarskoj pupli, versnyek, vorsnyeg, cserepulya, cserepuja, bujdosó, kobujdosó, buretó, borító.

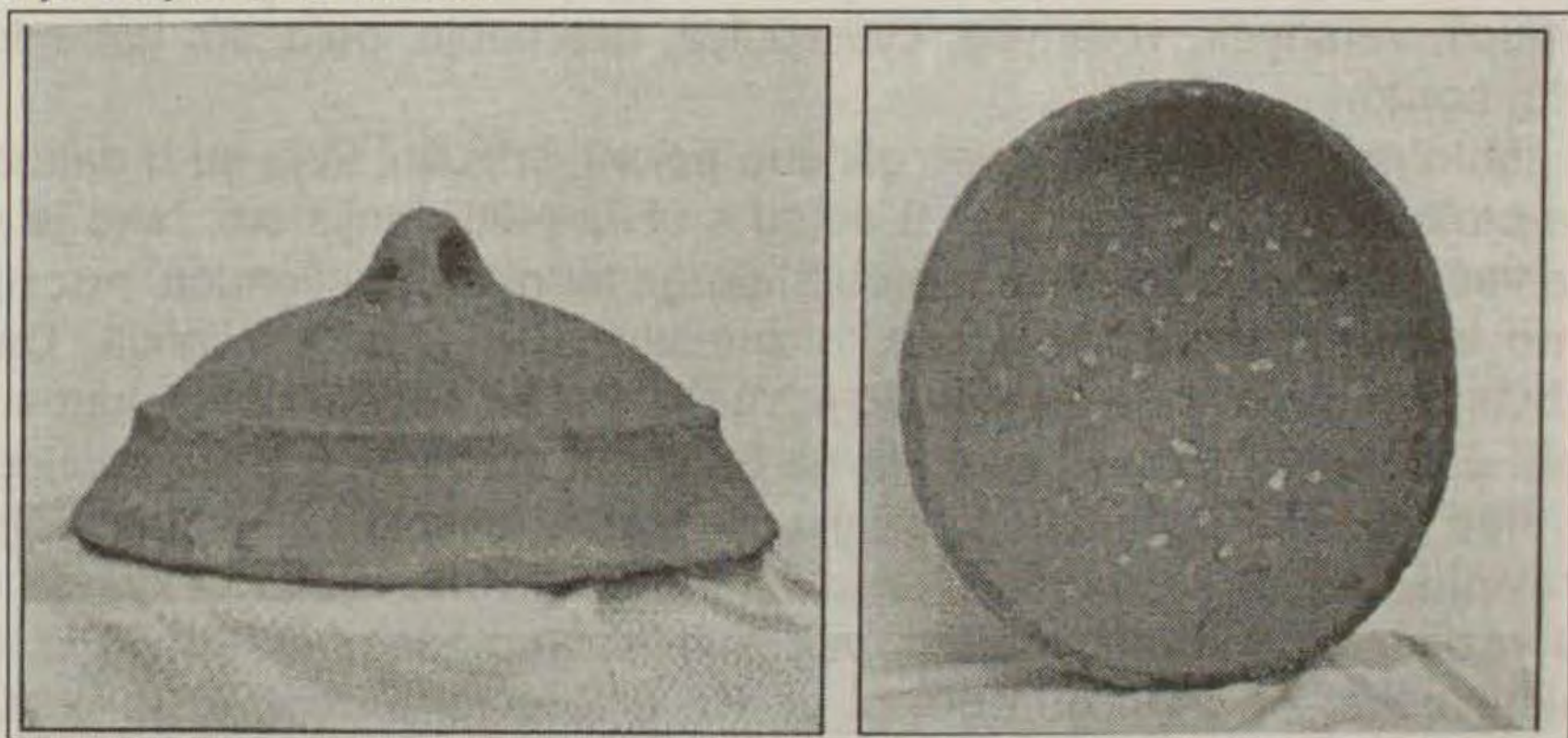
Milovan Gavazzi je opiso glinenu pekvu, cripulju, koju su u dalmatinskom otoku još 1954. hasnirali u domu s otvorenim ognjištem. Iako je u to vreme već bio poznat radio, automobili i druga tehnička dostignuća, nuz nji se uporno zadržala i cripulja, stara ko zna koliko, možda, i milenija. Daljim istraživanjem našo je da su cripulju južni Slaveni sa sobom doneli kad su se doselili u ovaj kraj. Ona je poznata na Balkanu, pa tako i u kraju otkaleg su naši stari došli u Bačku, u području Dalmacije, Hercegovine, pa dalje u Podravini i drugim krajevima di su živili južni Slaveni. Njeva pekva se vrlo malo razlikuje od prehistorijske pekve iz severo-zapadne Bosne iz halštatskog doba, od 900. do 450. g. pr. Kr. u Sridnjoj Evropi, to je prilaz iz

brončanog u željezno doba.

Etnolozi su istraživanjem doznali da je cripulja poznata u južnom dilu čitavog Podunavlja, kod Mađara i kod južni Slavena. Kako veći dio Mađarske ne zna za to pomagalo, a da je otaleg južno poznata pod raznim imenima, mož se pitat kako je tamo dospila. Hasniranje pekve se spominje u Baranji, Bačkoj (županija Bač - Bodrog) i županiji Torontal. Otprilike tudan je gornja granica na zapadu do Alpa, a na istoku priko Arada, Torde i dalje. U samoj gornjoj granici di hasniraju pekvu žive i Bunjevci, pa iako se u pismenima ne spominje, znali su za nju i hasnirali je za spremanja ila.

U istraživanju običaja naišo sam na pouzdan trag nekoliko cripulja od koji ću izdvojiti saznanje od **Vece Jaramazovića** iz Đurđina, mista na sridini pustara izmed Subatice i Bačke Topole. Na prilazu XIX. u XX. vik imali su gazdaluk na oko 200 lanaca zemlje, koji se od zapadnog kraka ričice Krivaje protezo jugozapadno u sedam duži sve do atara Stare Moravice. Veco se sića kako mu je majka pripovidala da su na starom salašu u pododžakom (otvoreno ognjište) na banku hasnirala cripulju i da su pod njom prija I. svitkog rata pekli kruz, kojekako kvasno tisto, a katkad i meso. Početkom XX. vika napravili su nov podesniji salaš, sa ziđanim šporeljom u velikoj kujni, okanili su se hasniranja cripulje. Po starovinskom adetu ono šta njim nije tribalo, a možda će kadgod zatribat, cripulju su metnili na tavan starog salaša. Stari salaš nisu tili srušit, u njemu su spavali pogođena ženska čeljad, veći nom sluškinje. Kad su u dvadesetim godinama rušili stari salaš, Veco se sića da je vidio kako su nehotice razlupali cripulju, bila je nalik na zdilu, pa onda šta će s njom, kako se radi, zavalili su je u jamu otkaleg su kopali zemlju za nabijanje novog salaša.

Drugi slučaj je očitiji, dokazan je ode slikom i crtežom pokazanom cripuljom. Ona je danas svojina **Ivana Bačlije - Pivača** (1924) u Subotici. Ovu je cripulju talovo od oca kad se oženio. Nisu je hasnirali, držali su je na tavanu. Od majke **Roze Antunović** (1863), stric joj je bio biskup Ivan Antunović, ko dite je slušo da je tu cripulju u prćiji (mirazu) donela njezina majka **Julijana Kalčević** (1847) koja se udala zdravo mlada u Aljmašu (Bácsalmás). Po tom ispada da je ovu cripulju imala do 1862. godine, jel je ćer Rozu rodila slideće godine. Kad je Julijana ovu cripulju donela u prćiji, onda je valjda bila i nova.



Ova je crpulja sferna, nalik kaloti (ocičak kuglje), promira 50 cm, visine 22 cm, dok je zid debeo 2 cm. Iznutra su u nju na gusto utisniti sitni kamenčići. Odozgor ima probušenu dršku za podizanje. Po želji reduša je mož začepit el držat otčepljenom, dal će puštit napolje paru od ila, el oće da po sagi osti dal se dobro peče el se ilo već ispeklo. Sa spoljašnje strane ima ispušten obod koji drži da se žerava s gornjeg dila ne spuza doli. Sastav materijala čeka na ispitivanje jel je i posli toliko godina i ko zna koliko puta hasniranja crpulja još i danas ko da je nova.

Vrste crpulja

Do sad su poznate pekve: glinene crpulje u kojekakim izvedbama, gvozdene livene el gvozdene iskovane. Gavazzi opisuje da su gvozdene pekve na Balkan pa i u ovaj kraj sa sobom doneli Turci i poznata je pod imenom sač. U spominjanom radu Gavazzi raspravlja o problemu zemljani sfernih pekvi kod Mađara i južni Slavena, i o južnopanonskim pekvama prema pekvama čitavog daljeg južnog kraja Balkanskog poluotoka, al o tom više u spomenutoj knjigi.

* Po obliku su pravili dvi fele pekvi: jedne su sferne, nalik kaloti, teške, katkad u unutrašnjoj strani s utisnutim kamenčićima i s jednom drškom na gornjem dilu, a druge su nalik zdili, lakše, tanjeg zida, s ravnim gornjim dilom i imadu po dva uva sa strane, odnosno drške za podizanje.

* Većinom su pravili glinene pekve, one su jeptine, jedno domaćinstvo ji mož imat i više komada.

* Jedna od pekvi, s unutrašnje strane s uloženim kamenčićima, nalik ode pokazanoj, nađena je i u mistu Szeremle u županiji Bács-Bodrog. Po tom mož sudit da je ode pokazana crpulja kupljena, a možda i napravljena, od grnčara iz Bačke el iz Slavonije, jel pravljenje taki pekvi je opiso i slikom pokazo M. Gavazzi u spominjanoj knjigi. Otaleg znamo da su u ovom kraju pravili teške pekve oblika kalote, katkad s utisnutim kamenčićima.

Pozivom na spominjanu Gavazzijevu knjigu imamo istorijski opis kad se pojavila i koliko je bilo rašireno njezino hasniranje. Iz opisa istraženog porikla pekvi znamo da su u vrime dolaska Bunjevaca u ovaj kraj, zemljane pekve nalik zdili Bunjevci poznavali i u starom kraju, al kad su došli u južnopanonski kraj ode su upoznali i privatili težu, al zato veću kalotnu pekvu i nadili joj ime crpulja. Ovaj oblik pekve ima pridnost nad manjom, krhkom, lako lomljivom zdilastom pekvom kaku su hasnirali narodi južnije od južnopanonskog kraja.

Kad se kalotna pekva pojavila u južnopanonskom kraju, o tom učena čeljad nagađaju i čekaju ko će nać odgovor na to pitanje.

Hasniranje pekve

* Ko je imo i hasniro crpulju prema tom u kojem je kraju živio znao je na otvorenom ognjištu ložit najpodesniji ogriv, od kojeg će friško dobit vatru, a čija žerava, pa i gar, dugo ostanu vrući. U našem kraju Bunjevci su za ogriv

hasnirali dračove grančice el čutke, koje gore jakom vatrom, a žerava njim dugo traje, daje visoku toplotu, dobro zagrije otvoreno ognjište kojim poklope pekvu.

* Kad je izgorio ogriv, ostala žerava, razgrne se s ložišta, na zagrijano ležište metnu sud s ilom koje će peć, poklope ga cripuljom, na nju nagrnu žeravu do vrva - i čekaju dok se ilo ne ispeče.

* Žerava dugo tinja, i do jedan sat, i ako je ima tušta daće visoku toplotu i tušta vruće gari, pa će za spremanje ila bit više toplote neg koliko bi je tribalo da se ilo zgotovi. Nema ni jednog ila koje se pod pekvom ne mož ispeć za barem do jedno-podrug sata, bilo da se pod njom peče meso, kruv el kako drugo pecivo.

* Rana koja se ispeče pod pekvom i danas se više cini od rane spremljene na šporelju el u lerni. Ispod pekve je ukusnija, najmanje se izgubi isparljivi tvori, zato je ta razlika zdravo uočna. Danas u boljim restoranima di spremadu najbolju ranu nude gostima i ila spremljena pod pekvom.

* Cripulja i ognjište su usko povezani. Pekvu mož hasnirat bilo di, di mož napraviti otvoreno ognjište, zato su je kadgod hasnirali i stočari na dalekim pašnjacima, di su ostali danima, bilo da su na prost način zakovali kvasno tisto i metnili ga na zagrijanu zemlju, poklopili cripuljom i tako ispekli kruv.

* Kad su se Bunjevci selili u ovaj kraj, na putu koji je trajo nediljama, čeljad su morala i ist, a za to njim nije bilo dosta samo mliko i meso, tribo njim je i kruv, a njeg su ispekli na podesnom mistu di mož časkom napraviti otvoreno ognjište. Cripulja je najpodesnija da se u takoj priliki pod njom ispeče kruv el bilo koja druga rana. Ovo je moje nagađanje, al ga temeljim na istini da su Bunjevci i u starom kraju hasnirali cripulju. Cigurno su je ovamo doneli, pa su je onda, valjda, usput i hasnirali za zgotovljenje ila.

Bunjevci su cripulju hasnirali tu i tamo još i oko I. svitskog rata. Po pripovidanju **Nestike Skenderović - Leše**, on je od stariji čuo da su u vantelečkom (pavlovačkom) gazdaluku od oko 300 lanaca zemlje pod cripuljama pekli kruv i kojekako kvasno tisto. Za cripulje su ognjište zagrijali na banku, na kojem su u ćupovima kuvali i drugu čorbastu ranu.

U oskudnim pismenima iz života Bunjevaca u prošlosti, nisam našo traga da je kogod spominio hasniranje cripulje el cripnje.

Milovan Gavazzi, Vrela i sudbine narodnih tradicija, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1978

Lacija

Lacija je dobila ime po mađarskoj riči "Laci konyha" ("Lacikina kujna") to je litnja kujna, a tom je nalik i "Laci csárda", kako su u pustarama zvali drumske mijane u kojima su gostima nudili samo vino, da ga friško popiju i odu dalje.

U bunjevačkom gazdaluku s tušta čeljadi, di ji je na rani bilo još više kad su radili velike poljske poslove ko na priliku ris, kopanje i branje kuruza, redušama je bio velik poso naranit čeljad s tri-četiri ila na dan. Za pečenje kruva, kuvanje užne, često i večere, redušama je tribalo ocigurat i podesnu odaju di će na jednom mistu spremit ilo. Za to su napravili u maloj kući nuz čeljadsku sobu odaju, laciju.

Odozgor gledano, to je odaja površine otprilike četiri puta četiri metera, katkad malko veća. Jedan el dva zida u njoj su bili opasani bankom, a u svakoj od dvi čoše duvara, el jednu do druge, su uzidali katlanke, iz koji je dim išo kroz u duvar uzidan otvor u pododžak. Naspram banka s kojeg su ložili u čeljadsku sobu u drugoj čoši bio je zidan šporelj, a nuz njegov astal za spremanje rane. Iznad šporelja i astala bila je tavanica da se na ranu ne truni pra i gar od loženja i vađenja gari iz banja peći. Sa sridnjeg banka su ložili natkrivenu i s onu stranu zida u avliji saziđanu litnju krušnu peć, natkrivenu s trščanim jednovodnim krovom.

Kroz spoljni ulaz iz avlije ulazilo se u laciju kudan su unosili ogriv, vodu i sve šta njim je tribalo za spremanje rane, a iz nje se ušlo u dosta veliku čeljadsku sobu. Odozgor se lacija na visini malko više od dva metera sužavala u valjcima, riđe cigljama, u širok svod na četiri čoše, di je na vrvu cigljom iziđan odžak koji je jakim cugom uvuko dim iz svi ognjišta.

Jedna od veliki pridnosti lacije je bila što su saga čađe i promaja odbijali muve, pa je upušeno meso bilo ocigurano da ji one neće upljuvat i posli se ucrvat. Rad tog su se lacije klonili kumarci i druge bube, za koje se zna da slabo vide i zato ranu nađu, oste je po sagi. Kako je u pododžaku saga čađe jača od sage rane, a promaja zdravo jaka, bube je nisu dirale, a nuz to meso se dobro osušilo. U laciji su zimi-liti reduše poslovale od jutra do mraka, vatra njim je gorila el tinjala makar u jednom ložištu, bilo da su spremale ranu, el su makar u jednoj katlanki grijale vodu za kojekake potrebe. Od rane jeseni pa do bliže Đurđevu iz nje su grijali čeljadsku sobu, ložili su u krušnu peć. Kad su pekli krov, njegov su zakuvavali u čeljadskoj sobi, koja je već i rad tog morala bit vruća. Kad se zakuvava krov, brašno triba da ima toplotu oko 25-28°C, onda je najpodesnije za zakuvavanje. Zato su brašno uneli u sobu, prosijali u naćve dobrim prija zakuvavanja, da se ugrije ko i vruća soba. Zato je lacija naslonjena na čeljadsku sobu male kuće. Di je bilo tušta čeljadi, kogod je od nji štogod tamo radio el tudan prošo dobrim prija zore pa do kasno u noć. Zato je lacija bila najcigurnije misto da u salaš neće tisnit lopovi rad krađe upušenog mesa, a nit je to mogo uradit kogod od pogođene čeljadi. Spoljašnja vrata lacije su noćom zatvorili i iznutra ocigurali ćuskijom, tako da s polja niko ne mož provalit u nju.

Da narane tušta čeljadi, najprija i najlakše je bilo da njim skuvaju ranu koja se ide kašikom. Nju su za kuvanje spremali na astalu, jedan dio skuvali na zidanom šporelju, a većinu su skuvali na banku el zimi u peći, u velikim zemljanim ćupovima el u loncima iz salivanca el u kastronama ispod sadžaka više veličina. Nuz kastronu su hasnirali i tiganjice. Kad su ranu kuvali u ćupu, njegov su zaklopili širokim listom bundeve el čistom ljuskurom s klipa kuruza i oko ruba je svezali špargom.

Bilo je i takog da su za više čeljadi odjedared u kalajsanom kotlu skuvali užnu el večeru, obično nagusto taranu el gra.

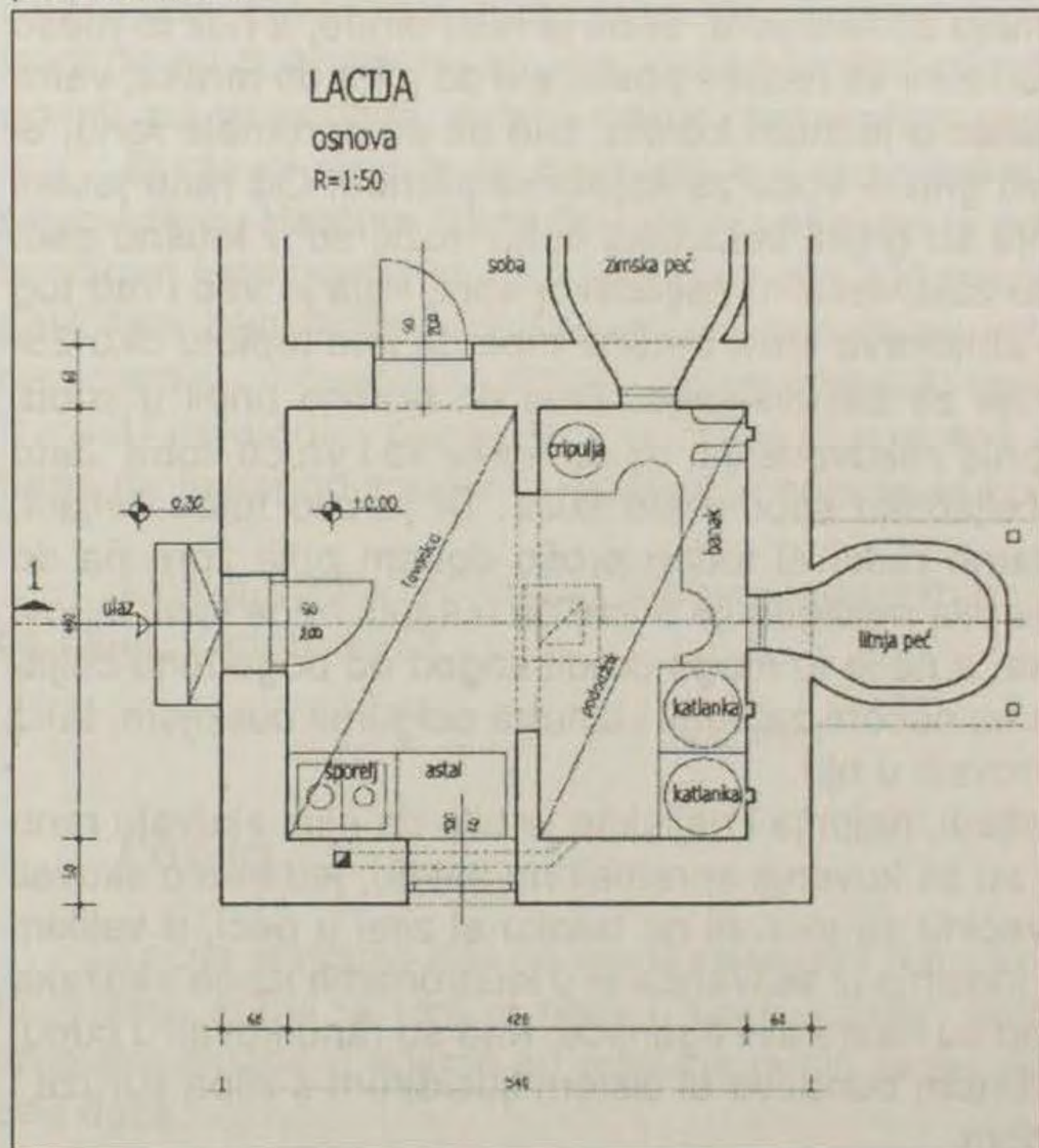
Na širokim bankovima često su ispod pekve pekli kruv, kojekako tisto ukiselo (lakumiće, pogače), a katkad i meso. Pekve su hasnirali za spremanje ila di je manje čeljadi da ne žare peć, al i kad ji je bilo više pa sva rana odjedared nije stala u peć, onda njim je od pomoći bila pekva. Po sićanju Vece Jaramazovića, pekva koju je spominjo bila je cripana i nalik na zdilu.

Kad će u kojim sudima spremat ranu to je zapovidila reduša ženskima koje su joj pomagale u spremanju ila.

U laciji su uskuvavali mliko, kuvali pekmez, paradičku, po ladnom i kišnom vrimenu grijali vodu za pranje košulja, u disnotoru topili mast, kuvali obaru i sve drugo šta je tribalo, osim kuvanja sapuna, kojeg su spravljali u katlanki u avliji, da se vonj ne širi na ranu, razmištenu po laciji.

Pod kotlove u katlankama su ložili skoro priko cilog dana, tribala njim je voda za često pranje sudi jel su čeljad većinom ranili kuvanom ranom. Jedino su na Čistu sridu ošikarili sude, oprali ji vrućom lušijom, a u salašima di su tog dana sušili (postili), po digdi su ujutru zdravo užarili parasničku peć, razgrnili žeravu i na drvenoj krušnoj lopati ugurali sve zemljane sude, većinom ćupove. Časkom je iz ćupova počela gorit vatra, zapalila se na unutrašnje zidove sudi nataložena masnoća, a kad se utrnula, zatvorili su peć i sutra, kad su se oladili, cripane sude su izvadili, oprali od taloga i onda su bili ko novi, a nuz to soparni, očišćeni od taloga koji je sagorio.

U laciji nuz ložišta je bio sav sersam koji je već naređan kod opisa pododžaka.



Ode nacrtanu laciju mi je opisao Nestika Skenderović - Lešo. Taku su još i početkom dvadeseti godina XX. vika imali na njevom gazdaluku od oko 300 lanaca, na Vanteleku.

crteži lacije na gazdaluku Skenderović Lešini na Vanteleku
crteži: Ivana Gaković

OVO (MOŽDA) NISTE ZNALI

(zanimljivosti iz zbirke Alojzija Stantića)

ZAŠTO - ZATO

Marva

Naši stari su neotesano (neodranjeno) čeljade zvali - marva. Zašto? Salašari su kadgod, a niki još i danas, divanili s poređenjima kad su štogod tili rastumačit zašto je kogod el štogod taki. Da budu uvirljiviji, onda su to potpačili, poredili s kakom pojavom iz svakidašnjeg života. Med takim izrazima evo šta sam izabro.

Zamano je glavom

kažu za čeljade kad ode digod di ne triba, di mu nije misto, di ne zna šta će sa sobom, možda smeta drugima... Naprosto, ponaša se kako ne priliči odranjenom čeljadetu.

Taj je izraz nasto po ugledu na marvu (stoku). Kad je govedar čuvo (napasivo) marvu blizo mlake (trava na podvodnom tlu) dola (vodotok s trskom), di je trava jedra, sagom draži marvu, a još je više draže mladi izdanke trske. Na taki izazov marva dok pase polagano se bliži mlaki. Ako se govedar zablenduco (u čeg zagledo, el zabavio), marva je odjedared zakoracila u mlaku, počela pasit travu i što je bliže bila trski bolje je ostila izazovnu sagu mladi izdanaka trske.

Poklem je barska trska rođaka šećerne trske i u njoj ima malo šećera, rad tog mlad izdanak marvi dobro padne za ilo. Marva je časkom zakoracila u trsku i počela je pasit. Govedar je to kasno čuo el vidio da su počeli u trski kidat i ist mlade izdanke. Usput su i gazili i lomili druge izdanke. Kad goveče zagriže izdanak onda zamane glavom, prigrize ga el iščupa i oko sebe lomi i druge izdanke. Kako bi ga govedar istiro napolje, moro je zagazit u trsku, zaobać ga i ostavit za sobom trag izlomljeni mladi izdanaka i izać napolje s izbodenim nogama o podvodne čukanjice stare trske. U takom slučaju je izlomljeno, zauvik upropašćeno, tušta mladi izdanaka, koji neće sazrit za košenje i bit na prodaj. A sve to samo zarad nekoliko marvi slatki zalogaja rane.

Našim starima je trska bila od velike hasne, išla je po dobroj cini, a to su potvrdili izrekom: "Do plaća porciju", a to je da su od prodate trske, hasne od sina, raguze i vrbovi lastara dobili toliko hasne koliko su otprilike godišnje plaćali porcije (poreza.)

Goveče zamane glavom i kad govedar ne pazi na njeg i uđe med zelene kuruze, onda počme kidat stabaljike, napravi dobrim više štete neg koliko poide. Zelenu stabaljiku koju zagriže iščupa tako da zamane glavom ustranu.

Nije ti valjda krava stala na nogu

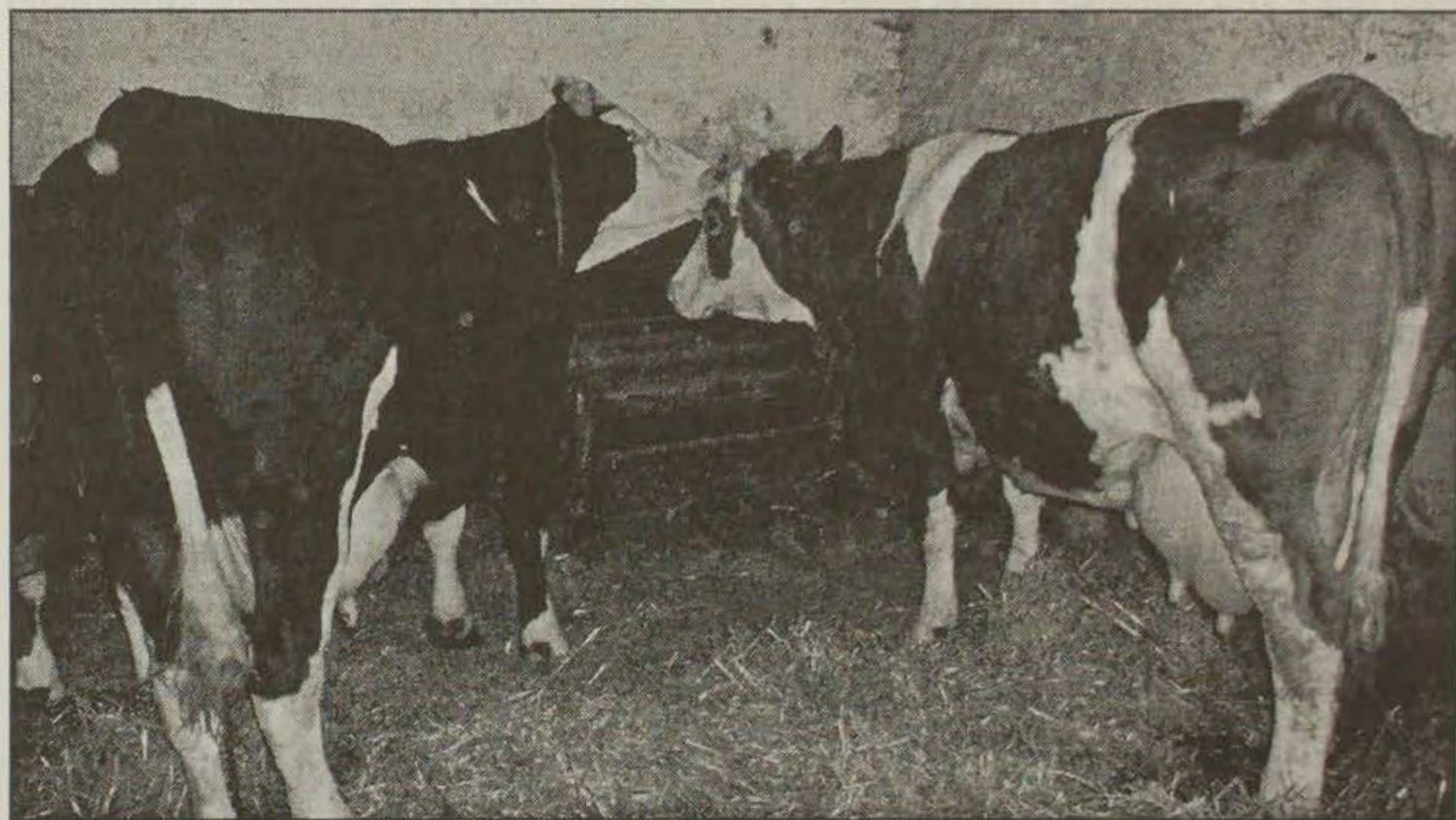
Kad se kogod zdravo žuri, a ne čeka da dođe na red, el se gura u redu, a drugi ocini da se dotični zabadavad žuri, obično ga opomine tim ričima.

Valjda nema ni jednog salašara koji nije iskusio kako je to kad mu krava, el druga rogata marva, stane na nogu. Kad se to desi onda je jedina opravdana prilika da se mora žurit, da se nevolje retosilja "na vrat - na nos", kako su kazali. A jevo zašto.

Govedar sa svršenom "škulom života" nauči kako triba uč med marvu, kad oće krave naranit el pomuzit. Kad su krave blizo jedna drugoj, a on se nakanio da uđe med nji, najpreg njim se mora javit el udarit da se razmaknu, onda će med nji zakoracit s podignutim laktovima. Zašto tako? Ako kogod proba uč drugačije med dvi krave, ako ga nisu spazile, lako se mož trevit da se jedna od nji umisto od njeg hartukne (skloni) na njeg i stane mu na nogu. Kome se to desi, a meni jeste samo jedared, kad stopalo odozgor pripuše papci, recimo krave od 600 kila, onda tu nogu pripuša teret oko 150 kila. Kome se desilo tako štogod, onda umisto zvizda na nebu vidi Kumovu slamu (Mlični put), a da se retosilja (oslobodi) jada vikom natira kravu da se hartukne. Na to krava najpreg digne jednu nogu i još više poveća teret nogom po stopalu čeljadeta. Onda ritko izostane sočna pcovka.

Pitanje: zašto je marva čeljadetu stala na nogu? Zato jel ga nije vidila, a njoj je baš svedno dal će se hartuknit livo el desno. Zašto? Zato što je marva! Otaleg je nastala iskušena i mudra opomina onom ko se zdravo žuri: Di se tako žuriš, nije ti valjda krava stala na nogu.

Ovo su med tolikima očiti primeri zašto je narod, koji je ode odrasto, nadio ime marva čeljadetu koje ćuti, el se nerazumno, neljudski ponaša. Iako nam je jezik bogat ričima kojima tako čeljade možmo zvat, na priliku: glupav,



blendav (blesav), budalast, neotesan, đubre, zjalav, zatucan, (h)ardalav, "treću noć nedočuvan", ne zna reda, udaren mokrom krpom, fali mu daska u glavi, i sl....

Svaku od ovi riči mož zaminit rič *m a r v a*.

Za razliku od ljudske marve, od četvoronožne marve ima više hasne: radi, daje mliko, pravi đubre (stajnjak), a kad je zakolju od nje izhasniradu ama baš sve: meso, kožu, košćure, dlaku, rožnate dilove: rogove i papke, a nuz sve to mož je compovom (bič za goveda) naučit da se zna hartuknit.

Ulomak iz divana kojeg sam čuo u velikoj dernici (klanici):

- Imate l marve? - pita znatiželjan.

- Imamo, al nije sva za klanje! - huncutski mu kazo na salašu odranjen domačin.

Zašto se kemija i alkemija tako zove

Koren riči kemija je od grčke cheo = lijevam el od egipatske hemi, (Hami je staro ime za Egipat), po tom ta rič znači da je to egipatska znanost.

Stari Egipćani su znali za kovine: bakar, poznat na oko 6000 g., bronzu oko 3000 g., gvožđe oko 1000 g. pr. Kr. Bilo njim je poznato: zlato, srebro, olovo, cink, mesing (mjed), kojekaki metalni premazi, caklo, indigo, pravljene likova, kvas itd. Nalik ovom znanje su imali u to vrime i stari Indijci i Kinezi.

Posli propasti rimskog carstva i evropski narodi su se počeli upućivat u znanje dobijanja ovi metala. Ovu znanost su priuzeli i Arapi, pa su sa svojim članom al stvorili naziv al-kemija.

Alkemijom su u sridnjem viku zvali, približno do XVI. vika, opite s kojima su probali pritvorit neplimenit metal u zlato i srebro pomoću tzv. kamena-mudraca, kojeg zapravo nema. U tim istraživanjima pronađen je čitav niz kemijski spojeva, primerice kako iz kaolina napraviti porculan i dr.

Bankrot

U Sridnjem viku začetak bankarskog poslovanja počima u Italiji od ulični menjača novaca. Radili su nuz dozvolu vlasti. Kad su nekog prijavili da je privario mušteriju u težem slučaju su mu oduzeli dozvolu za rad i u znak na to polomili mu klupu na kojoj je sidio. To mu je bilo "radno misto." Na talijanskom polomljena klupa je banca rotta, pa je otaleg i nasto izraz bankrot, a to je danas obustava plaćanja, slom banke, gospodarska propast.

ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA

Marija

ili

Život od Benedikta XV. do Benedikta XVI. ...

Rustikalna poema

- Benedikt?! ... Benedikt šesnaesti?! Baš lipo ime izabr'o! - zadovoljno je uskliknula "... jedna mala gospa Marija, što sve mi draža biva što je starija". Dobrano pogrbljena krhka starica u crnini - od štofene marame do filcenih papuča - s krunicom isprepletenom među prstima, s velikim je zanimanjem, jedne travanjske večeri, pratila izvještaj o izboru novoga pape. Detalj joj ni jedan nije promakao, tiho je ponešto i komentirala, a onda - smješkajući se - priopćila ukućanima.

- Narode dragi, baš zanimljivo! Kad sam se rodila - devetsto i četrnaeste - izabran je Benedikt petnaesti, a evo sad, posli devedeset i jedne godine i Benedikt šesnaesti!

I... prisjećanja su navrla... na pape i države, ratove i život..., koji je - u ime Božje - eto, proletio...

Zimi je prid noć k'o mala divičica¹ - u slavonskoj posavskoj obiteljskoj zadruzi - uz lojanicu Priče iz davnine slušala i više gladna negoli sita I. svjetski rat durala². U daljini se i tuđini ginulo, jedna je država prid drugom uzmičala, jedan je kralj s prijestolja slazio, drugi uzlazio. U njezinu selu po žandarskim opravama to se opažalo i od pandura čulo kad se - bubnjanjem u doboš il' puvanjem u ovnujski rog - puk na zapovid pozivalo.

Zrili je ditinjstvo, divojaštvo i rano majčinstvo - za Pija XI. - u mirnijem je neratnom vrimenu živila. K'o orlica,³ u slavonskoj nošnji na sletovima vježbala, u seoskom domu note učila, katoličke glasnike čitala, u igrokazima predstavljala. Udala se, dicu zibala, malo spavala, za mraka ustajala, marvu namirivala, u Savi rubine⁴ ispirala, bašču okopavala, jilo pravila⁵, u crkvi na koru - uz orgulje na mijeh - u zboru pivala.

S prolića Sava plavila, od sela Veneciju pravila. U crkvu se čamcima plovilo, u kući - samo gori živilo. Na dicu se posebno pazilo da, ne daj Bože, s trima u vodu ne ćoknu⁶. Šporet se okomanjcima⁷ i drvima ložio, preslicom pređa prela, platno na stanu⁸ tkalo, uz lampaš knjige svetojeronimske čitalo. Zemlju se plugom oralo, konjima na uvo tepalo, savska se voda pila, u Savi kupalo i pralo, od Save kopitarenjem⁹ i ribarenjem živilo.

Ali, nije dugo trajalo. U tuđini se digod - za Pija XII.- opet komešalo, rat se spremao, granice poput zmija - sad ovako-sad onako - izvijale. Zlo se u zraku osićealo, u ljude uz stra' uvlačilo...

Država stara pukla k'o tikva, nova s prolića k'o trava iznikla. Za razne se vojske odore oblačilo, žene i dicu u žalosti napuštalo, zemlju i marvu zapuštalo, 'ko će znat za čije interese ginulo?!...

Država nova k'o i rat trajala... puno života odnijela... ljudskim se sudbinama još godinama plaćala.

Krajem rata - nigdi mira. Opet se nova država stvarala, glad harala, velika obećanja davala, ričima gadnim pritilo, ljude zlom cidilo, u logore i zatvore bez suda otpravljalo, prikim sudom na smrt osuđivalo... Obaveza¹⁰ tavane i pušnice¹¹ praznila, poslidnju kravu iz štale odvela, dicu bez mlika ostavila... Sava i dalje plavila, dica bi jila da su imala...

Otimačinom poniženi, ljudi od gladi i žalosti umirali, priživili krunice moljili.

Crkvu - oslobodi Bože - baš opasno napali, svećenike proganjali, Nadbiskupa oklevetali, nevinog osudili, na robiju otirali, ponizili, u smrt ga polako spravljali. Ljudi - lažima trovani - glas su Pastirov ipak čuli i uporno u crkvu hodili, Bogu se molili, sinove u sjemeništa slali. Teško se vrime k'o brime vuklo, k'o magla savska na dušu palo...

Dan za danom... godina za godinom... - za Ivana XXIII. - prid čvrstom virom i zlo se umaralo.

A Marija? Posrtala, zastajkivala, klecala, tugovala, možda i plakala..., ali nije padala. Molitvom, Bogu fala, snagu dobivala, postom - k'o da nije dosta gladovala - snagu udvostručivala. Sinove, dao Bog, u gradu školovala, s ćeri i čovikom zemlju orala, kopala, konje timarila, krave muzla, koke nasađivala, piliće i svinje 'ranila, za zimu 'ranu pripravljala.

Sava se nasipom krotila, elekrika u selu zasjala, u sobi žarulja s čak 25 svića¹²... S jeseni drva se rezala, čamcima iz šume dovozila, firange¹³ k večeru za prodaju necale¹⁴, jastučnice i ponjave šlingale, Sveto se pismo čitalo, pisme lipe pivalo.

A onda se - za Pavla VI. i Ivana Pavla I. - iz sela za poslom odlazilo. Po izrovanom putu - autobusom jedinim - lađari do vlaka putovali, trećim razredom do dunavskih i savskih luka stizali, na lađe se i šlepove krcali, do Regensburga i Crnoga mora plovili, najlonke, šušlavce, kavu donosili...

U Zagreb se rjeđe išlo studirati, češće raditi, graditi, u radničkim barakama živiti, suvu ranu isti, papire za rad u tuđini pribavljati. Bivalo je lakše,... nekima i teže... i lakše... Obitelji se razdvajale, nove kuće pravile - tranzistorima, televizorima - punile. Dica se školovala, u gradu pos'o dobivala, kredite za stanove i aute podizala, u selo ritko navraćala, ženila se, u gradu ostajala, gospoda postajala... Unuci se u tuđini rađali, babi i didi u goste dolazili, u toru¹⁵ piliće, krave i kopune iz slikovnica pripoznavali.

U Rimu se odjedared čudo dogodilo! U istoj godini - toj sedamdes't osmoj - papu se i drugi put biralo. Duh Sveti bilim je dimom svitu važnu poruku poslao i Karola Wojtylu, Bilog Hrvata - k'o Ivana Pavla II. - na dugo služenje pozvao.

Ni u Rimu zlo ne spava, al' Gospa Fatimska spašava! Pucnjeve nezna-božačke Papa čudom priživio, velike patnje pritrpio, za život se borio, teškom mukom prizdravio, u pohode narodima - svaka mu čast - opet odlazio. Duhom svetim prosvitljeni znak su Božji pripoznali, zavitom se obvezali: dva dana nediljno o kruvu i vodi postili, sridom i subotom biljivo¹⁶ jili, ostale dane - osim nedilje - ne mrsili.¹⁷

Marija Bogu zahvaljivala, molitvu u zahvalu pretakala, i ni slutila nije da je stvaranje još jedne države očekuje, po njenom računu - pete po redu.

Opet se burkalo, podmuklo iz daljine tutnjilo. Režimi su padali, ljudi se nadali, zidove rušili, u slobodu bižali, Papu po svitu ugošćivali, Diktatora u Rumunjskoj - Bože sačuvaj - ubili.

I u državi se komešalo, u redovima za kafu i prašak¹⁸ stajalo, opet uz sviće - zbog redukcije - sidilo, aute na parne il' neparne dane vozilo. Radio se svako jutro slušao, k večeru Dnevnik gledao, pa se više - nego nekad - znalo, puno dodavalo, ljude zabludjivalo, varalo, klevetalo... Na mitinzima - odnekud opet - bradati opasno pritili, svoje pravo isticali, tuđe gazili, vriđali, zlo - sačuvaj Bože - izazivali, balvane podmetali...

U nemiru tom je i veselja bilo kad se trobojnica bez zvizde razvila, Lijepa naša bez stra' pivala, Hrvatski sabor opet osvanio.

Treći je rat već iznova pratio. U Čelijama započeo spaljivanjem kuća i 'ambara za litnjega nediljnog podneva. Tenkovi - cvičem okićeni - s istoka k'o zviru nadirali, kalašnjikovi se na crno za marke kupovali.

Veliki iz svita pregovarali, nama k'o dicitu oružje zabranili, na mir nas nagovarali, k'o ovce promatrali, mi se nadali...

Selo za selom padalo, po gradovi se pucalo, bombardiralo, pljačkalo, spaljivalo. Narode dragi, prvo se po crkvama udarilo! Križeve svetogrdno - oprostite im Bože - rušili, kipove bušili, Isusu noge lomili, Mariji oči kopali, anđelima krila mrvili...

U duši se steščalo, tilo od jada bolilo, sa svežnjem se u nepoznato bižalo, marvu ostavljalo - glavu spašavalo, po školama na podu spavalo. Smrt odasvud vrebala. U patikama, s krunicom o vratu gerzi¹⁹ u rat odlazili, na smjenu puške i kacige dobivali, na zrakoplove i tenkove pucali. Ranjavalo ih, ubijalo - pokoj im vični daruj Gospodine - bez grobova ostavljalo, u logorima mučilo, po bolnicama ličilo. Fort²⁰ se moljilo, devetnicu na devetnicu nadovezivalo, Gospinom zagovoru priporučivalo.

I Boga se prijekorno pitalo zašto je zlo dopustio..., pa mu se opet vraćalo..., u očaju obraćalo..., s pouzdanjem virovalo...

Čudom je Božjim, mukom i patnjom, prava Hrvatska stvorena - s početka svezana, ranjena ptica - litnjom olujom oslobođena.

Papa je prvi - fala ti Bože - prid cilim svitom priznao, još je za rata posjetio, grudu hrvatsku poljubio, lipo o miru i oprost govorio, protiv mržnje svidočio. I drugi je redom priznavali - jedni nesvoljno, drugi odlučno - čak su i pomoć pošiljali!

Al' dok su jedni ratovali, drugi - rodoljubno - tuđe otimali...

Izašlo dilo na vidjelo! Imovinu zajedničku - u svoju pritvorili - tvornice

zatvorili, ljude bez posla ostavili, sirotinju od nji' stvorili, nepravdom ih umorili...

Pošteni ljudi na vreme govorili, upozoravali, rogozorili... Nisu i' slušali, već ismijali, i vodu na svoj mlin potirali.

Prid izbore svi sve obećavali, posli - k'o na lanjski snig - zaboravljali.

Sudovi državni grijotu previdili, uredbama bez savjesti uredovali, zakonima sve pravdali, nepravdu k'o cara ustoličili.

Poglavari crkveni o grijahu tom nešto procidili, mucavo, strašljivo vlasti prigovorili, 'ko će znat zašto začutili!?!...

Veliki u svitu ratnu krivicu - k'o da je pogača - pravedno dile. Prisuduju, prigovaraju, mudruju, podučavaju - o sudbinama malih odlučuju - k'o da ratovali, ubijali i tuđe otimali ama baš nikad nisu...

Ali, ni oni nisu zavika - zna to gospa Marija - i protiv nji' ima lika kad se Bogu potpuno viruje, u njegove ruke život pridaje, uza zlo ne pristaje, novcima ne zaslipljuje, benediktinski - moli i radi - život živi...

I tako... riječi se njezine pažljivo slušaju, misli mudre poštuju - te naše male gospe Marije - sve draže i starije...

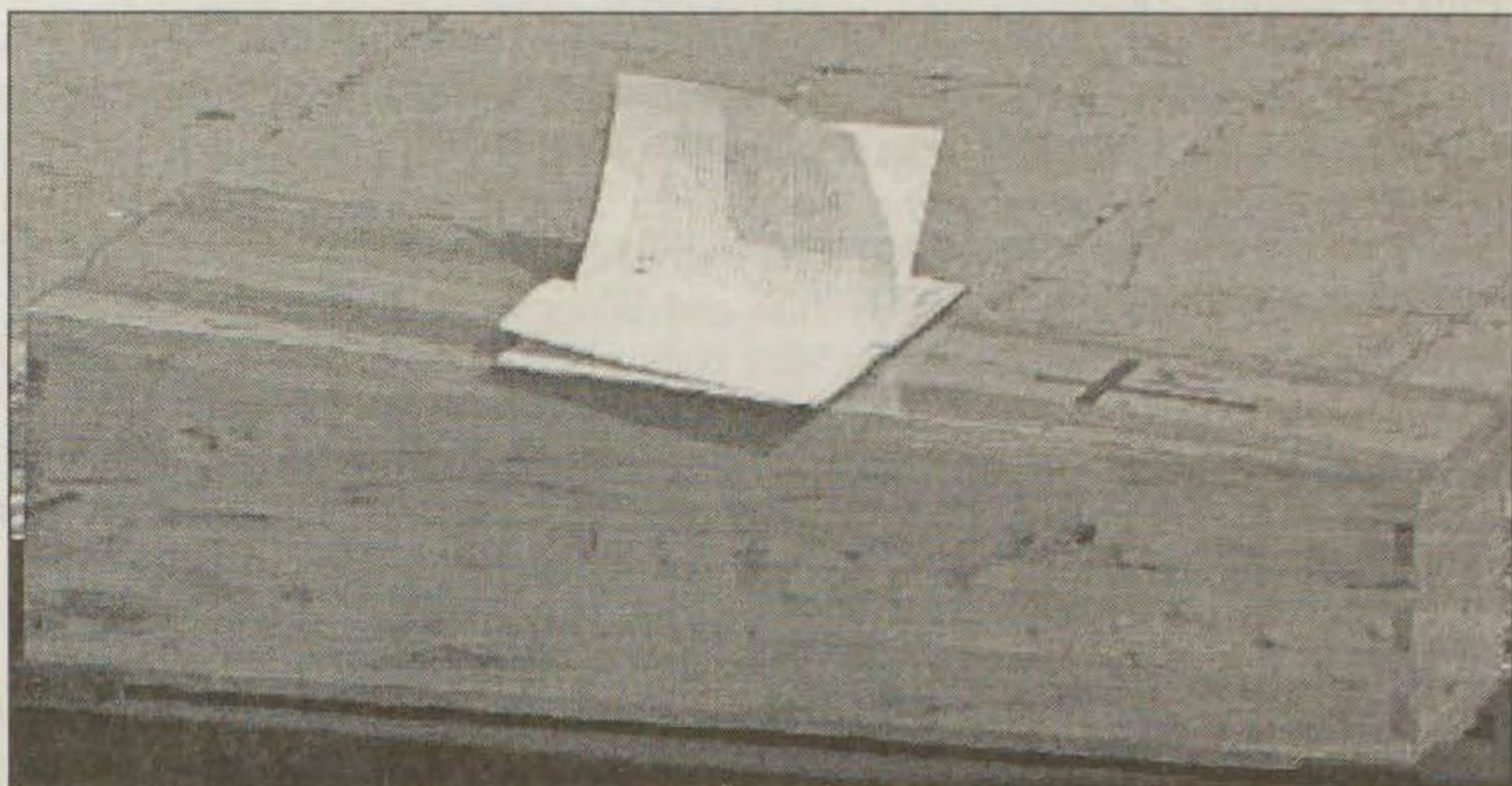
U Zagrebu, 17. lipnja 2005.

Jasna Kulešević-Ivančić

1. djevojčica
2. izdržavala, preživljavala
3. članica Orlova, hrvatskoga katoličkog tjeleovježbenog društva
4. rublje
5. ručak kuhala
6. padnu
7. jezgrom kukuruznoga klipa
8. tkalačkom stanu
9. uzvodnom konjskom vučom brodova
10. prisilno predavanje ljetine
11. prostorija za sušenje i dimljenje mesa
12. vata (watta)
13. zavjese
14. mrežastu končanu podlogu popunjavalo končanim motivima
15. dvorištu
16. mliječna hrana
17. nisu jeli meso
18. deterdžent
19. mladići
20. stalno, neprekidno

Dan kada je pokopan Wojtyła

Njegov lijes od čempresa stavljen je u kovčeg od orahovine i s njegovim znakom +M postavljen ispred bazilike sv. Petra na orijentalni tepih. Na lijes je stavljeno evanđelje s teškim crvenim koricama, zasigurno otvoreno na riječima o uskrsnuću. Proljetni vjetar puhao je duž Tibra, nad Rimom, povremeno jako, i listao evanđelje od sredine ka početku pa sve do kraja, a potom je zaklopio knjigu Novoga zavjeta, koja se zadržala tako na rubu lijesa.



Svijeća zadušnica je, zaštićena od vjetra u nekakvoj minijaturnoj staklenoj kugli, gorjela pokraj lijesa. Cijeli svijet je zašutio. Oblaci su natkrilili mjesto pogrebnog ceremonijala, najvećeg u povijesti, a sunce se pojavilo tek kad su tijelo Ivana Pavla II. odnijeli njegovi komornici. Po svršenoj misi kardinala Ratzingera, ponijeli su ga na svojim ramenima u baziliku, da ga sami pokopaju u zemlju, po njegovoj želji koja nije ispoštovana! Stavljen je u kriptu gdje je ležao papa Ivan XXIII., također Veliki papa.

Klement M. je teškim snom u rano popodne, upitao sebe što znači to zaklopljeno evanđelje od strane proljetnoga vjetra, na kovčegu rimskoga biskupa koji je održao lekciju moćnicima svijeta, dugu dvadeset i sedam godina. Lekciju kako spasiti svjetski mir na bijednom zelenom planetu, zrcu pijeska u svemiru, gdje su sve nade, patnje i ljudi ograničeno pohranjene, u našoj svijesti u životu za koji znamo!

Tog popodneva je Klement M. prošetao svojim Zabatom, prohladnim gradom toga proljeća, teritorijem koji je mijenjao gospodare, kao i Kristova rodna zemlja kroz povijest. Zamijenio je pet eura da kupi hrane i vode i razbistri malo glavu od skupa simbola, alegorija i metafora koji su zgusnuti predstavljali misaonu borbu.

No, sve je bilo zalud. Susretao je na ulici novozavjetne likove "saduceje" ili kako ih danas zovu legaliste i "farizeje", sada brojne tradicionaliste, jednako kao što je bilo u Jeruzalemu prije dvije tisuće godina, a zemljom su vladali protektori pod manje drastičnim nazivima. Svi su bili spremni dokazivati i odobravati zašto je trebalo raspeti Gospodina na križ. I danas mijenjaju pred hramovima novac, uvjereni da je to jedina sreća imati četrdeset srebrenjaka u džepu. Lica ubojica i pljačkaša slobodno su šetala Zabatom ili sjedila u pivnicama, pljačkaši i lopovi su po trgovima tražili žrtve, a prevare, ucjene i zavjere su se kovale u javnim uredima, gdje su varalice i doušnici predavali svoja izvješća. Noću su pak, silovatelji hvatali naivne djevojčice željne sna o sreći, zalučene medijima XX. stoljeća, kada su raprodavale svoju mladost, neponovljivu!

Vidio je Klement M. i u svom širokom svježe prolistalom bulevaru da Sodoma i Gomora nisu spaljene do kraja, da su obnovljene i prepune "književnika" i baraba, spremnih da prodaju Čovjeka zvjerima, samo ukoliko im to donosi dobit. I vidio je silne prosjake koji u sebi i svojoj nutrini viču: "Raspni ga!", a ne znaju niti koga, niti što. Uvijek su tu, unatoč tisućama godina, i zle žene koje bi jedna drugoj iskopale oči za šarenu đinđuvu od patvorine života, sve u službi trgovaca iluzijama. Vidio je opet Jeruzalem godine nulte i cijenu mira!

U mislima Klement M., povratio se u 1982. godinu kada je, s dvije tisuće zapadno-njemačkih maraka u džepu, koncem srpnja doletio na aerodrom Fiumicino, a potom pravac u hotel "Ritz" u elitnoj četvrti Parioli, Piazza Euclide, ponad magnifikantne Ville Borghese!

Tjedan dana i noći, u Rimu na prijelomu srpnja i kolovoza kada žegu na sedam brežuljaka smiruje povjetarac sa jugozapadnog Tirenskog mora i kupališta Ostia. Dakako, sljedećeg jutra najprije je žutim gradskim busom otišao u Vatikan, prvo na grob sv. Petra, gdje se pomolio za svoje mrtve i žive, prije toga poklonivši se Pieti, tužnoj Majci koja drži ubijenoga sina, jedno od remek djela Michelangela. Potom je otišao u Sikstinsku kapelu vidjeti Strašni sud po svim zidovima, od istog velikog majstora, mjesto gdje kardinali u konklavama biraju novoga papu nakon smrti prethodnika.

Popodne i večer je proveo na Španjolskom trgu i stubištu ispred crkve sv. Trojstva na Brijegu, okružene oleandrima svih boja, sjedeći i gledajući nasmijana lica mladeži svijeta u vječnom gradu, koja su bacala novčić u Fontanu di Trevi s nadom i vjerom da će se još jednom naći u Rimu.

Sutradan je posjetio i doslovce strašni Coloseum gdje lebde sjene gladijatora koji su zabavljali rimske careve - još jedan dokaz vjerodostojan da je svijet - cirkus, a ljudski život - iluzija u istom. To svjedoče i ruine rimskog foruma u blizini, odakle vjetar donosi romor davno mrtvih govornika i senatora.

Na drugoj strani, sjeverno od Coloseuma je crkva sv. Petra u okovima, gdje u dubini lađe desno od oltara ogromni Michelangelov Mojsije drži pločice s Božjim zapovijedima i podignutim kažiprstom opominje ljude. Vrhunac je to umjetnosti prikaza ljudskoga tijela u kamenu, plemenitom i trostuko uvećanom. Ovdje svatko mora osjetiti svoju ništavnost!

Južno su Terme di Caracalla, opće rimsko kupalište od prije dvije tisuće godina, gdje na ulazu trebaš staviti ruku u lavlju čeljust, ako si čist u duši i bez velikih grijeha što djeluje stravično i nakon milijuna ljudskih ruku koje su tuda provučene, a moguće neke i odgrižene!

Odatle je Klement M. prepješačio do Venecijanskog trga, gdje pokraj omiljene palače Musolinija, započinje ulica Corso, sve do Piazza del popolo (Trg naroda), što predstavlja skupa sa Corso d'Italia dvije glavne trgovinske magistrale, s radnjom do radnje za gosta dubokog džepa iz cijeloga svijeta, i njihove dame dakako!

Ovdje se provode noći pred pizzerijama i kafićima na otvorenom, jer rimsko ljeto u to vrijeme vlada noćima i noćima, mjesecima dokazujući zašto je Roma "Vječni grad", jer bi se suprotno moralo dokazati. Klement M. je shvatio da je naš Dubrovnik ustvari pedeset puta manji Rim, što ga još uvijek čini važnim odredištem.

I tako lutajući od Fontane di Trevi do fontane pred Il' Tempo, noć je prolazila i pred zoru, ponad zatvorene zbog restauracije Ville Borghese, pro našao je svoj Piazza Euclideo i hotel "Ritz", gdje je odspavao par sati, sanjajući kako Leonardo da Vinci, starac duge sijede i rijetke kose pred njim dovršava crtež sv. Jeronima, i da su zbog toga oni čiji je svetac bio patron i njegov rodni kraj, dobili čudom svoju novu državu!

Trgnuo se Klement M. iz tog tad nesuvislog sna i brzo spremio za autobus koji je vozio do zračne luke Rima, a DC-9 postojeće države koja se počela klimati nakon Tita, već je zagrijavao moćni stroj za let preko Jadranskog mora, a nakon slijetanja vlastitim autom na sjever ka liniji Franchez-Depereya, u Zabatu je topli stan čekao Klementa M.

Dvadeset i dvije godine potom, Klement M. čitao je 258. glavu Harmoniae Celestis, Pétera Esterhazyja, na hrvatskom, gdje se njegovom dragom ocu 1917. godine na Felsőgalli javila Djevica Marija i povjerila mu tri tajne od kojih je posljednju smio objelodaniti tek nakon 1960. godine. Međutim, otkrivanje treće tajne izostalo je u Vatikanu, jer je predviđalo kraj Sovjetskoga kolonijalnoga carstva. Godine su prolazile, a kako bi se spriječila nagađanja o neotkrivenoj trećoj tajni (kraj svijeta 2000.), Vatikan je ponovno smatrao shodnim da u listopadu 1999. godine po kardinalu Ratzingeru pošalje poruku da tajna nema više značenja, dapače da ona zapravo i ne postoji. Peterov dragi otac jedva je mogao shvatiti u čemu je bit, teško je shvaćao - međutim, taj je Ratzinger bistrouman, pametan, i sve mu je lijepo razjasnio. Budući da je život dijelom i literatura.

Odjednom je Klementu M. postalo posve razvidno zašto je proljetni vjetar listao a potom i zaklopio evanđelje na vanjskom kovčegu od orahovine u kojem je bio unutarnji od čempresa s tijelom Wojtyle.

Nebo je znalo tko će biti novi Papa i namijenilo je njemu, Ratzingeru, da bude prvi koji će ponovno otvoriti knjigu u crvenoj koži, svetu knjigu kršćana - evanđelje. Znalo je, i to već i prije ukopa Wojtyle, kojega je upravo kardinal Ratzinger vodio pred očima sveg svijeta!

Travanj-svibanj 2005.

Milivoj Prčić

Sličice iz života

Bilo je to uoči blagdana Svih Svetih. Na tržnici sam kupila krizanteme kojima ću okтити grobove svojih roditelja, rođaka, prijatelja. Zelenilo kojim ću oblikovati bukete nisam kupila, nisam našla one koje sam željela ili mi cijena nije odgovarala. No, to me nije dovelo u dvojbu. Razmišljam, blizu mi je Dudova šuma. Tu ima dosta zelenila, kad ga uzberem, neće se ni primijetiti da manjka. Smišljeno - učinjeno.

Već sam ubrala koliko sam mislila da mi je dovoljno. No, iznenada se pojavio čuvar. Čujem njegove riječi: "Hoćete li vi to i posaditi? Kradete!", i opsuje. "Mogu ja od vas tražiti ličnu kartu i prijaviti vas" - nadodao je. Stala sam. Doprlo mi je do svijesti - zar zaista ja kradem - pa to je moje kao i njegovo. Neka vrst općeg dobra. Da, ali što bi bilo kad bi svi Subotičani htjeli ubrati ovdje ukrasno zelenilo? Pomislih - pa on je u pravu! Ja uzimam što nije moje i svojim nepromišljenim činom razljutila sam ga i izazvala ga da psuje. Kriva sam. Nekako izgubljeno i skrušeno opravdanje sam izrekla: "Znate, sutra su Svi Sveti. Krizanteme sam kupila za svoje pokojne, a da bukete budu ljepši došla sam ubrati zelenila. Penzija mi je prilično mala, pa da ovako uštedim nešto." On me je pogledao i rekao: "Pa i moja plata je mala, uberite još koliko Vam treba." Više se nije ljutio. Rekla sam - "Ovo mi je dosta." Tad je on sam nabrao tog ukrasnog bilja i dao mi. Rastali smo se kao prijatelji.

- (-) -)-(- (-) -

Na sam dan Svih Svetih, poslije obilaska groblja, pošla sam u bolnicu posjetiti svoju prijateljicu - tešku bolesnicu. Na raskrižju glavnog puta kod bolnice čekala sam zeleno svjetlo semafora kako bih prešla preko ceste. Odjednom začujem prasak - sudar dvaju vozila. Fićo naletio na Fiata. Materijalne štete ima - ali svi putnici u kolima su živi i bez povreda. Za sudar je kriv vozač Fiće, starija gospođa koja je sjedila u kolima s dječakom. Nije poštivala pravo prvenstva i udarila je u Fiata koji je dolazio s glavnoga puta. Fiat je stradao toliko da su mu bila uljubljena vrata kroz koja se ulazi u vozilo. Fići su svjetla i čitav prednji dio uništeni. Iz Fiata su izišli muškarac i žena, srednjih godina, obučenih svečano - u crno, kao što dolikuje kad ideš u pohode pokojnima. Žena je bila u bunjevačkoj nošnji, možda s obližnjih salaša, pomislila sam. Muškarac je bio bijesan. Vikao je na gospođu iz Fiće i na onog tko joj je uopće dao dozvolu da vozi. Psovao je. Došla je i policija na uviđaj. Promet je na kratko bio zaustavljen. Prešla sam cestu i pošla u bolnicu. Kraj ove male nezgode ne znam. Vjerojatno je došlo do nagodbe da vozač Fiće nadoknadi štetu. Razmišljala sam... Po svemu sudeći, ovi ljudi su

danas bili na groblju, vjerojatno i na svetoj misi. Zašto je izletjela iz usta psovka? Mogla je i zahvala Bogu - jer su svi nakon sudara ostali živi i zdravi.

- (-) -)-(- (-) -

Prošle zime boravila sam u Torontu, kao gost obitelji mojega sina. Već se bližio i kraj mojega boravka. Jednog dana - hladnog siječnja - pošla sam u kupovinu. Prvo u tzv. "Dolar radnju" a nakon toga u samoposlugu. Obavila sam kupovinu. Nakon izlaska iz samoposluge hoću navući rukavice, ali njih nema. Pretražila sam džepove i torbu. Zbilja sam bez njih. Izgubila sam ih. Vratim se u samoposlugu. Hodam kroz nju, kuda sam sve prolazila, nigdje rukavica. "Sveti Antune, pomози!" Dođem na blagajnu. Nisam znala engleski. Pokažem blagajniku ruke, ali on je razumio da tražim prsten. Tad sam u džepu gospodina, koji je na blagajni bio ispred mene, vidjela da mu iz džepa vire rukavice. Uzela sam jednu i pokazala blagajniku. Tad mu je bilo jasno da tražim rukavice. Rekao mi je da ih nema. Gospodin kojem sam uzela rukavicu počeo se buniti i govoriti da je to njegovo. Brzo sam ju vratila i on se smirio.

Sad sam se uputila u "Dolar radnju" koju vode Kinezi. Prodavačici sam pokazala ruke i ona me odvela do štanda gdje se prodaju rukavice, misleći da hoću kupiti. No, ja sam joj tada počela govoriti da sam prije jednoga sata tu bila i izgubila svoje rukavice. Kako je ona to mogla razumjeti, ni danas ne znam, jer sam govorila hrvatski. Odvela me je do blagajne i podignula jednu pletenu rukavicu, pitajući me je li moja. Rekla sam da nije i zahvalila se, te smo se lijepo i sa smješkom rastale. Mojima nisam niti rekla da sam bez rukavica. Zadnje nedjelje otišla sam na sv. misu u župnu crkvu "Naše Gospe - Kraljice Hrvata". Kad se skupljala lemozija, dala sam 10 dolara. Činilo mi se da je to puno, uspoređujući koliko se daje kod nas, ali nisam imala ništa drugo. Kanađani daju i više.

Nakon mise ostala sam oprostiti se sa župnikom jer uskoro odlazim. Upoznali smo se kad mi je krstio unuka. Svi su već izašli iz crkve - bila sam posljednja. Na stoliću kraj vrata vidim par lijepih zimskih rukavica. Netko ih je zaboravio. Pomislih - "Sveti Ante, dal' ti to meni daješ? Svoje sam izgubila, u lemoziju sam dala 10 dolara. Hvala ti!" Već sam ih htjela uzeti. Kolebam se, pala sam u iskušenje. Ipak, to nisu moje rukavice, netko čije su potražiti će ih. Otišla sam bez njih.

Sve se završilo tim da me je sutradan sin odveo u prodavaonicu izabrati rukavice koje želim. Hvala mu. Vratila sam se u Suboticu s novim rukavicama.

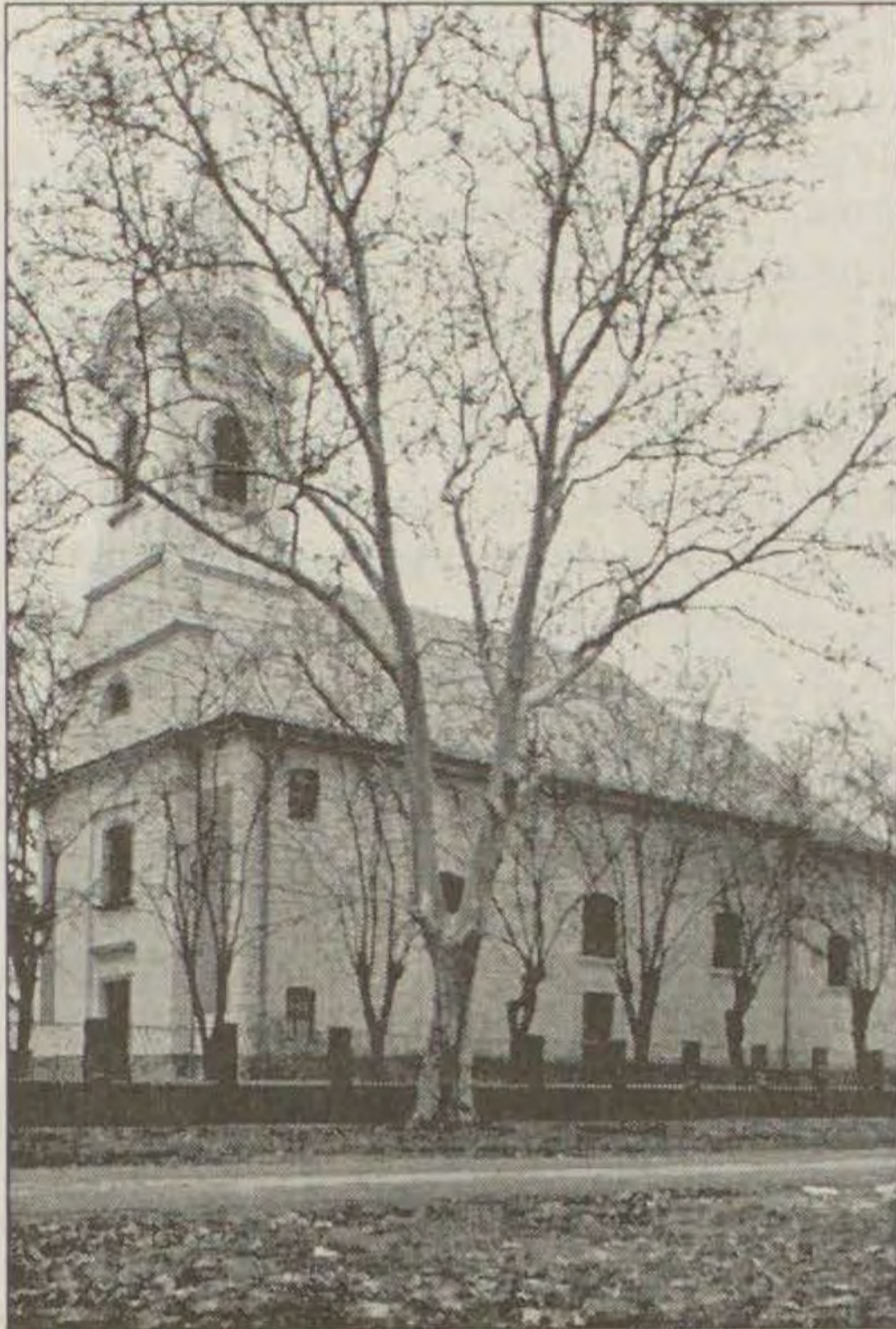
Marija Dulić

U PLAVNU I VAJSKU TRAGOM ZABORAVLJENE PREDAJE

Na ovaj sam put krenuo iz znatiželje. Ticale su me negdašnje sveze i napose jedna stara i s vremenom zapretena predaja koja govori kako su preci današnjih šokačkih Hrvata u Bošnjacima (Vukovarsko-srijemska županija) bježeći iz Bosne najprije došli u Grabovo kod Vukovara, a potom se dio njih preselio u Bačku - sela Plavnu i Vajsku, a drugi je dio došao u Bošnjake vjerujući kako će doći vrijeme njihova povratka na stara ognjišta u Bosni. Tu je predaju, koliko mi je to sada poznato, po prvi put 1936. godine u jednom novinskom članku zapisao bošnjački župnik **mons. Marijan Galović**. Čitajući knjigu **akademika Ante Sekulića** *Bački Bunjevci i Šokci* (Školska knjiga, 1989.) i pregledavajući najstarija bunjevačko-šokačka prezimena u Bačkoj, pronašao sam desetak njih koji su isti onima u Bošnjacima: Babić, Balić, Bilić, Đurić, Jakšić, Jelić, Juzbašić, Kulišić, Lukić, Mišić, Šarčević, Šokčević i Vinković. Osobito me je začudilo kada sam svoje prezime, upisano kao Jusbašić, pronašao među bunjevačkim i to u Somboru 1732. godine. Učinilo mi se da bi to mogao biti dobar razlog za vjerovanje da bi u spomenutoj bošnjačkoj predaji moglo biti istine. Od tada mi je želja bila posjetiti ova sela, porazgovarati s mještanima, zaviriti u stare matične knjige i provjeriti neke od ovih pretpostavki. Ali, u međuvremenu se dogodio rat pa prijelazno nesigurno vrijeme, nedostatak vremena zbog posla i sl. sve dok koncem kolovoza 2005. ne odlučih sam otići onamo. Vjerovao sam, čak iako ova predaja i ne bude potvrđena ili čak iako nije istinita, da je vrijedno, kao svjedok, zabilježiti današnje vrijeme i susrete za neke buduće istraživače ovih krajeva. Nekoliko puta sam u poslijeratnim godinama pisao o svojoj namjeri župniku u Plavnu nadajući se odgovoru; pismo odandje nikada nije stiglo, ako je uopće ondje i došlo.

Imajući vremena na pretek, sjedoh u svoj stari Jugo 60 i krenuh u ovu avanturu ujutro lijepog 26. kolovoza 2005. u posjet ovim jugozapadnim bačkim selima i mojim bunjevačkim i šokačkim Hrvatima. Putovao sam autoputom do Lipovca pa preko drage Gospine Ilače, gdje podigoh u pošti nešto kuna za svaki slučaj, preko još uvijek ranjenog Tovarnika, lijepih Lovasa, Opatovca i Mohova, tužnog Šarengrada i pokraj Iloka koji me je pozdravljao svojom ponosnom tvrdom i neogotičkim zvonikom. Hrvatsko-srpsko-crnogorsku granicu prešao sam na mostu "25 maj". Nitko me nije duže zadržavao niti pregledavao, a nije bilo ni gužve. Bačka Palanka, puna prijedne užurbanosti, učinila mi se istom kao i one daleke, mislim, 1987. godine kada sam kroz nju samo prolazio na jednoj srednjoškolskoj ekskurziji. Kao da je vrijeme stalo, pa me tek ponešto toga nostalgично podsjetilo na negdaš-

nje vrijeme: npr. prodavaonice su mi sličile onima iz osamdesetih, a i auti, najčešće Zastavini svih boja i kombinacija, samo bez oznaka bivšeg režima, nasmijanih lica zadovoljnih radnika i seljaka i želje za blagostanjem. A toga ima i u Hrvatskoj i u svim današnjim, kako se to sada kaže, tranzicijskim i nezavisnim državama! Na graničnom prijelazu pitao sam mišićavog policajca kako najbrže doći u Plavnu, a on je kratko rekao: "Četvrti semafor lijevo!" Tako sam i učinio. Na jednoj raskrsnici bila su otvorena ulazna vrata velike pravoslavne crkve s ogradom, sva u bjelini, a dalje loša cesta preko Karadorđeva i Mladenova (negdašnjeg Bukina) do Plavne.



Plavna je tipično zaboravljeno selo u provinciji, neuređeno središte, crkva i škola te nekoliko kafića i trgovina, malo djece, stare kuće i ružne okućnice. Parkirao sam se pred katoličkom crkvom. Ugodno me je iznenadilo što su crkvena vrata bila širom otvorena, a okoliš uredan. Ušao sam i fotografirao unutarjost. To je obična, jednobrodna, oveća seoska crkva sa sačuvanim oltarima, ispovjedaonicama i propovjedaonicom iz vremena gradnje. Lijevo u donjem kutu bilo je poprsje vrijednog pisca i glazbenika **dr. Josipa Andrića** na kamenom postamentu. Na izlazu vidjeh svjetlo i otvorena vanjska vrata župnoga dvora te pođoh vidjeti župnika. U neredu spremanja bile su tek tri osobe: starija mršava žena koja je mijenjala zavjese, oniža djevojka velikih

crnih očiju s kojom sam najviše razgovarao i dječak. Pozdravio sam ih i rekao razloge svog posjeta.

- Nažalost, ne možemo vam pomoći jer je sadašnji župnik u Palanci, on o prošlosti ništa ne zna, a negdašnji i višegodišnji župnik **Stipan Bošnjak** ne živi više ovdje - rekla je ona djevojka na prepoznatljivom bunjevačkom narječju.

Ja sam tražio neku knjigu o Plavni, a ona ju je otišla u pokrajnju sobu potražiti. U međuvremenu sam razgovarao s onom ženom i dječakom koji je rekao da je jednom bio u Županji ali se nije sjetio kojom prigodom. Rekli su mi da su oni nedavno došli iz Subotice s novim župnikom, djevojka će biti vjeroučiteljica, a oni ispomoć u domaćinstvu. U to je došla djevojka s nekom knjigom koja mi nije bila od pomoći. Preostalo mi je samo da se pozdravim i upitam kako doći do katoličkog groblja. One ni to nisu pouzdano znale

uputivši me na kraj jedne ulice. Odmah na grobljanskom ulazu primijetio sam kako su desno pravoslavni grobovi s ćiriličnim natpisima, a lijevo katolički - pisani latinicom. Na obližnjoj klupi sam doručkovao pažljivo čitajući prezimena s kamenih spomenika. Kako je ondje grobove okopavala i čistila neka starija žena, odlučio sam s njom porazgovarati. I namjerio se na pravu osobu; Hrvaticu, domaću Šokicu koja je u Njemačkoj zaradila mirovinu i vratila se u svoje rodno selo. Upitao sam je za Šokce i starosjedioce te njihova prezimena u Plavnoj. Potvrdila mi je da neka od spomenutih prezimena ovdje postoje ali i to da to stanovništvo izumire i odseljuje. Rekla je da se zove **Ana Carić**, a u govoru se čula i ikavica pa smo i o tome razgovarali:

- Nikada neću moći reći mleko, to će uvijek biti mliko, tako sam naučila!
- rekla je.

- Čuvajte našu hrvatsku ikavicu! - rekao sam pozdravljajući se s njom, što je ona potvrdila kimanjem glave.

Uputio sam se prema dijelu groblja koji je bio u visokoj travi pregledavajući i ondje zabilježena prezimena. Tamo su tri radnika gradila jedan grob, a od njih sam saznao kako najbrže stići u Bođane. Uputili su me do crkve pa desno i onda prva ulica lijevo i ravno neasfaltiranom cestom. Pitao sam ih i za prezime Juzbašić što je njima ovdje bilo nepoznato. Tek jedan se od njih sjetio da takvo prezime postoji u nekom okolnom mjestu ali nije znao jesu li oni bili katolici ili pravoslavni. Pozdravio sam ih i krenuo za Bođane. Put i nije bio tako loš kako sam mislio, njive loše održavane s visokim usputnim korovima. Ulaskom u Bođane odmah s lijeve strane bilo je groblje. Po pismu i prezimenima sam zaključio da je katoličko. Uputio sam se do dviju žena koje su čistile svoj grob; jedna je bila starija i zvala se **Marica Kamanj**, a druga mlada - **Anka Salaj**. I njih sam pitao o starosjediocima i Šokcima. Odgovarale su slično kao i u Plavni - izumiranje i odseljavanje mladih. Rekli su da na groblju sada ima samo dva pravoslavna groba, a Ankica da je u prošlom popisu stanovništva u svojim ulicama zapisala tri starije osobe koje su se nacionalno izjasnile kao Šokci! Marica je Hrvatica koja je još kao djevojčica doselila ovdje iz, kako je rekla, hrvatskog Karlovca, udala se za Slovaka i evangelika i nedavno sahranila sina jedinca. Pričala mi je o tom nesretnom i iznenadnom događaju, o siromašnom djetinjstvu na salašima uz Dunav, o tome kako je izgubila i zapostavila svoju katoličku vjeru. Upitao sam za njihovu katoličku crkvu, one su me uputile pa sam se pozdravio i kaldrmom otišao do crkve i fotografirao ju. Ta mala i skromna crkvica bila je zatvorena. Produžio sam dalje. I Bođani su selo koje nestaje i živim u vremenu koje je stalo nekoliko desetljeća ranije, to se posebno vidi u središtu sela. Na izlazu je bio pravoslavni manastir i veliko groblje. Tu sam stao i obilazio grobove razgovarajući s jednom ženom koja je uređivala svoje grobove. Najprije sam pitao za moje prezime Juzbašić. Rekla je da zna za njega i povelala me. Putem smo razgovarali o vajštanskim Šokcima:

- Malo nas je ovdje, možda jedna trećina, nestajemo ali se ne damo. Ovaj nas je rat jače i vjerski i nacionalno osvijestio. Sad se više ide u crkvu i ne bojimo se reći da smo Hrvati. Došli smo do traženog groba ali je tamo pisalo Kozbašić, a ne Juzbašić. Nastavili smo u povratku dalje razgovarati;

spominjala je kako sada ovdje postoji HKUD "Dukat" koji njeguje hrvatske običaje i nošnju, kako je i ona Hrvatica, da se zove **Marija Kovač** i da je rodom iz šokačke obitelji **Lutrov**, da je u selu stanovništvo izmiješano, a da čak ima primjera gdje pravoslavne snahe udajom za katolike svoju djecu odgajaju kao katolike. Nedavni rat je učinio svoje; domaći Srbi koji su doseljeni početkom prošlog stoljeća, u ovo nekad potpuno katoličko selo, njih su ovdje zaštitili od onih nedavno doseljenih sunarodnjaka koji su ih sve htjeli otjerati i iseliti.

- Najviše ćete čuti o selu ako odete do našeg župnika **vlč. Josipa Kujundžića**. On je bunjevački Hrvat iz Male Bosne kod Subotice - rekla je na koncu.

Pozdravio sam se i po njezinim uputama ubrzo došao do župne crkve. U prostranom dvorištu radnici su kosili, došao sam do župnoga dvora i zvonio. Kako nitko nije otvarao ulazna vrata došao je jedan od onih radnika i dozvao domaćicu **Elizabetu Dencinger** koja je veselo i glasno pričala s jakim bunjevačkim naglaskom. Uvela me je u kuhinju i nazvala mobitelom župnika koji je došao za pet minuta. Ispričao sam mu kratko tko sam i zašto sam ovdje. Saslušao me je i rekao da sada mora hitno nešto obaviti te da svakako odem u Bođane kod **Josipa Dumendžića** koji mi može o svemu traženom puno više reći i da obvezno u 13 sati budem kod njega. Vratio sam se u Bođane i pronašao njegovu kuću, nikoga ondje nije bilo pa sam otišao do susjednih kuća iza ugla. U drugoj kući u dvorištu je bio novi auto vukovarskih registracijskih oznaka. Čulo se najprije psovanje mačaka, a potom je izašla starija žena s frizurom iz šezdesetih. Bilo joj je pomalo neugodno zbog psovki pa se opravdavala. I ona je Hrvatica, ima dva odrasla i neoženjena sina, rastavljena i usamljena. Spominjala je veliki problem nezaposlenosti i želje za primjerenim životom. Kako mi nije mogla pomoći, pozdravio sam ju i odlučio otići promijeniti eure i nešto kupiti za osvježenje. Ni u trgovini ni u pošti u središtu sela nisu mi mogli promijeniti 5 eura jer im je, kako su kazali, promet slab. Uputili su me u drugu trgovinu gdje mi je trgovkinja rekla da ona ne mijenja eure, a kad sam joj rekao da su me uputili iz gostionice - onda ih je promijenila... Kaže da me ne zna, a da se bojala da sam iz policije jer se ne smije švercati devizama. Dobio sam 415 dinara i odmah ondje kupim kavu i bombone za župnika i domaćicu te vodu, sladoled i dva penkala. Sladoled sam na miru pojeo kod malene bođanske crkve Sv. Ilije Proroka i kako je već bilo vrijeme krenuo u Vajsku. Vrata pravoslavnog manastira bila su otvorena pa sam i ondje odlučio stati i ući. Crkva u dvorištu je bila zatvorena, a na izlazu sam pročitao legendu o osnutku manastira. Trgovina je bila zatvorena, a poslije je mladić koji je kosio travu otišao kući po ključ i otključao. Bilo je ondje ikona, knjiga i samostanskog meda i rakije. Kako sam imao samo 270 dinara mogao sam si kupiti jedino pravoslavni molitvenik po 250 dinara. Jedan sat poslijepodne je već prošao i uputio sam se vajštan-skom župniku. Njegov je auto već bio ondje, a kako su pokrajnja crkvena vrata bila širom otvorena ušao sam najprije u crkvu. To je jednobrodna crkva, solidnog interijera posvećena Sv. Jurju Mučeniku. Odmah potom došao je župnik Kujundžić koji mi je pričao o prošlosti crkve, njezinom donatoru i

velikim problemima koje čini vlaga. Rekao mi je da je bunjevački Hrvat, i šokački? Kad mi je rekao da je 46-godišnjak iznenadilo me je jer sam mislio da je mlađi, a potom smo se uputili u župni dvor i njegovu radnu sobu na katu.

- Pripremio sam jednu knjigu o prošlosti sela koja bi vas mogla zanimati - rekao je. To je knjiga **Tomislava Augustinova** *Kulturna povijest Vajske* iz 1972. godine. Fotokopirat ću je! I dok smo mi tako razgovarali on je fotokopirao i naručio od domaćice kapučino, a onda je ušao jedan mladić koji se kratko zadržao i s kojim smo razgovarali o Bunjevcima. Župniku sam поближе objasnio razloge mog dolaska što je on sa zanimanjem pratio ne skrivajući radost mog interesa i dolaska.

- Rijetko netko od naših zaluta u ovaj kraj. Zato me raduje vaš dolazak.

Pitao me je mom selu, obitelji i interesima. Kad je završio fotokopiranje sjeo je i, na miru, sa mnom pio kapučino razgovarajući. Pitao sam ga o vjerskom i nacionalnom stanju u Vajskoj. Rekao je da vodi brigu o Bođanima i Vajskoj, da ima oko 1000 katolika - uglavnom Hrvata i Roma. Broj umrlih je godinama oko 50, krštenih 25. Kako je od krštenih najviše Roma, a od umrlih Hrvata, budućnost je dakle - romska! Brinulo ga je jedino što je kod njih crkvenost vrlo mala. Upitao sam ga za budućnost Katoličke crkve i Hrvata u Bačkoj.

- Budućnost je i nadalje subotički kraj koji je većinom katolički i s nekoliko naroda: napose Hrvata, i Mađara. Asimilacija i "bijela kuga" učinit će svoje!

Smetalo ga je kada netko govori da je Bunjevac ili Šokac:

- Mi smo najprije Hrvati. Podjele nam samo škode, a vlastima one odgovaraju jer nas je sve manje. Čak nas i popisuju pod tim imenima kao da mi najprije nismo Hrvati. Zato i insistiram samo na našem hrvatskom imenu.

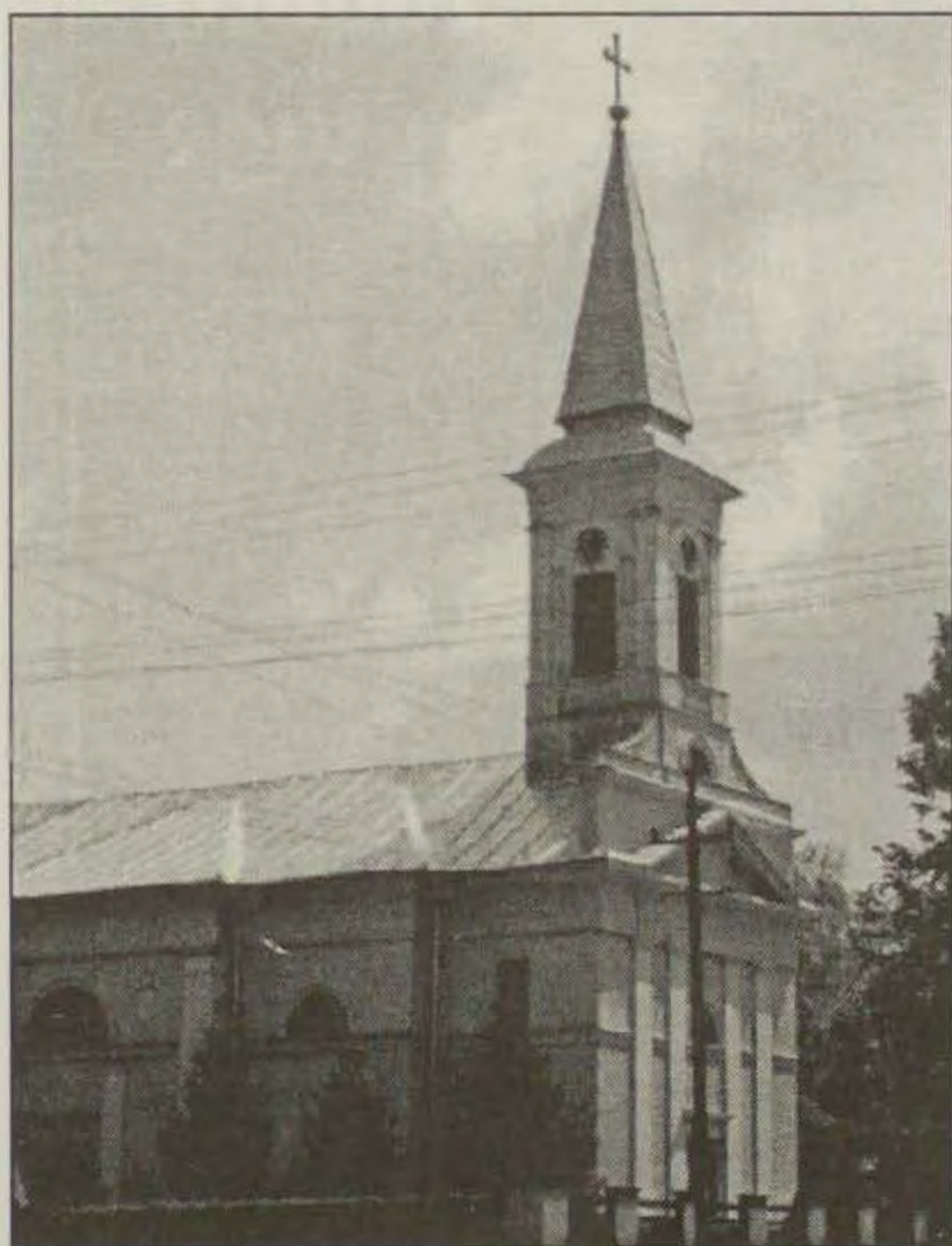
Tek sam tada mogao shvatiti svu istinu i dramatičnost ovog njegovog



apela iako mi je višestoljetna vojvođanska politika odnarođenja bila itekako poznata. Poklonio mi je dvije knjige: zbirku pjesama Josipa Dumendžića *Šokačke radosti i tuge* (Subotica, 2001.) i rijetko izdanje zbirke pjesama svećenika **Alekse Kokića** *Srebrno klasje* iz 1962. godine, poznatog pjesnika bunjevačkih salaša. Na svakoj od njih napisao je posvetu nazivajući me na koncu prijateljem i predložio da konačno pređemo na "ti". Morao je na novu dužnost u 15 sati pa me je ispratio. Spominjao sam mu uzornog bošnjačkog sjemeništara **Matiju Pavličića** i mogućnost predstavljanja njegova životopisa ondje. On je pristao, samo treba utanačiti vrijeme - rekao je. Razmijenili smo i adrese, a obećao mi je da će me i posjetiti. Bilo mu je očito drago zbog ovog mog nenajavljenog posjeta.

Kući sam se vraćao istim putem. Zaustavio sam se po prvi put jedino u Šaregradu, vidjeti franjevačku crkvu, koja je srećom bila otvorena, i pronaći natpis na ulici koja je nosila ime po mom suseljanu **fra Bernardinu Leakoviću**, piscu koji je ondje dugo djelovao na prijelazu 18. i 19. stoljeća, ali je nisam primijetio. Tako je završio ovaj moj prvi posjet trima južnobačkim selima.

Odmah idući tjedan poslao sam vajštanskom župniku svoju knjigu i pismo predlažući predstavljanje. Uslijedilo je potom, u listopadu iste godine, nekoliko župnikovih telefonskih poziva. Razlog je bilo utanačenje datuma predstavljanja spomenute knjige u Vajskoj. Razgovarao je župnik Kujundžić i s mojim župnikom **vlč. Vladimirom Mikrutom**. Kad smo se poslije čuli, rekao je da je moj pobožni župnik "pravi anđeo" što mi je bilo drago čuti. Dan predstavljanja je bio zakazan za subotu 29. listopada u župnoj dvorani u 16 sati.



Taj smo dan župnik i ja krenuli točno u podne njegovim autom i to preko Bača za Vajsku. Došli smo oko 3 sata poslijepodne i u sobi na katu vajštanskog župnoga dvora popili kavu s domaćim župnikom dogovarajući program predstavljanja. Nešto kasnije je došao i pomoćni đakovački i srijemski biskup **dr. Đuro Hranić** pa smo zajedno pregledavali župnu crkvu. Mog župnika i mene ugodno su iznenadile slike nekoliko hrvatskih blaženika i svetaca ispod crkvenoga kora. Poslije smo se uputili u malenu župnu dvoranu u kojoj se skupilo dvadesetak mještana. U zakazano vrijeme započelo je predstavljanje moje

knjige *Matija Pavličić - Hrvatski sv. Alojzije*. Najprije je vlč. Kujundžić spomenuo razloge predstavljanja, a potom je govorio biskup Hranić (koji je u Vajsku pozvan radi župnog Dana zahvalnosti koji je bio sutradan) posebno ističući aktualnost Pavličićeva života i misli. Tekst Pavličićeva duhovnika **vlč. Kiša** pročitala je mjesna kantoriga Marija Ihas. Ja sam oslikao Pavličićev lik, a nakon mene je moj župnik govorio o župnoj Godini Matije Pavličića i uslišanijima po njegovom zagovoru. Za ovu je prigodu pučki pjesnik Josip Dumendžić iz Bođana pročitao svoju pjesmu "In memoriam", koju je napisao povodom 100-te obljetnice smrti Matije Pavličića što je mog župnika i mene iznenadilo. Osobitu pozornost pobudila su **Bruno i Andrea**, djeca obučena u mjesnu šokačku narodnu nošnju koji su dvaput, na početku i koncu predstavljanja, odrecitirali pjesmu "Šokac sam". Ovo je predstavljanje završilo zajedničkim pjevanjem pjesme "Fala" koju je započeo bogoslov treće godine **Dragan** koji studira u Đakovu. Poslije predstavljanja uslijedili su razgovori, a mnogi su i kupili knjigu koju smo prodavali po 250 dinara. Župnik i ja vratili smo se kući oko 10 sati navečer puni dojmova prepričavajući viđeno i moleći.

VINOGRADI

Vremena snena, vremena stara,
širokim drumom čopori krava,
za njima frula govedara,
pod njima laka vene trava.

Vremena lijena, vremena stara,
u bagrenjaku Šarov spava,
u podne puca bič pudara,
puca mi srce, puca mi glava,

Vinogradi plavi
k'o izvori vina
šapuću mi nijemu
poemu godina.

Pitaju me: gdje je
ono staro društvo
što je bekrijalo
pod granatim ruštom?

Ilija Žarković

ZLATNO DOBA NAŠE ŽUPE

Bilo je lipo, nediljno jutro, jednog litnjeg dana u Bačkom Monoštoru. U dvoru je bio brlog, a na po dvora, na stolcu je stojala kopanja i sapun. Dada, mama i dica, redom su se umivali, prali i sprimali za veliku misu. Nedilja prija podne bila je rezervirana za crkvu.

Mama je metnila jedno tvrdo, gukavo drvo u šporenj da održava vatru i čorbu, izašla napolje, i dok je zaključavala staru, drvenu kapiju ključem od debelog drota, čula je poznate, uobičajene riči: "Faljen Isus, ajte, saće treće zvono!" Od kuće do ćoška, od ćoška do crkve, cilim selem se kretala šarena povorka šokački nošnji koja se na kraju srikala u crkvi.

U crkvi je imo svako svoje misto. Dica naprid, starije žene u klupe, mlade žene između klupa a na tavanu sve ducika do ducike, šešir do šešira. Mlade žene su sa sobom ponele šokačku ponjavku na kojoj su klečale ali kad su raširile svoje suknje, zauzele su mista za tri-četiri ponjavke.

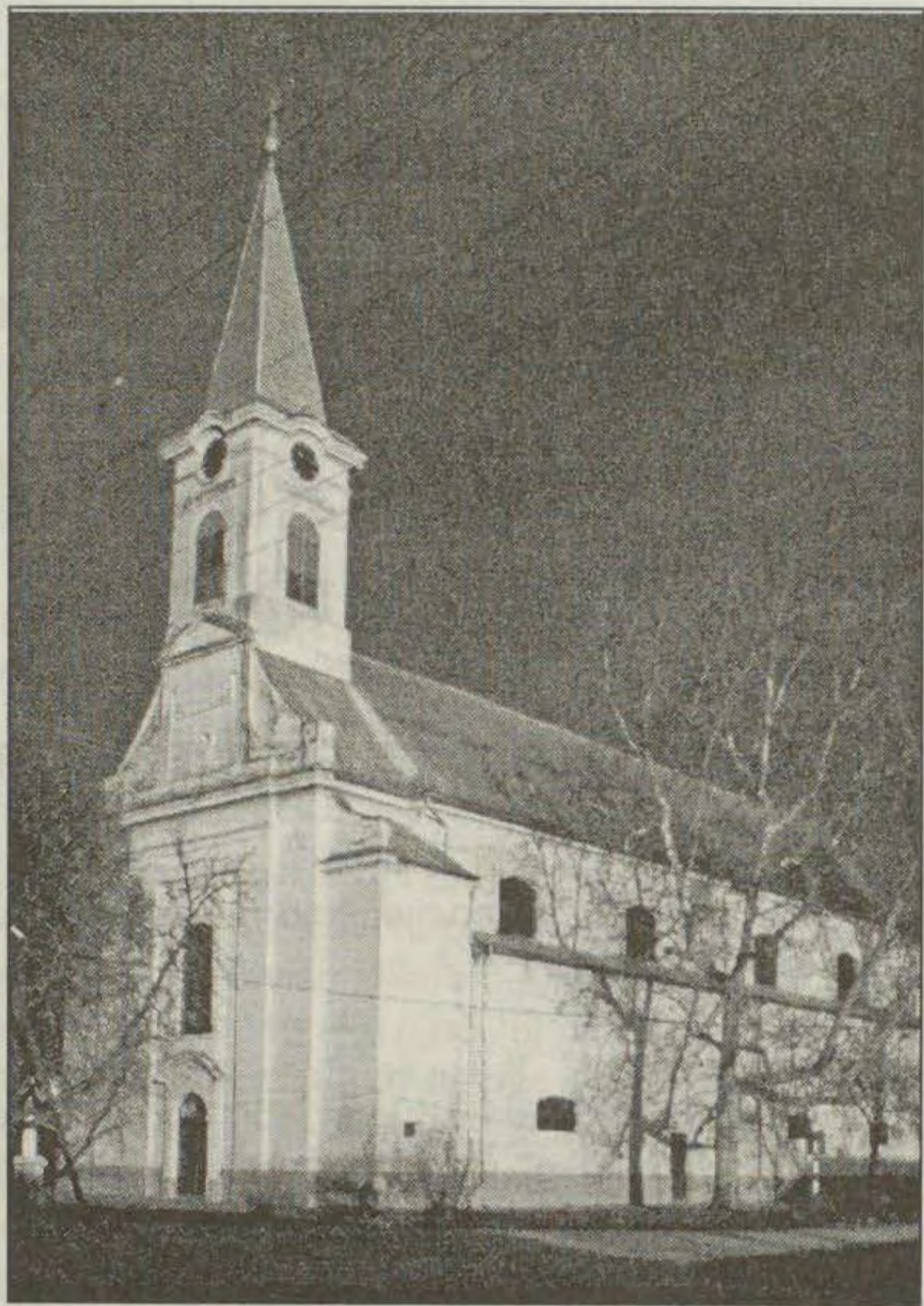
Posli trećeg zvona na oltaru se pojavio tadašnji župnik Matiša Zvekanović, kojega je kasnije zaminjio Marko Kovačev iz Berega. Na koru su bile dobre orgulje za kojima su sidili "maestro" Lacika i Marko. Najedanput se začo njev prodoran zvuk i misa je počela. Oko orgulja bili su Živko, Janja, Stipa, Anica i još puno lipi glasova iz našeg sela koji su, uz ostali svit iz crkve, pivali tako da boli glava.

Kada je svećenik, ili kako u Monoštoru kažu "gospodin", izašo na prodikonicu, svi su se smistili ko kokoške i načulili uše i upijali svaku rič. Veliki stručnjak za to bio je Ivan Vizentaner koji je u Monoštoru bio oko 16 godina.

Naša je crkva lipo, a najlipša je kad je puna. Tih pedeseti i šezdeseti bila je često puna. Zdravo lipo je bilo na Božić, Uskrs, Petrov dan, "13. svibnja" i "13. listopada". Onda je bila puna ko košnica. Ti dana u goste su nam dolazili svećenici iz Sombora, Subotice i okolni sela, tako da je na toj misi bilo po deset i više svećenika, a oko nji još više đaka (ministranata). Oma iza ministranata imali smo još jedan ukras, bile su to četarice-monoštorska dika. To su bile lipe, mlade, okrugle, crvene ko jabuka, zdrave divojke koje su imale nakritu punu glavu a na sebe su imale poduše, klasje, bumbarice, špeodice, šljokice, zrnje, perle, dukate i još puno raznog andrminja i sa svim tim izgledale su ko uskršnje jajce. Bilo bi grijota tu ne spomenit i crkvenjaka bać Stipu i bać Matu, koji su bili pitani za sve i svašta a najviše su je tentali đaci (ministranti).

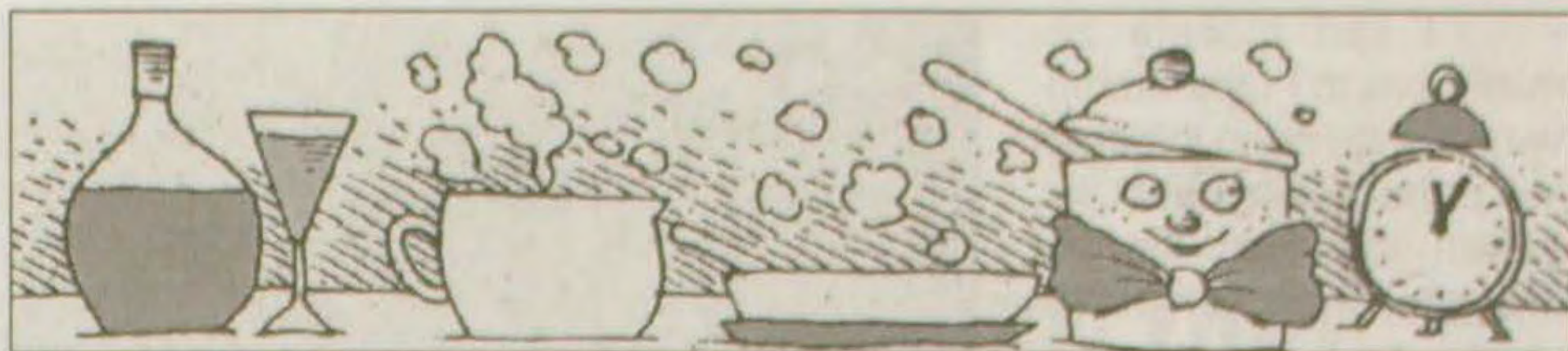
I sad možete zamisliti sve to? Lipa omolovana crkva, puno svećenika, puno đaka, puno lipi, šareni marama, šlurika, pregača, sukanja, ponjavaka, sav taj vizualni kolorit, pomišan sa koloritom lipi, sveti pisama i lipi glasova? Bilo je to spektakularno kao u filmovima Cecila De Millea!

Kad se završila velika misa narod je izlazio napolje na četvora vrata, a oma priko puta čeko je bubnjar koji je onda delimično zaminjivo današnju televiziju, radio, štampu... Sad je tribalo čuti važne visti, upozorenja, zabrane: "Izdaje se u arendu jedno jutro zemlje u Šušnjara; prodajem tra-gače, šaraglje i mlado ždribe; u sridu je zabranjeno it u Kraklju zbog gađanja... Fala na pažnji i nazdravlje užina." Posli ovoga narod se razilazijo. Žene su žurile kući da se vatra ne strne, a ljudi su išli u bircuz na piće i kartanje. Za užinu će biti gra i rizanaca i debele gibanice s makem.



Posli župnika Vizentanera došao je župnik Mihailo Zolarek, također jedan dobar župnik koji je voljijo Monoštor i Monoštorci su voljili njega. Svi su oni bili dobri i svi su ublažavali narodu sirotinjski gnev i učili kako se ljubi bližnjega svoga.

Tako je bilo u Monoštoru kad se pila dudovača, kad se jilo masna kruva i pečeni krompira, kad se zemlja privrtala plugem i konjima, kad se znalo kad je nedilja a kad radni dan, kad se išlo u fatove i konoplju, kad je vira bila zabranjena, kad smo bili siromašni a zadovoljni! A danas, danas je nešto sasvim drugo!



KORISNI SAVJETI

dobro dođu

DA VAM U BAŠČI SVE DULJE CVJETA...

Jorgovan

Što više grana odsiječemo u vrijeme dok cvjeta, tim će bogatije cvjetati naredne godine.

Narcis

Ako su vam lijehe s narcisom "prenapučene", pa pregusto raste, kad dođe ljeto, povadimo im lukovice. Čuvat ćemo ih na prozračnom mjestu. Na jesen ih posadite na novo, prostranije mjesto.

Tulipan

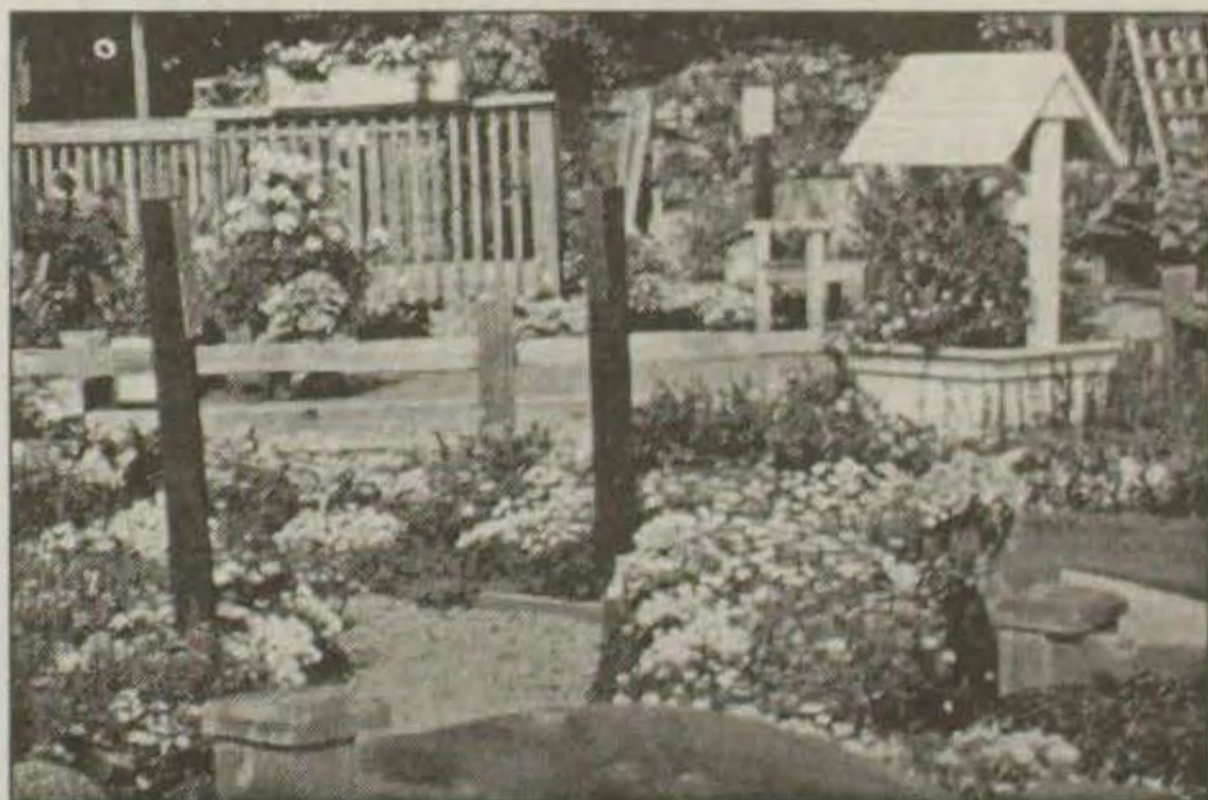
Kad tulipan ocvjeta, nemojmo dopustiti da mu se oblikuje plod. Vrhove im treba posjeći. Tako će im se osnažite lukovice, a naredne će godine imati snažnije cvjetove.

Dalija - raskoš oblika i boja

(Kirche bunt, Sankt Pölten, Austrija) 8. rujna 2002.)

Dalija je u Europu stigla iz Meksika. Vrlo je draga biljka u cvjetnim vrtovima. Lijepo su i u vazi. Pojavljuju se i novije boje i noviji oblici. U mjesecu rujnu se pojavljuju najljepši primjerci. Ako je želite u svome vrtu pripazite na nekoliko savjeta:

* Gomolje dalije treba tako duboko usaditi, da ih prekriva najmanje 10 centimetara zem-



lje. Odstojanje od biljke do biljke, ovisno o sorti trebalo biti od 50 do 90 centimetara.

- * Gomolje dalija je najbolje posaditi u svibnju.

- * Kad sadite dalije koje visoko rastu, najprije pobodite motku uz koju ćete privezati biljku kad poraste. Tako nećete oštetiti gomolj kod sadnje.

- * Mlade dalije rado napadaju puževi. Biljku ćete obraniti od puževa niskom plastičnom ogradicom oštrog ruba.

- * Dalija će posebno lijepo cvjetati ako svakoj biljci ostavite samo tri do četiri izdanka.

- * U vrijeme cvjetanja treba odmah ukloniti ocvale cvjetove. Tada će dalija još raskošnije cvjetati.

- * Ako dalijom želite ukrasiti sobu, željeni cvijet valja odsjeći u rano jutro.

- * Uzimajte samo do kraja razvijene cvjetove.

- * Kad daliju stavljate u vazuu, pazite da prethodno uklonite pupoljke i listove budući da će oni u vodi početi trunuti.

Tulipan

Tulipan je u našem kraju od davnine simbol proljeća i buđenja života. Tulipan je znakom prve ljubavi. Dok jedni vole samo crvene tulipane, drugi će voljeti bijele, žute ili koje druge boje. Neki više cijene tulipane sitnijih cvjetova. Neki kažu da je ime tulipan nastalo od turske riječi tulban, a ta znači turban. Mala Azija je domovina tulipana. Premda je tulipan i sada na visokoj cijeni, cijena mu vjerojatno neće nikada dostići onu u 17. stoljeću, kad se na svjetskim burzama znalo koliko vrijedi tulipan. Tulipani se sade s jeseni, a cvjetovi im se ukazuju krajem zime. Kasnije vrste cvjetaju krajem travnja. Kad tulipani ocvatu, svakih 15 dana ih valja pognojiti, paziti i na to, da polagano smanjujemo zalijevanje. Srpnja mjeseca valja povaditi lukovice i ostaviti ih do sadnje. U Bačku su tulipan zacijelo donijeli Turci budući da je do 16. stoljeća u ovim krajevima bio nepoznat. (Tarka világ, dodatak dnevnika Magyar Szó, broj 186., 12. str.)

I lupina se može iskoristiti

- * Kad razbijate jaje, pa vam djelić lupine upadne u zdjelu, poslužite se polovicom lupine, da zahvatite upali komadić lupine.

- * Stucite lupinu jaja, pa je pomiješajte sa zemljom u koju ćete posaditi neke vrste kaktusa.

- * Ako imate mjesto gdje odlažete kompost, dobro je i tamo odlagati lupine jaja, da mineralima obogatite kompost.

- * Oko mladih biljaka zaspite zemlju sitnim komadićima lupine. Tako će ih daleko obilaziti puževi...

- * Dobro isprana lupina jaja, ako se u pećnici dezinficira na visokoj temperaturi, stučena u prah može se čuvati u dobro zatvorenoj boci dugo vremena. Dobro ju je pomiješati s pijeskom koji se stavlja pod papige.

- * I živini je dobro davati lupine jaja, kažu da će tim čvršća biti lupina jaja koja će nositi.

* Nakon što se dogovorite s kućnim veterinarom: prah od lupine je dobro pomalo miješati sa psećom i mačjom hranom. To pospješuje brži razvoj kostiju.

Šunka s kiselim kupusom

Pripravite: 30 dag šunke, 30 dag kiselog kupusa, 1 glavicu luka, 1 dl maslinovog ulja, 4 tvrdo kuhana jaja i kim.

Pomiješajte kiseli kupus s lukom isjeckanim na tanke kolutiće i sa šunkom isjeckanom na sitne kockice, sve pospite kimom i zalijte uljem. A onda još ukasite lijepim rezanim kolutićima jaja.

Salata od šunke

40 dkg šunke narežite na tanke rezance, stavite u zdjelu. Dodajte na tanke kolutiće rezanu glavicu luka i kiseli krastavac na kockice isjeckan. Promiješajte, pa dodajte tvrdo kuhana jaja, salatu, ili mlade rotkvice - ne samo za ukas.

Pindur nije ajvar...

U zagrebačkom je Večernjem listu od 31. X. i 1. XI. 2002. godine Danica pronašla makedonski recept:

4 kg rajčica (paradajza), 6 kg crvenih paprika, nekoliko ljutih feferona, 4 velike žlice soli, 25 dag šećera, 0,8 l vinskog octa, 0,75 l ulja, 3 vezice peršina, 2 manje glavice češnjaka (bijelog luka)

Papriku ispecite i ogulite. Izmiješajte ulje, vinski ocat, šećer, sol i ostavite da malo provre. Dodajte sirove rajčice, koje ste prethodno samljeli i kuhajte oko 90 minuta. Zatim dodajte natrganu papriku, sjeckani peršin, zdrobljeni češnjak i kuhajte još oko 30 minuta, da voda ispari. Po želji možete zaljutiti i čili papričicom ili ljutim feferonom. Punite u vruće staklenke i hermetički zatvorite.

Miješana salata od povrća

Za ukusnu i zdravu salatu treba vam 4 kilograma raznoga povrća (krastavaca, paprike, luka, tikvice, mrkve, cvjetače).



Kad povrće operete, narežite ga na krupnije komade. Ako je luk sitniji, glavice ostavite cijele. Povrće složite u staklenke i zalijte s 3 litre hladne vode u kojoj ste rastopili 40 grama morske soli, 30 grama fruktoze i 50 grama limunova soka ili limunove kiseline. Ostavite salatu da odstoji 10 dana.

Priredio: Stjepan Beretić

Mr. sc. med. dr. Ruža Sente

STRIJE

Strije (*Striae distensae*) su veoma česta dermatozna koja ne predstavlja medicinski, ali može biti značajan estetski problem. One u stvari predstavljaju linearne ožiljke smještene u dubljem sloju kože - dermu, uz istanjenje površinskog sloja kože - epiderme. Javljaju se na koži izloženoj kontinuiranom i rastućem pritisku. Ovakav pritisak se može javiti na različitim dijelovima kože, zbog povećanja volumena pojedinih dijelova tijela. Također mogu biti prisutni hormonski faktori. Javljaju se na trbuhu i grudima u trudnoći, na ramenima kod biltera, lumbosakralnom predjelu kod dječaka u pubertetu, na grudima i butinama kod djevojčica. Također se mogu javiti kod osoba s prekomjernom tjelesnom težinom.

Ovakve promjene se viđaju i kod osoba koje tijekom dužeg vremenskog razdoblja koriste lokalne kortikosteroide ili kod osoba koje boluju od Cushingovog sindroma.

Rastezanje kože dovodi do oštećenja stanica - mastocita čiji oslobođeni enzimi potom oštećuju kolagena i elastična vlakna.

Strije predstavljaju čestu dermatozu. Tako se, primjerice, javljaju kod oko 90% trudnica, 70% djevojaka i 40% mladića u adolescenciji. Podjednako se javljaju kod osoba svih rasa, češće su kod žena, također se češće javljaju kod mlađih osoba.

U početku se vide kao trakaste promjene sa zaravnjenom istanjenom kožom ružičaste boje, koje su ponekad praćene svrabom. Postepeno se uvećavaju, postaju crvenoljubičaste a površina može biti naborana. Na kraju postaju bijelo-sedefaste, ulegnute trake široke 1-10 mm, duge nekoliko cm.

U liječenju je važna preventiva: spriječiti rastezanje kože nošenjem potpornih pojaseva i njegom kože. U novijoj literaturi se govori i o mogućnostima liječenja kemijskim pilingom primjenom trikloroctene kiseline s višestrukim mjesečnim ponavljanjima. Također se koristi nekoherentna laserska svjetlost određene valne duljine u intervalu od 4-6 tjedana. Obje metode liječenja poboljšavaju strukturu, čvrstinu i boju kože, a primjenjuju se do postizanja zadovoljavajućih rezultata.

ROZACEA

Rozacea (Rosacea) je često, kronično, recidivantno, inflamatorno oboljenje koje karakterizira pojava crvenila, proširenih krvnih žila i promjena koje nalikuju aknama na centralnim dijelovima lica. Oboljevaju osobe oba spola, najčešće poslije četrdesete godine života. Teži oblik bolesti javlja se kod muškaraca.

Točan uzrok pojave oboljenja nije razjašnjen. U nastajanju bolesti ulogu ima više faktora. To su prije svega nasljeđe, ishrana, infektivni, klimatski, psihološki. Smatra se da kod oboljelih osoba postoji labilnost terminalnog krvotoka, pa topla, začinjena hrana, alkoholna pića, poremećaji digestivnog trakta, sunce, vjetar, toplina, hladnoća, stres, dovode do crvenila kože lica.

Od infektivnih agenasa se spominje jedna grinja koja je normalni stanovnik kože, a koja svojim alergenima i produktima, može biti razlog nastajanja promjena na koži.

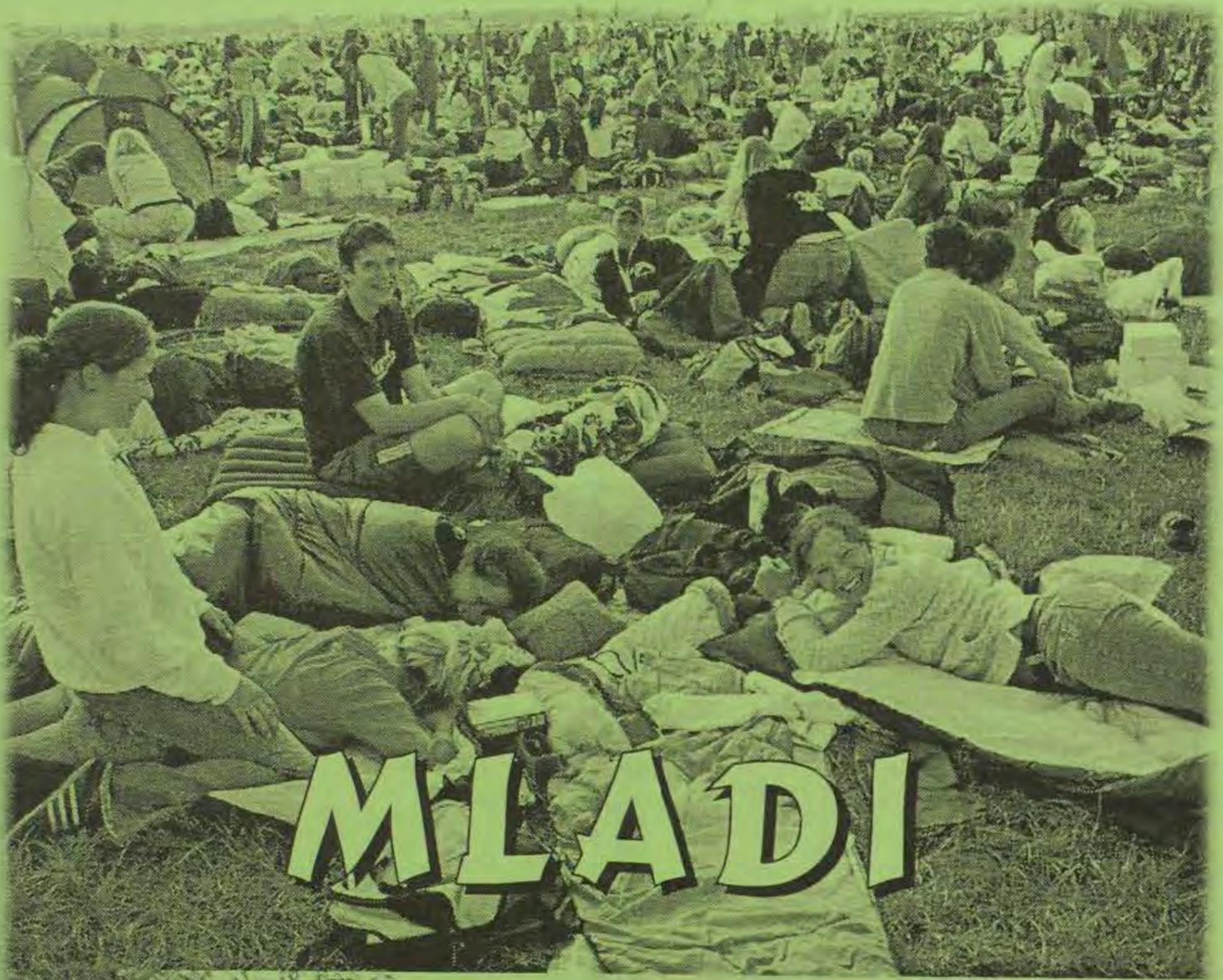
Infekcija sluzokože želuca bakterijom *Helicobacter pylori* spominje se također kao jedan od mogućih uzroka nastanka bolesti.

Bolest počinje prolaznim crvenilom kože lica na obrazima, bradi, čelu, nosu koje se javlja nakon djelovanja nekog od navedenih faktora. S vremenom crvenilo postaje stalno, javljaju se proširene krvne žile (couperosis). Istovremeno ili nešto kasnije dolazi do pojave promjena koje nalikuju aknama. Oboljenje ne mora uvijek imati ovakav tijek, nekada se već na početku bolesti javljaju akneiformne promjene.

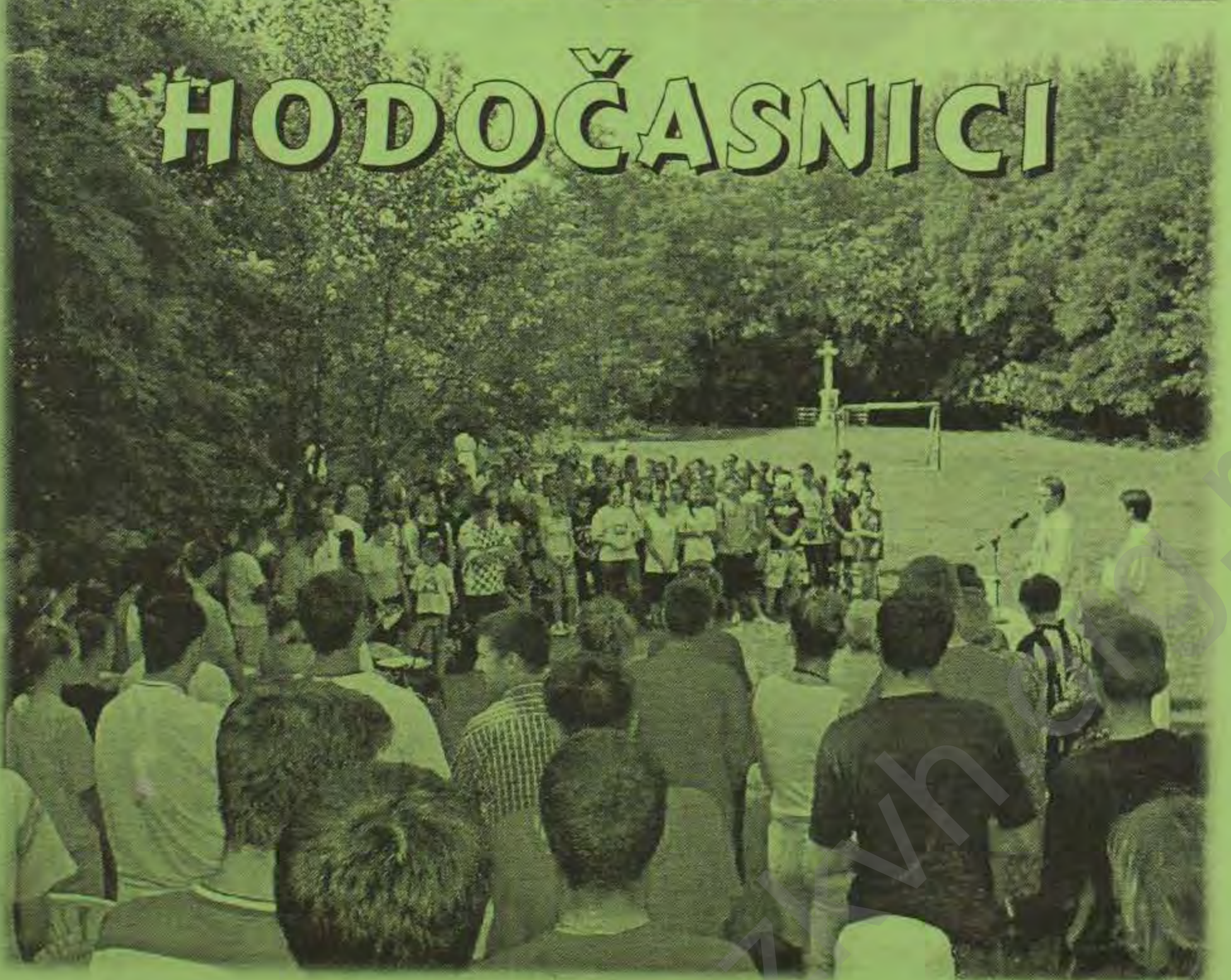
Najteži oblik bolesti predstavlja rinoforma gdje dolazi do zahvaćanja kože nosa, rijeđe čela ili brade. Nos je uvećan, crvenoljubičast, neravan, sjajan, proširenih folikularnih otvora i s proširenim krvnim žilama. Bolest također može zahvatiti oko.

U terapiji je prije svega potrebno izbjegavati iritanse kao što su sapun, alkohol i faktore koji dovode do vazodilatacije kao što su alkoholna pića, topli napitci, začinjena hrana, sunce, lijekove koji šire krvne žile. Potrebno je upotrebljavati preparate za njegu kože s visokim faktorom zaštite od sunca.

Liječenje može biti lokalno i opće. U općoj terapiji se najčešće primjenjuju tetraciklini i metronidazol tijekom dužeg vremenskog razdoblja. Lokalno se mogu primjenjivati antimikrobni lijekovi, preparati s ihtiolom, azalajčna kiselina i dr. ovisno od kliničke slike. Prošireni kapilari se mogu rješavati elektrokirurški, laserom i sl., međutim nove promjene se mogu i dalje javljati. Liječenje rinoforme se provodi dermoabrazijom, laserom, ili kirurškim tehnikama.



MLADI



HODOČASNICI

www.hudba.sk

Zbog tebe se ne bojimo ni dalje...

(oproštaj, ili bolje susret s papom Ivanom Pavlom II)



Rekao si nam: "Ne bojte se!" Zbog Tebe se ne bojimo ni dalje. Tim su se riječima 8. travnja na Trgu sv. Petra od Ivana Pavla II. oprostili mladi, koje je nazivao "sentinelle di mattino" - vjesnicima jutra, noćnom stražom, budućnošću čovječanstva.

Od početka svojega pontifikata, Ivan Pavao II. je u procvatu crkvenih pokreta prepoznao dar Duha Svetoga za današnje vrijeme i potaknuo nas da u srce Crkve unosimo primljene karizme. No nismo mogli ni zamisliti da će nam jednoga dana dodijeliti takvo mjesto!

Doista je pravi fenomen ono što se događalo između pape Ivana Pavla II. i mladih diljem svijeta, osobito zadnje decenije njegova pontifikata.

Susreti ovog Božjeg čovjeka i mladih bili su malo čudo našeg vremena. Susret na Tor Vergati u Rimu, od 15. do 20. kolovoza 2000. godine okupio je više od dva milijuna mladih iz cijeloga svijeta. Skup je to za koji se tvrdilo da je najveći u povijesti Katoličke crkve i svijeta uopće. Papa je zasjenio sve rock i pop zvijezde, političare i sportaše. Mladi su za papu oduvijek bili "nada Crkve i svijeta". Papa je za mlade našeg vremena bio i ostao nezaboravna legenda. Papa se s mladima, na svjetskoj razini, susreo osam puta, a gradovi domaćini su bili: Rim (1985.), Buenos Aires (1987.) Santiago de Compostela (1989.), Čenstohova (1991.) Denver (1993.), Manila (1995.), Pariz (1997.), Toronto (2002.).

Iz brojnih i nadasve bogatih poruka mladima izdvajamo onu izrečenu u Monterossu (Loretto), gdje je Papa govorio mladima Katoličke akcije.

Proročke poruke i oporuka

Pozivam vas da obnovite svoj "da" i upućujem vam tri poruke. Prva je "kontemplacija": krenite putem svetosti, pogledom uprtim u Krista, jedinog Učitelja i Spasitelja svih ljudi.

Druga poruka je "zajedništvo": nastojte promicati duhovnost jedinstva s pastirima Crkve i s braćom u vjeri, te drugim crkvenim udrugama. Budite kvasac dijaloga sa svim ljudima dobre volje.

Treća poruka je "poslanje": kao laici, ponesite kvasac Evanđelja u svoje domove, u škole, na radna mjesta i u slobodno vrijeme. Evanđelje je riječ nade i spasenja za svijet.

(Loretto, 5. rujna 2004.)

Mladi - HODOČASNICI!

Dobro je na kraju godine okrenuti svoj pogled u prošlost ocjenjujući je i sagledavajući što nas je obogatilo, promijenilo smjer ili pravac naših koraka k vječnosti, što rastužilo, a što razveselilo... Ova je godina bila bogatija sadržajima za mlade jer su, pored naših mjesečnih i godišnjih susreta, u kalendar događaja 2005. godine ušli i Svjetski dan mladih, međubiskupijski i biskupijski susreti mladih, koji su nam bili priprava za odlazak na susret s novim Papom.

Zasigurno ćemo ovu godinu (2. travnja) pamtiti i po "rastanku" od velikog pape Ivana Pavla II., velikog prijatelja mladih, sada našeg zagovornika na nebu!

Umjesto u Bač, 2. svibnja uputili smo se u Sombor, gdje se mladost naše biskupije okupila u stoljetnom Karmelu. Već smo tamo počeli razmatrati temu Svjetskog dana mladih "Dođosmo mu se pokloniti!". Pripreme smo nastavili na prvom međubiskupijskom susretu u Vodici koji je održan 9. srpnja, te tjedan dana prije samog polaska na hodočašće u Köln u crkvi Marije Majke



Crkve u Aleksandrovu. Ovako lijepo pripremljeni 9. kolovoza pošli smo put Kölna! U centralnom dijelu susreta, na bdjenju i misi s papom Benediktom XVI. na Marienfeldu bilo je prisutno više od 800 tisuća mladih vjernika! "Vratiše se drugim putem u svoju zemlju!" bila je tema koju smo razmatrali po povratku na drugom međubiskupijskom susretu mladih na Bunariću u rujnu, gdje smo iznijeli svoje osobne dojmove sa hodočašća. Posljednji susret bio je u Bečeju 5. studenog gdje je održana misa zadušnica za Brata Rogera.

Možemo reći da je 2005. bila godina hodočašća. Hodočastili smo na mnoga mjesta i ujedno "učili" o tome što je zapravo hodočašće. Hodočašće je na prvome mjestu susret s Bogom i za taj susret se treba dobro pripremiti! Sama priprema već je polovica hodočašća! Hodočašće je dakle šator susreta s Bogom, sa sobom, s Božjom riječju, šator Crkve, pomirenja, ljubavi i škola ljubavi prema bližnjemu! Na hodočašću se susrećemo s Božjom riječju, s Kristom u Euharistiji, s ljudima koji su u potrebi i ako se otvorimo za sve što nam Bog pruža vratit ćemo se promijenjeni, obogaćeni! Kada se vratimo mi smo glasnici i imamo svoj zadatak - pomoći onima koji su u potrebi, obogatiti i druge svojim duhom, koristiti darove koje smo primili.

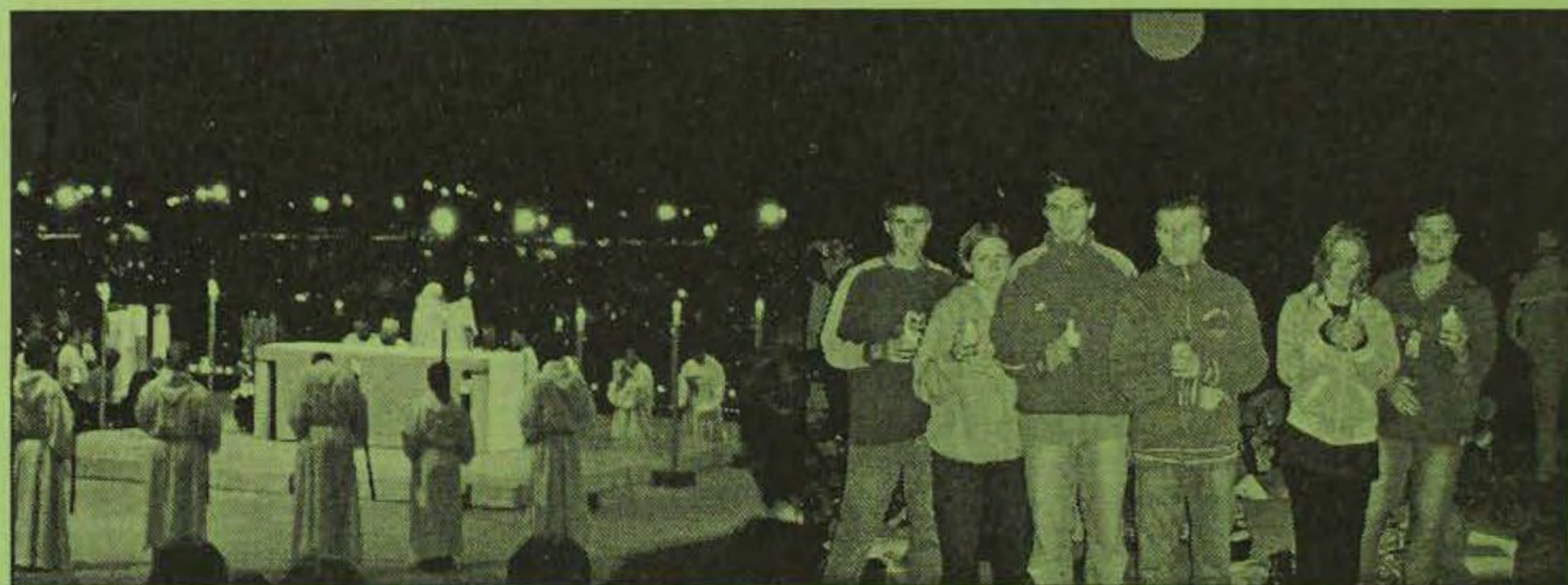
Tako u iduću godinu krenimo drugim, boljim, pravim putem na kome će naša zvijezda do raja biti Isus! :)

Mirjana Horvacki

Svjetski dan mladih 2005. u Kölnu - bdjenje

Sjećanja su dio nas. Lijepa sjećanja nam u trenucima slabosti daju snagu, u trenucima tuge daju radost. Jedno od takvih u meni je i sjećanje na bdjenje sa Svetim Ocem na Marienfeldu kraj Kölna gdje se na jednom mjestu našlo oko osamsto tisuća mladih iz cijelog svijeta.

Taj, 20. kolovoza je u našoj grupi pobuđivao različite osjećaje. Znali smo da je odlazak na Marienfeld kulminacija našeg dvotjednog hodočašća koje se treba završiti bdjenjem i svetom misom, ali je značio i kraj jednog iskustva u našim životima. I stoga, dok smo umorni pješačili sedam kilometara od busa do samog polja,



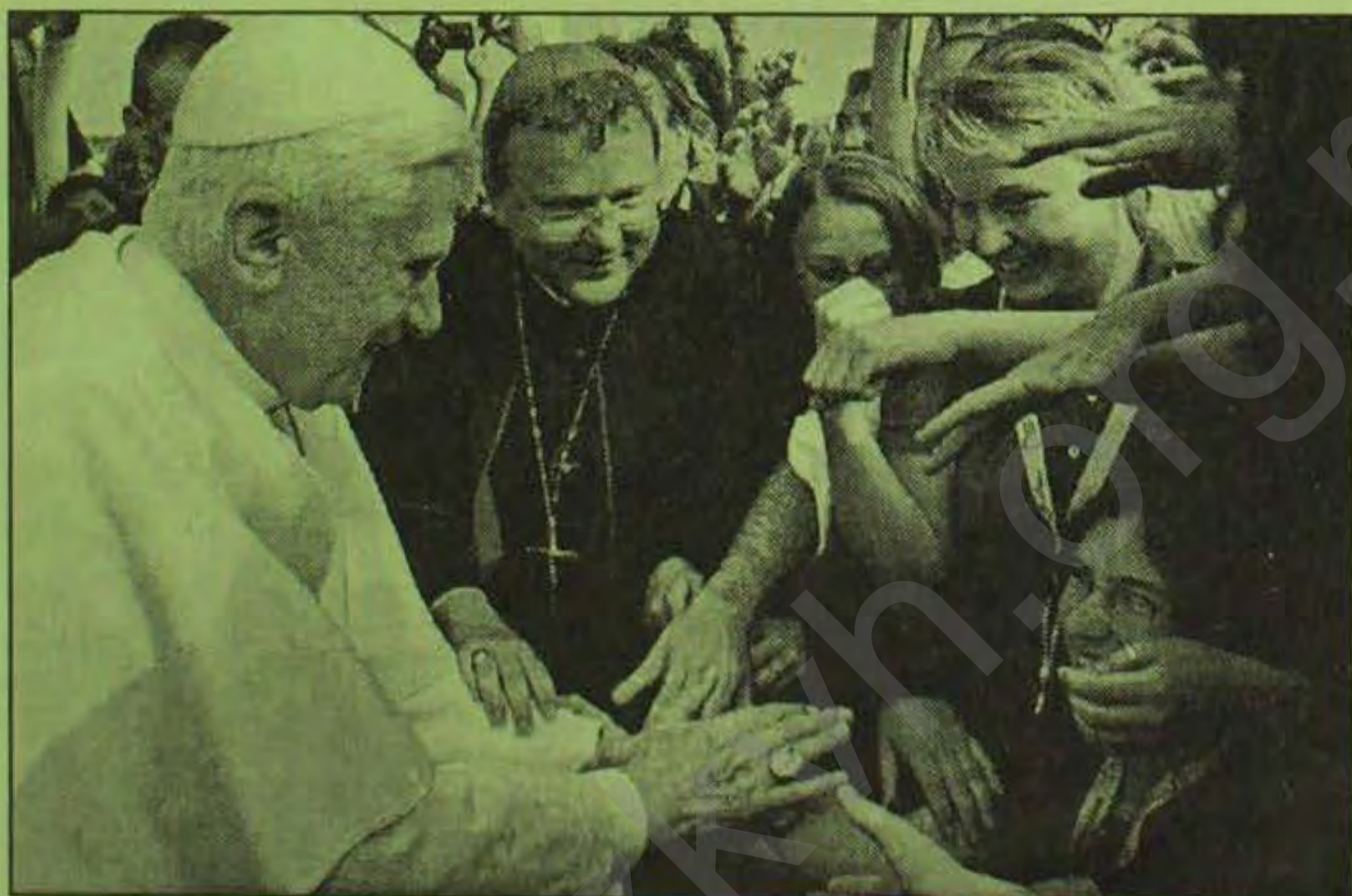
prisjećala sam se svega što mi je bilo i ugodno i teško, i što, sigurno sam da nikada neću zaboraviti. U stvari, činilo mi se da idemo na to polje ispričati Isusu i rezimirati sve što nam se dogodilo proteklih dana u Marsbergu, Leverkusenu i Kölnu - obilazak Kölnske katedrale i grobova Sv. Tri Kralja, kateheze, raspjevane mise s mladima, upoznavanje tolikih ljudi iz cijelog svijeta a naročito domaćina iz Njemačke, stvaranje prijateljstava u autobusu, zajednički smijeh i razdraganost, upoznavanje stila života onih iz drugih, različitih zemalja... Sve je to učinilo da steknem nova saznanja i promijenim svoje poglede.

Približavajući se polju, žamor je postajao sve jači i u jednom trenu ostala sam zatečena prizorom stotine tisuća mladih koji su se slivali na Marienfeld. Stopili smo se s masom i oko mene su se pojavljivali ljudi koji su dolazili s pjesmom a govorili su drugim jezicima i bili drugih rasa. Međutim, svi su imali isti cilj dolaska - pokloniti se Isusu. Kada smo se smjestili, iščekujući početak bdjenja, promatrala sam svoju okolinu - mnoštvo vreća za spavanje i različitih zastava. Kao da je svatko želio naglasiti Isusu "Ja sam tu!" Iako jedan od milijun, ipak vrijedan koliko i sam univerzum. Neki su i plesali i pjevali duhovne pjesme. Nekolicina nas se priključila plesu. Još uvijek mi je pred očima slika nas dok plešemo, uz misao kako su se mnoge nacije našle zajedno u istoj igri. Bez netrpeljivosti i prezira. I na čelu sa zajedničkim Bogom. Mnoštvo mladih, punih entuzijazma i radosti došli su proslaviti svoju mladost i prikazati je Gospodinu.

Kako je sunce zalazilo, počele su pripreme za Papin dolazak i početak bdjenja. Papa je došao svojim čuvenim papamobilom i radosno nas pozdravio. Liturgija je počela pjesmom *Jesus Christ you are my life*, pjesmom koja nas je dočekala na Marienfeldu, koja nas je probudila u nedjelju ujutro, i koja nas je ispratila iz Njemačke.

U prvom dijelu bdjenja u procesiji je nošen križ Svjetskog dana mladih i Marijina ikona. S Papom smo tada razmišljali o Isusovoj patnji i vjeri njegove majke Marije. Podsjetili smo se kroz evanđelje Triju svetih kraljeva koji su pratili svjetlost i pronašli je. Poklonivši se Kralju, vratili su se drugim putem, promijenjeni.

Drugi dio bdjenja, bio je proslava svjetla sa izlaganjem Presvetog Oltarskog Sakramenta. Isus - Svjetlo sjajio je na oltaru, a mi smo svi zapalili svijeće i držali ih svojim promrzlim rukama. Uz svjetlo treperave svijeće mogao se vidjeti dah ispunjen molitvom i pjesmom. Svjetlo nas je podsjećalo da je Krist, koga smo primili, svjetlost svijeta. To svjetlo osvjetljava naše živote i srca i teži osloboditi srca svih ljudi iz tame.



Osamsto tisuća svijeća zaplamtjelo je poljem i osamsto tisuća glasova pjevalo je i klanjalo se Isusu. *Bleibet hier und wachet mit mir...* Svi, različiti, a opet jednaki, braća i sestre u Isusu. Odlučili smo te noći ostati s Njim, da svijetlimo svi za- jedno.

Iako je najavljivana kiša tog dana - oblaci su bili tik iznad nas - kiša nije pokvarila ovaj spektakularan događaj.

Po završetku klanjanja svjetla su se ugasila a mi smo se, ispunjeni i osnaženi, ušuškali u svoje džakove za spavanje i radujući se zbog ovog zajedništva, otišli na spavanje pod vedrim nebom, iščekujući sutrašnji dan i svetu misu zahvalnicu.

Mirjana Gaković

Vratili smo se na Čikeriju

I ove godine održan je susret mladih na Čikeriji i to šesti po redu! Svih dosadašnjih godina susret je održan na Čikeriji, osim prošle godine, kada smo bili u Tavankutu. Ove smo se godine ponovno našli na "starom" mjestu. Po običaju, većina je išla biciklima, dok su mladi iz obližnjih mjesta (Stari Žednik, Đurđin) došli traktorom! Geslo ovogodišnje Čikerijade je bilo "Gle kako je dobro i kako je milo kao braća zajedno živjeti". Cilj ovog susreta bio je druženje mladih i zajednička molitva. Okupilo nas se više od 200, tako da su se prijateljstva sklapala cio dan. Veći dio vremena proveli smo u sportskim aktivnostima igrajući odbojku, nogomet i odmjeravali smo snage u navlačenju konopca. Cure su ovaj put odlučile sastaviti nogometni tim!

Centralni dio svih zbivanja bila je sveta Misa u prirodi, koju je predvodio vlč. **Mirko Štefković** u zajedništvu s dr. **Marinkom Stantićem**, mons. **Markom Forgićem** i preč. **Andrijom Anišićem**. Bila je ovdje i prilika za



svetu Ispovijed, zahvaljujući **dr. Oskaru Čizmaru i preč. Franji Ivankoviću**. Predvoditelj misnog slavlja je u propovijedi istaknuo važnost hodočašća, kao i to da se sa svakog hodočašća treba vratiti drugim putem, snagom koju smo dobili od našeg Gospodina Isusa! Vlč. Štefković je ukazao na to da u crkvi postoji i kukolj, stoga se mladi koji zbog svojih slabosti i grijeha ne trebaju bojati slijediti Krista, jer je on došao pozvati grešnike. Misu je uljepšalo pjevanje zbora "Proroci".

Na kraju mise nas je mještanka **Katica Bačić** iznenadila svojom pjesmom "Čikerija - nekad i sad" u kojoj govori o bogatstvu tog mjesta, a ujedno i o njegovom gašenju te poziva nas mlade da ga obnovimo!

Zahvaljujući našim domaćinima **Katici i Stipanu Pentrekaniću** nakon mise smo mogli uživati u ručku koji su nam pripremili. A mogli smo se zasladiti i pogačom, koju su nam ispekli **Anica Crnković, Mira Križan, Kata Antal, Jacinta Nimčević, Ruža Benčik, Stana Stantić, Jozefina Tokodi i Jozefina Stantić**.

Zahvaljujemo se inicijatoru ovoga susreta dr. Marinku Stantiću i ostalim župnicima, kao i sponzorima koji su nam pomogli: **Marinko Ivanković, Marinko i Marija Skenderović, Mirko Šokčić, Ana Antal, Svetlana Urban, Janoš Egete, Željko i Ruža Ivanković Redak i Ivica Bošnjak**, čijim je posredstvom mesara 29. novembar poklonila dio pljeskavica! HVALA SVIMA!!!

Nikolina Bačić

Još jedna radost za nebo

(brat Roger je prešao u vječnost)

Sve je počelo u velikoj osami. Brat Roger je 1940. godine kao 25-godišnjak napustio rodnu Švicarsku kako bi nastavio živjeti u Francuskoj. Nekoliko je godina u sebi nosio poziv da osnuje zajednicu gdje bi se pomirenje među kršćanima živjelo svakodnevno. Zajednicu gdje bi "dobrota srca bila stvar praktičnog iskustva i gdje bi ljubav bila u središtu svega". Želio je da ta zajednica bude prisutna posred patnje toga vremena i tako se nastanio u malom selu Taizé. Tamo je uspijevaio sakriti izbjeglice (osobito Židove) koje su bježale iz okupiranog kraja znajući da će u njegovom domu naći utočište.

Danas Zajednicu iz Taizéa sačinjava preko stotinu braće, katolika i pripadnika raznih protestantskih Crkava koji dolaze iz više od dvadeset i pet naroda. Samo je postojanje zajednice znakom pomirenja među podijeljenim kršćanima i podijeljenim narodima.

Danas su male grupe braće prisutne u Aziji, Africi i Južnoj Americi. Koliko je to moguće, dijele životne uvjete s onima koji ih okružuju, nastojeći biti prisutnost ljubavi među vrlo siromašnima, djecom ulice, zatvorenicima, umirućima i onima koji su u dubini ranjeni slomljenim odnosima, napuštenima.



Nekoliko tjedana tijekom ljetnih mjeseci više od 5000 mladih iz 75 različitih zemalja sudjeluje u zajedničkoj molitvi.

I crkveni vođe dolaze u Taizé. Zajednica je primila papu Ivana Pavla II, tri canterburyska nadbiskupa, pravoslavne metropolite, četrnaest luteranskih biskupa iz Švedske i nebrojene pastore iz čitavoga svijeta.

Danas širom svijeta ime Taizéa podsjeća na mir, pomirenje, zajedništvo i gorljivo iščekivanje proljeća Crkve: "Kad Crkva sluša, liječi, miri, tada postaje ono što u svom najsajnijem vidu i jest: kristalno čisti odraz ljubavi." (Brat Roger)

Samo još vrijedi i napomenuti da je među silnim nagradama za mir i toleranciju, brat Roger dobio 21. 09. 1988: UNESCO-vu nagradu za odgoj mira u Parizu! /www.Taize.fr/

Poznato je da je brat Roger ubijen za vrijeme molitve, kada su ga mnogi od nas očekivali na susretu s novim Papom. I ova je smrt za nas nepravедna i neočekivana. Ali, nije nam poznato kako će se i gdje čiji život završiti. Pustimo Gospodinu da određuje. Brat Roger se nije bojao, bio je stalno okružen djecom i mladima i ispunjavao Božji plan u svom životu.

Doista, mladi, ne bojte se biti svjedoci Kristovi! Pogledajte samo što sve čovjek može uraditi ako se potpuno preda Kristu i ako je spreman biti njegovo ORUĐE!!! Pomislite koliko i vi sami možete promijeniti svijet ako radite ono što Krist od vas hoće! Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se. Tražite Gospodina i naći ćete ga! A onda ga samo slavite, hvalite... S Trojstvom možete sve činiti: moliti, liječiti, prorokovati, GRADITI MIR I JEDINSTVO KRŠĆANA! Samo se predajte Gospodinu... A sada imate i zagovornika!

Petar G.



Nekoliko tjedana tijekom ljetnih mjeseci više od 5000 mladih iz 75 različitih zemalja sudjeluje u zajedničkoj molitvi.

I crkveni vođe dolaze u Taizé. Zajednica je primila papu Ivana Pavla II, tri canterburyska nadbiskupa, pravoslavne metropolite, četrnaest luteranskih biskupa iz Švedske i nebrojene pastore iz čitavoga svijeta.

Danas širom svijeta ime Taizéa podsjeća na mir, pomirenje, zajedništvo i gorljivo iščekivanje proljeća Crkve: "Kad Crkva sluša, liječi, miri, tada postaje ono što u svom najsajnijem vidu i jest: kristalno čisti odraz ljubavi." (Brat Roger)

Samo još vrijedi i napomenuti da je među silnim nagradama za mir i toleranciju, brat Roger dobio 21. 09. 1988: UNESCO-vu nagradu za odgoj mira u Parizu! /www.Taize.fr/

Poznato je da je brat Roger ubijen za vrijeme molitve, kada su ga mnogi od nas očekivali na susretu s novim Papom. I ova je smrt za nas nepravedna i neočekivana. Ali, nije nam poznato kako će se i gdje čiji život završiti. Pustimo Gospodinu da određuje. Brat Roger se nije bojao, bio je stalno okružen djecom i mladima i ispunjavao Božji plan u svom životu.

Doista, mladi, ne bojte se biti svjedoci Kristovi! Pogledajte samo što sve čovjek može uraditi ako se potpuno preda Kristu i ako je spreman biti njegovo ORUĐE!!! Pomislite koliko i vi sami možete promijeniti svijet ako radite ono što Krist od vas hoće! Tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se. Tražite Gospodina i naći ćete ga! A onda ga samo slavite, hvalite... S Trojstvom možete sve činiti: moliti, liječiti, prorokovati, GRADITI MIR I JEDINSTVO KRŠĆANA! Samo se predajte Gospodinu... A sada imate i zagovornika!

Petar G.

DUHOVNA GLAZBA KOD NAS

Ususret HOSANAFESTU

Glazba jednostavno izvire iz čovjeka, utječe na njegovo raspoloženje ili je odraz tog raspoloženja. Glazba prati čovjeka u svakom trenutku, od rođenja do smrti; znamo i sami kako je ima u radosti, veselju, tuzi, žalosti, boli - ona čovjeka upotpunjava. U životu kršćanina glazba također zauzima važno mjesto. Crkva nije, niti bi smjela biti, antikvarijat i muzej starih oblika, nego Duhom prožeta, živa zajednica vjernika, koja crpeći snagu iz bogate tradicije, koristeći se suvremenim oblicima, pronalazi svoj put k Bogu. Crkvena glazba, općenito, ona je glazba koju kršćani izvode na svojim liturgijskim (misa, različiti obredi) i neliturgijskim susretima. Prema enciklici pape Pia XII. *Musicae sacrae disciplina*, crkvena glazba se dijeli na liturgijsku ili svetu glazbu i duhovnu ili religioznu glazbu. Bogoslužja prvih kršćana bila su prepuna pjesme. Za njih je glazba i pjevanje bilo zanosnije uzdizanje Bogu. Pjesma im je bila zajednička molitva koja se jednodušno i jednoglasno orila iz svih srdaca, kao što su svi u Bogu bili jedno.



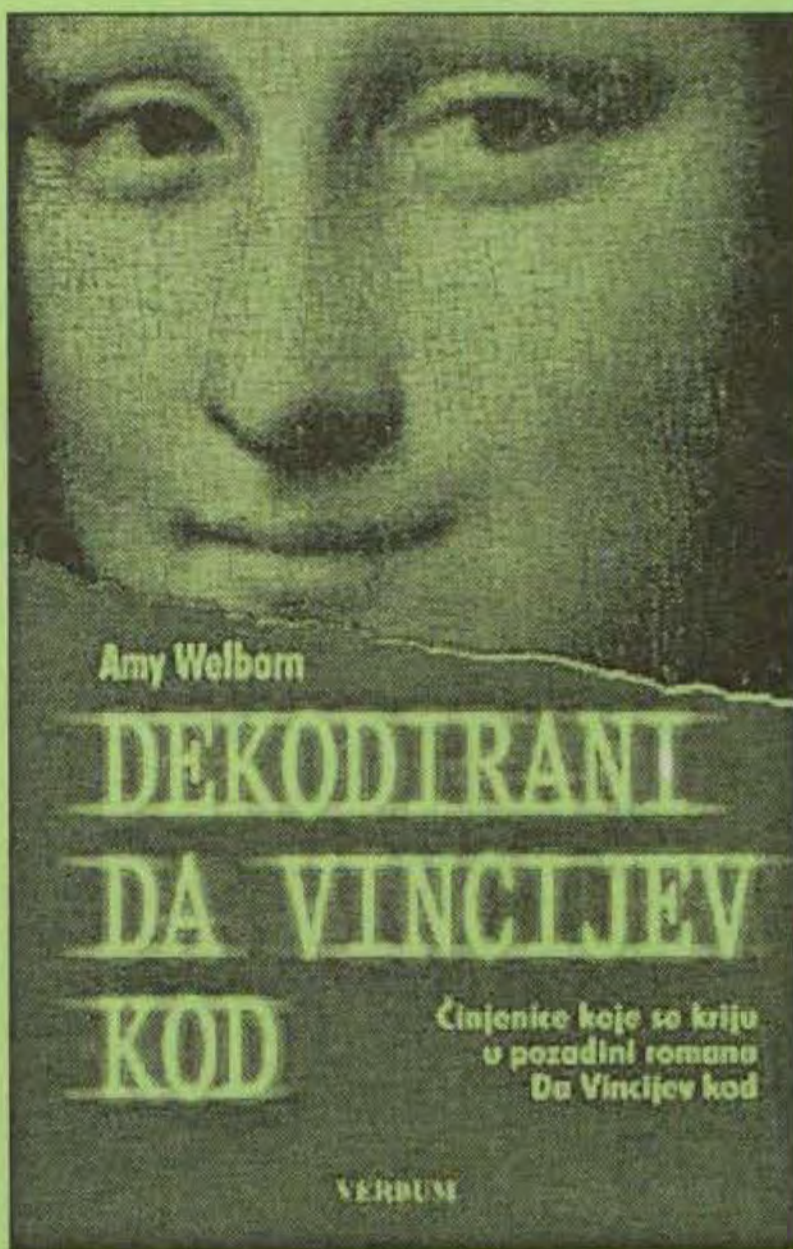
Evo tako i mi danas nastavljamo tradiciju. Obnovljen je VIS "Proroci" i sada radi punom parom, priprema se, između ostalog i za prvi festival duhovne glazbe kod nas, pod nazivom Hosanafest. Ovaj festival će se održati u mjesecu rujnu 2006. godine. Natječaj za ovaj festival je otvoren od 1. ožujka 2006. Vremena kao što vidite ima, samo ga treba iskoristiti. "Proroci" se redovito okupljaju jedanput nedjeljno. Do sada su imali nekoliko javnih nastupa: na misama mladih za mir, na Čikerijadi, svake druge nedjelje u crkvi Isusova Uskrsnuća.

I, podsjetimo se riječi Sv. Augustina - TKO PJEVA DVOSTRUKO MOLI - sad je vrijeme da se koriste talenti!!!

Darko Temunović

KODIRANI ILI DEKODIRANI “DA VINCIJEV KOD”

Izdana 2003. godine, prevedena na 40-ak jezika, u prvih šest mjeseci prodana je u više od četiri milijuna primjeraka, izazvala je burna i kontroverzna mišljenja. “Da Vincijev kod” Dana Browna najčitanija je knjiga u posljednje vrijeme. Još uvijek susrećem ljude koji gore od želje za čitanjem ove knjige. A čime je to Dan Brown privukao pozornost “širokih narodnih masa”?



U “Da Vincijevu kodu” riječ je o rješavanju zagonetke ubojstava kustosa Sauniera, ali je pitanje istrage povezano s rješavanjem koda, koji je on ostavio unuci, kriptologinji Sophie Neveu, znajući da će ga jedino ona moći razumjeti. Ipak, da bi poruku potpuno razumjela, bit će joj potrebna pomoć harvardskog stručnjaka za simbologiju Roberta Landona. Tako je otkrivanje tajne umorstava istovremeno otkrivanje tajnog koda, pa u romanu nije središnje pitanje tko je ubojica - to se doznaje vrlo brzo - nego otkrivanje tajnog koda. Uglavnom, u “Da Vincijevu kodu”, Brown se pozabavio teorijama iznesenim u skandal-knjizi “Sveta krv, sveti gral”: Krist je bio oženjen Marijom Magdalenom, imali su djecu, a njegova loza, kojoj je pripadala dinastija franačkih kraljeva Merovinga, i dan-danas postoji.

Neki je čitaju zato što je izrazito antikršćanska, pa odgovara njihovim ideološkim opredjeljenjima, drugi zato što vole fiksijske ili povijesne romane, bez obzira na to je li ta povijest istinita ili ne. Iako je knjiga mješavina trilera, fikcije i povijesnog romana, Brown teži tome da čitatelji njegove tvrdnje koje je iznio u knjizi prihvate kao istinite. Štoviše, i sam je napisao: “Svi opisi umjetničkih djela, arhitekture, spisa i tajnih obreda u ovom romanu točni su.”

Ako pročitate kritike koje vam nude moderna sredstva komunikacije - internet, sigurna sam da ćete naići i na ne tako pohvalne kritike glede književnog žanra u kojem je pisana knjiga, a da ne govorimo o nekim utemeljenim povijesnim činjenicama. Danas su krimići i trileri književna vrsta koja se najviše piše i čita. Brownov roman ne zahtijeva osobito predznanje povi-

jesti umjetnosti ili simbola, a autor čitatelja polagano vodi, sve mu objašnjavajući. "Oni dobronamjerniji bi rekli da radnja fino teče, da je stil pisanja pitak, a teorije neosporno intrigantne. Od tramvaj-lektire ili ljetne literature za plažu tu više ni ne treba tražiti, a to je uostalom i svrha cijelog ovog žanra", kaže jedan komentar s "neta".

Kontraverzi, a i boljoj prođi romana na tržištu, dopinijele su i pojedine osude koje su dolazile iz crkvenih krugova. Knjiga nije preporučivana, da ne kažemo da je anatemizirana, ali se o konkretnim činjenicama ništa nije čulo do 2004. godine kad je izdana knjiga američke povjesničarke Amy Welborn "Dekodirani da Vincijev kod - činjenice koje se kriju u pozadini romana 'Da Vincijev kod'".

Osim ranije navedenih tvrdnji, u Romanu Da Vincijev kod tvrdi se da je Biblija krivotvorena, a kršćanstvo kakvo danas poznajemo povijesna izmišljotina cara Konstantina. Knjiga "Dekodirani da Vincijev kod" predstavlja argumentiran i utemeljen odgovor na te tvrdnje, a u njoj se raspravlja i o ostalim kontroverzama iznesenima u romanu, uključujući i one o Svetom gralu, templarima, tajnom društvu Sionski priorij, skrivenim porukama djela Leonarda da Vincija itd.

Amy Welobron u knjizi "Dekodirani Da Vincijev kod" napominje: "Brown je ovdje jednostavno isprepleo niz zastranjenih mišljenja, ezoterijskih predaja i pseudopovijesti objavljenih u drugim knjigama te ih sve zajedno natrpao na stranice ovog romana. Ako imalo poznajete te druge knjige, zapravo postaje zapanjujuće koliki je dio romana jednostavno preuzet od njih... Njegov popis literature ne sadrži ni jedno ozbiljno djelo o povijesti kršćanstva, ni jedno djelo nekoga značajnog stručnjaka za Novi zavjet pa čak ni uobičajene naslove koji se ubrajaju u redovitu fakultetsku literaturu kada je riječ o ranokršćanskoj povijesti. Čak ni sam Novi zavjet ne navodi kao izvor podataka o ranokršćanskoj povijesti." Nekritičko prihvaćanje povijesnih tvrdnji Brownovog romana, prema Welbornovoj, svojevrsan je izazov za sve najvestitelje evanđelja.

I na kraju, o Danu Brownu i njegovom Da Vincijevom kodu još ćemo čitati ili bolje reći gledati jer se priprema snimanje filma prema ovom romanu. Spomenimo, kako su pariški turistički vodiči organizirali ture u kojima se posjećuju mjesta iz romana smatrajući ih svojevrsnim interaktivnim otkrivanjem koda.

Žalosno je ako se, nakon čitanja "Da Vincijevog koda", ostane samo na ovom romanu-fikciji, a ne ode dalje u otkrivanju istine. Roman može biti odlična polazišna točka za vaša osobna istraživanja u svijetu znanstvenih knjiga, a ne drugih sličnih romana. Ipak, hoćete li se "upecati" na Brownov roman ili ne, ostaje na vama...

Marina

Završetak godine Euharistije i početak novog života

(Odjeci seminara o. Jamesa u Subotici)

Nakon dvije godine, kako je i obećao, otac James Manjackal se vratio u Suboticu da moli za nas i još više nas približio Gospodinu. Na seminaru je mnoštvo ljudi, svih dobi, od 20. do 23. listopada, uz glazbenu pratnju "Apostola mira" iz R. Hrvatske slavilo Gospodina više sati na dan! Pridružio nam se i naš biskup, započevši s nama ovaj seminar sv. misom i završivši ga zatvaranjem godine Euharistije. Zato je nama draga, Franjevačka - "Stara" crkva, ova četiri dana bila puna ne samo ljudima, već i Duhom Svetim!

O. James je i ovog puta u svojim nagovorima protumačio gdje i kako treba tražiti mir i sigurnost.



Mnogi su ozdravili od raznih bolesti, bilo tjelesnih ili duševnih, zahvaljujući Gospodinovoj milosrdnoj ljubavi i njegovom oruđu, ocu Jamesu. Često puta sam se pitala da li je moguće da smo mi ljudi toliko slični parazitima. Na ovom seminaru sam shvatila kolika je sličnost. Nama nikada nije dovoljno ljubavi, uvijek sve

više i više zahtijevamo i oduzimamo od svojih najbližih, a ta ljubav nam je na dohvat ruke ako dopustimo Gospodinu da se nastani u nama...

U svakodnevnom životu ne primjećujemo Gospodinovu prisutnost, ali On je u svakom trenutku uz nas. O tome mi sami svjedočimo svako jutro kada ustanemo i započinjemo novi dan. To je znak života koji nam je Gospodin darovao. Izlazak i zalazak sunca, vjetar koji nosi lišće, ptice koje lete - cijela nam priroda navješćuje Božju ljubav i prisutnost.

Za vrijeme seminara osjetili smo Njegovu beskrajnu ljubav, koja nas vodi kroz život i koja nas nježno miluje i u najtežim trenucima. GOSPODIN JE ŽIV! ON ŽIVI U NAMA I MEĐU NAMA! Dopustimo mu da dopre do naših srdaca kako bi nam promijenio život i okusit ćemo raj već na ovome svijetu. Svaki naš križ postat će lakši, jer će On pomoći da ga nosimo. Stoga, čvrsto

se držimo svoga križa i čvrsto ga zagrlimo jer je on put našeg spase- nja. Križ jest hladan ali, ako ga naslonimo uz tijelo on će bivati sve topliji.

Spoznaja da nas naš Spasitelj ljubi i prihvaća takvima kakvi jesmo doista je najljepša. On nije došao suditi i osuditi nego ljubiti. Kada sam ga prihvatila i žarko željela Njegovu prisutnost u svome srcu osjetila sam kako rijeke žive vode teku u mojoj duši, tijelu i umu i kako liječi svaku ranu koju je ovaj svijet nanio. On sve nas želi izliječiti i sjediniti u svojoj Crkvi, samo mu se u potpunosti trebamo predati.

Postanimo oruđe u Gospodinovim rukama i budimo svjetlost svijeta i sol zemlje! On Te čeka, da, baš **TEBE!** Hoćeš ga slijediti? Tvoja je odluka!

Agika Tot

Počivala sam u Duhu

Seminar oca Jamesa je na sve nas ostavio dubok dojam. Jedinstvo, vjeru, snagu, taj mir u srcu... Nije bilo bitno tko je pored tebe: drag ili potpuni neznanac...Jedino što je bilo važno je to da si molio za njega, on za tebe... Bili smo doista jedno u Kristu!

Treći dan seminara je za mene bio poseban, jer je otac James prozvao moje ime: "Nikolina, vidim da se velika milost spušta na tebe. Zahvali Gospodinu!" Osjetila sam kako me obasiplje milost Božja. Bilo mi je jako vruće. Srce mi je lupalo. To je zaista trenutak koji ne mogu zaboraviti, toliko divan... Nisam znala kakav sam dar dobila ali znala sam da nešto sigurno jeste. Četvrtog dana je bilo polaganje ruku. Za vrijeme polaganja sam molila da otkrijem dar koji sam dobila od Duha Svetoga. Nakon toga je slijedila Sv. misa i klanjanje. Cijela crkva je bila na koljenima i držali smo se za ruke. Ja sam samo slavila Gospodina i zahvaljivala mu na svemu. Osjetila sam kako me nešto zanosi. Djevojka koja je bila pored mene me pridržavala. Onda su svi ustali a ja sam ostala na koljenima i zahvaljivala. Podigla sam ruke. I dalje sam bila u zanosu i nakon toga sam pala. Ljudi pored mene su mislili da sam se onesvijestila i pokušavali su me osvijestiti. Spuštali su mi ruke, a ja sam ih dizala sve više. I dalje sam zahvaljivala Gospodinu, slavila sam ga... Onda sam se "probudila" (ne nalazim pravu riječ). Osjetila sam neopisivu sreću, toliki mir i sigurnost. **VOLJELA BIH DA I TI TO DOŽIVIŠ!** Da tako osjetiš njegovu prisutnost. Poslije nekoliko dana sam molila zajedno s mojim prijateljima. Ponovno sam slavila Gospodina i zanosi su počeli. I dalje nisam znala što je to, zbog čega se to meni događa. Zatim sam razgovarala sa župnikom, koji ima isto iskustvo, i objasnio mi je da sam dobila dar počivanja u Duhu...

Govorim ti ovo iz osobnog iskustva: zahvaljuj Gospodinu - uvijek i na svemu. Govori mu najljepše riječi, stalno ponavljajući: Gospodine, hvalim Te, slavim Te, ljubim Te - **HVALA TI!** I vidjet ćeš, osjetit ćeš koliko On **TEBE** voli - više od bilo koga!

Zato: sve što radiš radi na slavu Božju i bit će ti divno uživati u njegovoj milosti i ljubavi :) :) :)

Nikolina B.

ANKETA

Što mislite o abortusu?

Maja: Protiv toga sam! Mislim da svatko treba snositi posljedice za svoje postupke. Kad netko upadne u tu situaciju, možda na to gleda kao na neko rješenje, ali ja bih abortus razumjela jedino u slučaju silovanja.

Dragana: Protiv abortusa sam i ne podržavam takve osobe jer ubijaju mala nedužna ljudska bića.

Peđa: Protiv sam, jer je nehumano! Ipak je to živo biće. Abortus je odvratn. Gledao sam na TV-u i smučilo mi se! Ne znam kako to netko može uraditi. Jedino u slučaju silovanja, ali čak ni onda, prije bi podržao da se dijete da na usvajanje.

Tijana: Ja sam pristalica abortusa. Ukoliko je djevojka suviše mlada, nema uvjeta za život i ako porođaj ugrožava život žene, u suprotnom odobravam.

Tanja: Poziv majke nije nimalo lak i to ne može biti svatko. Moraš biti zrela i spremna osoba da bi postala majka. Zato smatram da je abortus ponekad i nužan i ne smatram ga ubojstvom. Moraš biti zadovoljan svojim životom da bi ostvario normalnu obitelj.

Josip: Protiv abortusa sam, i ne bih dozvolio da se djevojka odluči za abortus.

Zaključak i poruka:

Suvremeni trend, što pokazuje i ova anketa, teži životu bez odgovornosti i uživalačkom stilu. Mnogi su odobrili abortus, napose oni koji nisu vezani za Crkvu! U prosječnom razredu od 30 učenika 75-90% je "za" abortus. Tko je kriv za masovna ubojstva nedužnih bića? Je li to vrijeme u kojem se nalazimo, ili mass-mediji? Trebaju li svećenici približiti ovu temu mladima i bolje im objasniti vrijednost života i grijeh ubojstva nedužnih?

Također je činjenica da se 90% mladih izjašnjava "za" odnose prije braka. Upravo je ovdje srž problema. Bog je dao čovjeku seksualnost ali ne da se njome neodgovorno poigrava kada mu to paše, a onda posljedice rješava ubojstvom začetog čovjeka koji se ne može obraniti. Sve je očitije da svijet srlja u nemoralnost, u tzv. slobodu bez moralnih granica koja rađa strašnim posljedicama. Već sada neki stručnjaci upozoravaju na potrebu "čistog" predbračnog i bračnog života jer će izbjeći opasnosti od zaraznih spolnih bolesti, od side, rađat će se djeca u zdravom, prirodnom okruženju. A u svemu ovome dovoljno bi bilo reći: Poštujmo Božji zakon koji je i prirodni pa neće biti iznenađenja.



Marija Vidaković

Gdje si

O da cjelivam Tvoje rane, da milujem kosu,
da na koljena padnem, molim, i budem Tvoja sluškinja.
Križ u ruci cjelivam, milujem, molim,
zamišljen pogled, suze nejasne...
Kriste to nisi Ti, gdje si?

Simbolika - slika, križ, mramor, gips ali meni trebaš Ti,
krv i meso da cjelivam, milujem, molim - živo tijelo.
I čujem te riječi "evo..."
nesvjesno potvrdim "Amen"
malovjerno, zaboravno opet padnem!

Da cjelivam Krista, da milujem Krista, da služim Krista...
tolikog u mojoj pričešćenoj braći
niti cjelivam, niti milujem, niti služim
nego pognute glave u lažnu potragu hrlim.

Nevena Mlinko



Nagrađeni recitatori sa žirijem

OTVARANJE

U crkvi sam.
Nedostojna ovoga svetišta
U kome je na poseban način
Prisutan Isus Krist.
Pogled mi prelazi
Preko lica prisutnih.
I prepoznajem mnoga lica
Koja su mi bila i ostala draga.
Osjećam ponovno život u sebi
I radujem se novom početku.
Pjevam od srca, najljepše što mogu,
Misleći isto što pjesme kažu.
Riječi sa oltara podižu me
I vuku k sebi.
Otvaram se polako i
Primam u sebe mudrosti stare.
Zar je moguće
Da nije kraj životu mome?
Zar je moguće
da će mi oprošteno biti?
Zar je moguće
Da je Duh toliko jak u meni
Da imam i snage, i vjere, i hrabrosti
Za novo sutra koje dolazi
I nade da će biti bolje?

Svetlana





MALA DANICA



KUHZA ŽIVOT
SVETA



PAPI s ljubavlju

Dragi Papa, puno ti hvala
što tvoja čuda nisu mala.
Hvala ti i na lijepoj riječi
koja će mi uvijek u srcu teći.

Mila Kujundžić, 3. r.
Subotica

OPROŠTAJ OD IVANA PAVLA II.

Dragi papa Ivane Pavle II

Mi smo djeca iz vrtića "Marija
Petković" Sunčica.

Molimo te da na nebu moliš za nas
da budemo zdravi i dobri, slušamo
tatu i mamu i da se ne tučemo. Da
budemo pametni i da nas čuvaju
anđeli čuvari.

Želimo da ti bude lijepo na nebu i
da nas čekaš da dođemo kad
budemo stari.

Pozdravi na nebu: dragog Boga,
Isusa i Mariju i Josipa i sv. Nikolu
i sve.

Svi te puno volimo
Djeca!!!



Luka Nimčević
OŠ "Matko Vuković" Subotica

*(Ove su riječi djeca vlastoručno napisala i odnijela
u subotičku katedralu pred sliku Sv. Oca Pape)*

Ja misionar

Kako mogu biti misionar?

U razredu mogu biti misionar tako što ću mojim prijateljima pomagati oko zadaće, posuđivati im pribor ako ga slučajno zaborave.

U svojoj obitelji također mogu biti misionar tako što ću pomagati roditeljima i svojoj mlađoj sestri oko zadaće. Tako što ću ih potaknuti na molitvu i svetu misu i što ću moliti za njih.

Na ulici ću biti misionar tako što ću pomoći starijim osobama prijeći ulicu ili put i tako što ću im ponijeti torbu ili košaru s namirnicama.



Ana Vojnić Tunić, VI. r.

Ja sam bila misionar

Mnogo je grešnih a tako malo vjernika koji redovito dolaze u crkvu. Budimo misionari! U mojoj ulici živi jedna djevojčica koja je iz katoličke obitelji ali nije krštena. Odlučila sam je dovesti u crkvu. Evo kako je sve počelo.

Otišla sam kod nje na igru. Na pamet mi je palo jedno pitanje: "Jesi li ti katolkinja?" Odgovorila je da jest. Još sam je propitivala i saznala da nije krštena. Začudila sam se. Bilo joj je neprijatno, očito je željela promijeniti temu, ali ja nisam. Već je htjela otići kad sam počela pričati o Bogu, Isusu, o ljubavi. Nije se pomaknula niti me je prekinula. Prihvatila je sve što sam joj rekla, štoviše, zamolila me da je naučim moliti. Darovala sam joj molitvenik. Sutradan sam došla i upitala je je li molila. Prijatno sam se iznenadila kad sam čula da je molila skupa s bratom i sestrom. Također sam joj rekla da nije suština napamet izrecitirati molitvu nego moliti iz srca, svojim riječima za svoje potrebe.

I tako se završio dio moje misije. Ali to ne znači da ću prestati. Naprotiv, moja misija je tek počela.

Vedrana Cvijin, VI. r.

ZLATNA HARFA U SOMBORU

Svake godine djeca slave Gospodina svojim glasovima na Zlatnoj harfi. I ove je godine bilo lijepo, a kako i ne bi kada su nastupili u somborskoj karmelićanskoj crkvi koja slavi svoj stoti rođendan! U čast ovog lijepog jubileja crkve i samostana, zborovi su došli sa mnogih strana, a bilo je i onih koji su po prvi put nastupili ili koji su ponovno došli nakon više godina.

Evo na fotografijama veselih Isusovih pjevača.



Dječji zbor iz Bačke Palanke



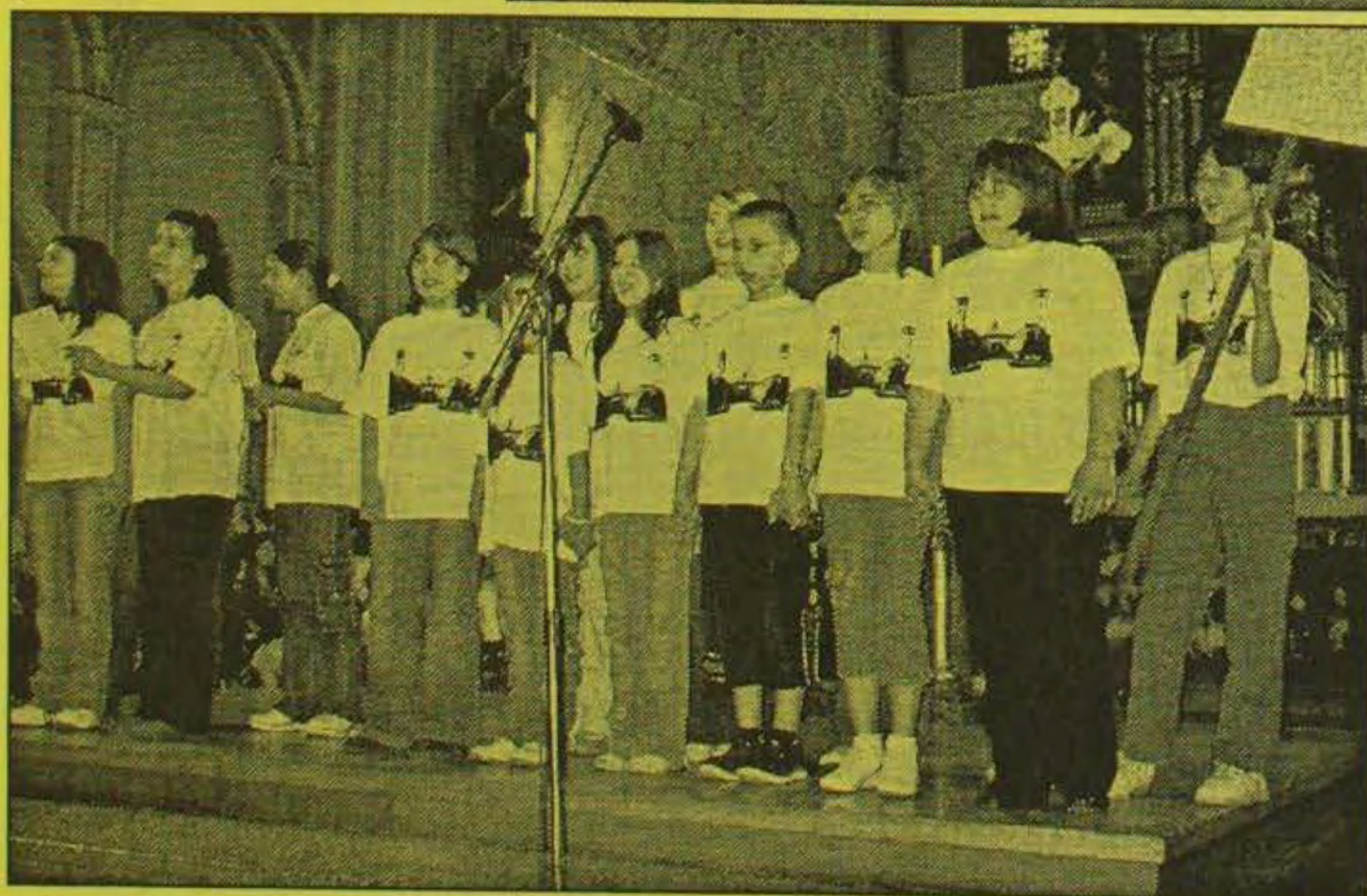
Mali pjevači iz Novog Sada





*U svojoj
živopisnoj
nošnji
oduševljeno su
pjevali pjevači
iz Sonte*

*A pogledajte
ovaj tako lijep
dječji zbor
župe Presvetoga
Trojstva
iz Sombora*



*I dječji zbor
župe Svetoga
Križa iz
Sombora
nastupio je na
Zlatnoj harfi*

Moja teta Đula

Danas sam bila na groblju. Na grobu moje teta Đule pomolila sam se i poškopila grob svetom vodom. Idući grobljem, moje misli vratile su se daleko unatrag. Slike mojega djetinjstva i mladosti, lica dragih ljudi, jednog razdoblja kojega više nema, prolazili su mojom sviješću, jasno i stvarno. I moja dobra teta Đula bila je tu.

Nedjelja je - skoro je podne. Sestra i ja sjedimo pred kućom, na klupici. Čekamo oca, kad dođe, ručat ćemo. On je bio brico, a oni su u to vrijeme radili i nedjeljom prijepodne. Teta Đula već nosi iz pekare tepsije s ispečenim kolačima, ah kako divno miriše. Daje nam komad pogače s makom, prije nego svojoj djeci i kaže "Male moje".

Naime, majku sam izgubila u ranom djetinjstvu. Imala sam samo četiri godine a sestra četrnaest mjeseci. U istoj kući, ali u posebnom stanu, živjela je teta Đula s tetkom Stipanom i svoje tri kćeri, i naš otac sa nama dvjema. Bez ičije molbe, teta je preuzela brigu i za nas. Zajedno sa svojom djecom vodila nas je u crkvu. Na Velik petak, Cvjetnicu ili uskrsno jutro na Kalvariju. Na Svi Svete navečer, uz upaljenu svijeću, dok su zvona zvonila, skupila nas je i molili smo se za vjerne mrtve. Na sv. Blaža ujutro (obično je tada bilo jako hladno), išla je na podgrljavanje i u kockastoj salveti donijela nam puno posvećenih kifli i pereca - kakve li radosti!

Jednom me je spasila i od očeva strogog ukora, a možda i pljuske. Bilo je ljeto. Tata je kupio mesa i naredio da za podne skuham punjene paprike. U ljetnoj kuhinji, na malom stolu, ostavila sam meso, izišla kako bi zagrabila vode iz bunara, ali nisam zatvorila vrata od kuhinje. Vraćajući se, vidim kako se naš pas Cigo oblizuje pred kuhinjom. Pojeo je sve samljeveno meso. Ja udarila u plač, uzela metlu u ruke, pa od bijesa i žalosti lupim Cigu. Cigo cvili, ja plačem. Čuje to teta, dođe, sazna o čemu se radi, pogladi me po glavi i kaže: "Ne plači, sad ću ja to sredit. Ne dam ja da ti budeš 'bena'". Brže bolje ode u mesaru, kupi meso, a ja skuham ručak a da tata nije doznao što se dogodilo. Znam, moja teta Đula nije bila bogata, jedva je, što se kaže, "vezala kraj s krajem" da joj za sve dotekne. Da nama pomogne, sama se nečega odricala.

Nakon rata, poslije četiri godine školovanja, vratila sam se kući iz meni voljenog grada. Otišla sam kao dijete, a sad evo me s učiteljskom diplomom. Nitko sretniji od mene i mojih ukućana. No, školska završna svečanost još predstoji - naša maturalna večer. Opet problem - što ću obući? Trgovine prazne, nema se što kupiti, ali moja dosjetljiva teta Đula zna što će, jer ljubavi ima. Iz svoje široke tamno plave suknene suknje oduzme dvije pole (kaže - sad se ionako ne nose tako široke), i od tog meni sašije suknju i prslučić. Još se našao bijeli puplin za bluzicu. Sad sam bila u "glanz paradi" za moju maturalnu večer. Nijedna od njenih kćeri nije se zbog toga bunila, premda su i one bile djevojke, a i ja sam sve to smatrala sasvim razumljivim. Tek danas shvaćam tu gestu velikom. Malo je mama koje bi u tim poslijeratnim prilikama, umjesto svojoj djeci, darovale odijelo jednom siročetu, pa makar to bila i nećaka.

Tko je zapravo bila teta Đula? Jedna obična bunjevačka žena, s četiri razreda osnovne škole, ali s velikim srcem i otvorenom dušom. Riječ Božju, koju je slušala nedjeljom i blagdanom, nastojala je živjeti životom.

Teta Đule, hvala ti!

Marija Dulić



Nije lako izdržati na Dužijanci po vrućini - ali je lijepo!

HOĆEŠ LI POĆI SA MNOM?

Prolazeći kroz hodnik dječje klinike (koji služi kao čekaonica) prođem obično pogledom po djeci i roditeljima koji ondje čekaju. Jednoga dana, kad sam tako ušla u hodnik, poletjela mi je u susret neka djevojčica od možda dvije godine. Obujmila me ručicama s takvom radošću kao da je srela nekoga vrlo poznatog i dragog. Da li me je s nekim zamijenila, ili je negdje kod sestara u vrtiću pa voli sestre, to ne znam.

Bila sam iznenađena bujicom radosti. Nasmiješila sam joj se, zagrlila je i upitala: "Hoćeš li poći sa mnom?" Djevojčica je istoga trena bez ijedne riječi, radosna lica, tapkajući svojim malim koracima krenula sa mnom. Kad smo došle do izlaznih vrata, bila sam uvjerenana da će se vratiti k mami, no ona je bila spremna ići sa mnom i dalje. Ni okrenula se nije na klupu gdje je mama sjedila. Zato sam se ja okrenula. Mama je već krenula za nama. Stala sam da je pričekamo. Mama ju je uzela na ruke i rekla joj: "Daj teti papa!" Djevojčica mi je mahnula. Odvratih joj i pođoh na posao.

Kad sam iduće nedjelje, na Dan zvanja, razmišljala o Isusovu pozivu koji je uputio meni i drugima, sjetila sam se pitanja koje sam postavila djevojčici: "Hoćeš li poći sa mnom?"



Isus je svakom kršćaninu uputio poziv: "Hoćeš li poći za mnom?" No moglo bi se reći i ovako: "Hoćeš li poći sa mnom?"

Isus je prvi koji je između nas pošao na hodočašće k Ocu našim stazama. Kroz smrt do uskrsnuća. On želi da idemo za Njim. No, istovremeno On je i tu prisutan. On hoda stazama našega života, rukom u ruci i srcem uz srce. On je Uskrsnuli, Ž I V i zato možemo reći ne samo da idemo za Njim nego i da idemo s Njim. Bolje rečeno - On ide s nama.

Pogledajmo malo taj svoj hod. Trčimo li mu u susret (poput one djevojčice koja je poletjela prema meni) u čekaonici svoga života, gdje većina ljudi nervozno očekuje kad će doći na red. Znamo li prepoznati Njegov dolazak u svemu, pa i u ovoj teškoći koja nas je snašla, ili dopuštamo da nas obuzme nestrpljivost? Usredotočujemo se na to kad ću se riješiti toga križa, kad će nestati ova teškoća, pa često previdim Isusov pohod. Čekam rješenje teškoća, a ne Njega. Možda smo i oduševljeno pošli za Isusom ili s Isusom i "ostavili mamu na klupi". No jesmo li spremni na toj istoj klupi ostaviti danas sve svoje planove, htijenja, očekivanja, svoj dobar glas? Odsijeva li radost s našeg licā makar i sve morali ostaviti na klupi? Ili plačemo što ovo ili ono nismo mogli ponijeti sa sobom?

Gospodine, daj nam srce one djevojčice da Ti trčimo u susret kad dolaziš u Euharistiji, u zajedničkoj molitvi, u radu, u trpljenju, u svojoj riječi, u svakom čovjeku u našim suradnicima, u članovima obitelji...

Daj da budemo radosni što idemo za Tobom i što idemo s Tobom. Ojačaj nam vjeru da ideš pred nama i da ideš s nama i onda kada to ne osjećamo. Pomozi nam sve ostaviti "na klupi" da slobodna srca idemo s Tobom.

s. M. Margita Gašparovská

*Krist jednom stade na žalu
tražeć ljude za velika djela
da love srca božanskom riječi.*

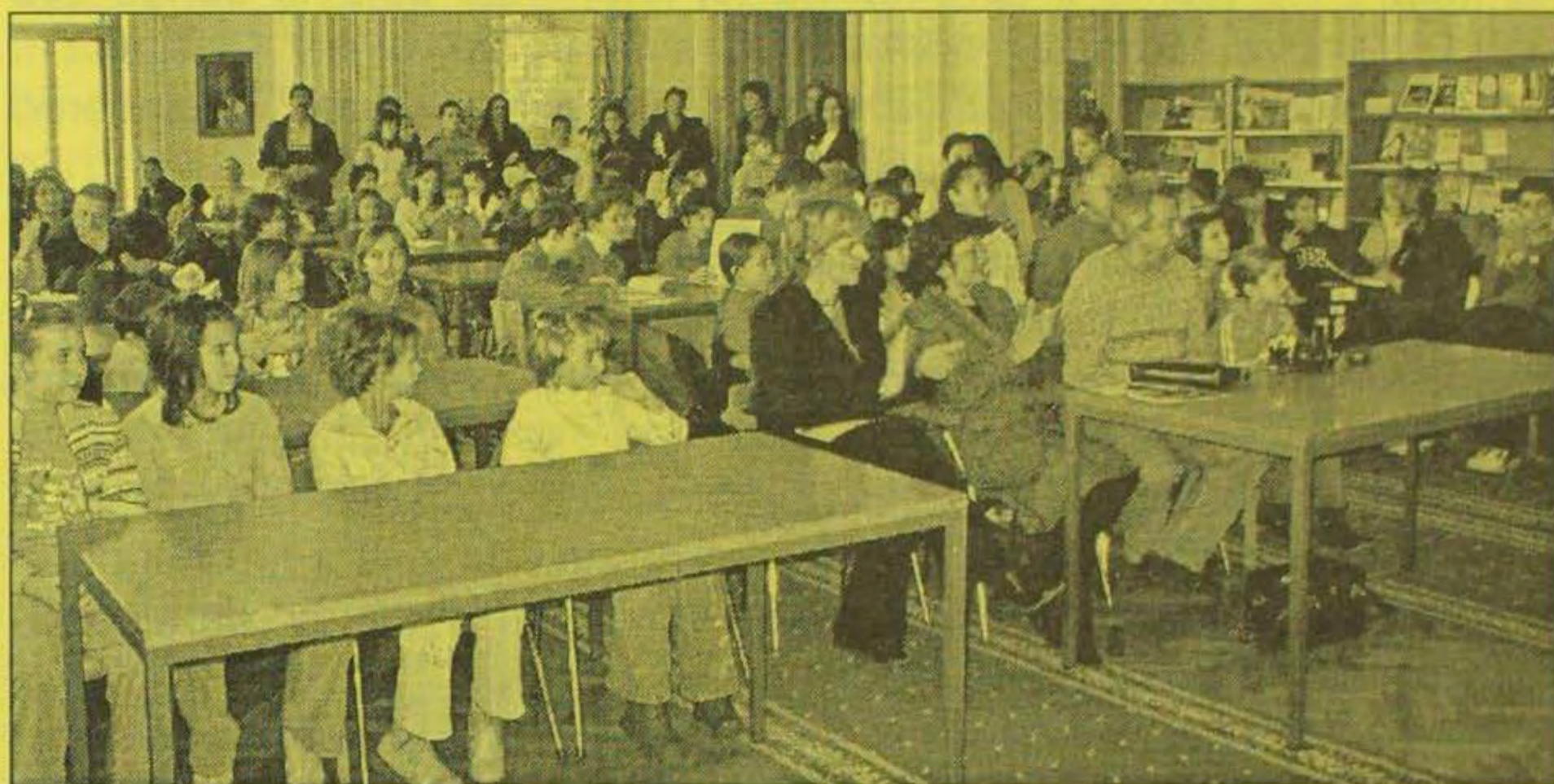
*O Bože, zar si pozvao mene
tvoje usne moje rekoše ime.
Svoju lađu sada ostavljam žalu
odsad idem kamo šalješ me ti!*

ČETVRTA POKRAJINSKA SMOTRA RECITATORA NA HRVATSKOM JEZIKU

Govoriti pjesmu, učiti i čuvati jezik

Čitaonica Gradske knjižnice u Subotici bila je u subotu, 19. studenog 2005. godine pravi hram poezije. Recitatori su govorili poeziju hrvatskih pjesnika, ali i naših domaćih, na ikavici ili na standardnom hrvatskom jeziku.

U smotri su sudjelovali recitatori iz Srijema, Podunavlja, Sombora s okolicom i Subotice s okolnim mjestima. Ukupno je 75 sudionika predstavljalo svoje škole i društva u tri kategorije, niži razredi, viši razredi osnovne škole i srednjoškolci.



Skoro osamdeset recitatora slušale su i ocijenile: **Lidija Kunder**, glumica iz Osijeka, **Marija Šeremešić**, voditeljica Dramske sekcije u HKUD-u "Vladimir Nazor" u Somboru i **Katarina Čović**, dugogodišnja organizatorica ovakvih smotri Kulturno-prosvetne zajednice u subotičkoj općini.

HRCKO na smotri dragi gost

Najveće iznenađenje recitatorima priredio je dječji podlistak tjednika *Hrvatska riječ* HRCKO. On je na ovoj smotri došao u ruke svakog recitatora a uspjeh im je poželjela i urednica ovog lista **Ivana Petrekanić Sič**. Bio je ovo lijep poticaj da se Hrcko čita u svim mjestima gdje djeca uče hrvatski jezik ili gdje ima naših društava.

Svakom recitatoru knjiga, a najboljima pohvalnice i izlet u Osijek

Svakom recitatoru Hrvatska čitaonica je darovala knjigu na hrvatskom jeziku. U tome su pomogli Poglavarstvo grada Osijeka i Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku.

Za najbolje recitatore specijalnu pohvalnicu dizajnirala je likovna umjetnica iz Varaždina **Smiljana Čoh**.

Po lijepom običaju, grad Osijek je i ove godine bio domaćin najboljim recitatorima 17. prosinca kada im je priređen jednodnevni izlet, a za autobus se pobrinula općina Subotica, na čemu smo posebno zahvalni.

Smotru su pomogli

Da bi se smotra mogla održati, svoju su potporu dali: Poglavarstvo grada Osijeka i osječka Gradska i sveučilišna knjižnica, Generalni konzulat R. Hrvatske u Subotici i Općina Subotica.

Nagrađeni su:



Mlađi uzrast, I.-IV. razred:

Sanja Andrašić (KPZH "Šokadija" Sonta)

Ivana Benke (OŠ "Sveti Sava" Bikovo)

Gordana Cvijin (Hrvatska čitaonica Subotica)

Ana Dulić (HKPD "Đurđin")

Emina Firanj (HKUD "Vladimir Nazor" Sombor)

Marija Gorjanac (HKPD "S. S. Kranjčević" Bački Breg)
 Josip Jaramazović (OŠ "Ivan Milutinović" Subotica)
 Ivan Kovač (OŠ "Matko Vuković" Subotica)
 Milica Lerić (HKPD "S. S. Kranjčević" Bački Breg)
 Marina Mačković (OŠ "Sveti Sava" Bikovo)
 Dragana Orčić (OŠ "Matija Gubec" Tavankut)
 Karla Rudić (OŠ "Ivan Milutinović" Mala Bosna)



Srednji uzrast, V.-VIII. razred

Andrea Dulić (HKPD "Đurđin")
 Klara Dulić (HKPD "Đurđin")
 Dejana Jakšić (HKUD "Vladimir Nazor" Sombor)
 Lea Jevtić (HKUD "Vladimir Nazor" Sombor)
 Marina Maksimović (OŠ "Matija Gubec" Tavankut)
 Snežana Nović (Hrvatska čitaonica Subotica)
 Josipa Sadojević (OŠ "Pionir" Stari Žednik)
 Dajana Sloboda (OŠ "Matija Gubec" Tavankut)
 Ivana Stipić (Hrvatska čitaonica Subotica)
 Nebojša Vajda (HKC "Srijem" Sr. Mitrovica)
 Bernardica Vojnić Mijatov (OŠ "Matija Gubec" Tavankut)
 Dorijana Vučinac (HKUPD "Dukat" Vajska-Bođani)

K. Čeliković



Moji roditelji

Želio bih predstaviti svoju mamu Veru i tatu Gezu.

Mama ima modre oči s bujnim trepavicama kao rascvjetali pupoljak na livadi. Kosa joj je plava, kratka ali također bujna a usta ne mogu opisati jer imaju nevjerojatan izgled. Obrve su joj crne boje, tanke i skoro se ne vide, a brada dugačka i četvrtasta. Male, priljubljene uši i bijeli zubi doprinijeli su njenom lijepom izgledu. Ruke su joj nježne i duge pa zato volim da se mazim s njom.

Tata ima također modre oči kao mama, a kosu crnu prošaranu sijedim vlasima. Usta su mu srednje dužine, a obrve tamne, guste, mračne kao zamak strave. Široka brada, male uši i bijeli zubi uljepšavaju njegov izgled. Ruke su mu također srednje i posve dlakave ali to neće smetati onome tko ga voli kao ja!

Volim svoje roditelje kao ništa na svijetu i nikada u svom životu ih ne bih mijenjao.

Ivan Kovač, VI. r.

OŠ "Matko Vuković" Subotica



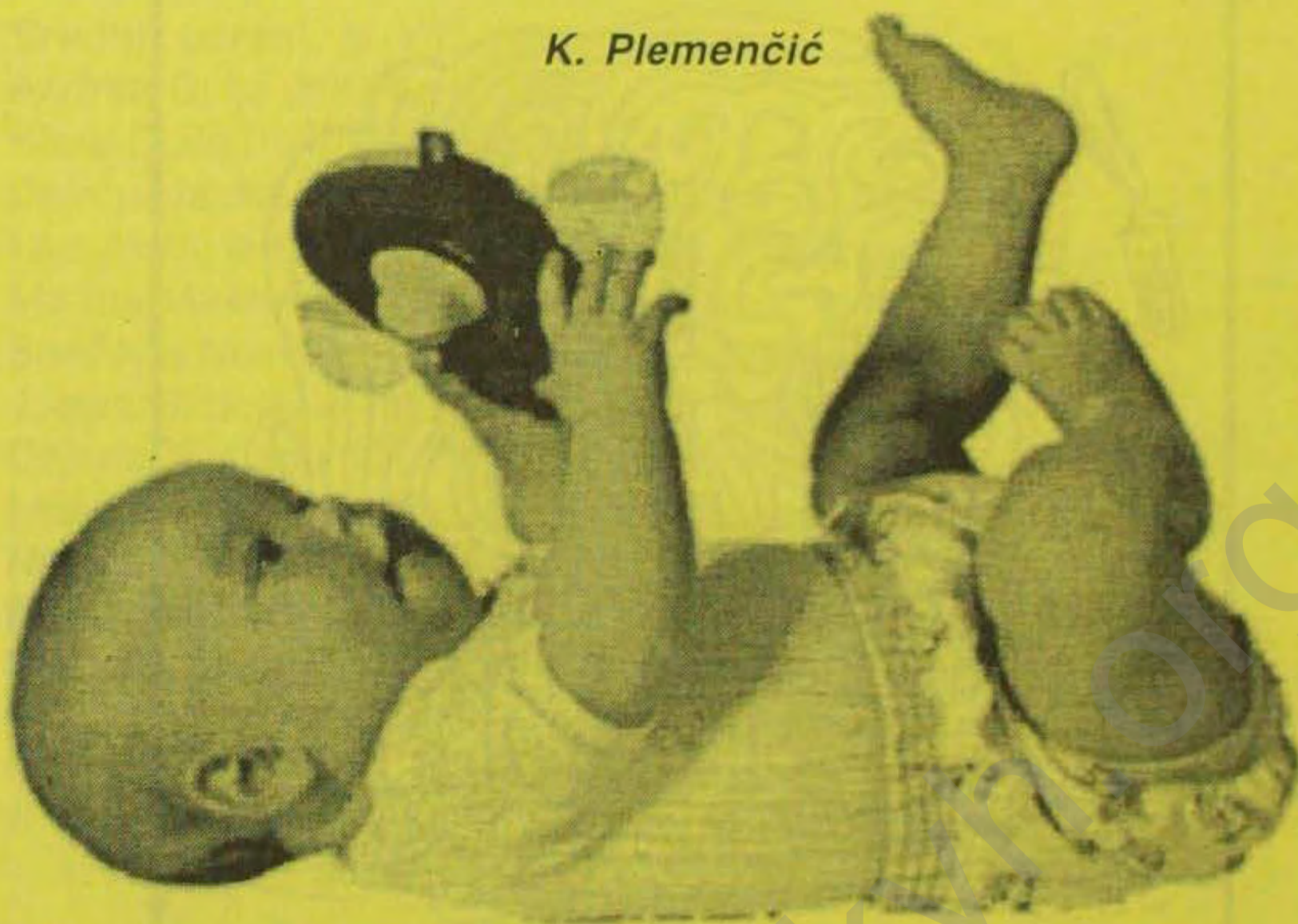
Druga mama

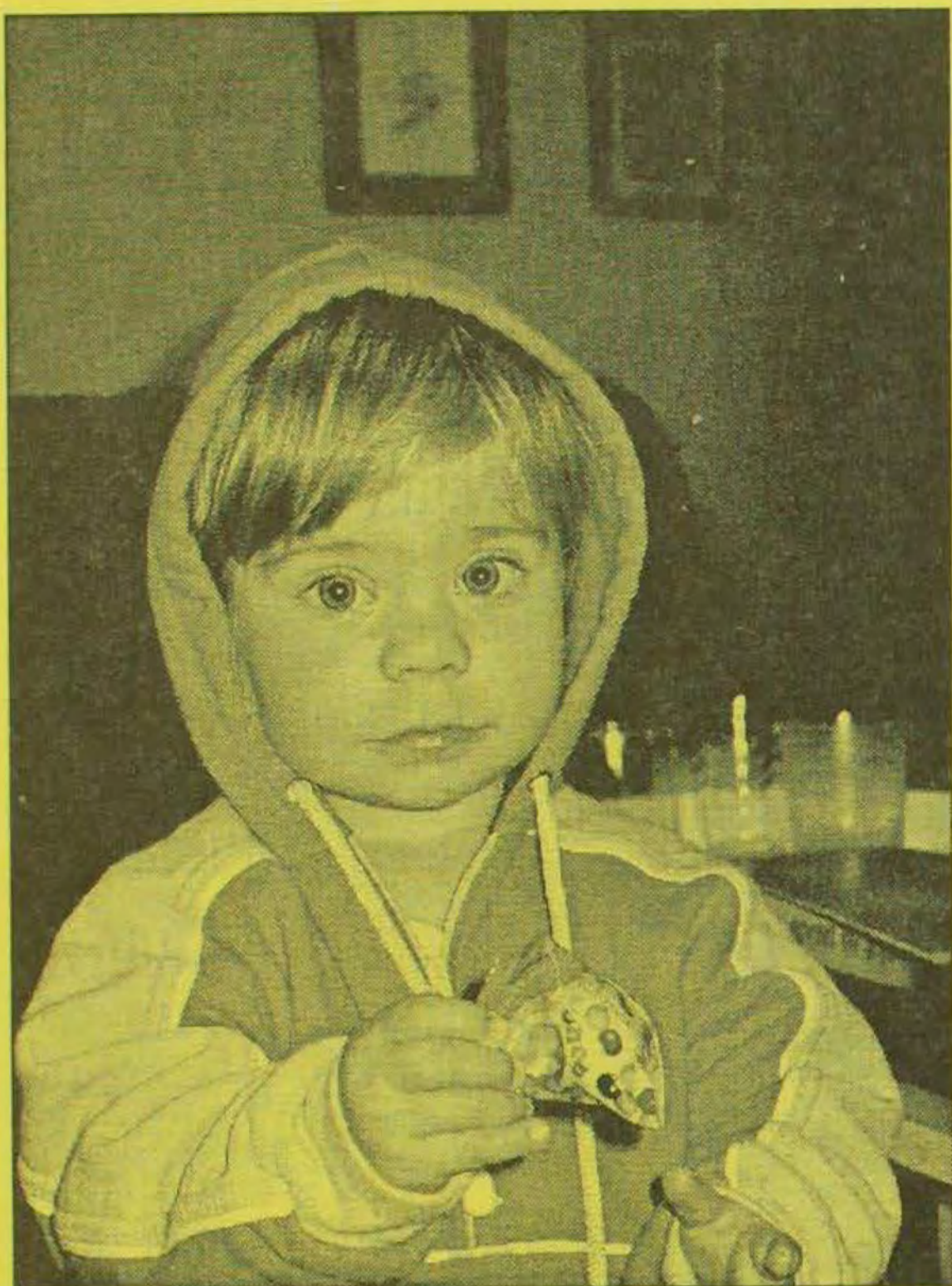
Ne mogu ti oprostiti, mama
što sam jučer bila sama.
Za stolom, u igri i mašti
s tobom sam željela biti.
A ti si zauzeta poslom bila
i govorila - Još malo, mila!

Nacrtala sebi drugu sam mamu
na papiru, slobodnu i nasmijanu.
Ona je sa mnom i danju i noću
ja poželim i dobijem - što hoću.
Sada skupa u igri posuđe peremo
prašinu brišemo, rublje steremo.

Prava mama ljubomorna postala
i brisati drugu gumicom stala
jer oduze joj ljubav malene maze
za koju bi sav život dala.
Sumnje nema, posao manje važnim postade
a naša ljubav u igri do neba naraste!

K. Plemenčić





ŽIRAFI

Lako je žirafi
Plodove brati.
Na listove ne mora
Nikada stati.

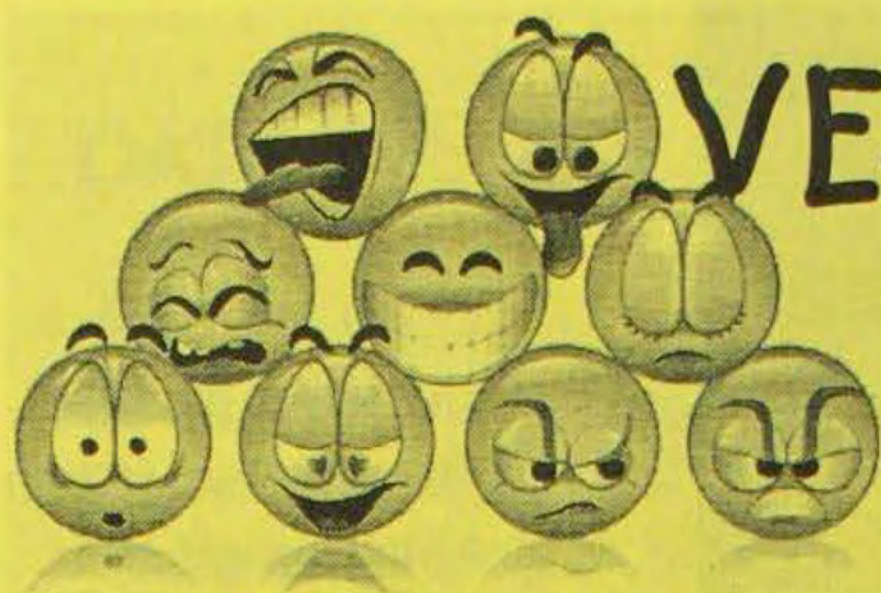
Al neka proba
Ući na vrata
- reče meni
Najdraža baka.

Ivan Vilov

*A ja, evo rastem, kaže
mala MILA!*



Dunja Andrašić, 6. god., vrtić "Marija Petković" Subotica



VESELI LJUDI

Dobar vid

Pohvalila se baka da je još jaka i okretna kao djevojka. Saletili je momci i upitaše je kako vidi, a jedan podmetne: "Vidiš li bako sat na tornju?"

- Vidim, sinko, samo toranj ne vidim.

Djeca

Jedna obitelj sjeda za stol za užinu kad baš stigne brzojav da je stric umro.

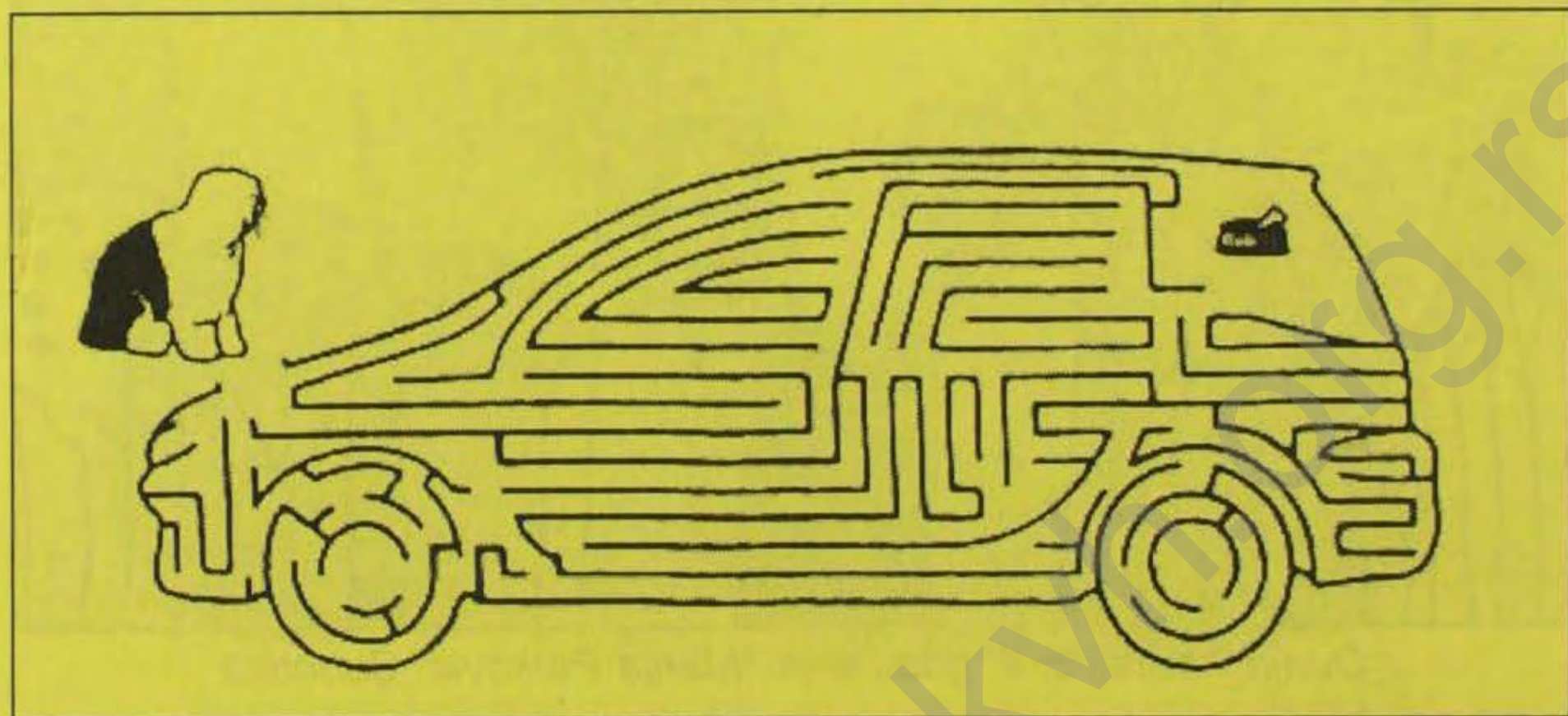
Mali Zvonko se zagleda u zdjelu pa će:

- Hoćemo li odmah plakati ili poslije užine?

Iz škole

Učiteljica: Djeco, što radimo svaki dan u školi?

Učenik: Čekamo kada ćemo kući!



OBITELJ



*“Obitelji, postani ono što jesi!
Ti si živo uprisutnjenje Božje ljubavi!”*

(Papa Ivan Pavao II)

Plavo cvijeće pokraj vrata

Zaletjela sam se u stranca dok je prolazio: “O, oprostite mi, molim vas!”, rekla sam. On je rekao “Molim vas, oprostite vi meni; nisam vas vidio.” Bili smo tako učtivi, taj stranac i ja. Otišli smo svojim putem i pozdravili se. Kasnije toga dana, dok sam kuhala večernji objed, moj sin je stao iza mene vrlo tiho. Kad sam se okrenula, gotovo sam se sudarila s njim. “Makni mi se s puta!” rekla sam uz viku. On je otišao, a njegovo malo srce se slomilo. Nisam shvatila koliko sam oštro govorila. Dok sam ležala budna u krevetu, tihi Božji glas mi je progovorio: “Dok si dijelila sa strancem uobičajenu uljudnost, tvoja obitelj koju voliš, bila je povrijeđena. Otiđi i pogledaj na kuhinjski pod, naći ćeš cvijeće pokraj vrata. To cvijeće je tvoj sin donio za tebe. Ubrao ih je sam: ružičasto, žuto i plavo. Stajao je vrlo tiho da ne pokvari iznenađenje, nisi vidjela suze koje su ispunile njegove male oči.”

Tada sam se osjetila tako malenom, i suze su mi počele kapati niz lice. Tiho sam otišla i klekla pored njegovog kreveta. “Probudi se, maleni, probudi se”, rekla sam. “Jesi li ti ubrao za mene ovo cvijeće?” Smiješio se: “Našao sam ih vani, kod drveta. Ubrao sam ih zato jer su lijepi kao ti. Znao sam da će ti se svidjeti, posebno plavi.”

Rekla sam: “Sine, jako mi je žao što sam se onako ponijela danas, nisam trebala vikati tako na tebe.”

Rekao je: "O, mama, u redu je. Svejedno te volim."

Ja sam rekla: "Sine, i ja tebe volim, i volim cvijeće, posebno plavo."

Jesmo li svjesni da ako umremo sutra, tvrtka za koju smo radili, lako nas ubrzo može zamijeniti, ali obitelj koju ostavljamo iza sebe osjećala bi gubitak do kraja njihovih života. I molim te, razmisli: unosimo li se u školu, fakultet, učenje, u posao više nego u svoje obitelji? I što onda misliš: koliko je to mudro ulaganje?

V. H.

"FAMILYFEST 2005" (iskustva)

Naš život se promijenio, dobio je jednu novu ljepotu. Znali smo da nas Bog voli i da ta ista ljubav mora biti živa među nama. Naravno, nije bilo uvijek lako jer svakidašnjica nosi svoje poteškoće, ali istovremeno smo otkrili tajnu kako uspjeti u tome: iskreno oprostiti jedno drugome, početi iz početka svaki put kad pogriješimo i zaboraviti sve ono negativno što nam je drugi uradio. Na primjer, prije odlaska na posao Jozsi donese kavu, ali ako se ja prva probudim onda pripremam doručak. Ti činovi ljubavi koje izjutra razmijenimo daju ton cijelom danu i snagu da proživimo sve događaje, susrete s drugima koje nam donosi taj dan. Kad se ujutru rastanemo na brzinu, dovoljan je samo jedan kratak telefonski poziv i možemo punom snagom naprijed. Ovo zajedništvo među nama rješava i konkretne situacije. Kod nas radi samo Jozsi. Pošto sam veći dio dana sama kod kuće, često počinjem razmišljati o izdacima koje imamo za kuću i djecu i čini mi se nemogućim preživjeti mjesec, jer nikada nismo sigurni hoće li će Jozsi na vrijeme donijeti plaću. Ali, kada sjednemo i skupa promotrimo situaciju, stvari se čine jednostavnijima i rješenje se nađe. Pošto je naša obitelj porasla, prije nekoliko godina bilo je hitno potrebno proširiti kuću. Naravno da nismo imali sva potrebna sredstva za to. Ali vjera da će se i Bog sigurno uključiti u gradnju naše kuće bila je poticaj za početak radova. S iznenađenjem smo promatrali Njegove "interven-



Nadbiskup Hočevar pozdravlja sudionike "Familyfesta"

cije": dobili smo materijal po niskoj cijeni i pomoć u radnoj snazi, u našoj blizini su rušili staru kuću, pa smo dobili mnogo toga. Danas možemo reći da je veći dio kuće u funkciji.

U ovo moderno vrijeme teško je odgajati djecu; roditelji školskih drugova naše djece često se

žale da im djecu odgaja ulica i televizija. Dok su još djeca bila sasvim mala, uvijek smo pažljivo birali tv program i skupa ga gledali, a često smo se radije odlučivali za društvene igre. Igrajući "monopol" skupa s djecom primijetili smo kako trenuci opuštanja i zabave grade odnose među nama. Tom igrom "zarazili" smo i drugu djecu iz susjedstva, tako da su počela sve češće dolaziti da se igraju kod nas. Sigurno je da je doba adolescencije jedan od najkritičnijih perioda u životu, kako za samo dijete tako i za svakog roditelja. Vjerojatno kao i svi roditelji, i mi se pitamo: Kako dalje? Ali, vidjeli smo da je najvažnije sačuvati jedinstvo među nama, a zatim biti otvoreni u odnosu s djecom, da ona osjete da ih volimo.

(Erzsi i József Oros, 18 god. u braku, četvero djece)

"Odrastanjem djece i za našu obitelj je došlo jedno "interesantno" razdoblje. Sve teže razumijevamo našeg 18-ogodišnjeg sina Roberta, koji traži svoju slobodu, svoja prava - kako kaže. Moj suprug, Robertov očuh (Robertov tata umro je dok je on bio mali) i ja često razgovaramo i pomalo se bojimo da "ne skrene s puta", ali slažemo se da je najvažnije da među nama pobjeđuje ljubav i to smo iskusili više puta. Ponekad se napetost između oca i sina pretvori u svađu (što je normalno na tom uzrastu), a to se često događa u vrijeme ručka i "zagorčava" nam život. Sjećam se da sam jednog dana u nekakvoj raspravi osjetila da trebam intervenirati. Pokušala sam ne podići glas, nego s ljubavlju, ali odlučno objasniti da će, ako se tako nastavi, zajedništvo koje smo u obitelji gradili sve te godine polako iščeznuti, a s tim se složila i kćerka. Na veliko iznenađenje, odjednom je nastala tišina i obojica su obećala da će se truditi razgovarati i saslušati razloge onog drugog.

Ubrzo nakon toga, samo tri dana prije kraja polugodišta, sin je izjavio da će iz tri predmeta imati jedinicu. Činilo mi se da se svijet vrti oko mene, a on je cinično pitao: "Zar ne histerišeš, ne vičeš?" Muž i ja smo se pogledali i osjetila sam njegovu podršku. Svim snagama nastojala sam zadržati mir i ponudila mu samo jednu mogućnost: "Imaš tri dana popraviti tri predmeta. Ja te poznajem i znam da imaš sve mogućnosti da popraviš ocjene. Uzalud si potrošio puno vremena, sad ti preostaje samo sjesti i učiti, inače ćeš morati preuzeti odgovornost za svoje ponašanje." Za kratko vrijeme svi u obitelji postali smo sudionici velikog kviza: naš sin je molio svakog od nas da ga ispitujemo iz određenih predmeta. I uspjelo nam je! U tri dana popravio je ocjene, pa smo svi mogli s radošću slaviti Božić.

Nedavno je Robert na hladnjaku ostavio zadaću za koju je dobio peticu i u kojoj piše kako on nema oca, ali ima očuha koga nevjerojatno voli, jer on sve uradi za njega, uvijek mu pomogne i razumije ga. Ne može se opisati ozareno lice supruga Matjaža i radost čitave obitelji.

(Viktorija i Matjaž Kovač)

U životu se događaju stvari koje čovjek ne očekuje, koje ne bi želio. Svi želimo biti sretni, radovati se životu, biti voljeni, imati ono što želimo. Teško je prihvatiti da bol uđe u naš život i postane dio našeg života.

Najveća bol u mom životu je kada mi se rodilo dijete s oštećenjem, s cerebralnom paralizom. Moja prva reakcija na tragediju bila je: možda i nije

istina, dogodila se greška, nesporazum, meni se ovako nešto ne može dogoditi, a slijedilo je veliko pitanje: zašto baš meni, što sam zgriješila? I došla je pobuna. Imala sam osjećaj da se nebo srušilo na mene i da je svemu kraj. Pogotovo kad nas je ostavio djetetov otac, jer nije mogao prihvatiti tako bolesno dijete. Onda se pojavila neka mala nada - možda se nešto može učiniti, trebalo bi nešto pokušati. To mi je dalo malo poleta i na trenutak je obasjalo osjećaj nemoći. Poslije više pokušaja - opet gorčina... Rješenje? Pokušati prihvatiti! Naravno, to nije jednostavno, sumnje se ponavljaju, jer prihvaćanje je jedan stalni proces.

Od moje rodbine jedino je moja baka uvijek bila pored mene s neizmjernom ljubavlju i strpljenjem, što mi je davalo snagu da izdržim, a svi drugi bili su mišljenja da takvo dijete treba smjestiti u dom. Mali Kristijan je, bez obzira na nepokretnost i bolest, znao izraziti svoju zahvalnost i sreću zbog naše ljubavi prema njemu.



Jednom sam bila pozvana na susret Riječi života. Dirnula me je obiteljska atmosfera, jednostavnost koja je tamo vladala. Na ovom susretu pričali su o Napuštenom Isusu, o boli koja je dio i mog života. Tada sam otkrila ključ života, tajnu boli, gledajući Isusa koji je na križu vapio u svojoj napuštenosti. Nastojala sam svoju bol približiti Njegovoj. Za mene

je to bilo melem za dušu, osjetila sam da postoji jedan Bog patnje koji me ljubi, koji me dodirnuo svojom ljubavlju, dao mi radost i nadu i moju dušu preplavio mirom... S grupom Riječi života često se nalazim i osjećam se ojačana zajedništvom.

Poslije smrti moje bake ostali smo sami i nisam mogla ni zamisliti kako će to biti. Iznova me je obuzela neizvjesnost, sumnja, strah, nisam našla nikoga tko bi mi čuvao sina. Društvo ne pomaže da oštećeni ili bolesni žive u obitelji, da se uključe u normalan život, iako se mnogo priča o različitosti. Osjećala sam da živimo na suprotnoj obali i da nam u životu nedostaje mnogo toga što je drugima prirodno. Ali, s druge strane, osjetila sam također da postoji nešto još veće: to da se volimo i da svaki dan prihvaćamo kao dar. Samo sam željela ljubiti, živjeti sadašnji trenutak i imati povjerenja da se Nebeski Otac brine o nama. I bilo je tako: On nam je dao jednu dragu ženu koja iskreno voli mog sina.

Isusov put je put ljubavi i ne obećava nam bezbrižnost. Ostajemo, ostajem jednostavan, svakidašnji, često prezren čovjek, ali u Njega se uvijek mogu pouzdati! Njegova ljubav nikad nas ne napušta, razumije nas u svakom

trenutku, uvijek ohrabruje i podiže me ako padnem, često preko brata koga mi pošalje. Zato se radujemo svakom susretu, svakoj riječi, svakom osmijehu s kojim se sretnemo na putu.

(Marta Vadnaj)

* * *

Život je išao naprijed, djeca su ~~rasla~~ i svatko je tražilo svoj put, često drugačiji od naših ~~želja i planova~~. Ali, osjećali smo da je na nama da stojimo uz njih, ma u kakvoj ~~situaciji se našli~~. Jednog dana starija kćerka, koja je inače bila tiha i povučena, do koje zbog njene zatvorenosti nikako nisam mogla doprijeti, povjerila mi je da je trudna. Dijete nije želela zadržati ni po koju cijenu. Zahvaćena tjeskobom zbog nedostatka materijalnih sredstava, radnog mjesta i strahom od budućnosti, odlučila se za abortus. Kao da mi je santa leda pala na leđa! Nikada nisam bila za pobačaj, ali ovaj put to se ticalo upravo moga djeteta. Suprug i ja smo razgovarali, međutim nismo vidjeli nikakav izlaz; on bez redovnih primanja, a nas dvije na ~~biro~~. Lomili smo se. Obratili smo se povjerljivom kućnom prijatelju koji nam je pomagao u nadižanju strahova i ohrabrio nas. Razgovarali smo s kćerkom da bismo je podržali u trenutku kada joj je sigurno bilo najteže. Kolebala se i borila u sebi, ali je ipak na kraju posudila novac od drugih i odlučno krenula u bolnicu. Osjećala sam da i sada, upravo sada trebam biti uz nju. Trčala sam za njom i našla je u hodniku gdje je čekala svoj red. Bez riječi smo stajale jedna uz drugu. Poslije nekoliko trenutaka odlučila je da se vratimo kući. Rodio se zdrav dječak, prelijepih plavih očiju, danas radost našeg doma. Malo-pomalo, kako je dijete raslo, u njoj se povećavala i duboka radost novog života. Vjera u Boga Oca koji se brine za svoju djecu svakog dana je sve jača. Pomoć, i duhovna i materijalna, uvijek stiže na vrijeme. Međusobna ljubav utkala je napuklu nit koja sve više veže našu obitelj.

(Ana i József Bene, 30. god. u braku, dvoje djece)

NOVI DAN

Kad svitlom novim ozare se jutro
i topla zraka poče ljubiti cvit,
novi život kreće uz uzdahe mnoge
teče i žagori neki novi svit.

A kad sa zenita u noć krene sunce
i latice cvića zatvaraju vrata
sa istoka tiho prikrada se misec
a blistave zvizde ljube svoga brata.

Život sav je pisma lipote i boli
lahori kroz granje i usnula polja,
a srića daleka tamo iza duge
kiša dugu spere i jutro su bolja.

Cecilija Miler

ETELA KUJUNDŽIĆ

MAJKA BROJNE DJECE

Na uskršno jutro, 27. ožujka 2005. godine, blago je u Gospodinu preminula majka **Etela Kujundžić**. Ona je svjetlost dana ugledala 12. ožujka 1924. godine na Klisi (kod Subotice). Od malena je bila privržena Bogu. Njezina pobožnost osobito se očitovala u sabranoj molitvi, koju - kako je govorila - ni uz najveće obaveze nije propuštala. "Još kao mala djevojčica najbolje sam se osjećala kad sam bila na polju čuvajući blago, jer tada sam predanim srcem mogla razgovarati sa svojim Stvoriteljem", često nam je to govorila, sjećajući se svoga djetinjstva. Molitva joj je bila kruh svagdanji. Ona ju je uvijek vodila k željenom cilju: pripadati potpuno RASPETOME KRISTU. Svoju ljubav prema Rospetome posebno je njegovala kao trećoredica, zagledana u sv. Franju kao svoj uzor.



Etela i Grgo Kujundžić sa svojih petnaest "bisera"

Krepostan život majke Etele zapazili su mnogi, kao što je zapazio i njezin tadašnji župnik **Lazar Križanović**. U jednom razgovoru upitao ju je ne bi li željela u samostan. Odgovor je bio kratak: "Nikad o tom nisam razmišljala." Jedno je sigurno, Bog ju je providonosno vodio svojim putem. Sklapa ženidbeni savez s **Grgom Kujundžićem**, koji je ostao udovac s četvero nejačadi. Herojski je to korak na kojega se odlučila mlada djevojka.

Majčinskim srcem prihvaća djecu, koja od toga trenutka postaju i njena svojina. Nastavlja s odgojem ondje gdje je srce Grgine prve žene **Kate** prestalo kucati, jer joj je tada neizlječiva tuberkuloza prekinula mladi život.

Supružnici Grgo i Etela bez kolebanja uzimaju jaram na svoja pleća. Rame uz rame nastavljaju životni hod, surađujući čudesno u Božjem stvarateljskom djelu. Prihvaćaju od Boga još petnaestero djece, od kojih četiri anđelčića danas slave Boga, a nas zagovaraju. Teško je izreći veličinu ovih supružnika. Reći će u jednom razgovoru otac Grgo kako su mu ljudi zlih namjera postavljali pitanja čemu toliko potomstvo?! On se tim pitanjem nije dao zbuniti nego bi jednostavno i mudro odgovarao: "Zemlja i žena su stvoreni da rađaju."

“Po njihovim ćete ih plodovima prepoznati” (Mt 7,16). Ova se Isusova tvrdnja lijepo može primijeniti na Grgin i Etelin život, koji su svom narodu i našoj Crkvi darovali brojno potomstvo. Stablo obitelji KUJUNDŽIĆ širi i danas svoje grane. Najmlađi član obitelji je mala Nevena, njihova praunuka. Stablo danas broji devedeset sedam članova. Nad takvim brojem teško je ostati ravnodušan i ne diviti se, ali i pitati se.

Kada bi u našem gradu Subotici i njenoj okolini bilo više ovakvih obitelji s brojnim potomstvom, sigurno je da ovim prostorima i u našem hrvatskom narodu ne bi harala “bijela kuga”.

Majka Etela uvijek je čeznula za višim darima. Molila je za mnoge i na mnoge nakane. Jedna nakana i želja bila je njezin “prioritet”. Često puta ju je ponavljala: Imati sina ili kćerku u duhovnome zvanju. Njena postojana molitva bila je plodna. Za Mladu misu svoga sina, njezina pjesnička duha imala je posebno molitveno nadahnuće. Evo, kako je pjevala.

**Sve je tiho, sve se divno smije,
Tu se svete vjere tajna krije.**

**Sad ćeš pričati kod Kristova stola,
Primit na se dužnost apostola.**

**Nije lako, moraš hrabro stati,
Jer te sada Božje oko pati.**

**Želiš biti na svećeničkom mistu,
Onda moraš biti sličan Kristu.**

**Rado primaš težak teret na se,
Jer Ti želiš da se duše spase.**

**Pa i Krist je tako učinio,
Kad je na se teški križ primio.**

**A tko hoće na Golgotu stići,
Kristovim putem mora ići.**

**A sad priđi Kristovom oltaru
Zahvali se na divnome daru.**

**Sve je spremno i sve tebe čeka,
Budi vjeran svećenik dovijeka.**



Ispunjenje velike majčine želje - Mlada misa sina Josipa

Volim često ponavljati mamine stihove, koje danas pretačem u svoj svećenički život. Mamina molitva je utihnula ovdje na zemlji, ali nastavlja se još intenzivnije u nebu.

Toga uskrsnoga jutra još nisam znao da je mama u vječnosti. Dragan, moj bogoslov mi je poslije sv. Mise, koju sam imao u Vajskoj, lagano prišao i tihim glasom rekao: "Župniče, mama vam je umrla." Gledao sam ga s nevjericom i nesigurnim glasom pitao: "Moja mama je umrla?" i opet: "Dragane, zar je zaista moja mama umrla?" Uslijedila je šutnja i suza se pojavila u mom oku. Za par trenutaka počeo će sv. misa koju sam imao u Bođanima. Zbunjenim koracima ulazim u sakristiju, spremam se i razmišljam... Usprkos boli koju osjećam, svijest da mogu na Uskrs prikazati sv. misu za svoju mamu ispunila me mirom i radošću. To je milost. Mama je čvrsto vjerovala u uskrsnuće svoga tijela.



*Majka Etela sa svojom svojom djecom
u odrasloj dobi*

Toga dana vraćale su mi se mnoge uspomene. Dolazile mi mnoge mamine riječi. Sjetio sam se njezine posljednje želje, koju mi je ne tako davno rekla: "Kad saznaš za moju smrt, odmah odsluži sv. misu. Drugo - na sprovod dođi u reverendi i treće: nemoj voziti sam."

Nisam bio dosljedan maminoj želji.

Ipak sam se uputio na sprovod sam. Imao sam sigurnost: MAMA SLAVI VJEČNI USKRS. Sve ono čemu se nadala sada je svjetlost vječna. TVOJIMA SE GOSPODINE ŽIVOT MIJENJA, A NE ODUZIMA!

S tom vjerom i naša mama je otišla ostavivši iza sebe plodove koje tek sada možemo u punini ubirati, ali i odgovornost da nastavimo gdje je mama stala za ovu zemlju, prepuštajući nama daljnji hod, ali sigurno uz njezine molitve...

Zahvalni sin Josip

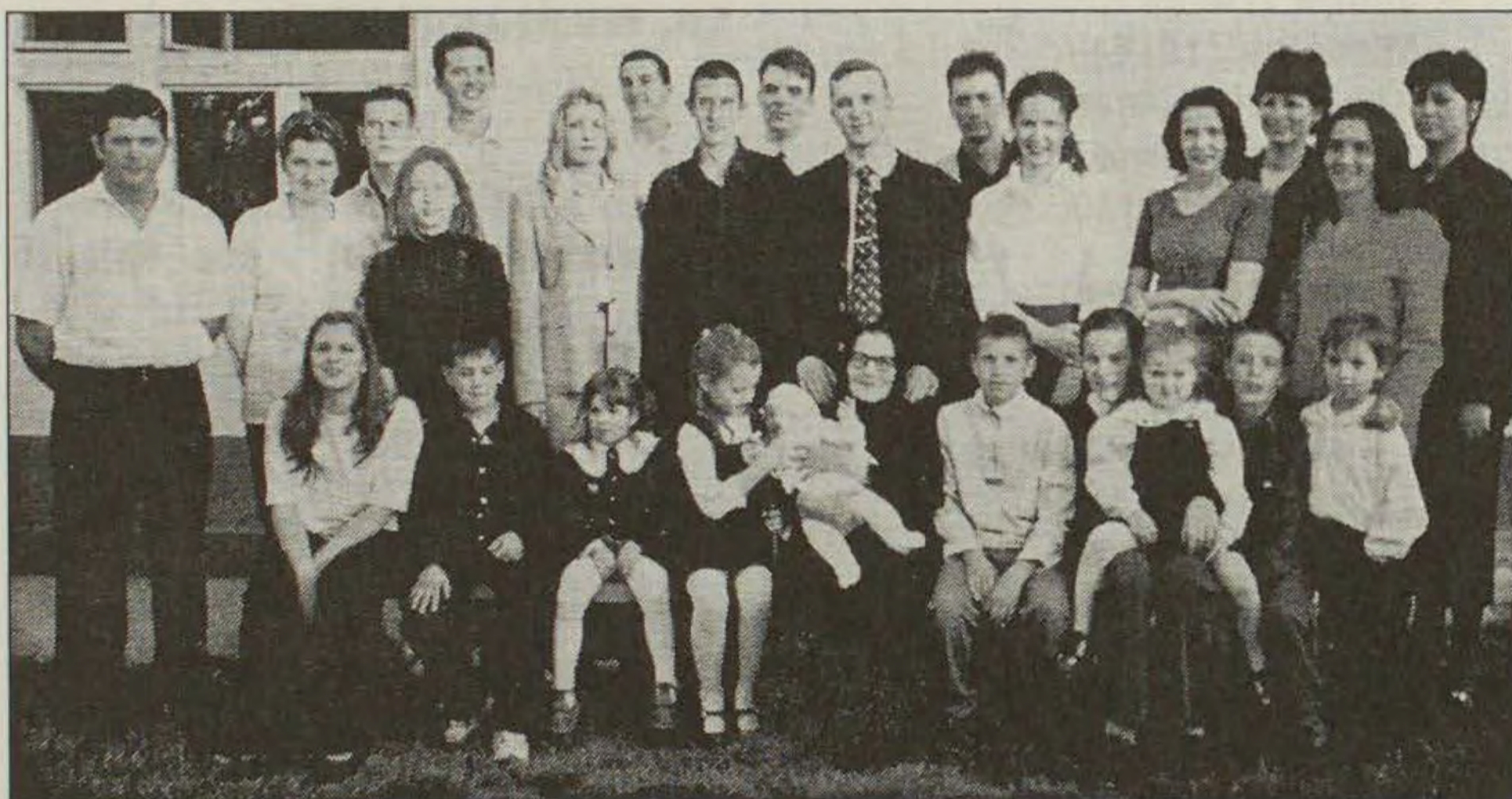
ŽENA ĆE TI BITI KAO PLODNA LOZA U ODAJAMA TVOJE KUĆE

Kad sam pročitao Josipov tekst zamolio sam ga da mi pošalje imena sve djece, unučadi i praunučadi, jer lijepo je to vidjeti onako na popisu, a budući da imamo i fotografije, vidite sve to i "uživo". Ovo je svojevrsna loza Grge i Etele Kujundžić i jedno je divno svjedočanstvo i potvrda upravo onoga

o čemu je i Josip pisao. Zanimljivo je uočiti da su sva djeca majke Etele "podomljena" i imaju svoju djecu. I plus, njezina najveća dika - sin svećenik. Na ovom popisu prvih četvero djece majka Etela je prihvatila iz prvoga Grginog braka. No i tu napominjem da su Grgi i Eteli, kako je Josip napisao, umrla četiri djeteta. /A.A./



Sa snahama i zetovima



Brojna unučad - njena velika radost

ETELA I GRGO KUJUNDŽIĆ (vjenčali se 1947.)

1. JANJA (1936)

2. JELISAVETA (1938)

ud. + Marka Kujundžića

- Antun (1964)

*oženjen Jasnom
Merković*

- Jelena (1988)
- Andrea (1993)
- Marija (1997)
- Nevena (2005)

- Ružica (1966)

udana za Ivana Oračića

- Ivana (1988)
- Nataša (1991)
- Josipa (1998)

- Jovanka (1969)

udana za Stipana Sudarevića

- Đurđa (1991)
- Antonija (1994)
- Ivan (1996)

3. DOMINIKA (1940)

udana za Grgu Piukovića

- Ivan (1969)

oženjen Blaženkom

Babičković

- Marin (1996)

- Krunoslav (1999)

- Jelena (1969)

- Marinko (1971)

oženjen Anastazijom Klum

- Ivana (1998)

- Katarina (2001)

- Antonija (1975)

4. GRGO (1945)

oženjen Katom Crnković

- Jasna (1972)

- Miroslav (1976)

oženjen Jelenom

Skenderović

- Tereza (2003)

5. KREŠIMIR (1950)

oženjen Gizom Cvijanov

- Vesna (1975)

udana za Gorana

Franciškovića

- Siniša (1980)

6. ANA (1951)

udata za Stipana Kujundžića

- Tomislav (1974)

oženjen Zoricom Bojkov

- Filip (1995)

- Benjamin (1998)

- Pavle (2002)

- Goran (1976)

oženjen Emanuelom

Mamužić

- Gustav (2004)

7. STIPAN (1952)

oženjen Rozalijom Francišković

- Ljiljana (1977)

udana za Josipa Rudića

Vranića

- Biljana (1982)

8. ĐULA (1953)

udana za Stipana Ostrogonca

- Slavko (1974)

oženjen Zoricom Bašić

Palković

- Mirjana (1978)

udana za Miroslava

Šarčevića

- Marija (2005)

9. ANTUN (1957)

oženjen Marijom Ivković

Ivandekić

- Renata (1985)

- Daniel (1990)

- Valentino (2002)

10. MARIJA (1958)

udana za Antuna Lukača

- Dejan (1982)

- Damir (1988)

11. JOSIP (1959) - svećenik

12. GABRIEL (1961)

oženjen Snežanom Dornić

- Dalibor (1987)

- Danijela (1988)

- Davor (1994)

- Dijana (1997)

13. LOZIJA (1962)

oženjen Marijom Gabrić

- Marko (1989)

- Kristina (1991)

- Filip (2003)

14. SLAVICA (1964)

udana za Franju Skenderovića

- Anamarija (1993)

- Petar (1995)

- Katarina (1997)

- Luka (2001)

15. TOMISLAV (1966)

oženjen Sandrom Babičković

- Dorja (2001)

- Nikola (2002)

- Anđela (2003)

O DROGI MEĐU NAMA

Poštovani čitatelji Danice,

na stranicama koje su pred Vama donosimo Vam modificiran transkript razgovora s majkom koja je prošla iskustvo borbe s ovisnošću svoje kćeri o drogi. Razgovor s **Oliverom Egete** iz Subotice za slušatelje Radio Marije (dalje u tekstu R.M.) vodio je **Csaba Kovacs**. Povod za razgovor s njom bio je sve prisutniji problem ovisnosti o drogama u našem gradu, ali i svuda oko nas, a ponajviše u skupinama mladih. Nadamo se da će Vas njezino iskustvo potaknuti na razmišljanje, a još više na djelovanje, kako bismo se naučili ispravno nositi s tim problemom s kojim se danas susreću brojne obitelji. Pretjerana sloboda koja je stavljena pred mlade, kao i izazovi suvremenoga čovjeka općenito, ne donose sa sobom više odgovornosti nego probleme i zablude s kojima se nažalost mnogi sve više i teže bore.

R.M.: *Olivera, Vi imate iskustvo s drogom, i ispričat ćete nam svoju priču, kako bi ljudi koji imaju slične probleme saznali nešto više o njemu i dobili konkretni savjet. Gdje ste rođeni? Ispričajte nam nešto o sebi ...*

□ **O.E.:** Rođena sam u Beogradu, a već 19 godina živim u Subotici, gdje sam se i udala. U drugi brak sam stupila također u Subotici. Imam dvije kćeri, od kojih starija, Marina, ima 18 godina, a mlađa, Gabrijela, ima 13 godina. Marina se trenutačno, budući da je bivši ovisnik, nalazi u Međugorju u zajednici "Cenacolo", a Gabrijela ide u 7. razred osnovne škole u Subotici.

R.M.: *Možete li nam ispričati neka od iskustava iz djetinjstva s Vašom starijom kćeri Marinom? Je li sve bilo kao i kod većine djevojčica, ili se ipak po nečemu izdvajala od ustaljenih obrazaca ponašanja djevojčica? Kakva je bila učenica, je li se možda bavila nekim izvanškolskim aktivnostima i dr.?*

□ **O.E.:** Marina mi je kćer iz prvoga braka. Kada je imala dvije godine, moj sadašnji suprug i ja upoznali smo se i vjenčali. Djetinjstvo je bilo potpuno normalno, čak je išla i na vjeronauk, kasnije i na krizmu. Po svemu je, dakle, imala normalno djetinjstvo. Bila je dobra učenica, no, nije bila stabilna u svojim opredjeljenjima. Malo se bavila sportom, malo je pohađala folklor, ali niti u jednoj od tih aktivnosti nije se potpuno pronalazila. Doista je bila neodlučna i nestabilna, ali mogla bih reći i jako vesela djevojčica. Do 8. razreda čak je bila pomalo povučena i stidljiva, što nisam smatrala problemom.

R.M.: *Što se dogodilo nakon što je krenula u srednju školu?*

□ **O.E.:** Problem s ovisnošću, kod Marine se javio još na kraju 8. razreda osnovne škole, i to tako da za to uopće nismo znali. Tek nakon dvije godine "ovisničkoga staža", saznali smo da je sve to počelo još u 8. razredu, iako se ona cijelo to vrijeme ponašala normalno. Budući da je s drogom

počela u osnovnoj školi, u srednjoj školi to je uzelo još više maha, no i dalje se u kući to još nije primjećivalo. Redovito je naime išla u školu, a drogu je koristila za vrijeme odsutnosti iz škole. Jedino se u drugom polugodištu pojavio problem sa izostancima.

R.M.: Tada ste zapravo i primijetili taj problem?

□ O.E.: Sve je počelo tako što me je u drugom polugodištu pozvala Marinina razrednica, i budući da je imala dosta opravdanih izostanaka, upitala me je što se to događa s Marinom, da li je možda bila bolesna. Bila sam iznenađena kad sam saznala da je dijete bez mojega znanja bilo kod liječnika i od njega dobivalo opravdanja. Marina je naime počela sve više bježati iz škole, imala je sve slabije i slabije ocjene. Kako bih riješila problem, nisam se ograničila samo na razgovor s njenom razrednicom, pedagoginjom i psihologom u školi, već sam krenula u Centar za socijalni rad da bih se tamo posavjetovala u svezi mojega problema. No, oni su mi odmah rekli da je s njom sve u redu, da je u pitanju pubertet, da je to velika promjena, da je ona krenula u srednju školu i da sam ja čak previše stroga prema njoj jer sam ju počela kažnjavati. Nisam joj naime dozvoljavala izlaske, ako ne ide u školi kako treba.

R.M.: Kad je Marina počela izlaziti?

□ O.E.: Krajem 8. razreda sa svojim je školskim prijateljicama krenula u diskoteku "Stars", što je, tek sada uviđam, bila velika pogreška, no, o tomu nisam onda tako mislila. Smatrala sam da u nju mogu imati povjerenja, budući da sve njene prijateljce idu tamo. I tu su zapravo počeli njezini problemi s drogom. U 8. razredu upoznala je jednoga dečka, i tada se s njim dogovorila da se nađu jedno subotnje poslijepodne. Taj je dečko htio s još nekim prijateljima probati neku vrst droge, što mi tada, na žalost, nismo znali. No, tek navečer primijetili smo na Marini neke čudne znakove, pa smo ju odvezli na Hitan prijam u bolnicu. Smjestili su je potom na odjel koji mi ružnim rječnikom zovemo "salaš" (odjel psihijatrije, op. priređ. teksta), pa je cijele noći bila vezana i pod nekim vrstama lijekova. Kad smo drugi dan došli po nju, nitko nam nije dao do znanja da je naše dijete bilo pod utjecajem droga. Rekli su samo da je možda popila neku tableticu u kombinaciji s alkoholom. Pošto je bila nedjelja, sljedeći smo dan te dečke prijavili policiji, i rekli smo da su ju htjeli napastovati. U policiji su nam rekli da znaju o kojim je dečkima riječ, i da od toga nema ništa. Nažalost, nismo ni shvatili da je tu već počeo naš problem.

R.M.: Ovaj je "incident" prošao tako da su svi prešli preko toga? Kako ste vi nastavili svoj život?

□ O.E.: Život se nastavio normalno. Marina je kasnije rekla da do kraja 8. razreda nije ništa koristila, a ni za vrijeme raspusta. Nismo ni pomišljali, čak nam nitko nije ni rekao, da je u pitanju bila droga. Nego, tek kada je krenula u I. razred srednje Građevinske škole, susrela se s jednom djevojčicom. Po Marininoj priči, tek je tada nastavila s drogom, do onoga dana dok mi to stvarno nismo primijetili. U srednjoj školi je sve počelo tako što oni valj-

da jedne druge prepoznaju, te privlače jedni druge u društvo. Jer, tko padne jednom ili dva puta, past će ponovno. Ta njezina prijateljica, koju sam već spomenula, a koja je već bila teži ovisnik, nagovorila ju je te su obje počele pušiti marihuanu, potom koristiti i ecstasy i dr... Sve to bilo je normalno u njezinu životu. Žalosno je što su to toliko vješto radili, da se teško moglo primijetiti. Ja sam tek tijekom drugoga polugodišta srednje škole počela primjećivati izostanke, ali su me pedagozi i psiholozi iz škole i dalje uvjerovali da je to potpuno normalno, budući da nitko od njih nije sumnjao na drogu. Čak je i ljetni raspust provela s nama bez ikakvih naznaka da koristi drogu. Ali, u II. godini srednje škole, nastale su velike promjene pa sam ju vodila sa sobom u Centar za socijalni rad. Govorila sam da na nešto sumnjam, da njeno ponašanje nije u redu i da je možda droga u pitanju. Jedna njena prijateljica priznala je da ju je vidjela s nekim prijateljem koji je pušio marihuanu. Na taj nevini način možda mi je htjela poručiti da se Marina drogira, ali nažalost, roditelj kojemu se to kaže ne želi povjerovati u takvo što. Ja sam se pak odmah krenula raspitivati o tomu utječe li to droga na moje dijete. Kod kuće smo sve pregledali, ali ništa nismo našli niti primijetili. No, saznala sam zato za jednog liječnika u bolnici koji se bavio tim problemom i on mi je odmah dao do znanja da je u pitanju droga. Na pomalo surov način mi je rekao što je to u stvari droga. Zakonski, on nije imao pravo uputiti dijete u bolnicu na ispitivanje, ukoliko je ono maloljetno, čak i ako roditelj to želi. Dao mi je jedan papir da ga ispunim i predam Centru za socijalni rad, u kojemu molim da se dijete uputi u bolnicu na ispitivanje. Žalosno je što je isti taj Centar taj zahtjev i odbio, smatrajući da je s djetetom sve u redu. Čak su s njom zakazali sastanak kako bi nešto saznala o drogi, budući da Marina o tomu nije ništa znala. U međuvremenu, ona je već prešla na heroin (mjesec studeni prije dvije godine). Igrom slučaja ona je krajem mjeseca studenog pobjegla od kuće (bježala je ona i prije, ali kad god smo se obraćali policiji nitko, na našu žalost, nije reagirao i rekli su da to nije njihov problem). Pokupila je svoje stvari, ali je sretna okolnost bila ta što je otišla kod jedne svoje prijateljice. Marina je tada imala 16 godina. Još nije ubrizgavala heroin, ali je prešla na jednu vrst dilanja. Spomenuti dečko s početka moje priče (iz srednje škole), navodno je bio glavni diler njoj i njenoj prijateljici (također s početka priče, iz srednje škole). Pravio je užasne probleme, čini se da je bilo čak i tjelesnoga zlostavljanja. Tada se moja kćer uplašila i javila mi se porukom. Rekla je kako stanuje kod prijateljice i ukoliko želim, mogu ju doći vidjeti. Naravno, ja joj nisam rekla da ću istog trenutka doći, i da ću napustiti radno mjesto, kako bih ju vidjela. Rekla sam joj da ćemo se vidjeti kada budem mogla. Odmah sam međutim nazvala policiju dala im do znanja kako znam da mi se dijete drogira i da znam gdje se nalazi. Tad su prvi puta izašli, da bi se kao uvjerali da li se Marina i nalazi na toj adresi koju sam navela. No, reakcija je i dalje izostala. Tada sam zamolila šefa (u to sam vrijeme još radila na autobusnom kolodvoru) da me pusti. Navečer sam s mužem otišla na tu adresu. Kad sam vidjela kćerku, ni danas ne mogu shvatiti kako je, unatoč tomu što se drogirala, mogla djelovati sasvim "normalno". Zato sada razumijem da roditelji često ne mogu vidjeti da se dijete drogira. Prije toga, na-

zvala sam naravno odjel psihijatrije kako bih zamolila da ju prime. Jedna doktorica je obećala primiti ju, tako da smo to i učinili, kako bi se konačno po prvi puta počela liječiti od ovisnosti.

R.M.: Jeste li ju sve ovo vrijeme ispitivali koristi li drogu? S kim se druži i sl.?

□ **O.E.:** Pitala sam ju naravno, ali ne posve direktno, poučena nekim instinktivnim osjećajem. Vratila sam se u ono doba kada sam imala toliko godina koliko je ona imala, te sam izabrala drukčiji način reagiranja. Žao mi je što mi tada nitko nije rekao da postoji jedan jako jeftin test za drogu, pa sam ju mogla i bez njezina znanja testirati, i ranije bih znala na čemu sam. O drogi sam ju ispitivala kroz razgovore, i Marina je imala potrebu priznati mi, ali se bojala. Jer, svi oni žele ostaviti drogu, no, boje se to i priznati i potražiti pomoć. Žao mi je što sam bila "uljuljkana". Žao mi je, kad mi već Marina to nije sama priznala, što su me stručnjaci uvjerali da nije u pitanju droga i da se današnja mladež tako ponaša i živi.

R.M.: Budući da je bila na liječenju u bolnici, jesu li se na neki način tako riješili vaši problemi?

□ **O.E.:** Samo jedan problem bio je riješen, a taj je da smo saznali s kakvim smo se problemom suočili. Drugi problem bio je taj što je Marina tada bila "skinuta s droge, ali liječenjem metadonom (sintetski narkotički analgetik iz skupine difenilpropilamina, op. priređ. teksta), trodonom i tko zna kakvim psihoaktivnim lijekovima, vjerojatno su joj još više ugrozili život, što se kasnije jasno i pokazalo. Liječnici na žalost ne vjeruju da se od droge može odvignuti prirodnim putem (kao što ovisnici kažu "na suho"), nego oni upotrebljavaju lijekove. Ovisnik tako neće biti ovisnik o heroinu, ali bit će o lijekovima. Tako je i "naše" liječenje trajalo u bolnici više od mjesec dana. Vjerovala sam im. Dobivala sam i savjete od jednoga poznanika da možda postoje i drugi načini za liječenje, ali i dalje sam vjerovala liječnicima da znaju šta rade. Izlaskom iz bolnice, javio se još veći problem. Svjesni smo naime da je problem moje kćeri započeo u obitelji. Ali, svaki liječnik koji je donekle i psiholog, trebao bi pokušati pomoći. No, liječnik je u ovom slučaju napravio još veći problem rekavši Marini preda mnoom kako ona nije kriva što se drogirala, jer je "njena mama možda živjela nemoralnim životom". Tako se sve ono što sam gledala tih mjesec dana u bolnici, i sve ono što smo željeli ispraviti i izgladiti, srozalo i došlo do kritične točke. One točke kada mislim da oni ljudi koji imalo vjeruju u Boga, a i oni koji ne vjeruju, mole Boga za pomoć. Tek tada je Bog mogao djelovati po ljudima koje je poslao u moj život kako bismo našli pravi put izlaska iz pakla droge.

R.M.: Znači, upravo u tom trenutku kad ljudskim okom gledano tu više nije bilo nade, djelovao je Bog? Na koji način?

□ **O.E.:** Imali smo jednog poznanika, točnije kolegu s posla koji nam je dao na znanje da postoji jedna zajednica (spominjao je da se zove "Cenacolo"). Nisam na to obratila pozornost budući da sam vjerovala liječnicima. No, shvatila sam da od toga nema koristi kad sam čula da je

liječnik čak savjetovao mojoj kćeri koja se do jučer drogirala kako i dalje treba izlaziti u grad (s dečkom), a ukoliko ponovno "padne" da će ju ponovno uputiti na odjel za odvikavanje. I danas zahvaljujem Bogu što sam tada ipak poslušala unutarnji glas koji mi je govorio da se obratim svojem poznaniku, koji me je pak uputio u franjevačku crkvu. Tu sam upoznala franjevca koji mi je i rekao za zajednicu "Cenacolo". Stupila sam u kontakt s roditeljima djeteta koje je već u toj zajednici, i odmah sam osjetila da je to bila ispravna odluka. Skoro šest mjeseci svake smo subote pripremali kćer kako bi otišla u tu zajednicu. No, Bogu hvala, sada je već petnaest mjeseci sretna u njoj, i vjerujem da će kao i mi vječno zahvaljivati Bogu što smo našli pravi put iz te obiteljske krize.

R.M.: Recite nam nešto više o tim pripravama za odlazak u zajednicu "Cenacolo". Tih je šest mjeseci Marina bila kod kuće, ali ste odlazili na sastanke?

□ O.E.: Jest. Budući da je riječ o djevojčici, u to vrijeme kuća za ovisnice postojala je samo u Međugorju. U zajednici "Cenacolo" protiv ovisnosti bore se zdravim životom, napose molitvom i radom. Nas su uputili u Međugorje, gdje smo kretali svakoga petka autom, kako bismo subotom prijepodne u 9.30 sati bili na tzv. "kolokviju". Imali smo također sastanke s roditeljima koji također dovode svoje kćeri, kao i s roditeljima čija su djeca već u zajednici, ili su već izašla iz nje, kako bi nam prenijeli svoja iskustva, i kako bismo i mi sami mogli pripremiti svoje dijete. U drugoj prostoriji bile su naše kćerke, gdje su im za boravak u zajednici prenosile svoje iskustvo djevojke koje su u zajednici bile već 4-5 godina. U to vrijeme imali smo i velikih problema u braku, bila sam rastrzana jer je sve to skupa koštalo. Svaki puta trebalo je izdvojiti 100 eura. Nisam znala odakle tražiti pomoć, a nisam se niti sjetila da nije sramota tražiti pomoć od bilo koga. Tako sam nažalost i sebi napravila probleme na radnom mjestu, jer sam u to vrijeme radila na šalteru autobusnog kolodvora. Počela sam manipulirati novcem kako bih osigurala potrebna sredstva. Kažnjena sam, i novac sam vratila. Najvažnije mi je bilo da mi dijete bude na dobrom putu. Tek kad su u "Cenacolu" primijetili pozitivne znakove na Marini, primili su je u svoju zajednicu. U mjesecu kolovoza ove (2005.), točnije 14. kolovoza (augusta), bilo je točno godinu dana kako je Marina ušla u zajednicu "Cenacolo".

R.M.: Recite mi, je li Marina za vrijeme tih priprema doista željela ići u "Cenacolo"?

□ O.E.: Kad se sada vratim u prošlost, sjetim se da je Marina u to vrijeme bila jaka. Tada je imala dečka, i nakon što smo se jedne subote vratili iz Osijeka gdje su nas pripravili kako krenuti na liječenje u Međugorje, dala sam joj na znanje da više nema izlazaka, druženja, da do toaleta ne može sama nego samo s nama. S nama je morala biti uvjetno rečeno 24 sata na dan. Srećom, u to vrijeme ona je već bila odviknuta od droge, pa je nama već bilo lakše jer nije pila nikakve lijekove. Marina je prihvatila moj uvjet, jer je valjda sa svojih 17 godina shvatila da joj je ipak pružena šansa. No, unatoč tomu nije nam bilo lako. Vodila sam ju na posao svaki dan, a i suprug

također. Kada pogledam koliko smo se trudili oko nje shvaćam da je to ipak bila njena volja. Da ona to nije prihvatila, mogla je pobjeći i ostaviti nas. Vjerojatno joj je pomogla i životna ispovijed koju je obavila u franjevačkoj crkvi (jer, bila je i krizmana). Ispovijed ju je vjerojatno osvijestila da zna što sve to znači za nju, ali i da je dobila jednu veliku šansu od Boga. Kada netko puno puta padne i kada prihvati ruku koju mu pruži Isus, tada se može podići kako bi svima dao svjedočanstvo o tomu što znači pasti i ponovo uskrsnuti, a što mnogima danas ništa ne znači. Danas mnogi vjeruju da postoji uskrsnuće, a ja sam to iskustvo doživjela preko zajednice "Cenacolo" i preko "uskrsnuća" cijele naše obitelji.

R.M.: Rekli ste da je Marina bila krizmana. Da li je možda nedjeljom odlazila na svetu misu?

□ O.E.: Do 8. razreda osnovne škole je odlazila, iako smo ju kao što i većinu druge djece roditelji tjeraju, nažalost tjerali. No, i tu je bio jedan problem kojega sam tek sada postala svjesna. Obje svoje kćeri slala sam u crkvu, ali sam sama rijetko odlazila na svetu misu. Sad sam shvatila da je to jedna velika pogreška. S djetetom koje odrasta u obitelji u kojoj se ne moli zajedno, gdje se ne ide zajedno na nedjeljnu svetu misu, kad-tad mora se dogoditi neki problem. Nije samo droga u pitanju, može biti bilo što. Nažalost, na ovaj smo način shvatili što znači prava kršćanska obitelj.

R.M.: Spominjali ste Osijek. Da li ste išli na još neka mjesta na te pripreme?

□ O.E.: Kada sam čula za "Cenacolo", rekli su nam da se u Osijeku pripremaju prva tri kolokvija za roditelje, i to bez djece. Na tim susretima daju nam na znanje kako trebamo pripremiti dijete. Ta pravila činila su se možda stroga, ali sam shvatila da to mora tako biti jer "Cenacolo" je najstroža zajednica za liječenje ovisnika. Moram reći, da su nam, kada sam prvi put sa suprugom došla u Osijek, kada smo pričali s roditeljima koji su već duže vrijeme na tom putu, rekli da nismo niti svjesni koliko ćemo zahvaljivati Bogu i biti sretni što se naše dijete drogiralo i što je došlo u zajednicu "Cenacolo". Nakon petnaest mjeseci shvaćam da je to istina, jer vidim koliko smo sada presretni. Nekim ljudima ponekad možda djeluje sablažnjujuće što zahvaljujem Bogu jer se moje dijete drogiralo. No, upravo u tom problemu mi smo našli put k Isusu i k svemu onomu čemu nas On vodi.

R.M.: Jeste li možda u kontaktu s tim roditeljima iz Osijeka?

□ O.E.: Da, u kontaktu smo. Prije smo svake subote imali kolokvije u Osijeku, a sada nam je zajednica "Cenacolo" tj. s. Elvira, dopustila da u Novom Sadu (budući da u Srbiji i Crnoj Gori ima puno roditelja djece ovisnika), svake subote u 15.30 sati imamo naše sastanke gdje najprije izmolimo krunicu za našu djecu (ali i za druge potrebe), nakon čega imamo zajedničke razgovore i izmjenu iskustava. Kada se događaju neki problemi, tada moramo jedni drugima biti potpora, kako bismo ustrajali, jer su pravila zajednice uistinu stroga. Ukoliko dijete želi napustiti zajednicu, mi kao roditelji ne smijemo ga primiti doma. Ne zato što ga ne volimo, nego baš zato jer ga

volimo. Ukoliko ga primimo, to znači da se to dijete i dalje želi drogirati, da mu mi na taj način pomazemo da i dalje ide u "smrt". U tim teškim trenucima, moramo jedni druge pomagati, a i ta zajednička molitva je nešto posebno, jer u cijelom svijetu gdje god postoji "Cenacolo", u 15.30 moli se krunica. Do sada nisam bila svjesna koliko je krunica posebna i snažna molitva.

R.M.: Spomenuli ste sastanke u Novom Sadu. Hoćete li reći gdje i kada se točno oni održavaju i mogu li na te sastanke dolaziti roditelji sa sličnim problemima? Mogu li se možda i Vama javiti?

□ O.E.: Sastanci se održavaju u katoličkoj crkvi na Petrovaradinu. Svakako da roditelji sa sličnim problemima trebaju čuti i naša svjedočanstva, no, ne samo roditelji nego i djeca koja se ne smiju obratiti roditeljima. Mogu nam se javiti kako bi čuli prave informacije, kako bi čuli da nikad nije kasno i da postoji rješenje. Mi im možemo pružiti potrebnu podršku. **Mjesto sastanka je dakle svake subote u 15.30 sati u crkvi u Petrovaradinu.** No, najbolje bi bilo da se najprije najave putem telefona, kako bih s njima najprije razgovarala i uputila ih. Broj mogega telefona u Subotici je (024)577-278, a mogu mi se javiti u bilo koje vrijeme.

R.M.: Posjećujete li kćerku u "Cenacolu"?

□ O.E.: Prvi puta smo je posjetili nakon devet mjeseci njezina boravka u zajednici. Roditelji s djecom imaju sastanke tri puta godišnje. Naš se susret dogodio u Vrbovcu (Cenacolo - Udruga san Lorenzo, Lovrečina Grad, 10340 Vrbovac, Hrvatska, www.campo-della-vita.org; op. prired. teksta). S Marinom smo proveli samo dva dana, budući da su preko noći s njima voditelji zajednice. Bio je to predivan susret, u kojemu roditelji još više ojačaju u vjeri, onda kada vide koliko su djeca ne samo napredovala, nego kada počnu zahvaljivati Bogu na svim onim milostima koje su dobili zahvaljujući tome što vjeruju u to da postoji spasenje za njih, njihovo dijete i za cijelu obitelj.

R.M.: Što Vam je tijekom toga susreta ispričala Marina? Kakva su njena iskustva u zajednici?

□ O.E.: U početku je bilo veoma teško, što je u potpunosti normalno, jer ona nije bila ovisnik o drogi, no, postojali su njeni unutarnji problemi. U početku svi oni dobiju svojega tzv. "anđela čuvara" i ne smiju biti ni na sekundu sami. Čak i kada idu na toalet uvijek imaju jednu djevojku koja ide s njima. Marina je naravno dobivala i radne obveze koje je trebala izvršiti, a bila je uključena i u sve ostale. Ovdje više nema roditelja koji bi im pomagali, jer sve moraju sami obavljati. Svima njima u početku problem je što se ne žele poniziti, lijeni su i ne vole raditi, a nemaju ni pravu sliku o životu. Marinin je problem u početku bila nedovoljna želja da se ponizi, što nije imala dovoljno volje za poslom. Kasnije, kada su je ponizili, ali ne u smislu da bi je omalovažili nego da bi ju "spustili na zemlju", počela je napredovati, i sada puno lakše obavlja svoje obveze. Jedna od njih je izrađivati krunice koje se kasnije prodaju hodočasnicima u Međugorju.

R.M.: Je li Marina sretna tamo? Zna li kako izgleda jedan njen dan u "Cenacolu"?

□ O.E.: Jest, ona je presretna, a to je jasno i iz pisama koje dobivamo od nje. Do sada smo dobiti tri njena pisma, koja su predivna. Nisam očekivala, ne samo od nje, nego od jednoga djeteta od 18 godina, da toliko hvali Boga zbog svega što joj se dogodilo u toj zajednici. Čitajući ta pisma plačemo, ali od radosti. Kad je riječ o njihovom dnevnom rasporedu, dan im počinje u 6 sati, s time da ako je taj dan misa onda ustaju 5.45 sati. Dan započinju i molitvom krunice, nakon čega komentiraju Božju riječ za taj dan. Oko 7.30 sati odlaze na doručak nakon čega svatko ima svoje zadatke, a u 10 sati je užina. U 12 sati prije ručka je molitva. Nakon ručka imaju slobodno vrijeme nekih sat vremena ili dva, kako bi obavili svoje obveze (pranje rublja i sl.). Nakon toga slijedi čitanje Evandjelja i komentiranje gdje su se one pronašle u Evandelju. Dakle, duhovno se hrane. Pri tom govore o svim patnjama koje su doživljavale. Oko 18 ili 18.30 sati je večera, a nakon toga sve se djevojke okupe zajedno, sjednu u krug i iznose svoja iskustva, što im se dogodilo tijekom dana, jesu li imale neke probleme. O svemu dakle otvoreno razgovaraju. Oko 22 sata idu na spavanje.

R.M.: Jeste li morali platiti nešto kako biste smjestili Marinu u zajednicu? Postoje li neki troškovi koje kasnije morate nadoknaditi?

□ O.E.: Zajednica je koncipirana tako da od nas ne traži novac, vjerojatno imaju svoje sponzore. Ima puno zapadnih zemalja koje financijski stoje puno bolje. Jedino kažu da ukoliko možemo damo nešto malo u vidu hrane ili eventualno novca, i to samo iz razloga kako bismo na neki način pokazali da brinemo što su nam djeca tamo. Jasno, ima roditelja koji iz financijskih razloga to ne mogu učiniti. Zato ponekad skupimo malo novca, onoliko koliko tko može, i to simbolično zovemo "kolijevka". Od takvih priloga živi zajednica. Znači, sve je besplatno.

R.M.: Što kažu u zajednici, kakvi su njihovi planovi s Marinom i do kada mora ostati u njoj, kako bi se kasnije mogla uključiti u svakodnevicu?

□ O.E.: U zajednici imaju jedno pravilo, da je svakomu dečku ili djevojci potrebno minimalno tri godine boravka u zajednici. Ali, sve to ovisi o samoj osobi. Kasnije im predlažu, budući da uvijek ima novih slučajeva, da ostanu i bave se tim momcima i djevojkama pomažući im. U Međugorju gdje je i Marina smještena, ima djevojaka koje vode tu kuću, a nemaju posebnu kvalifikaciju za to. Njihov je život pomagati svim onim novim djevojkama koje pristignu zahvaljujući osobnom iskustvu, tako da će vjerojatno i Marini to predložiti. Isto tako, ako oni među sobom žele stupiti u brak, to će biti pravi kršćanski brak. Oni ih uče onomu što ih mi kao roditelji, na žalost, nismo učili kod kuće. Riječ je o životu u čistoći, kako bi brak koji se sklopi bio pravi kršćanski brak, jer samo takav brak može donijeti dobre plodove i vjerojatno u tim obiteljima neće biti ovisnosti.

R.M.: Da možete sada, što biste promijenili u procesu odgoja Marine?

□ **O.E.:** Moram najprije reći da smo suprug i ja vjenčani samo građanski. Dakle, najprije bih voljela da se vjenčamo u crkvi. Žao mi je da nismo svakodnevno molili sa svojom djecom, da nismo svake nedjelje skupa odlazili na svetu misu, i da se nismo trudili živjeti u pravom kršćanskom braku. Da sam sve to na vrijeme promijenila, moje dijete možda ne bi došlo dovdje. No, kažu da je Bog tako želio. Možda je Bog u meni vidio da imam tako veliku želju o tomu pričati, i pomagati drugima. Mene nije sramota o ovomu pričati, jer znam da tim svojom iskustvom mogu pomoći drugima koji se prečesto boje obratiti nekome za pomoć.

R.M.: Što biste konkretno preporučili roditeljima koji sumnjaju da se njihovo dijete drogira, ili da se druži sa sumnjivim prijateljima ili prijateljicama za koje se zna da se drogiraju?

□ **O.E.:** Budući da sam se i sama razočarala, i ne samo ja nego i svi roditelji čija su djeca u zajednici "Cenacolo", ne bih im preporučila da se obrate liječnicima. Ukoliko ovo netko bude ponovno slušao ili možda čitao, slobodno se može meni obratiti, a ja ih dalje mogu uputiti nekome kome bi se mogli obratiti kako bi spasili svoje dijete.

R.M.: A što biste poručili onim mladim ljudima koji su krenuli tim "putem smrti", a ne smiju iz straha to priznati niti u školi niti svojim roditeljima. Što u tom slučaju napraviti?

□ **O.E.:** Ako se boje obratiti roditeljima, budući da mnogi roditelji to odbacuju, slobodno mi se mogu obratiti, jer ja već znam na koji način bih im mogla pomoći, možda čak i razgovorom s njihovim roditeljima. Dužna sam vratiti Bogu sve ono što je On nama dao, i druge ljude spasiti od teške bolesti kao što je ovisnost.

R.M.: Možemo li se na kraju još jednom podsjetiti važnijih informacija za sve one koji trebaju pomoć? Što za kraj poručujete slušateljima Radio Marije?

□ **O.E.:** Sastanci o kojima smo tijekom intervjua razgovarali održavaju se svake subote od 15.30 sati u crkvi u Petrovaradinu kod Novog Sada. Tada imamo kolokvije za roditelje čija su djeca već u zajednici. Moj broj telefona je: (024)577-278. Svim slušateljima, a napose onima koji žive s problemom kojega je imala i moja obitelj, poručila bih da imaju malo više razumijevanja za one ljude koji su zapali u ovisnost. Neka shvate da nije samo u njima pogreška. Izvjesno je da oni koji su ovisnici nisu našli smisao života. Zato im mi koji smo zdravi trebamo pomoći kako bismo im ukazali na pravi put, a taj je jedino uz Isusa Krista.

R.M.: Zahvaljujem Vam na ovom razgovoru, a napose na svjedočanstvu. Neka Vas prati Božji blagoslov, pozdravite također Marinu. Hvaljen Isus i Marija!

Razgovor vodio: **Csaba Kovács**

Tekst prema transkriptu razgovora priredila: **Željka Zelić**

Zlatne godine

(posvećeno Babi i Didi)

Da li se prebrojati mogu sekunde
milovane zrakom naših grudi,
minute, sati i dani koje smo pod
Božjim okriljem zajedno dočekali?

Da li ih je k'o klasova na njivi znojem zalivanih,
k'o zlatnih zraka od Sunca Zemlji poslanih
ili k'o kapljica suza u oceane duša ulivenih,
k'o neizmernih treptaja tijela ljubavlju izazvanih?

Mnogi kažu da je to pedeset,
zlatni broj,
da je to pola vijeka
ljubavlju prožeto.

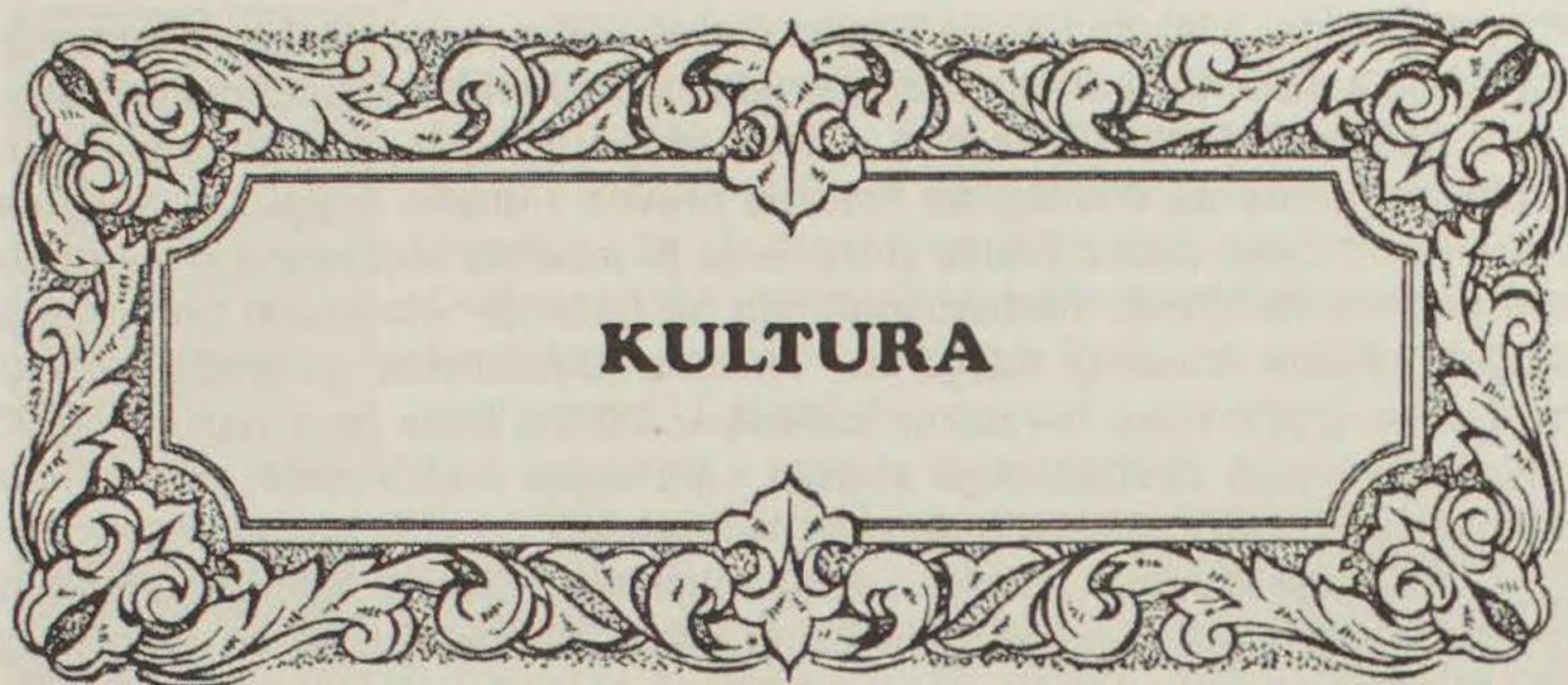
Da li ta ljubav, bježeći od sunca da se ne sasuši
a zalivana suzama da ne ispari,
sklanjajući se od kiše da ne izblijedi
vremenom ljudskim može da se ograniči i izmjeri?

Ljubav, plod dva srca, leti i pada.
Ljubav se raduje, tješi, ispunja, prašta,
na krilima od paučine, koliko čvrste toliko i meke,
neuhvatljiva je za Zemaljsko vrijeme

jer svaki osmijeh i sjaj u oku njenom,
svaka vrlina i mana - ukras njegove duše
savršen su spoj koji zajedničke sekunde
pretvara u veličanstvene minute,

minute u sate, i sve tako dalje i dalje...
ide u vječnost
gdje ljubav diše, ne stari i predstavlja razlog
zbog kojeg sutrašnji dan treba živjeti.

Nevena Mlinko



KULTURA

Bilježi: Tomislav Žigmanov

O nakladi knjiga u vojvođanskih Hrvata u godini 2005.

Godina kopnjenja i nadanja

I. Vanjski okvir i prinosi

Nema sumnje u jednome - pjesništvo je bilo ali i ostalo vodećim žanrom u književnosti vojvođanskih Hrvata. Brojem naslova i kvalitetom samih djela to potvrđuje i ova 2005. godina. Godina koja će, kada je riječ o nakladi knjiga, osim toga, biti upamćena i po sljedećim momentima.

Prvo, ukoliko uzmemo u obzir kvantitativne aspekte, to jest broj objavljenih naslova tijekom 2005., mora se priznati da se ova godina kandidira kao jedna od siromašnijih glede naklade knjiga u novijoj povijesti naše kulture - hrvatske manjinske kulture u Vojvodini, koja je još uvijek u povojima. Ovim u povojima naznačujemo tek: slabe i institucionalno nesređene autoreprezentativne moći i odsustvo trajnije i obimnije politike financiranja, kako unutar zajednice, tako i od strane drugih mogućih interesenata: od lokalnih samouprava gdje Hrvati žive, preko regionalnih i centralnih organa vlasti, pa do države nam matice. Slabosti na planu autoreprezentacije tiču se jednako i skromnog broja književnih večeri, te recenzija i drugovrsnih napisa o knjigama hrvatskih autora. Ono pak jedna od siromašnijih, mislimo samo u brojčanom smislu - zabilježili smo 15 naslova, čak 5 manje nego li prošle godine.

Pa ipak, ukoliko imamo u vidu kvalitetu objavljenih djela, zatim naravno udioništva ovdašnjih stvaratelja i mjesta gdje su se knjige pojavile, možemo govoriti i o stanovitim pomacima, a gdje su čak u pitanju i pravi iskoraci.

Tu, prije svega, mislimo na odlučujuće sudjelovanje ovdašnjih Hrvata u predstavljanju književnosti drugih naroda cjelokupnoj hrvatskoj kulturnoj javnosti. Mladi našijenac Petar Vuković je, naime, skupa s Jirićem Hrabalom priredio, jedan broj priča sa češkog na hrvatski preveo i uredio knjigu *Baršunaste priče - antologija češke kratke priče*, koja je jesenas objavljena u Zagrebu kod nakladnika "Profil International". Na taj način je vrlo slično ponovljena uloga, također mladog našijenca, Nevena Ušumovića u predstavljanju mađarske književnosti hrvatskoj javnosti iz 2002., kada je u nakladi "MD" objavljena knjiga *Zastrašivanje strašila - antologija kratke priče*, gdje je kao prevoditelj i pisac sudjelovao upravo i Ušumović.

S druge strane, imamo i dvije objavljene knjige kod renomiranih hrvatskih nakladnika, od kojih je jedna imala značajnu potporu hrvatskog Ministarstva kulture, što do sada nije bio čest slučaj. Naprotiv. Riječ je o petom, proširenom izdanju knjige Milovana Mikovića *Avaške godine*, koja je objavljena u nakladi "Dore Krupičeve". Druga je knjiga Tomislava Žigmanova *Bibliografija Hrvata u Vojvodini (1990.-2002.) - Prinosi*, koju je objavio Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika.

I na koncu, ono što također uveliko krijepi određena nadanja glede boljitka za knjigu među vojvođanskim Hrvatima jest činjenica početka naklade u jednoj profesionalnoj ustanovi. Riječ je, dakako, o Novinsko-izdavačkoj ustanovi "Hrvatska riječ", koju smo za to i osnovali, a koja je jesenas objavila svoj knjiški prvijenac - novu zbirku pjesama Vojislava Sekelja *U izmučenim riječima*. Ostaje da se vidi na koji će način i kojom vremenskom dinamikom ova institucija, koja djeluje u profesionalnim okvirima, raditi na ustrojavanju naklade knjige u hrvatskoj kulturi u Vojvodini.

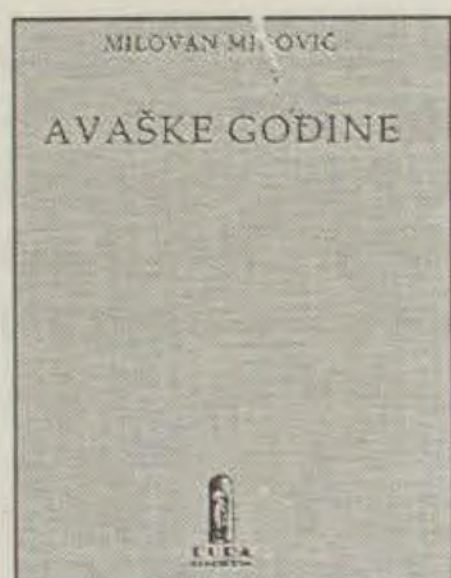
II. Kratke napomene o djelima



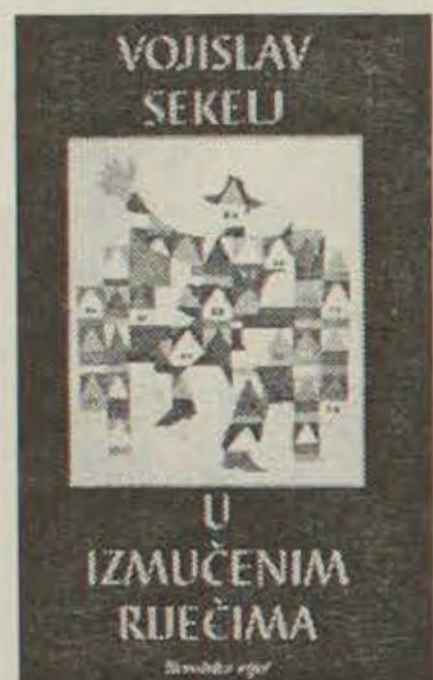
Kada pak konkretnije govorimo o objavljenim knjigama, spomenut ćemo prvo nastavak prisustva knjige za djecu na idomu bačkih Bunjevaca, što držimo za višestruko potrebnim. Naime, i ove su godine Hrvatska čitaonica i Hrvatsko akademsko društvo skupa objavili slikovnicu s narodnim pripovijetkama koje je sakupio i obradio Balint Vujkov. Naslov knjige je *Pripovetke za laku noć*, a ilustrirala ju je Cecilija Miler, slikarica-amater iz Sombora.



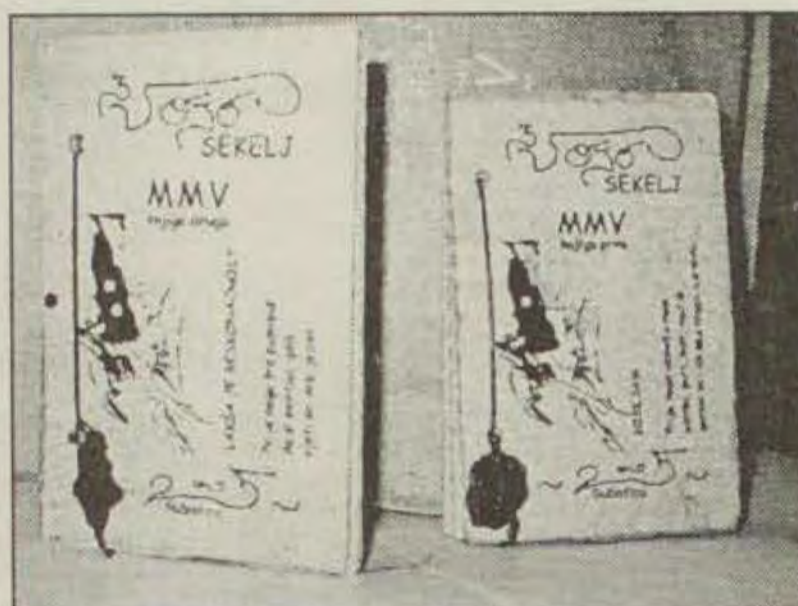
Rečeno je već kako je pjesništvo noseća književna forma u stvaralaštvu hrvatskih književnika u Vojvodini: bilježimo čak pet naslova. Ante Vukov je objavio vjerojatno najzanimljivije poetsko štivo u ovoj godini s intrigantnim naslovom *Vrati vrijeme*, i s podnaslovom *cjelovita pjesmarica*. Knjigu je objavilo Hrvatsko akademsko društvo, sadrži pet obimnih dijelova, a noseći je motiv nostalgijiški vapaj za prošlim, boljim vremenom, u koje se smješta mogućnost za ostvaraj sretnijeg života.



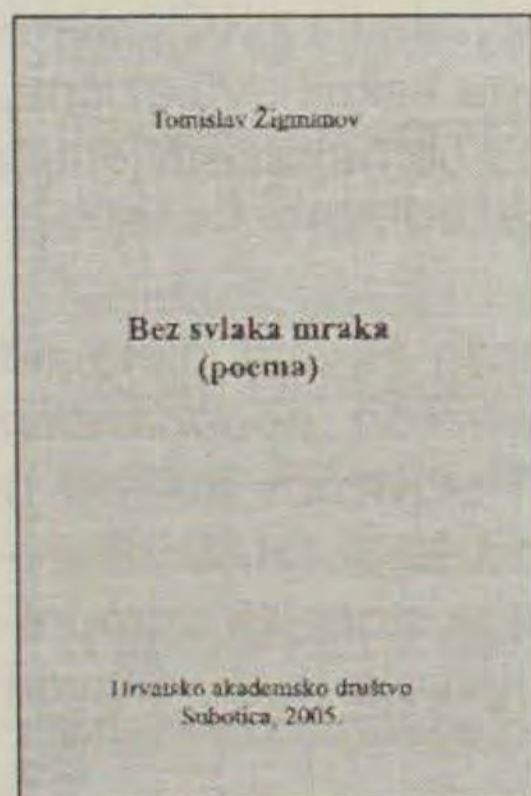
Slijedi zatim druga poema, to jest, da budemo precizniji, riječ je o "krhotinama poeme u nastajanju" Milovana Mikovića i njegovom spisu na bunjevačkoj ikavici *Avaške godine*, koja je imala svoja 4 izdanja u Subotici, te je kao takva poznata ovdašnjoj javnosti. Ovoga puta je nakladnik ugledna zagrebačka kuća Dora Krupićeva, koju vodi Branimir Donat, te postaje dostupna i javnosti u Hrvatskoj.



Vojislav Sekelj, nakon više od 15 godina knjiške šutnje pojavljuje se s dvjema novim knjigama: već spomenutom *U izmučenim riječima*, u nakladi NIU "Hrvatska riječ", te samizdatnim ostvarajem *MMV* u kojoj su sabrane pjesme objavljene u periodici s početka



devedesetih, a imaju svoje originalno "pakovanje": knjiga je objavljena u dva dijela, maloga je formata, a tiskana je na kartonu za kutije i prodaje se u "dućanskoj štanciji".



I na koncu imamo poemu *Bez svlaka mraka*, koju potpisuje Tomislav Žigmanov, a knjigu je objavio nakladnik s najvećim brojem objavljenih knjiga tijekom 2005.: Hrvatsko akademsko društvo. Zanimljivo je napomenuti kako je ovo djelo imalo i svoje uprizorenje u vidu performancea, za koji je glazbu napisao Hrvoje Tikvicki a poemu recitira čuveni zagrebački glumac, inače rođeni Subotičanin, Vlatko Dulić. Ova je poetsko-glazbeno-scenska minijatura prouzvedena koncertom zime u Subotici, čija je snimka objavljena na zasebnome DVD-u, a sredinom jeseni i u dvorištu Satiričkog kazališta "Kerempuh" u Zagrebu.

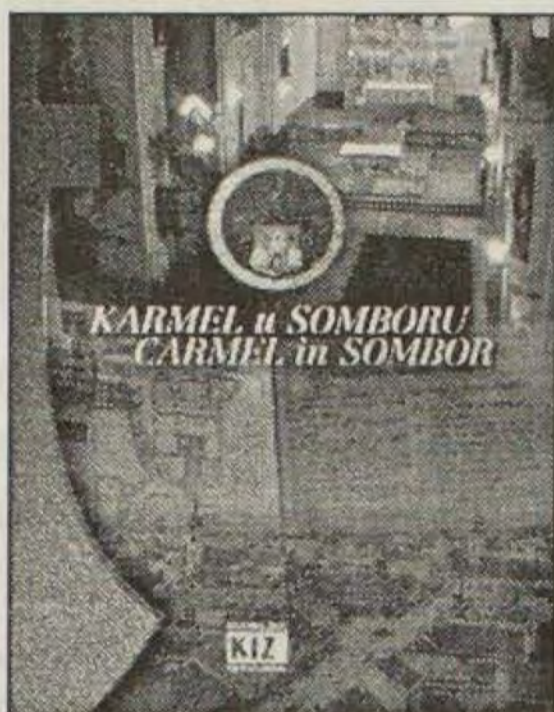


Tu je i treća u nizu *Lira naiva 2005.*, koja je rezultat neumorna rada i zalaganja na planu knjige kod vojvođanskih Hrvata Katarine Čeliković. U zbirci odabranih stihova zastupljena su 32 pjesnika s prostora Vojvodine koji pišu na standardnom hrvatskom jeziku i na bunjevačkoj i šokačkoj ikavici. Po prvi put se pojavljuju i pjesnici izvan Vojvodine, Hrvati iz Hrvatske i Mađarske.

Jedino prozno djelo objavljeno tijekom ove godine potpisuje Petko Vojnić Purčar. Riječ je o drugom, neznatno proširenom izdanju njegovog, kronologijski promatrano, trećeg romana *Ljubavi Blanke Kolak*. Ponovna pojava ove sage o jednoj našoj ženi, njezinim ljubavima i razočarenjima, nedvojbeno je osvjedočila kako je Vojnić Purčar uistinu najveće literarno pero među vojvođanskim Hrvatima i to iznad, ponad i prije svega kada je u pitanju proza.



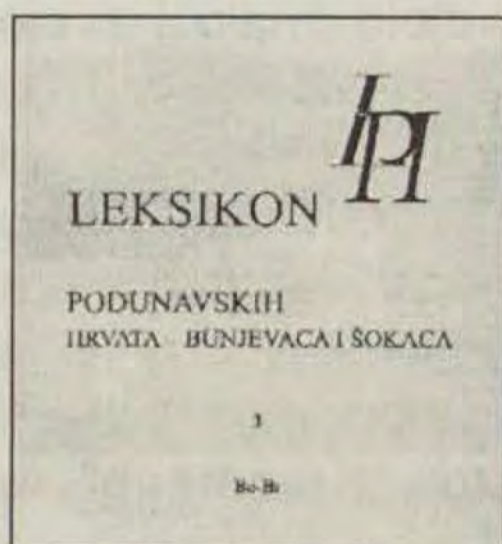
Na planu znanosti navodimo prvo djelo od izuzetnog značaja za lokalnu povijest Subotice. Riječ je o studiji povjesničara Stevana Mačkovića *Industrija i industrijalci Subotice (1918.-1941.)*, koju je objavio Historijski arhiv.



U okviru obilježavanja stoljetnice somborskog karmela objavljen je zbornik radova pod naslovom *Međunarodni znanstveni simpozij "Baština za budućnost: Karmel u Somboru 1904.-2004."* Vrlo stručno uređenje zbornika potpisuje Dario Tokić, a nakladnici su iz Zagreba i Sombora.



Isti nakladnici, Karmelska izdanja - KIZ i somborski Karmel, za ovu su prigodu tiskali dvojezičnu, na hrvatskom i engleskom jeziku, tehnički i likovno jednu od najopremljenijih monografija *Karmel u Somboru = Carmel in Sombor*.



Za mjesnu povijest ovdašnjih Hrvata djelo od neprocjenjivog značaja je i *Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*. Polovicom godine u nakladi Hrvatskog akademskog društva - HAD objavljena je treća sveska, koja obuhvaća stotinjak odrednica u rasponu od Be do Br, a potpisuje je dr. Slaven Bačić.



Na koncu ovog niza imamo i spomenutu *Bibliografiju Hrvata u Vojvodini (1990.-2002.) - Prinosi*. U njoj je bibliografski obrađeno 148 jedinica: knjiga, godišnjaka, časopisa, listova i glasila koje su vojvođanski Hrvati objavili u navedenom trinaestogodišnjem razdoblju.



Marljivi radnik na planu pisane riječi svećenik mr. Lazar Ivan Krmpotić objavio je monografsko djelo o jednoj od najbrojnijih i najuglednijih bunjevačkih obitelji u subotičkom kraju *Veliko obiteljsko stablo Dulićevih*, što je prvo djelo takve vrste u kulturi ovdašnjih Hrvata. Nakladnici su subotičko grafičko poduzeće "Birografika" i udruga "Pučka kasina 1878".



Terezija Avilska, djelo publicističke naravi, istina kao prevoditelj, potpisuje također svećenik Stjepan Beretić, a objavio ga je Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". Riječ je o prijevodu s njemačkog životopisa Terezije Avilske, svetice Katoličke crkve, kojoj je posvećena subotička prvostolnica i koja je zaštitnica grada.

DOKLEG

Dokleg će čovik čoviku oči vadit?
Dokleg će lagat, otimat, harat?
Dokleg će ajdarasti, amišni
andravi, arambaše, aramiije
ardalasti, avaški - varat?
Dokleg će badavaši, bagra, baati,
barabe, batinaši, beštije,
bičkaši, bitange, bukare - buškat?
U pamet se i u poštenje bogmat.
Brk mastit, novce brstit.
Može l čovik s čovikom
štogod - makar da je šta
s mirom obaviti i aldumašče popit?
Bog sveti zna!

(*Avaške godine*, 4. izd., Zagreb 2005.)

Milovan Miković

Pozdrav Dulićima

Dulićev sam roda ponosnoga
Pa ja ljubim Ime Dide svoga
Dulićev sam Dulićev ću biti
Dulićeve uvijek ću ljubiti

Dulićevi na kojoj ste strani
Vratite se svojoj staroj nani
Čuvat će vas vaša stara nana
Nek se širi Dulićeva grana.

Od davnine pa evo do sada
Dulićeva grana ne opada
Već se širi na sve četiri strane
Bože čuvaj da tako ostane

Ruža Dulić

Katolički list "Zvonik" - prvih deset godina i njegov značaj za hrvatsku manjinu

(dio članka "Duhovni i kulturni identitet vojvođanskih Hrvata" u: "Hrvatski iseljenički zbornik", 2005., str. 259-269).



Rekli smo već da je "Zvonik" u drugoj polovici XX. stoljeća drugi katolički list u Vojvodini koji izdaju hrvatski svećenici Subotičke biskupije, a nastao je na tragovima "Bačkog klasja". Prvi broj je izišao u studenom 1994. godine, do kraja 2004. je objavljeno 125 brojeva, a kao glavni urednik sve brojeve potpisuje vlč. **Andrija Anišić**. To je jedini list koji je uspio sačuvati redovitu dinamiku i kontinuitet u izlaženju u proteklih desetak godina, usprkos činjenici što nema ni jednog profesionalno angažiranog novinara ili bilo kakvog suradnika. U početku je izlazio na 12 stranica, da bi se ustalio na četrdesetak stranica. Osim različitog

vjerskog štiva, te prikaza događaja iz crkvenog i vjerskoga života, objavljuju se i sadržaji o kulturnim, društvenim i političkim zbivanjima, i to najviše bačkih Hrvata, a priloge potpisuju kako klerici tako i laici. U drugoj polovici 1998., "Zvonik" dobiva i svoju internetsku stranicu: <http://www.zvonik.org.yu>. "Kao što zvona sa zvonika naših crkava javljaju radosne i tužne vijesti, tako će i naš 'Zvonik' pratiti sve događaje u životu crkve u Hrvata Subotičke biskupije kao i događaje u životu vjernika Mađara, Slovaka, Nijemaca i drugih naroda koji žive u Subotičkoj biskupiji. Pratit će ujedno i život opće Crkve i izvješćivati o svemu značajnijem. No, zvona s naših zvonika prije svega pozivaju i potiču vjernike na molitvu, na zahvalnost, i slavljenje Boga ili pak na kajanje zbog osobnih grijeha i grijeha svijeta", stoji zapisano u uvodniku prvog broja, kojega je potpisao vlč. Andrija Anišić. I danas, deset godina od njegova izlaženja - može se ustvrditi da je, unatoč brojnih izazova, sve i ostvareno. Kontinuirano ostvarujući jednu takvu uređivačku koncepciju, "Zvonik" je postao ne samo uredan i pouzdan kroničar života hrvatskog puka u Subotičkoj biskupiji, nego je ujedno postao i "katekizam u malom". Naime, u istom su redovito zastupljene i brojne stalne rubrike koje sadrže obilježja za bolje upoznavanje i produbljanje vjere. A to je, među ostalim, od velikog značaja za ovdašnje Hrvate i stoga što se na ovim prostorima još uvijek na hrvatskom jeziku gotovo ne može na normalan način nabaviti Biblija, Katekizam Katoličke Crkve, Dokumenti II. vatikanskoga sabora i dr. Vrlo slično vrijedi i kod nabave druge duhovne literature i katoličkih časopisa. Pa ipak, sve su to, premda vrlo važne, samo vanjske značajke "Zvonika"... A, ukoliko se želi nešto više reći o značaju "Zvonika" za hrvatsku zajednicu,

mora se prije toga, čini se, ispravno odgovoriti na sljedeća pitanja: 1. što je "Zvonik" kao takav; zatim, 2. što je ono značaj; te 3. što je to hrvatska zajednica. Jer, tek ukoliko to bude rasvijetljeno, ukoliko si bolje pojasnimo ove pojmove, moći ćemo dobiti jedan u sebi ozbiljnije utemeljen odgovor na pitanje o značaju "Zvonika" za hrvatsku zajednicu u Vojvodini. Prvo što primjećujemo jest sljedeće: to su pitanja koja su različita po složenosti, i to kako onog u pitanju pitanoga, tako i odgovora koje se pitanjem traži. Recimo, vrlo jasno se nadaje odgovor na pitanje što je "Zvonik". Zašto? Zato je to tako jer je ovdje na Istoku već odveć znano: "Zvonik" je jedan ozbiljan katolički list koji izlazi u Subotici i kojim vrsno ravna vlč. Andrija Anišić, koji se pojavljuje svakoga mjeseca u trećoj nedjelji, i to redovito već desetu godinu, na jeziku hrvatskome te je donedavno bio jedini list na njem, istina ne i prvi i ne uvijek jedini takav ovdje, ali jedini vjerski i jedini katolički, koji radosno iščekuju i staro i mlado a rado čitaju i oni u Šokadiji i ovi Bunjevci trokutski, glede kojeg interes pokazuju i u veselom Srijemu, prijestolničkom Beogradu, mjestima po Srbiji, a još više u državi matici, list je to u kojem pišaše skoro svako hrvatsko svećenstvo Subotičke biskupije kao i mnogi drugi, u kojem se ne naviješta tek i samo Riječ, već se radi i na, kako netko reče, inkulturaciji, gdje se ne bilježi tek ono dogođeno ili događajno, već i ono štivo meditativno, s porukom, s nagovorom, ono na Dobro upućuje, zatim pastoralno, katehetsko, ali i crkveno-historiografsko... To je, dakle, "Zvonik" onakvog kakvog ga znademo - bogat u sadržaju, a jednostavan u misiji dobročinstva. Isto tako nije previše teško odgovoriti ni na drugo pitanje: što je značaj. Ta je riječ izvedenica iz imenice znak, pod čim se obično podrazumijeva ono što, na neki posredujući način, upućuje na nešto drugo. Drugim riječima, znakom se označuje ili naznačuje nešto. Pri tomu je to nešto najčešće nešto posebno, jer znakove, one upućujuće, nemaju obično običnosti. Iz toga je onda i izvedena osnovna dvostrukost značenja glagola značiti. Ono ne smjera samo na opis radnje ili načina upućivanja nečega za nekoga, nego ujedno ukazuje u na imanje važnosti toga nečega za nekoga. Iz glagola se, dakle značiti izvodi i naša imenica značaj, sa sasvim vlastitim oblicima značajnost, značajan, značajno ..., ali ovoga puta uz redukcionizam u značenju: sada ostaje vrijediti tek onaj drugi spomenuti značenjski dio - ukazivanje na važnost nečega za nekoga. Značaj je, jednostavno, riječ kojom se iskazuje važnost nečega. Treće naše pitanje nadaje nam se kao najteže: što je uistinu hrvatska zajednica?

Što je uistinu hrvatska zajednica?

Težina ovoga pitanja vjerojatno se skriva iza nejasnosti same pojave na koju pitanje referira, to jest ono što je ovim označiteljem označeno, a to je hrvatska zajednica u Vojvodini. Što je, dakle, ono hrvatska zajednica?

A) Za neke je to nešto što je višestruko mrsko, bitno i viševrsno negativno, što izaziva uvijek radikalnu, da radikalnu, neugodu, nešto što bolje da ne postoji jer smeta, štrči nekako... To se iskušavalo ovdje početkom devedesetih i te kako, no sada ta određenja nisu službena i nisu preovlađujuća u prostoru javnosti, ali su ipak prisutna. Naravno, hrvatska zajednica

nije i ne može biti svodiva samo na to. B) Za neke druge je to tek neki bijeli prostor - tu su a kao da nisu, pa je bolje ne konstatirati ih. To je nešto spram čega se mora postavljati na način neprimjećivanja ili prešućivanja. Drugim riječima, tek nešto je ovdje ublažena prva naša odredba - ona o hrvatskoj zajednici kao nečemu mrskom. Vidjet ćemo to da smo bijeli prostor i po broju napisa u povodu 10. obljetnice "Zvonika". Ali, naravno, hrvatska zajednica nije svodiva samo na to. C) Za neke treće to je skupina nekih dalekih, rubnih - skoro tamo s kraja svijeta, sirotih i ubogih rođaka, koji su onda kao takvi valjda malo i infantilni, za mnogo šta nesposobni i frustrirani, ali budući da su oni ipak daleki i, rekosmo, siroti rođaci moraju se trpjeti i o njima se mora voditi nekakva briga, pa makar bila i posve neprikladna, čak i pogrešna, što je često slučaj. Ali, naravno, hrvatska zajednica nije svodiva, premda bi mnogi htjeli, samo na to. D) Za neke je to mala, razjedinjena i dobrano posvađana zajednica, rubna u katolicitetu, nacionalitetu, kulturalitetu, napuštena od skoro svakoga, raspuštena u vlastitom upravljanju, prepuštena stihiji i sudbini, koju su glavom bez obzira napuštali njezini prvaci i učena mladež jer im se boravak ovdje nadavao besmislenim, u kojoj skoro polovica ne zna ni tko je, ni što je, ni odakle je, a oni koji znaju ne mare previše za stvari koje zajednicu čine zajednicom. Ali, naravno, hrvatska zajednica nije svodiva ni samo na to. E) I na koncu, za neke je hrvatska zajednica tek jedna od mnogih ovdje u blatu Panonije, s velikom i burnom poviješću, koja se tijekom vremena dostojanstveno borila za svoju opstojnost i samobitnost na ovim bačkim ravnicama, nekada s više nekada s manje uspjeha, nekada u pozitivnom ozračju a nekada u neprijateljskom, s boljim ili lošijim prvacima, zajednica koja je unatoč svemu svojom hrabrošću i mudrošću opstala te danas svjedoči svoj život na različite načine, u domenima svojih mogućnosti i okvirima vlastitih moći, koji nisu baš veliki, naprotiv, ali ipak postoje. Kao i uvijek ranije, na to je vlastito svjedočenje obvezuje zalog časnih joj predaka, ali još više plač i smijeh njezine djece. I premda, po mnogo čemu slični upravo na to, hrvatska zajednica nije svodiva ni na ovo. Jer, hrvatska zajednica kao takva nije tek samo to što smo ovdje nabrojali - a nabrojali smo ono kakva je ona kako za koga. Hrvatska je zajednica, vjerojatno, sve to skupa, jer u svemu navedenom imade po dio istine, ali je vjerojatno ona i još više i drugačije od toga, budući da razbacani dijelovi istine o njoj, skupljeni na jednom mjestu, tvore neku posebnu, bogatiju njezinu sliku. Jednu sliku cjelovitiju i istinitiju o hrvatskoj zajednici, koja onda kazuje da je ona u povijesti, kroz daće i još više nedaće, kroz borbu i odricanja, vlastitom voljom i htijenjima stvorena, da je danas, unatoč izloženosti različitim pogibeljima, još uvijek očuvana i da opstaje, da ponosno živi vlastiti život kao svoja na svom, te da i dalje nastavlja živjeti i svjedočiti o sebi, i to onoliko koliko i onako kako može. A ovim smo, dakle, tek naznakama, označili na, čini nam se, značajan način ono značajno kada je u pitanju ono što moramo predznati prije negoli dadnemo odgovor na naše glavno pitanje o značaju "Zvonika" za hrvatsku zajednicu. Jer, znamo sada puno bolje i što je "Zvonik" i značaj i hrvatska zajednica, a tako onda znademo i to kamo mora smjerati naš odgovor na postavljeno pitanje. Pitamo se, dakle, u čemu je značaj "Zvonika" za hrvatsku zajednicu,

te zašto je on značajan za nju. Prvo u odgovoru ističemo sljedeće: u ili preko "Zvonika" Hrvati su u Vojvodini ostvarili mogućnost vlastitog sebezastupljanja, to jest samu je sebe ona očitovala u javnosti, što je po sebi uspjeh vrijedan hvale, jer mnogi će onda od značaja iz te činjenice slijediti. Pri tomu je, za razliku od nekih drugih medija na hrvatskom, to vlastito sebezastupljanje u "Zvoniku" urađeno odgovorno, u skladu s imperativima poslanja Crkve, novinske struke i vremena. Ističemo rano osvajanje internet prezentacije. Isto tako, ono je najdulje u kontinuiranom trajanju od medija na hrvatskom, a po obimu objavljenih sadržaja je najveće. Svojim je, pak, postojanjem sve one koji smatraju hrvatsku zajednicu za nešto mrsko, koji govore o njoj kroz prizmu mržnje ili je pak namjerno prešućuju, "Zvonik" razuvjerio svojom kristolikom prizmom govorenja - nadobudno sebecijenje koje je zaticao u okružju "Zvonik" je opovrgavao razumnom mjerom vlastitosti i blagonaklonim promatranjem i bratskim odnosom prema drugome. Isto tako, rekosmo već, nije se pristajalo na prešućivanje, pa je zahvaljujući opstojnosti i "Zvonika" hrvatska zajednica ostala neprešućena - i premda o njoj mahom nisu drugi govorili ona je preuzela na sebe teret samogovorenja, te se tako očitovala kao zrela zajednica - zajednica koja može iz same sebe iznjediti nešto što je i čini zajednicom: moć samogovora.

Svoje, pak, bogate i moćne rođake "Zvonik" je stidljivo ali dostojanstveno podsjećao da im je rođak još živ, da se nada i očekuje daljnje održavanje odnosa i da traži jedan pozitivan prihvata u ozračju jednakosti i punopravnosti. I tu je "Zvonik" veliki: u avliji našeg bogatog rođaka jedino je crkva imala sluha za ravnopravni prihvata nas. Gdje su Hrvati iz Bačke, tj. Vojvodine figurirali ili gdje danas figuriraju u javnosti u matiči? Nigdje dovoljno i često, osim u crkvenim glasilima, osobito u "Glasu Koncila", ali ni tamo vjerojatno ne bi bilo napisa da nije bilo ljudi okupljenih oko projekta "Zvonik". Stoga sa zebnjom pitamo da li bi to sve bilo tako da "Zvonika" nije bilo. Za one koji su bez većih razloga otišli iz bačkog zavičaja, osobito iz Subotice, u koju se još uvijek zaklinju, "Zvonik" je bio i ostao znakovita opomena te album požutjelih zavičajnih sjećanja - on im je opomena da njihovim bijegom nije i nas ovdje nestalo. Jer, ukoliko hoćemo vidjeti kakav je i koliki je značaj "Zvonika" za hrvatsku zajednicu moramo, čini se, priznati i sljedeće: putem je njega svjedočeno uvjerenje da se i kako se može osmišljavati taj tek navodni besmisao ovdje. To je, drugim riječima, onaj značaj koji hrabri i budi nadu da smisla ovdje unatoč svemu ima. Za one, pak, posljednje "Zvonik" je značajan što je na sebe preuzeo časnu ulogu ne samo borbe u ostvarivanju prava na informiranje na materinskom jeziku nego i da piše o sebi samima prema kristocentričnoj mjeri u jedno teško vrijeme. Tako je on bio ponajbolji kroničar prije svega vjerskog, ali i kulturnog a često i društvenog života hrvatske zajednice u jedno uistinu nesretno vrijeme. Stoga tko bude posezao za pisanjem povijesti Hrvata na ovim prostorima u devedesetim godinama, taj će u "Zvoniku" naći obilje građe. Za njega će "Zvonik" biti nezaobilazan, kao uostalom i drugi listovi koje smo ovdje naveli.

OTVORENA SPOMEN-KUĆA PROF. BELE GABRIĆA i HRVATSKA ČITAONICA

U okviru IV. DANA BALINTA VUJKOVA, dana hrvatske knjige i riječi, održanih 25. i 26. studenog u Subotici, a u organizaciji Hrvatske čitaonice, otvorena je Spomen-kuća prof. Bele Gabrića.



Upravo u ovu dvodnevnu manifestaciju, posvećenu knjizi i hrvatskom jeziku, divno se uklopio, po mnogima, najveći kulturni događaj u 2005. godini. Naravno, događaj otvorenja spomen-kuće je čin vrijedan sam po sebi, a napose kada znamo da je ovo jedinstven primjer u hrvatskoj zajednici,

da netko sve što je u životu stekao daruje za opće dobro i na korist budućim naraštajima. Poznato je da je obnova kuće trebala početi još prije četiri godine, nakon smrti prof. Gabrića, ali je zbog nedostatka materijalnih sredstava to učinjeno zadnje dvije godine. Najveći dar dao je predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" **dr. Andrija Kopilović** koji je nesebično dao sve što je sakupio na svojim putovanjima za adaptaciju kuće. Kuća je potpuno obnovljena tim sredstvima, a kada je bilo najteže, u završnoj fazi uključio se i gradonačelnik Subotice gđin **Géza Kuscera**. Radove je vodila **Katarina Čeliković** uz svesrdnu pomoć supruga **Ervina**, a stručni nadzor **Anica Gaković**.

Svakako je važno istaknuti velike donatore među kojima ističemo **Nevenku i Branka Vacija** te poduzeće "JAVOR" iz Vajske čiji su vlasnici **Franjo i Ljuba Kitanović** izradili prekrasan namještaj. Cjelokupnu električnu instalaciju izradio je **Ernest Mutnjaković**, a vodovodnu mrežu postavio je **Ivan Dulić** iz Tavankuta. Ne smijemo zaboraviti ni velikog prijatelja, soboslikara **Istvána Tomu** koji je dragovoljno uredio dvorišnu ogradu i kapiju. Mnogo je onih koji su pomogli kupiti stolice, ili su dali svoj prilog, a mnogo je onih koji su svojim rukama na radnim akcijama dali svoj doprinos. Nitko neće biti zaboravljen i svi su donatori dobili počasno mjesto u Spomen-kući kako bi trajno ostalo zapisano da smo ovu kuću radili zajedno i da ćemo je svi moći koristiti.

Vrijednost ovog projekta prepoznala je i **Hrvatska matica iseljenika** iz Zagreba s ravnateljem **Nikolom Jelinčićem** darovavši Hrvatskoj čitaonici tehničku opremu: TV, DVD i glazbeni stup. Tako će ova dvorana moći ispuniti i očekivanja mladih.

Blagoslov i svečanost otvorenja



Spomen-kuću je, u subotu 26. studenog, blagoslovio župnik župe sv. Roka **preč. Andrija Anišić**, a zatim je, prerezavši vrpču, otvorio gradonačelnik Subotice **Géza Kucsera**. Ovom je prigodom svoju potporu izrazio i generalni konzul Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici **mr. Davor Vidiš**.



Što nama znači ova Spomen-kuća i njeno otvorenje najbolje je u okviru multi-medijalne večeri IV. Dana Balinta Vujkova izrazio **preč. Andrija Anišić**, koji je kao upravitelj župe pravni nasljednik kuće. Njegov je govor bio uvod u film **Rajka Ljubiča**, posvećen prof. Gabriću pod naslovom "Unatoč svemu dobrota pobjeđuje".

"Dragi prijatelji knjige i kulture!

Čast mi je i radost što Vas večeras mogu podsjetiti na jedan dragi lik, na lik prof. Bele Gabrića. On je u našem hrvatskom narodu i bunjevačkom rodu kao i u našoj mjesnoj Crkvi, ostavio neizbrisiv trag i s pravom ga možemo svrstati među velikane našega naroda.

Ubrzo nakon smrti svoje supruge Amalije, meni kao svom župniku izrazio je želju da njihova kuća postane jednoga dana kuća knjige. Ovu je želju ponovio i na sjednici Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" obećavajući da će kuću i sve svoje ostaviti na tu nakanu.

Doista, čitav njegov život bio je vezan uz knjigu. Sjećam se kako mu je supruga Amalija - i u mom prisustvu često - govorila: "Bela, pa dokle ćeš već. Vidi na čega nam liči kuća. Knjige i papiri na sve strane." On bi samo - u svom stilu - rekao: "Nemoj, Amalka zamarat župnika. Sve to treba radit. Vidiš da stalno spremam...". Čitao je, pisao, skupljao. Pa i u starosti. Obilazio je

pisce i pjesnike. Na svim književnim manifestacijama bio je prisutan. Na mnogima je i sam govorio. Radovao se svima koji su se bavili pisanom riječju i koji su se uključili u rad za svoj narod. Bezbroj puta sam čuo njegove ohrabrujuće riječi upućene drugima i meni: "Volim vridne ljude". Imao je dragi naš Profesor još puno želja i planova. Sanjao je o svom kapitalnom djelu: "Hrvatska rič u Bačkoj". Ostalo je puno toga - u brojnim fasciklama - već prikupljeno, ali i puno toga rasuto, nedovršeno. A onda ga je pritisnula bolest i iznenada pokosila smrt. Gospodin ga je uzeo k sebi. Pridružio ga anđelima i svetima da iz vječnosti bude s nama na drugačiji način. On živi, prati nas i pomaže svojim molitvama. Ali on će živjeti i u svojim djelima i u onom što nam je ostavio.

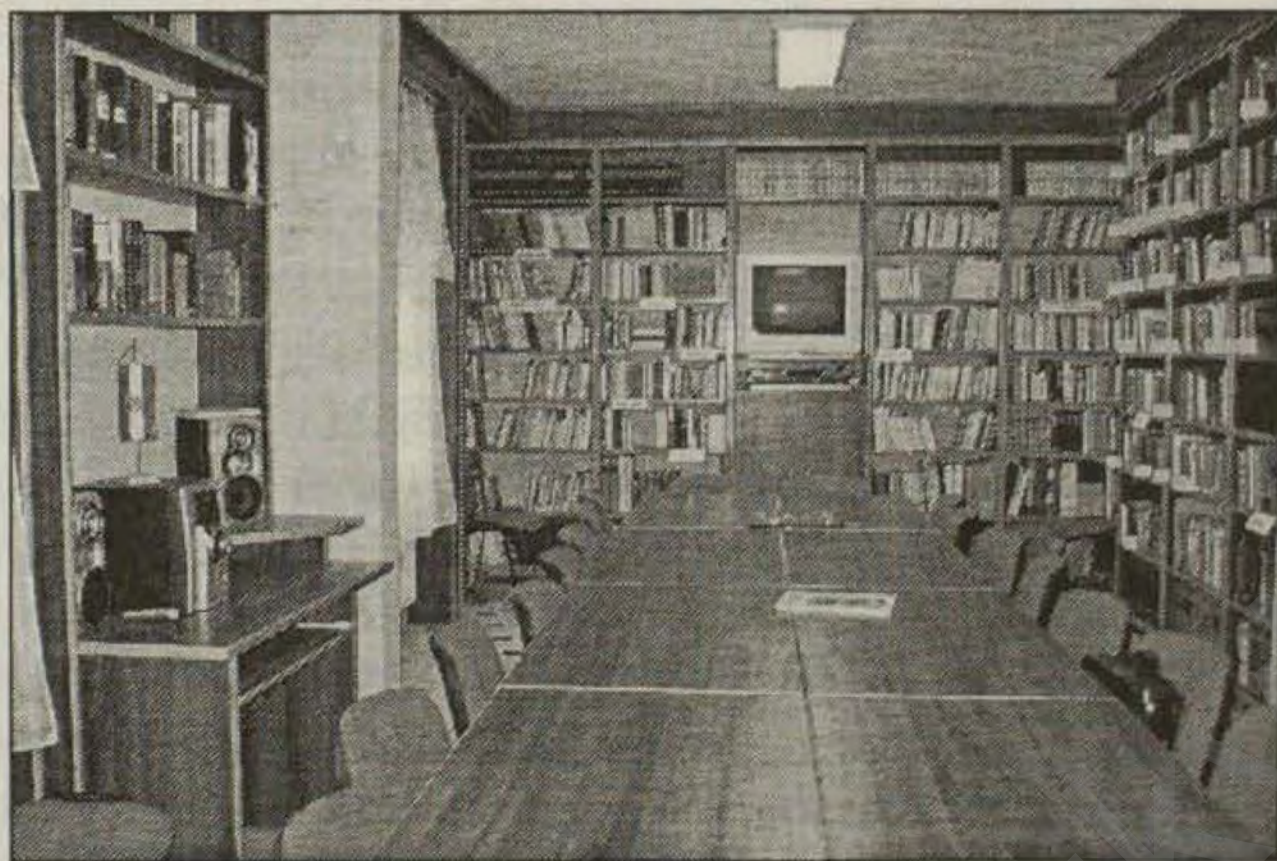
Profesorova braća, Beno, Ivan i Marko poštovala su njegovu želju i njegova kuća je prije četiri godine postala vlasništvo župe sv. Roka. Uz, kuću, naravno, ostavio nam je i sve svoje knjige i dragocjenu arhivsku građu. To je, dosada, najveći dar koji je netko ostavio hrvatskoj zajednici na našim prostorima.

San prof. Bele Gabrića nastavila je sanjati prof. Katarina Čeliković. Koristim ovu prigodu istaknuti da je ona, uistinu, najzaslužnija što je taj san dosanjan i što ćemo, upravo u okviru ovih Dana, sutra u 15 sati svečano otvoriti Spomen-kuću prof. Bele Gabrića u kojoj će biti smješteni Hrvatska čitaonica, Hrvatsko društvo za pomoć učenicima "Bela Gabrić" te dio Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović".

Spomen-kuća svjedočit će najbolje o ljubavi koju je profesor širio za života a koju nastavljaju svi oni koji su svojim radom ili novčanim priložima pomogli da ona izgleda ovako kako ste je mogli ovdje vidjeti na fotografijama i kako ćete je vidjeti sutra uživo.

Hvala svima koji su uložili dio sebe u ovaj jedinstveni prostor. Taj jedinstveni prostor čuvat će riječ, knjigu... Bit će to prostor za okupljanje i razgovor, za čitanje. Bit će to prostor onakav kakav je bio za života našeg Profesora.

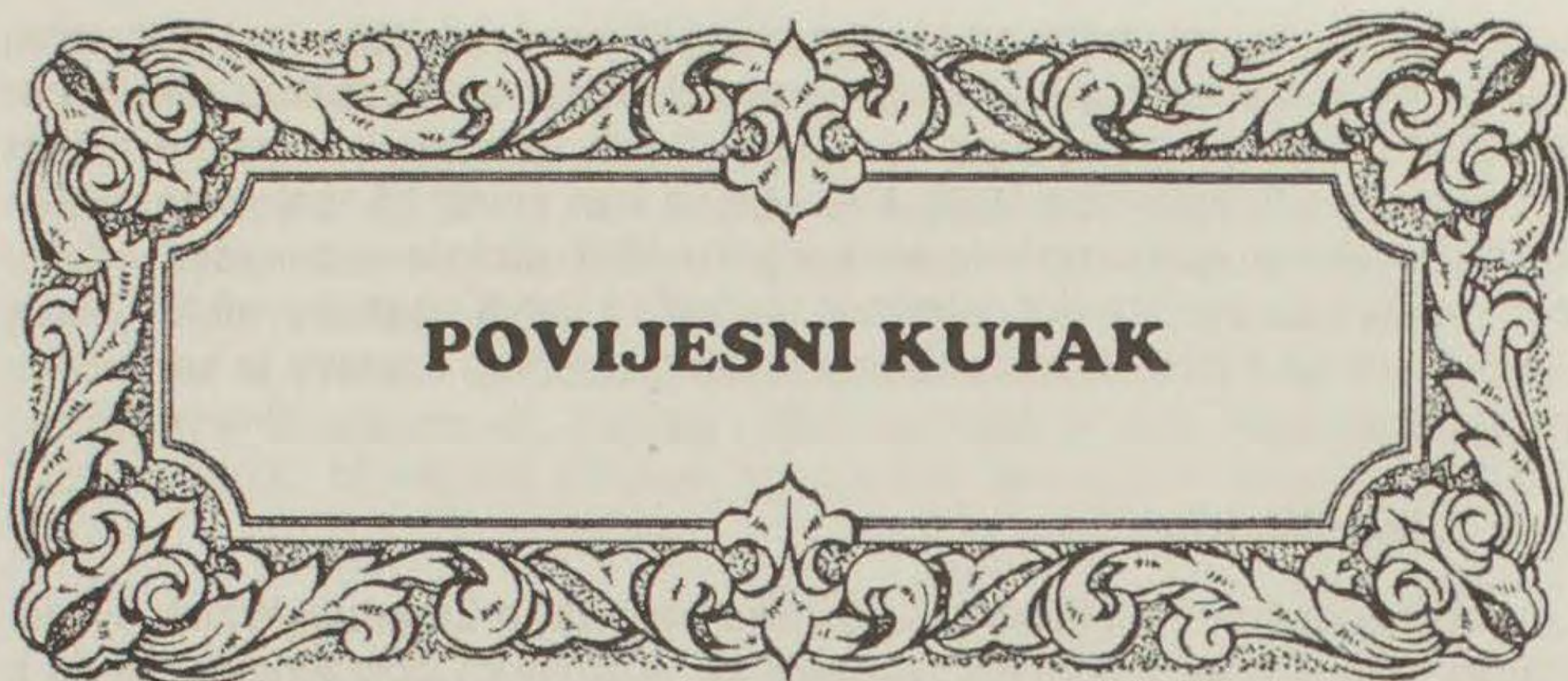
Sretan sam što ćemo sada pogledati izuzetan dokumentarni film Rajka Ljubiča o prof. Beli Gabriću. Moram reći da je g. Rajko svojim radom na dokumentiranju života i rada naših velikana već dao svoj veliki doprinos, a još



puno toga je u pripremi. Hvala g. Rajku. I prije nego što nam film oživi lik i djelo prof. Bele Gabrića, htio bih reći još jednu rečenicu:

Dragi Profesore! Samo da znate! Što Vas duže nema među nama, sve mi, sve nam više nedostajete.

Andrija Anišić



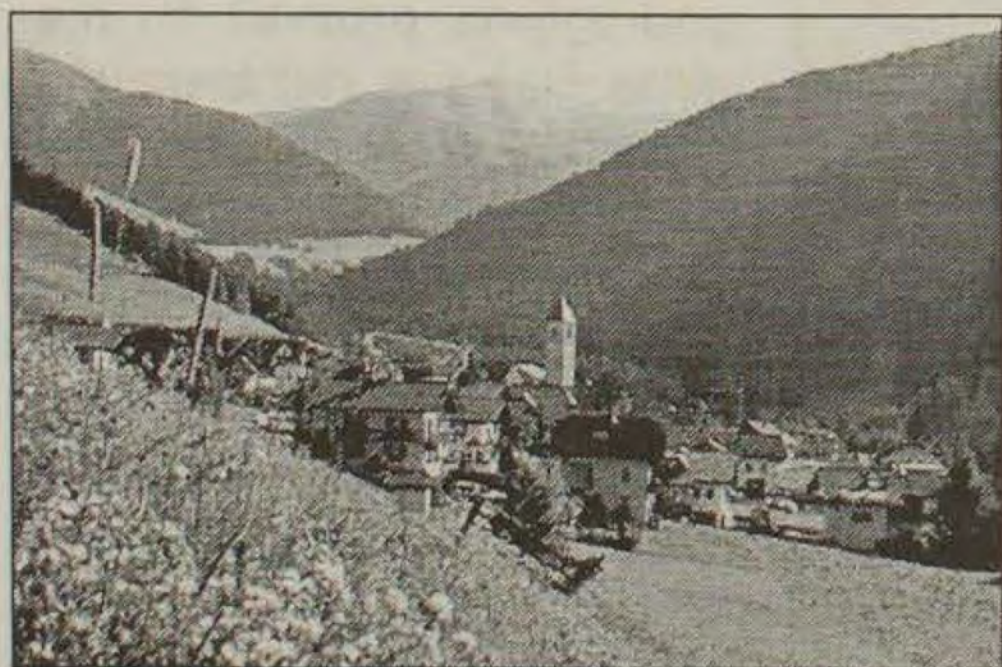
POVIJESNI KUTAK

Stjepan Beretić

Emanuel Walch - slikar u subotičkoj stolnoj bazilici svete Terezije

Zaboravljeni umjetnik

Pokojni subotički biskup **Matija Zvekanović** je posjedovao značajne podatke o slikarima koji su posljednjeg desetljeća 19. stoljeća radili u subotičkoj stolnici. Budući da su neki od tih podataka zagubljeni, izvršni poznavatelj povijesti najuglednije subotičke crkve, dekan bogoslovnog fakulteta Katoličkog sveučilišta "Péter Pázmány" u Budimpešti, Subotičanin **dr. Zoltán Rokay**, nije samo otkrio mnoštvo podataka o slikaru **Josefu Schöftu**, već je, zahvaljujući činjenici što je studirao u Innsbrucku, došao do nekih onodobnih kritika o slikaru **Emanuelu Walchu**, čija se djela čuvaju u stolnoj bazilici svete Terezije u Subotici. Dr. Rokay mi je spremno ustupio tekstove do kojih je došao. Kad je subotički župnik Matija Mamužić tražio slikare koji su tadašnju župnu crkvu svete Terezije u Subotici imali oslikati freskama, pored **Kaspara Schleibnera** javio se i Emanuel Walch.



Rodno mjesto

Na Internetu se o Walchu čita da je 1862. godine rođen u mjestu Kaisers u dolini rijeke Lech

(Lechtaler Alpen, zapadno od Innsbrucka). Rijeka Lech teče iz Alpi prema sjeveru do bavarskog grada Augsburga. U 35. svesku velikog leksikona umjetnika "Künstlerlexikon" pod imenom Walch, Emanuel nalazimo točan dan rođenja: 28. kolovoza 1862. kao i točan dan smrti: 25. kolovoza 1897. godine. Umjetnikovo rodno selo je naselje na 1520 metara nadmorske visine. To je danas iskonsko alpsko raštrkano tiho selo s jedva 90 stanovnika, ali ima 150 postelja za turiste. Okruženo je visokim planinama i daleko je od bučnih prometnica.

Slikar Walch

U spomenutom leksikonu umjetnika stoji da je Emanuel Walch slikao oltarne slike, freske i portrete za crkve po austrijskim pokrajinama Tirolu i Voralbergu. Njegove su slike i u Njemačkoj, pa i u Subotici. Učitelji su mu bili **Ludwig von Löfftz** (rođen 1845. umro 1910.) i **Andreas Müller** iz Münchena. Među njegovim djelima se spominju freske u crkvi u Vompu iz 1893. godine, u Subotici 1893. godine, u Münsteru 1894., u Miemingu 1896. godine, u mjestima Pfunds, See, u samostanskoj crkvi u Beljaku (Villach). Slikao je oltarne slike u Steinbergu, Sulzbergu, Innervillgrattenu. Njegove slike tirolskih zemaljskih branitelja nalazimo u muzeju Berg-Isel u Innsbrucku.

Nazarenci slikali u subotičkoj katedrali



Kaspar Schleibner i Emanuel Walch su bili nastavljači umjetničkog stila čije je sljedbenike povijest umjetnosti prozvala nazarencima. Nazarenci su bili članovi religiozno umjetničkog bratstva, a sebe su zvali Lukin savez (Lukasbund). To su bratstvo 1809. godine u Beču osnovali **Friedrich Overbeck**, **Franz Pforr** i drugi. Oni koji su na to bratstvo gledali podrugljivo, prozvali su njegove članove nazarencima. Ta je bečka skupina umjetnika 1810. prešla u Rim, gdje su se oko njih u napuštenom samostanu svetoga Izidora okupljali, u prvom redu, njemački umjetnici, pa se to umjetničko bratstvo posvetilo religioznom slikarstvu. Njihovi su uzori bili **Rafaello** i **Dürer**. Nazarenci su se trudili osvojiti ranorenesansne tehnike fresaka. Uzori su im bili i **Fra Angelico**, **Giotto**, **Perugino**. Poznato je da je prema kartinama **Friedricha Overbecka** neke slike u đakovačkoj katedrali slikao **Ludwig Seitz**. Ludwig Seitz bio i osobni

prijatelj Kaspara Schleibnera, koji je s nekoliko slika ukrasio i subotičku katedralu. Stil nazarenaca zahvatio je i onodobne srpske slikare. U tom su stilu rađeni ikonostasi u Beogradu, Vrdniku, a **Jovan Popović** je tim stilom oslikao ikonostas u Dolovu, dok je **Novak Radonić** istim stilom ukrasio crkvu u Adi. Toj su slikarskoj školi pripadali još **Peter Cornelius**, **Joseph Anton Koch**, **Carl Philipp Fohr** i **Julius Schnor**. Povijest umjetnosti stavlja nazarence u preteče romantizma. (Dejan Medaković, Nazarenci, Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb, 1964, str. 536. i Opći religijski leksikon, Zagreb, 2002., Muvészeti Lexikon, III. svezak, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.).

Povoljna kritika o slici raspeća Kristova



Poznato je da se u subotičkoj stolnoj bazilici pred oltarom svetoga križa služi svake subota sveta misa u čast Blaženoj Djevici Mariji. Pred tim oltarom se obavlja i zavjetna pobožnost subotičkih katolika u čast Prečistom Srcu Marijinu na hrvatskom jeziku od 29. studenog do 8. prosinca, te na mađarskom jeziku od 2. do 11. veljače.

Evo nekoliko pojedinosti iz povijesti te slike. 3. svibnja 1892. godine, na 3. stranici 100. broja novina Innsbrucker Nachrichten čitamo da je u velikoj vijećnici zemaljskog parlamenta izložena slika Raspeće Kristovo za župnu crkvu u Subotici (Maria Theresiopel). Slika je djelo umjetnika Emanuela Walcha. Još doznajemo pojedinost o njegovom zavičaju. Rođen je u dolini potoka Lech. Slika je bila izložena sve do 28. prosinca 1893. godine. Iste novine u 289. broju 1893.

godine na 24. stranici nazivaju Walchovu sliku snažnim djelom. Iza križa je duboka tmina nad zabludjelim gradom. Nad kućama se proteže prigušeno, strašno večernje crvenilo, koje je više crvenilo od plamena, te nekako proročanski odiše. Lik Raspetoga se ističe svjetlom nekog nepoznatog, nadzemaljskog svjetla. Pod križem stoji strašnim prizorom pogođena Majka raširenih ruku. Majku bojažljivo pridržava učenik koji joj je upravo postao sinom. Sklupčana, ni pogleda ne podižući prema gore, pod križem kleči pokornica, koja je obgrlila križ, odajući neku gotovo beznandu žalost.

Teške riječi o istoj slici

Na 3. stranici novina "Neue Tiroler Stimmen" od 4. siječnja 1894. godine čitamo o toj Walchovoj oltarnoj slici, "koja je namijenjena za crkvu jednog mađarskog grada". Oštra kritika se pojavila srazmjerno vrlo kasno, budući da kritičar nije htio škoditi možebitno postignuće stipendije za perspektivnog, tada 32-godišnjeg umjetnika. Boje slike odaju visoki osjećaj i veliki talent umjetnika. Kritičar smatra da slika nije primjerena crkvenom prostoru, te da ne pobuđuje na pobožnost. Lik Raspetoga je prikazan tako da se ne vidi, je li živ ili je već umro. Kolikogod nam to bilo teško izreći, ali Marija i Ivan su prikazani kao loši glumci. Zajedno s Magdalenom ti likovi, premda su što se boje tiče uspjeli, više podsjećaju na modele. Za predstavljene likove kritičar na želi spomenuti pridjev "svet", budući da ih je slikar tako realistično prikazao da ih je slikao bez aureole. Negativno se izrazio i o "kostimima" likova, posebno što se tiče prikazane tkanine. "Im ganzen genommen ist dieses Bild unsreres Erachtens wohl ein Ausstellungsobjekt aber kein Altarbild. Vor demselben dürfte kaum Jemand beten können im Gegentheile, es scheint eher geeignet die Andacht zu beeinträchtigen". "Sve u svemu, po našem mišljenju ta je slika doduše izložbeni objekt, a nikako oltarna slika. Pred njom bi teško tkogod mogao moliti; baš naprotiv, čini se da je ta slika naslikana zato da remeti pobožnost." Pa ipak, kritičar ne napada mladog umjetnika, koji "slika kako je u školi naučio". Suvremenu Münchensku umjetnost Walchov kritičar ocjenjuje kao umjetnost savršene tehnike, koja se prenosi i na religiozno slikarstvo, ali površno, bez da zahvati nutrinu, bez moralnih načela, pa tako prijete opasnost da će diljem zemlje opustošiti istinsko, stilsko, religiozno slikarstvo. Zato bi se mladi umjetnici, daroviti kao Walch trebali potruditi da svojim djelima podare istinske osjećaje, i duhovnu dubinu kojom su slikali njihovi umjetnički uzori, a ne da se oslanjaju na jeftin i prolazan pljesak publike koja će se njihovoj slici diviti samo kad dođu na izložbu.

Što je Walch još slikao u subotičkoj katedrali



Osim oltarne slike Raspeća Kristovog Emanuel Walch je oslikao još nekoliko svodova i zidnih površina subotičke stolne bazilike svete Terezije.

U nekadašnjem subotičkom listu Neven broj X. godine 1893. od 1. X. čitamo da su Walchova djela još: Slika Presvetoga Trojstva i

četiriju evanđelista iznad svetišta, slika na sjevernom zidu svetišta: Melkisedek koji pred Abrahamom iznosi kruh i vino, na južnom zidu svetišta slika posljednje večere. Walchovo je djelo na svodu sjeverne križne lađe: Ukazanje Presvetog Srca Isusova svetoj **Mariji Margareti Alacoque**. Na svodu južne križne lađe: slika Ukazanja Blažene Djevice Marije svetoj Bernardici u Lurdu. Nema sumnje, da je Walch naslikao i sliku Isusa Alfe i Omega okruženog anđelima na svečanom luku između svetišta i lađe crkve. Budući da se slikar Kaspar Schleibner na svojim slikama potpisao, a dvije svodne nemaju potpisa slikara, može se pretpostaviti da su Walchova djela još Isusovo uzašašće na prvom svodu bazilike i Sveta Cecilija na svodu kora.

Još neke Walchove slike

Walchova slika Smrt svetog Josipa stajala je od Uskrsa 1893. godine izložena u okrugloj dvorani zemljaskog muzeja na izložbi slika kojom su se slikari natjecali za jednu od umjetničkih stipendija. Posjetitelju upada u oči velika, još nedovršena slika, koja promatrače zadivljuje kako svojom kompozicijom tako i zadivljujućim koloritom. Otprilike se ovako opisuje ta Walchova slika. Plemenit lik Isusov na slici potiče na štovanje i ljubav. Blag mir orisava lik umirućega svetoga Josipa, dok Marijin lik odiše pobožnim predanjem i poniznim držanjem. Sve to čini jednu kompoziciju koja veseli srce i potiče na pobožnost. Nad tom skupinom se razlijeva sjaj svjetla, koji još više uzdiže draž te lijepe slike. U toj punini sjaja i svjetlosti lebde nježni likovi anđela, koji kao da čekaju trenutak da se duša umirućeg sveca odijeli od tijela, kako bi je ponijeli do prijestolja Previšnjega. Tu kritiku nalazimo u 289. broju Innsbrucker Nachrichten iz 1893. godine.

Isti umjetnik izlaže još nekoliko iznimnih djela: slika "Glava" odražava zapanjujuću vjernost prirodi, kao i slika "poprsje jednog crnca".

Novine "Neue Tiroler Stimmen" od 20. siječnja 1896. godine na 2. stranici, u rubrici Mala kronika spominju još nekoliko Walchovih djela izloženih u Galeriji slika Berg-Isel. Emanuela Walcha tu spominju kao slikara povijesnih motiva. Na izložbi se može vidjeti "portret Christiana Humela". Portret je umjetnik naslikao upravo za tu galeriju. Drugi je "Portret **Johanna Brunnera**, streljačkog kapetana u Schenni 1809. godine". Slika prikazuje Brunnerovo poprsje u naravnoj veličini. Slika snažno otkriva njegov karakter. To je djelo umjetnik darovao u korist dvorane Tiroler Heldensaal Tirolskoj dvorani junaka. Walch je, bez sumnje, u svoje vrijeme spadao među najbolje slikare povijesnih motiva. Osim toga, Walch je priznati umjetnik i na području crkvenoga slikarstva. Tako je u ljeto 1895. godine u Innsbrucku u zgradi zemaljskog parlamenta bila izložena velika Walchova slika za oltar svete krunice. Slika je namijenjena za crkvu u Pusterthalu.

Emanuel Walch je radio za još neke crkve

Emanuel Walch je sa svojim drugom **Johannom Kärleom** 1893./94. radio na obnovi na unutrašnjosti crkve svetoga Mihovila u mjestu Rankweil. U slikanju su slijedili uzor slikara **Josepha Führicha**. (Thomas Ender,

Marktgemeinde Rankweil). Župna crkva Uznesenja Marijinog u mjestu Untermieming se ponosi zidnim slikama s motivima iz Staroga zavjeta Emanuela Walcha na vanjskim zidovima crkve koja je srušena pa nanovo sagrađena 1891. godine u neogotskom stilu. Ostali su samo stari portali i zvonik.

Smrt umjetnikova

Emanuel Walch je umro u dobi od 35 godina 1897. godine u Toblachu (Danas na pola puta između austrijskog Lienza i talijanskog gradića Brunico). Toblach je danas u sjevernoj Italiji, te ima i talijansko ime Dobbiaco. Toblach je na 1256 metara nadmorske visine, ima 3.339 stanovnika, a goste čeka s 5.721 ležaja odnosno mjesta za kampiranje. Tolbach je svojim lijepim položajem poput vrata u Dolomite. Na glasu je seoska barokna župna crkva.

NA IZGLED OZBILJNO

Na izgled ništa. Lijepo nedjeljno jutro,
Kao i obično, žurim u crkvu za devet.
Zaista ništa. Kad stignem tamo, vidim
Da mladima više odgovara krevet!

Na izgled ozbiljno. Misa je, kao i prije
Pjevamo, molimo i služimo Bogu.
Zaista ozbiljno. Zašto mladi ne idu u crkvu
Već koriste duhan i drogu?

Na izgled strašno. Ljudi se klanjanju novcu,
Odbacuju Boga, crkvu - sve im smeta.
Zaista strašno. Kriminal, rat, glad, alkohol,
Bolest, droga... bit će skoro propast svijeta!?

Antun Kovač

**Bunjevci su novčanim priložima
pomagali stvaranje moderne hrvatske nacije**

**Ivan Marević, svećenik i prevoditelj
(1746.-1808.)**

Ivan Marević rođen je 3. prosinca 1746. godine u Vukovaru. U Beču je učio filozofiju te je 24. kolovoza 1764. u Lorettu nastavio teološki studij, gdje stiče doktorat iz teoloških znanosti. U školovanju ga pomaže dakovački biskup **Matija Krtica**.

Nakon povratka najprije je bio pomoćnik u Nijemcima i Tovarniku u Slavoniji. Godine 1773. prihvaća se vođenja župe u Drenovcima, međutim prihode je dobio samo nakon tri godine, te ovdje radi sedam godina s najvišom pohvalom. Pozvan je na profesorsku dužnost moralne teologije i sv. kanona (crkvenog prava) u Pečuh u sjemenište, koju je obnašao četiri godine. Kako je mlađi kler pozvan u Generalno sjemenište, 1784. godine primio je dužnost obredničara, a malo potom 15. studenog 1765. godine urešen je i čašću počasnog kanonika, ali nije postao kanonikom. Beremendsku župu je dobio u svibnju 1788. godine s filijalama u Kašadu, Baranjskom Petrovom selu, Torjancima i Bolmanu. No povjeren mu je i dekanski okrug u Dardi. U Beremendu, kako donose o njemu "kanonske visitacije", bio je najcjenjeniji u narodu. U tom naselju polovicu stanovništva činili su Hrvati, a jednu četvrtinu Nijemci katolici, koji su poznavali hrvatski jezik, dok preostali dio čine Srbi, pravoslavne vjeroispovijesti. Župnikovo znanje hrvatskog i njemačkog jezika pokazalo se je korisnim, naime sa svojim vjernicima na tim je jezicima pastorizirao i komunicirao s njima. Na čelu župe u Beremendu bio je 5 godina i 1 mjesec te je 1. srpnja 1793. premješten na župu Nijemet, ostavši u narodu u najljepšoj uspomeni. Umro je u Nijemetu 8. svibnja 1808. godine, gdje je i pokopan vjerojatno u mjesnoj crkvi.

Ivan Marević je na hrvatskom jeziku, tada zvanom "iliričkom", objavio dvije knjige *Dila svetih mučenika*, knj. I.-III., Osik (Osijek) 1800. godine te *Vaga vrmena i vikovičnosti*, Osik 1803. Prvo djelo je prijevod istoimenog djela *Acta primorum martyrum sincera od Theodericusa Ruinarta* (tiskano u Parizu 1689.), dok je drugo djelo prijevod istoimenog teksta **Ivana Euzibija Nieremberga**. Knjige su mu tiskane slovima "Ivana Martina Divalta" (Divalda) u Osijeku.

Na naslovnici *Dilo svetih mučenika* autor navodi da je djelo "u tri Dila Razdilita", tj. sastoji se iz tri knjige, čije je štampanje odobrilo, tj. "S-Dopushtenjem Stareshinah", znači njegovu prepostavljeni crkveni oci.

Dila svetih mučenika je ustvari hagiografski zbornik, ali samo prva knjiga je tiskana 1800. godine, dok su druga i treća objavljene nešto kasnije, što

doznajemo iz predgovora drugog i trećeg dijela. Predgovori su kasnije datirani; drugi 10. ožujka 1801., a treći 25. travnja iste godine, što nam govori da predgovor kasni za godinu, a u slučaju drugog i trećeg toma razmak je nešto više od mjesec dana. Cijeli prijevod je pripremljen prije 1800., naime na naslovnici autor piše da je "Za korist Duhovnu Svega Illirickoga Naroda iz Latinskog Jezika na Illiricki prineshena u tri Dila Razdilita". To što tri knjige nisu u isto vrijeme tiskane uzrok je vjerojatno bio financijske prirode. Autor je trebao naći donatora, kojeg je našao u osobi **Luke Vojnića**, bivšeg vojnika marijaterizijanske vojske, a poslije "Poglavicu i Sudca grada Subotice", kojemu je rukopis prethodno morao prikazati, kako navodi u uvodu treće knjige.

Pošto u to doba nije bilo jedinstvene hrvatske grafije, autor u vezi s time u predgovoru svoje knjige uostalom navodi: "Naiposli opominjam dobrovoljnog shtioca, da u slovah slaganju nisam jedan nacsin derxao, veche kakomie pod pero doshlo, onakosam pustio, znajuchi dobro da u Illirickomu jeziku kakose nikoja pisati imaju, josht nie dokončano; jer tkoche to dokoncsati, tako da drugi sliditi moraju? (...) Nechu u ovomu znam svakom ugoditi, alli nemarim; jere tkoche svakomu ugoditi?"

No ovaj podatak dosada je manje poznat i iznesen u javnost, jednako tako bio bi istovremeno i svjedočanstvo o nastojanjima hrvatskog građanstva glede stvaranja moderne hrvatske nacije. Naime, suradnja hrvatskih svećenika i svjetovnih ljudi na jugu Ugarske i u Slavoniji, nazire se i u hrvatskom knjigoizdavaštvu. Naime, već koncem 18. i početkom 19. stoljeća došlo se do spoznaje da se suvremena hrvatska nacija ne može izgraditi bez suvremenog hrvatskog jezika, također i bez poznavanja prošlosti, bez koje nema budućnosti. Nastojalo se je i utemeljiti hrvatske institucije, voditi skrb i izobrazbu hrvatskih svećenika i svjetovne inteligencije, bez koje bi bilo nezamislivo stvaranje moderne hrvatske nacije. U nizu jedne takve dobre suradnje svjesnih crkvenih i svjetovnih znamenitih Hrvata krajem 18. i početkom 19. stoljeća valjali bismo navesti lijepe primjere, jer je primjerice kalački biskup **Ivan Antunović** dobio novčanu potporu od **Josipa Jurja Strossmayera**, đakovačkog biskupa, za tiskanje svojih djela, jednako tako **Antun Kanižlić** za svoj molitvenik dobio je novčanu pomoć od Ivana Antunovića. Istraživanju ove problematike u buduće trebali bismo posvetiti veću pažnju, a što iziskuje dodatne napore i finansijskih sredstava. U svjetlu tih veza i prožimanja s pravom se nameće pitanje da li će se u današnje vrijeme naći sponzori za jednu takvu inicijativu, koja zasada čak i nije dovoljno argumentirana, već se radi o pretpostavci.

Uvod druge knjige Ivana Marevića "stolne pecsuiske cerkve kanoniku svete bogoslovice naucitelju, xupniku nimetskomu i okolisha istoga imena vice-arki-diakonu" posvećen je biskupu bosansko-đakovačkom i srijemskom Matiji Krtici, koji se starao o Ivanu Mareviću i za vrijeme njegova školovanja u Beču, prilikom odlaska u Italiju, kasnije prilikom njegova dolaska u Pečušku biskupiju.

Ivan Marević je u prvoj knjizi Pridgovorom bogoljubnomu štiocu progovorio zašto su djela i smrt svetica i svetaca po važnosti odmah iza Biblije, priopćava **Mile Tatarin** te uostalom zapaža i navodi i sljedeće misli.

Dila svetih mučenika manjeg su formata (osminskog), a prva knjiga sadrži 29 priča, druga isto toliko, a treća 46. Međutim, broj svetaca i njihove muke ispričovijedane su u većem broju nego li u 104 priče, naime ponegdje se donose životopisi po dva i tri, pa čak i više svetaca. Mučenička djela se prikazuju i zato da se narod potakne na bogoljubno ponašanje, spoznajući muke koje su stari martiri trpjeli, te da ih utvrdi u vjeri. Na taj način čitajući *Dila sveti mučenika* hrvatski pobožni puk je upoznao veliki broj mučenika i okrutne načine njihova mučenja, a koji su najčešće umrli od uboda mača ili utapanjem, što dovodi do toga da je u čitatelju prevladala emocionalna, a ne racionalna recepcija onoga što mu je predočeno. Osjećaj bogoljubnosti je probuđen u narodu, jednako tako i osjećaj sigurnosti da Bog nikada ne iznevjerava svoje štovatelje pa mu i u najtežim trenucima osigurava utjehu i zaštitu. Pobožan katolički vjernik na kraju će biti nagrađen: "istu Mucsenika plachu zadobie u Nebesih?". Uz muke svetaca vezana su i čuda kao važan sastojak srednjovjekovnih tekstova, budući da se njihovim prisustvom najjače posvjedočavala Božja svemoć. Čuda su svagda bila neporecivi dokaz o Bogu kao vrhunskom koordinatoru cjelokupnog univerzuma i najpravednijem sucu. Po Bogu, čuda su činili Krist, Blažena Djevica Marija, sveti ljudi.

No Marević, osjećajući dug prema svome dobrotvoru đakovačkom biskupu Matiji Krtici, piše i o svecima mučenicima i na području Srijema, uostalom i o mukama svetoga Poliona, oko 250. godine za vrijeme rimskog carstva.

"Srijem, od koga se sva država imenuje (*naziva*), bio je jedan između najpoglavitih (*najvažnijih*) sve Iliričke (*cijele Hrvatske*) zemlje, i zato Panonie, sada Mađarske zvane, varošah, i veoma glasovit. U njemu su se porodili Decia, Aurelian, Probo, i Gracian, koji posli(*je*) s Rimskim cesarstvom (*carevinom*) vladaše. U ovomu priglasovitomu varošu često su se rimski cesari (*carevi*) zadržavali, i za dulje vrimena u njemu pribivali. U njemu još od apostolskih vremena vira kerstjanska katoličanska bi(*jaše*) usadita, i biskup prvi od istog svetoga Petra principa apostolskog ne toliko Srimu varošu, nego svoj Iliričkoj zemlji pripostavit bio je sveti Epenet..." (U zagradi smo kosim slovima stavili istovjetno značenje datih riječi, te smo uz to dodali i neke potrebne nadopune - opaska autora.)

Ivan Marević svojim čitateljima nudi zanimljive priče, kao uzorit model ponašanja.

Neki tekstovi potječu od anonimnih pisaca, dok su neke napisali znameniti crkveni oci i to u dalekim stoljećima.

Njegovo drugo djelo *Vaga vrimena i vikovičnosti* filozofskog je karaktera, čija interpretacija iziskuje filozofsku naobrazbu, stoga se i ne upuštamo ni u kakvu analizu.

Ivan Marević sa svojim prijevodima javlja se u novom razdoblju hrvatske književnosti kada je ona stavljena u funkciju konstituiranja moderne hrvatske nacije. U kontekstu ukupne hrvatske književnosti njegova se djela smatraju neobičnom činjenicom, arhaičnim i zakašnjelim ehom odavna

dovršениh književnih tendencija. Bogate i ubrajaju se u slavonski kulturni kontekst, istaknuo je profesor **Milovan Tatarin**.

Neosporno, Ivan Marević je pored književnih (prevodilačkih) nastojanja u svojoj svakodnevnoj svećeničkoj praksi jačao moral svojih vjernika, jezično ih uzdizao i ponudio im zanimljiva štiva na materinskom jeziku. U hrvatskom puku u Beremendu i Nijemtu te njihovoj okolini bio je popularan i voljen.

Literatura

Brüsztle, Josephus, Recensio universi cleri dioecesis Quinque-Ecclesiensis, Quinque-Ecclesiis. 1879.

Sršan, Stjepan, Visitationes Canonicae Kanonske vizitacije Baranja, Osekini, 2003.

Tatarin, Milovan, Dila svetih mučenika Ivana Marevića - Slavonska biblioteka sanctorum, Književni krug, Split 1999.

Proliće u Bačkoj

Kad proliće stigne na bačku ravnicu
Prozelene plodne ravne njive naše
Sunce sve obasja zlaćanim zracima
Crne oranice i bile salaše.

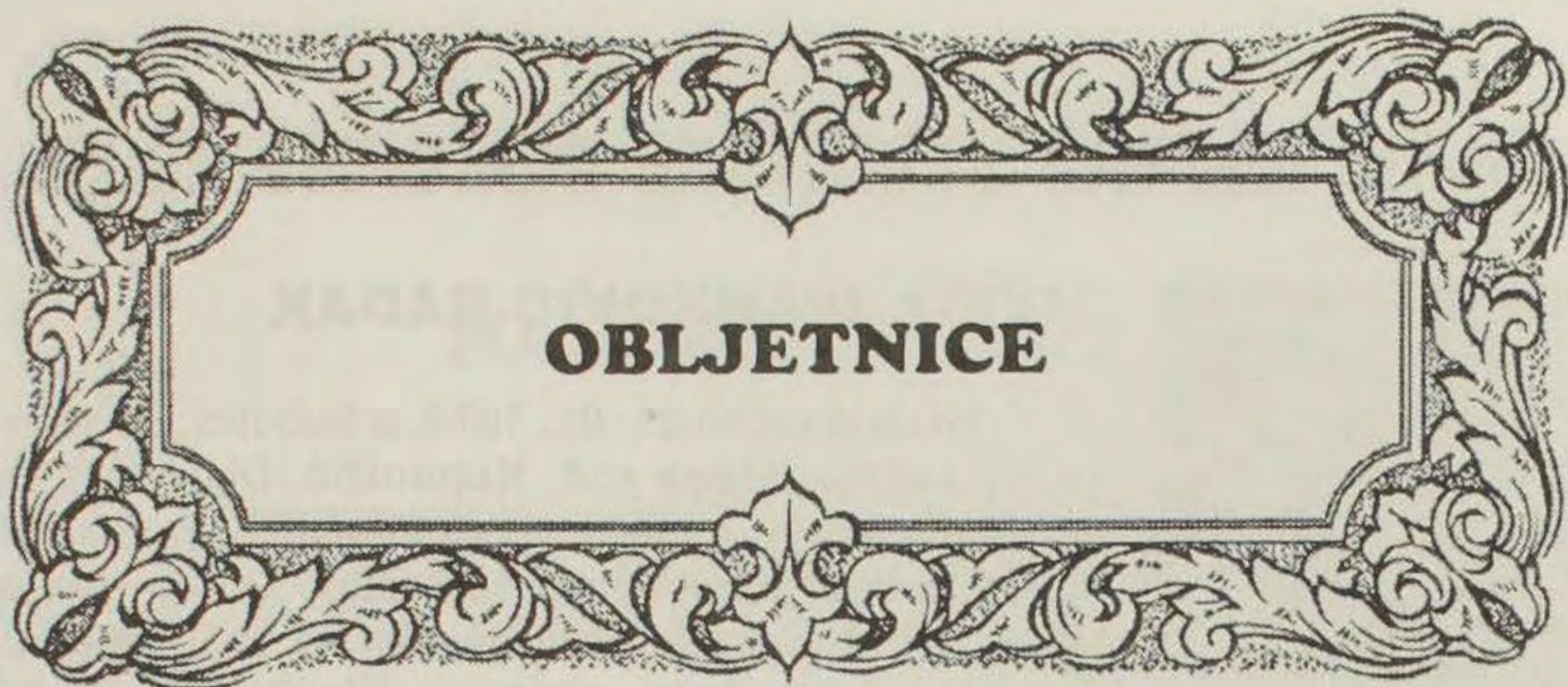
Pod sunčanim sjajem njive se blistaju
Žito okićeno kapljicama rose
Jata golubova iznad polja lete
Čukanjice kupe Bunjevčice bose.

Ledina je puna žutoga maslačka
Prid salašom bašča ograđena cila
Tarabe su na njoj lipo ofarbane
A u bašči cvata visibaba bila.

Svud po dolovima pasu stada mala
Oblačići bili nebom plavim plove
Podne je zvonilo sa seoskog tornja
Nana na užinu svoju dicu zove.

Pod trščanim krovom laste gnizdo prave
Cvata poljsko cviće po zelenom žitu
Ovakog prolića ko u našoj Bačkoj
Nigdi više nema na cilom svitu.

Đula Milodanović



OBLJETNICE

SESTRE JUBILARKE



S. LEOPOLDINA TEMUNOVIĆ

S. Leopoldina Temunović, krsnim imenom Marija, rođena je 5. 05. 1925. od oca **Roke** i majke **Klare rođ. Radak** na salašu na Pavlovcu, krštena u župi sv. Marka. Iz brojne obitelji ponikla je još jedna redovnica **s. Trpimira** i svećenik **Josip**. Marija je 1953. godine stupila u zajednicu sestara dominikanki na Korčuli. Redovničko odijelo primila je sljedeće godine, a prve zavjete položila 9. svibnja 1955. i tako ove godine slavi 50. obljetnicu zavjeta. Svoju redovničku mladost provela je u Tavankutu. Najveći dio svoga redovničkog života darovala je u župi Pregrada gdje je i danas u aktivnoj službi, premda je navršila 80 godina.



S. NADA GABRIĆ

S. Nada Gabrić, krsnim imenom Anica, rođena je 7. 09. 1932. od oca **Lozije** i majke **Marije, rođ. Temunović**. Tako su s. Leopoldina i s. Nada u rodbinskim vezama. S. Nada rođena je i krštena u Tavankutu, a kasnije je živjela na Pavlovcu, ali na dijelu koji pripada Đurđinu. S. Nada je stupila u zajednicu dominikanki u Korčuli također 1953. godine, primila redovničko odijelo sljedeće godine, a prve zavjete položila 8. 12. 1955. U svom redovničkom služenju prošla je Dubrovnik, Zagreb i stigla u daleku Kanadu gdje je provela 39 godina. Vratila se u Suboticu 2000. godine gdje i sada živi u samostanu sv. Dominika.

MLADOMISNICI SUBOTIČKE BISKUPIJE 2005.



IVICA IVANKOVIĆ RADAK

Ivica je rođen 21. 01. 1979. u Subotici. Roditelji su mu **Lojzija** i **Jaga rođ. Kujundžić**. Djetinjstvo je proveo na salašu, na Čantavirskom putu. Kroz njihovu "avliju" prolazi granica bikovačke župe i župe Marije Majke Crkve. Srednju školu je završio u Subotici, u Biskupijskoj klasičnog gimnaziji "Paulinum". Studij teologije završio je u Zagrebu u kolegiju Družbe Isusove. Za svećenika ga je zareadio biskup **Ivan Péntzes**, 26. lipnja, u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije. Mladu misu je slavio na Bunariáu, 3. srpnja

pod geslom: "Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih!" (Iv 13,15). Od jeseni po odredbi našeg biskupa nalazi se na poslijediplomskom studiju u Rimu.



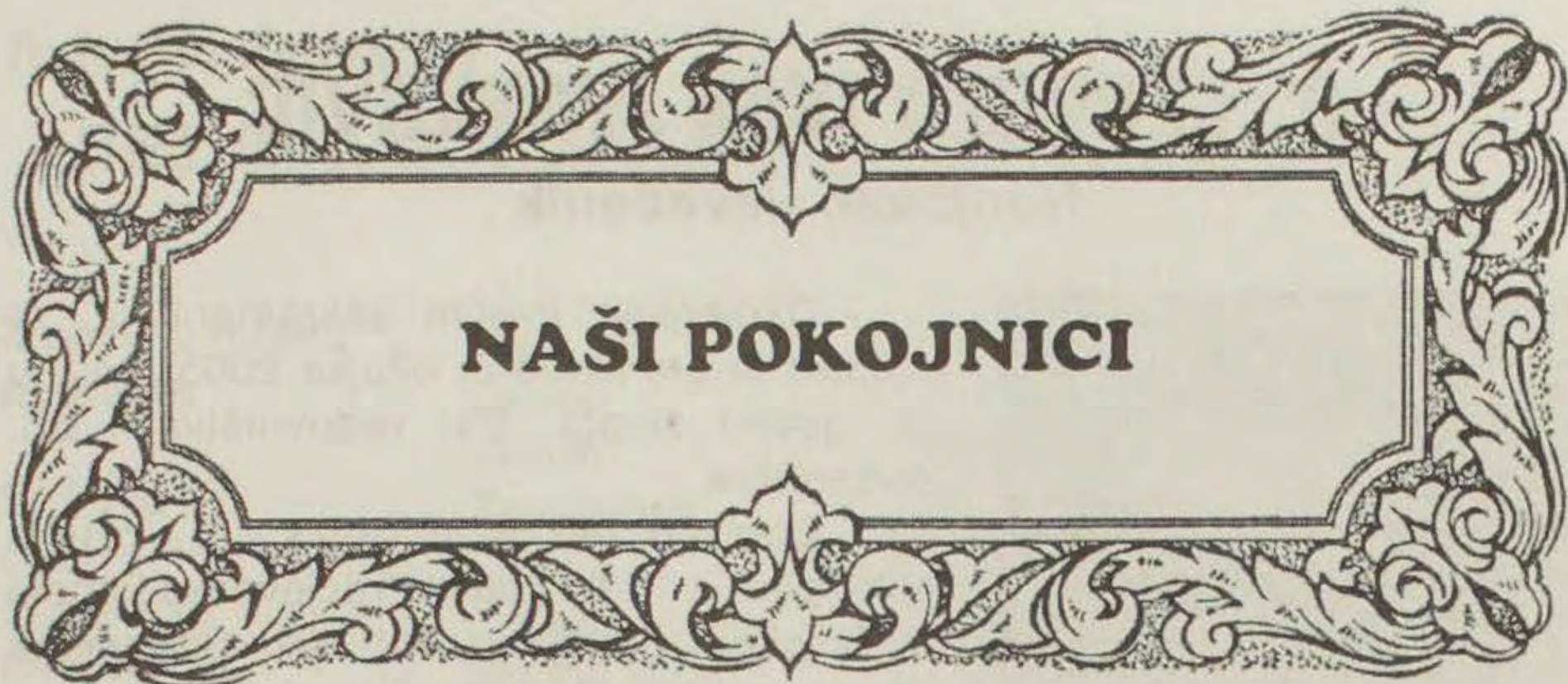
IGNÁC BRASNYÓ

Ignác, rođen 18. 07. 1979. u Srbobranu, od oca **Ignáca** i majke **Juliánne Kovács-Bicskei**. Srednju školu je završio u Subotici, u "Paulinumu". Teološke studije završio je u Segedinu. Svoju Mladu misu svečano je proslavio u rodnoj župi u Srbobranu, u nedjelju, 3. srpnja. Za svoje mladomisničko geslo izabrao je riječi iz prve Petrove poslanice: "Sve poštujuće, bratstvo ljubite" (1 Pt 2,17). Biskup ga je nakon svećeničkog ređenja imenovao prefektom sjemeništa "Paulinum" koju je vršio i prošle godine kao đakon.



ÁRPÁD VEREBÉLYI

Árpád je rođen 20. 02. 1979. u Temerinu, od oca **Lászla** i majke **Otilije Berki**. Srednju školu je završio u Subotici, u "Paulinumu" a studij teologije u Egeru. Mladu misu je slavio u rodnoj župi sv. Rozalije u Temerinu, u subotu, 2. srpnja. Mladomisničko geslo mu je bilo: "... i sam Otac vas ljubi" (Iv 16,27). Svoje svećeničko poslanje započeo je službom kapelana u Bačkoj Topoli.



NAŠI POKOJNICI

+ S. MARIJA IVANA CVIJIN



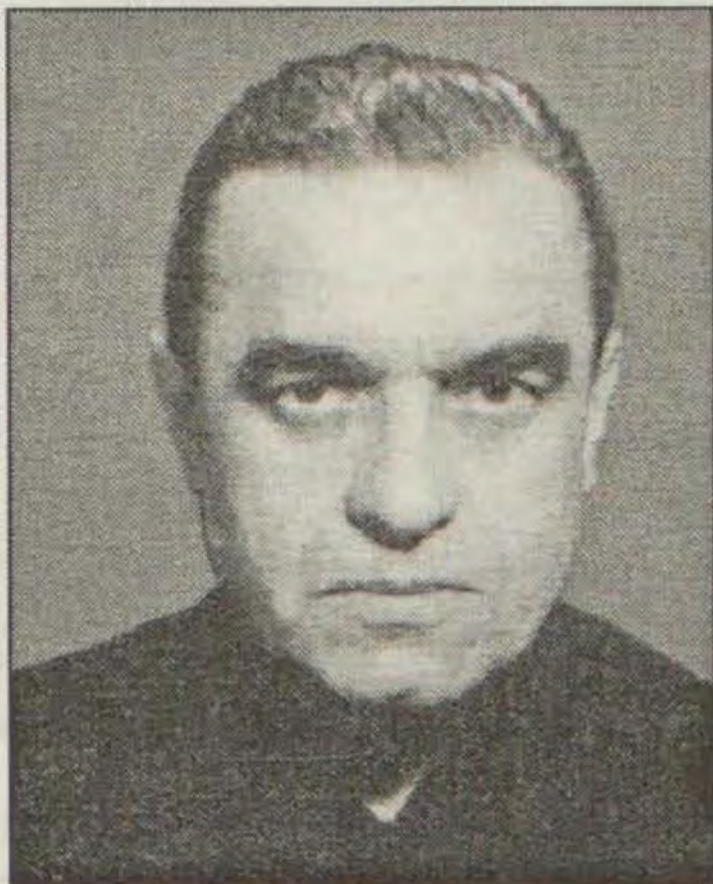
S. Ivana je rođena 29. ožujka 1923. i krštena 31. ožujka iste godine u župnoj crkvi sv. Roka kao peto od dvanaesterc djece bogoljubnih kršćanskih roditelja **Marije i Marka Cvijina**. Marija je kao petnaestogodišnja djevojčica otišla iz svoje brojne obitelji u redovničku obitelj, u Družbu bačkih siromašnih sestara Naše Gospe. U Novom Sadu je 1941. stekla diplomu učiteljice. Nakon redovničke formacije i s novim imenom - s. Ivana - položila je prve zavjete 15. kolovoza 1943. Nakon položenih zavjeta, pošla je u Sopot gdje su je poglavari poslali za učiteljicu. S. Ivana je rado pripremala priredbe, u radu s djecom ali i prigodom

proslava u sestarskoj zajednici. U njenom životu dolazila je do izražaja ljubav prema širenju pisane riječi dok je marljivo radila s knjigama u Kršćanskoj sadašnjosti u Zagrebu, i u knjižari "Tena" u biskupskom dvoru kao i u katedrali u prodavaonici knjiga. Od 1984. godine brinula se za Biskupijski muzej.

S. Ivana je preminula 3. veljače ove godine u 82. godini života i 62. godini redovničkih zavjeta. Svetu misu zadušnicu i sprovodne obrede predvodio je 5. veljače u kapelici na Bajskom groblju u Subotici biskup **dr. Ivan Péntzes** u koncelebraciji s dvanaesticom svećenika, u nazočnosti pokojničkih susestara iz Subotice i Zagreba, redovnica drugih redovničkih zajednica, te rodbine i prijatelja.

O. LEOPOLD IVAN IVANKOVIĆ

franjevac - svećenik



Okrijepljen svetim sakramentima, o. Leopold je preminuo 9. ožujka 2005. god. u 83. godini života, 64. redovništva i 56. svećeništva.

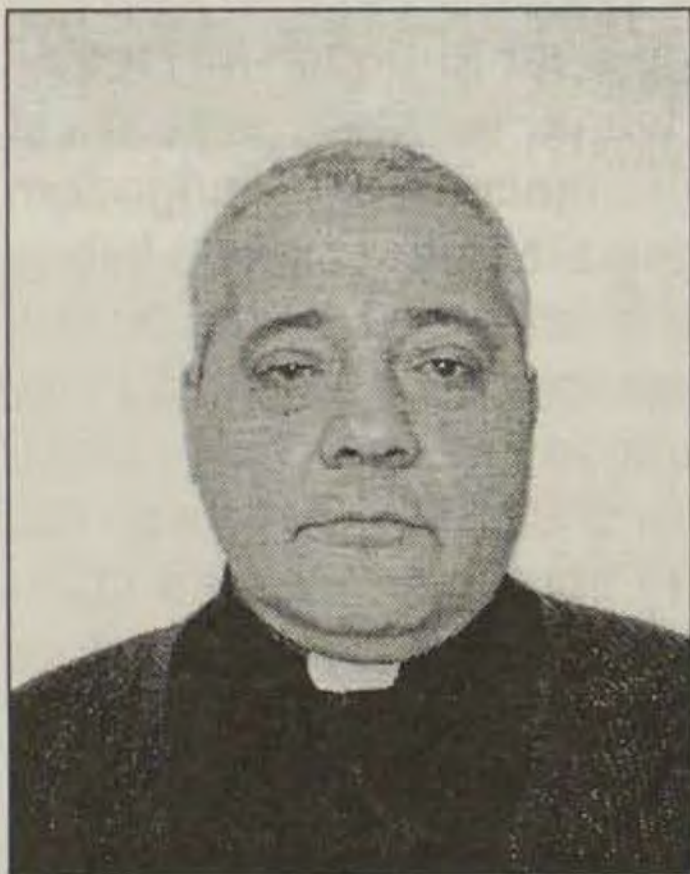
Sprovod bio je u petak, 11. ožujka 2005. god. u 14,00 sati iz Franjevačke kapele na Bajskom groblju u Subotici. Sprovodne obrede vodio je **dr. Ivan Péntzes**, biskup subotički, koji se u nekoliko riječi zahvalio pokojniku za profesorsku službu u biskupijskom sjemeništu "Paulinum", a izrazio također i osobnu zahvalu za duhovne vježbe koje mu je održao o. Leopold prije njegova biskupskoga ređenja. U ime braće franjevac od pokojnika

se oprostio **o. Zoltán Dukai**, gvardijan subotičkog samostana.

Nakon ukopa služena je misa zadušnica u franjevačkoj crkvi, a predvodio ju je biskup Péntzes. Propovijedao je **o. Lucije Jagec**, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Koncelebrirali su braća franjevci i svećenici Subotičke biskupije.

IVICA PRČIĆ

(1954.-2005.)



Rodio se u Subotici 22. lipnja 1954. Studij teologije završio je u Đakovu odnosno Zagrebu. Za svećenika je zaređen 4. srpnja 1982. godine. Kapelan je bio u katedralnoj župi u Subotici, a župnik u Bačkom Monoštoru, Maloj Bosni, Bajmoku i Pačiru pa ponovno u Maloj Bosni, do svog tragičnog završetka života, u ponedjeljak 5. rujna 2005. godine.

Pokopan je u obiteljsku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju, 7. rujna. Sprovodne obrede predvodio je **dr. Andrija Kopilović** u nazočnosti subotičkog biskupa **mons. Ivana Péntzesa**, brojnih svećenika i mnoštva vjernika.

BEZ SVLAKA MRAKA

V.

Živosti u mraku
pogubne

Noć već
Ova
Duboka je
I mračna

Noć ova
Kasna
Mračna
Duboka je

Bez otpora
Obično
Traje se
Ovdje

Bez otpora
Biva se
Naprosto

Tmina se
Ne vidi
Molitve su
Pogrešne

Postojano
Nestaje se
Postojano
A potajno

Očaji
Neznatnih
Ovdje
Vladaju

Male su
Drame
Velikih
Zaostalosti

Mnoge isto
Nedovršene
Ostvarenosti
Ostale su sitne

Izgubljeno
Bez ambicija
I žrtava
Biva se
U mraku

Postignuća
Vlastitih
Posrnuća
Nadaju se
Još jedino

Od nemoći
Savijen
Gdjekoji
Apostol
Baulja tek

Gdjegdje
Apostol
Vjere u se
I za se
Ispravne tek
Baulja

Nebeska svanuća

(pokojuj teta Eteli Kujundžić)

Duboku uronjenu
u vjeru uskrsnuća
zatekla sestrice smrt
ovu smjernu ženu
dok su joj se smiješila
nebeska svanuća.

Tom krhkom tijelu
Raspeti davao snagu
iznijeti križ na Golgotu
i patnju rađanja
spiješio molitvom
za djecu dragu.

Dok su nedaće tukle
ravnicom što se zlati
znalo je njeno srce
očuvati toplinu gnijezda
a istovremeno biti
i strogi otac i blaga mati.

O Gospode silni,
Tvoje novouskrslo lice
kada dođe vrijeme
neka ugleda duša
kojoj su dragulji bili
očenaši i krunice.

Josip Dumenžić Meštar

STIPI BEŠLINU

Na Sve Svete dok stojim
pred vječnim stanom Tvojim
i svijeće dok palim
iskrenim srcem žalim

Što u ranim godinama
u mladosti cvijetu
sudbina ote nama
Tebe darovitog poetu.

I razmišljam o tom:
kakvom čudesnom ljepotom
opisivao Ti si poeto
jesen, zimu, proljeće, ljeto.

Zbog tih divnih djela
Ti si ponos našeg sela.
Monoštorci Tvoji tuže
što nisi poživio duže

I još mnogo ljepota opisao
uzdigao se do visina
u red velikana stao
pokraj Matoša i Tina.

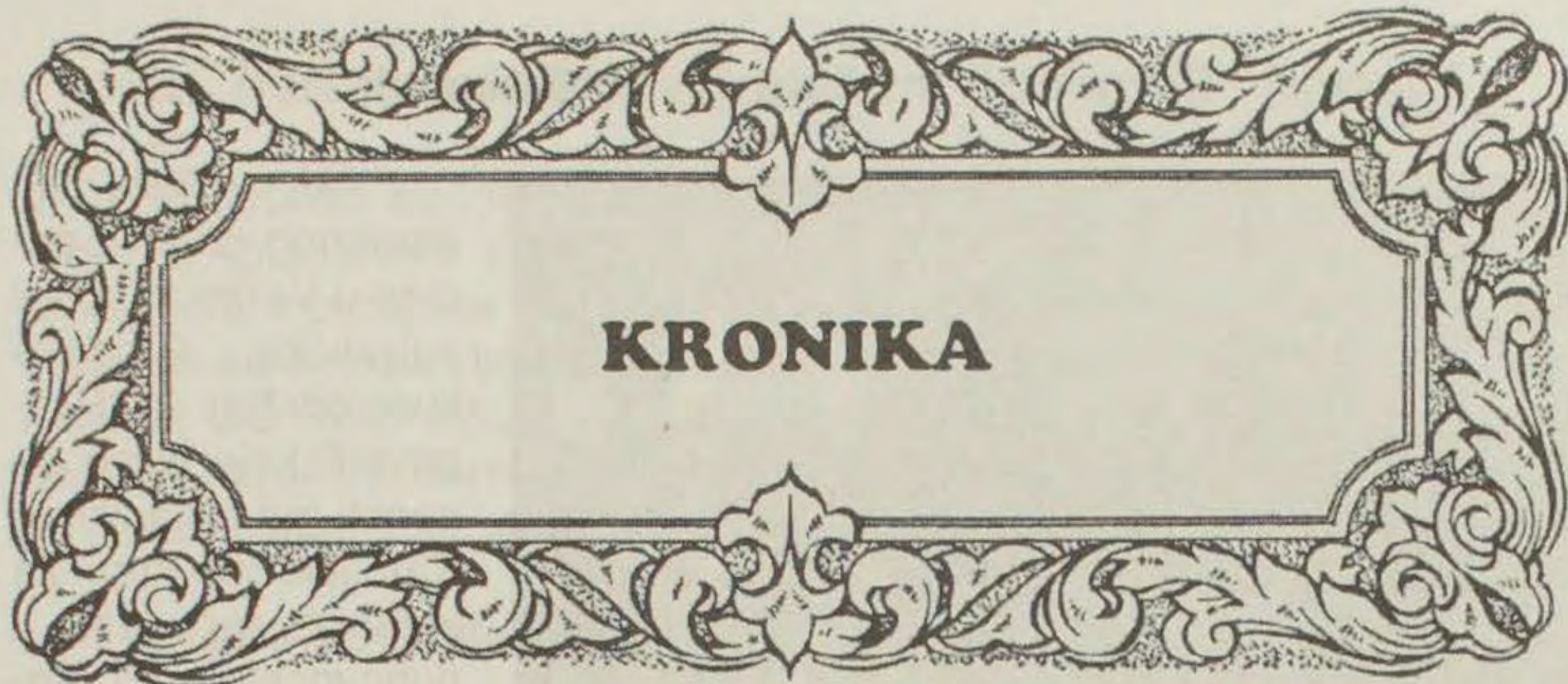
Ivan Pašić

POD RUKU

Idemo ruku pod ruku
korzom starim
a pjesma jedna
iz prikrajka nas
vreba.
Ljubomora je u nje velika
ali ja
vas ne dam!
Pjesma neka gleda svoja posla
neka pati!
Mi idemo
u prošlost
sve bližu i bližu.
Budućnost nam je tako neizvjesna
a te
vaše suicidalne ideje
da bi
mogle riječi moje
u pjesmi završiti
ništavne su
i plod sartrovske
mučnine
i kamijevskog
apsurda
sa smislom novog
življenja.

(Iz knjige "Izmučene riječi",
Hrvatska riječ, Subotica, 2005.)

Vojislav Sekelj



Bilježi: Franjo Ivanković

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događanja u Subotičkoj biskupiji/

*****2004.*****

Crkva - nositeljica zajedničkog života i suradnje

U organizaciji Eparhije Bačke SPC i Subotičke biskupije, uz suradnju s povijesnim crkvama na teritoriju Bačke, 22. i 23. XI. 2004. u Subotici i Bečeju održan je dvodnevni susret najviših predstavnika Crkvi i državnih vlasti. Ova je konferencija imala za cilj osvijetliti doprinos Crkava vjerskoj, kulturnoj i međunacionalnoj



suradnji na putu europskih integracija pod geslom: "Mir vam svoj dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje" (Iv 14,27). Susret je započeo u pravoslavnom hramu "Vaznesenja Gospodnjeg" u Subotici, a kasnije nastavljen u franjevačkoj crkvi i svečanoj vijećnici Gradske kuće. Drugog dana sudionici konferencije rad su nastavili u Bečeju.

Trinaesti "Razgovor" Instituta "Ivan Antunović"



U nedjelju 28. studenog 2004. godine u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće održani su "Razgovori" koje je po trinaesti put organizirao Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović". Glavno predavanje održao je dubrovački biskup **dr. Željimir Puljić**. U

sklopu programa nastupio je zbor mladih pod ravnanjem **Miroslava Stantića**. Na "Razgovorima" su bili i najviši predstavnici Hrvatskog Veleposlanstva iz Beograda i Generalnog konzulata RH iz Subotice, kao i subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**.

Dani kulture i duhovnosti u Somboru

U sklopu proslave 68. obljetnice HKUD-a "Vladimir Nazor" iz Sombora i 100-te obljetnice Karmela u Somboru, u prostorijama "Hrvatskog doma" u Somboru, od 3. do 6. prosinca 2004. godine, održani su dani kulture i duhovnosti s bogatim programom. Predavanje o "Jezikoslovlju u govoru i pisanoj riječi Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića" održao je akademik **dr. Ante Stantić**. U sklopu programa prikazan je igrokaz iz života o. Gerarda. Završnog dana bio je prigodni koncert koji su priredili članovi Društva.

153. duhovna obnova u subotičkoj katedrali

Od 29. studenog do 8. prosinca u subotičkoj stolnoj bazilici i katedrali je održana 153. duhovna obnova u čast Prečistom Srcu Marijinu. Svaku večer u katedrali je bilo zajedničko moljenje krunice i litanija i sveta misa koju su predvodili svećenici Subotičke biskupije. Završna svečanost bila je 8. prosinca kada je svetu misu predvodio **preč. Slavko Večerin**, naslovni opat.

Susret s novim Generalnim konzulom RH u Subotici

U HKC "Bunjevačko kolo" u Subotici 9. prosinca novi generalni konzul R. Hrvatske susreo se s najvišim predstavnicima hrvatskih institucija. Na ovom susretu bio je i vikar za pastoral Subotičke biskupije **mons. Stjepan Beretić**. Na ovom susretu novom konzulu je izražena dobrodošlica i nada u plodnu suradnju svih hrvatskih institucija.

III. Dani Balinta Vujkova

U Subotici su 26. i 27. studenog održani treći po redu Dani Balinta Vujkova. Znanstveni skup okupio je jezikoslovce, ilustratore, pedagoge, književnike i publiciste iz R. Hrvatske i Subotice. Prije početka programa sudionici su položili vijenac na bistu Balinta Vujkova koja se nalazi u prostorijama OŠ "Ivan Milutinović" u Subotici. Glavna tema kojoj su sudionici posvetili najviše pozornosti bila je "Bajka". Na kraju programa predloženo je da naredni skup bude skup hrvatske dijaspore.

"Lado" gostovao u Subotici

U organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" i Hrvatske matice iseljenika, božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije 16. prosinca održao je folklorni ansambl "Lado" iz Hrvatske.



Pozdravne riječi

gostima je uputio predsjedavajući Instituta **dr. Andrija Kopilović**. Koncertu su nazočili predsjednik HMI **Nikola Jelinčić** i **Hrvoje Salopek**, generalni konzul R. Hrvatske u Subotici **mr. Davor Vidiš**, ravnateljica ansambla **Ivana Lušić** i umjetnički direktor **Ivan Ivančan**. Publika je bila posebno oduševljena što je imala prigodu čuti i vidjeti voditelja orkestra, Tavankučanina, **Peru Ištvančića**. Na kraju koncerta izvođačima se zahvalio dr. Kopilović a prigodne darove uručio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

2005.



Andrija Kopilović doktor teologije

U Krakowu je 11. siječnja 2004. godine svečano promoviran u doktora teoloških znanosti naš svećenik **Andrija Kopilović**. U sklopu promocije bila je sveta misa koju je predvodio kardinal **Macharsky**. Na ovoj svečanosti bio

je i beogradski nadbiskup **mons. Stanislav Hočevar**. Gosti iz Bačke, koji su ovom prigodom bili u Krakovu, pohodili su i Papino rodno mjesto Wadowice, kao i još nekoliko znamenitih mjesta u Poljskoj.

116. obljetnica smrti biskupa Ivana Antunovića

U subotičkoj katedrali je 9. siječnja u večernjim satima služena sveta misa za pokojnog biskupa **Ivana Antunovića**. Misno slavlje predvodio je **dr. Marinko Stantić**, kapelan iz Ade. Misno slavlje uzveličali su pjevači katedralnog zbora "Albe Vidaković" pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić** i Folklornog odjela HKC "Bunjevačko kolo". Na misi su bili nazočni i **dr. Andrija Kopilović**, **mons. Stjepan Beretić** i **preč. Andrija Anišić**.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana



U Subotici je održana tradicionalna zajednička osmonevna molitva za jedinstvo kršćana. Ova zajednička pobožnost svih kršćana grada održava se već tridesetak godina. U sklopu osmine u nedjelju 23. siječnja u molitvi u pravoslavnoj crkvi "Vaznesenja Gospodnjeg"

udjelovao je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**. Molitvena osmina završena je na svetkovinu Obraćanja sv. Pavla kada je misno slavlje predvodio beogradski nadbiskup **mons. Stanislav Hočevar** uz sudjelovanje svih biskupa BK SCG. Na ovoj svečanoj misi sudjelovali su i najviši predstavnici gradske samouprave.

XIII. plenarno zasjedanje BK SCG

U prostorijama biskupskog doma u Subotici je 24. i 25. siječnja održano XIII. Plenarno zasjedanje Biskupske konferencije SCG. Ovo zasjedanje održano je i zbog toga što je Sveta stolica ovu konferenciju proširila i na R. Makedoniju te tako dobila i novo ime: **Međunarodna biskupska konferencija Sv. Ćirila i Metoda**. Sjedište konferencije i dalje će biti u Beogradu. Na ovom susretu biskupi su se susreli i s predstavnicima svih kršćanskih Crkava u Vojvodini, kao i s predstavnicima COMECE (Komisija biskupa država članica EU) čiji je predstavnik bio njemački biskup **mons. Joseph Homeyer**.

Devetnica u Franjevačkoj crkvi

U franjevačkoj crkvi u Subotici je od 2. do 11. veljače održana tradicionalna devetnica u čast Gospi Lurdskoj. Svaku večer u večernjim satima vjernici su se okupljali na zajedničko moljenje krunice i na svetu Misu koju je predvodio o. Ivan Vinkov, isusovac iz Beograda. Na Stepinčevo 10. veljače misno slavlje predvodio je biskupov tajnik i naslovni opat **Slavko Večerin**.

Devetnica sv. Josipu

U župi sv. Roka u Subotici i ove je godina održana popularna devetnica u čast sv. Josipu. Teme propovijedi bile su posvećene Godini Euharistije. Propovjednici su bili svećenici Subotičke biskupije i dva posebna gosta, **mons. Stanislav Hočevar** nadbiskup beogradski, te misionar Krvi Kristove iz Zagreba o. **Ksaver Kujawa**. Devetnicu prate već nekoliko godina dva stalna događaja, Dan trudnica i Dan biskupa Lajče Budanovića. Završno slavlje predvodio je subotički biskup **Ivan Péntzes**.

Katolički seminar

U Subotici u Katoličkom krugu, 9. i 10. travnja održan je seminar za bračne parove i zaručnike. Tema je bila "Kako primiti potpuni Božji blagoslov za brak i obitelj". Predavači su bili pračni par iz Zagreba, **Dražen i Kristina Bušić** s još četvero studenata. Seminar je trajao dva dana a ugostile su ih obitelji iz "Vikend susreta" ne samo smještajem već i izletom na Bunarić, Palić, obilazak franjevačke crkve i katedrale.

Proslava blagdana bl. Ivana Merza

U župi sv. Roka 10. svibnja svečano je proslavljen blagdan bl. Ivana Merza. U nazočnosti brojnih vjernika Sv. misu je predvodio župnik **Andrija Anišić**. On je podsjetio na riječi **Ivana Pavla II** koji je proglašavajući ga blaženim naglasio da je on svjedok Kristov i zaštitnik. Kao takav on će u buduće biti uzor mladeži, primjer vjernicima.

Koncert zbora "Collegium musicum catholicum"

U organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" i Franjevačkog samostana, u franjevačkoj je crkvi u Subotici održana 30. travnja "Večer sakralnih skladbi hrvatskih skladatelja". Nastupio je zbor mladih "Collegium musicum" pod ravnanjem **Miroslava Stantića**. Uz zbor je nastupila **Tamara Štricki** na flauti, **Josip Škofljanec** na trublji a za orguljama je bio **Kornelije Vizin**. Izvođena su djela poznatih hrvatskih skladatelja.

Proslava Caritasa Subotičke biskupije



Proslava 10-te obljetnice subotičkog Caritasa bila je 27. svibnja u subotičkoj Gradskoj biblioteci. Istoga dana održana je i konferencija za tisak na kojoj su govorili subotički biskup **Ivan Péntzes**, beogradski nadbiskup i predsjednik Caritasa Srbije i Crne Gore **mons. Stanislav Hočevar** i direktor Caritasa Subotičke biskupije **preč.**

István Dobai. Na svečanoj akademiji koja je zatim uslijedila bili su nazočni brojni volonteri, predstavnici Caritasa iz drugih zemalja, predstavnici mjesne samouprave na čelu s gradonačelnikom **Gézom Kucserom** te predstavnici socijalnih i zdravstvenih ustanova.

IX. susret subotičkih zborova u katedrali

U Subotici u crkvi sv. Terezije Avilske 22. svibnja održan je koncert subotičkih zborova. Sudjelovalo je devet zborova: Mješoviti zbor udruženja penzionera, Katedralni zbor "Albe Vidaković", Zbor Evangelističke crkve "Luterova ruža", Crkveni hor pri hramu svetog "Vaznesenja Gospodnjeg" "Slavenska", Zbor Njemačkog narodnog saveza "Lorelei", Komorni zbor "Collegium Musicum", Ženski omladinski zbor, Komorni zbor "Pro Musica" i Mješoviti hor SKC "Sveti Sava". Značaj ovog susreta je u tome što on nema natjecateljski karakter. Na kraju su podijeljene diplome glazbenog odjela Instituta "Ivan Antunović" koji je i organizator ovakvih susreta.

Svečana sjednica Instituta "Ivan Antunović"

U znak sjećanja na preporoditelja bačkih Hrvata biskupa Ivana Antunovića, održana je 2. srpnja u crkvi sv. Roka svečana sjednica. Pozdravne riječi uputio je predsjedavajući Instituta **dr. Andrija Kopilović** naglašavajući značajnu prisutnost ustanove u životu i radu hrvatske zajednice u Bačkoj, osobito u izdavačkoj djelatnosti, organiziranjem znanstvenih skupova i sl. U nastavku sjednice uslijedilo je predavanje pročelnika Izdavačkog odjela Instituta **preč. Andrije Anišića** i tajnika Instituta **preč. Franje Ivankovića**.

Blagdan bl. Marije Petković

Župljani sv. Roka u Subotici i ove godine su svečano proslavili blagdan bl. Marije Petković, koju su izabrali za zaštitnicu svoje župe i dječjeg vrtića koji nosi njeno ime a koji drže njezine sestre "Kćeri milosrđa". Za blagdan su se pripremili devetnicom, a na završetku je bila svečana misa koju je predvodio župnik **Andrija Anišić**.

Radio Marija sluša se i u Subotici

Od 18. lipnja program jedine katoličke radio postaje u Srbiji i Crnoj Gori - Radio Marija može se pratiti i u Subotici na 94,2 Mhz FM.



Dan Sluge Božjega Gerarda Tome Stantića

U karmelićanskoj crkvi u Somboru je 24. lipnja obilježena obljetnica smrti o. Gerarda. Misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**, a propovijedao je **preč. Andrija Anišić**. U koncelebraciji je bilo desetak svećenika, a u misnom slavlju sudjelovalo je nekoliko stotina vjernika.

Dan ministranata

U Tavankutu je 25. lipnja organiziran dan ministranata. Na susretu je bilo stotinjak ministranata iz desetak župa. Domaćin susreta bio je mjesni župnik **preč. Franjo Ivanković**. Misno slavlje predvodio je **vlč. Mirko Štefković**, a kviz je organizirao **dr. Marinko Stantić**. Završni dio susreta bio je sportskog karaktera.



Prvo vjenčanje na Bunariću

U subotu 10. rujna s odobrenjem biskupa **Ivana Péntzesa** i upravitelja svetišta **dr. Andrije Kopilovića** u svetištu Gospe Bunaričke vjenčali su se **Zoran Marjanušić** iz župe sv. Roka i **Ana Lukač** sa Bikova uz prisustvo svećenika **Andrije Anišića**, **Marka Forgića** i **dr. Andrije Kopilovića**.

Hodočašće u Mariju Bisticu

Na tradicionalno hodočašće bačkih Hrvata u hrvatsko nacionalno svetište Mariju Bisticu uputilo se 24. i 25. rujna blizu 300 vjernika iz mnogih župa naše biskupije. U subotu navečer svetu misu predvodio je vlč. **Goran Vilov**, upravitelj župe u Bačkom Monoštoru, a križni put je animirao vlč. **Lazar Novaković**. Nedjeljnu misu predvodio je preč. **Andrija Kopilović**. U sklopu hodočašća organizirano je i cjelonoćno klanjanje. Jedan autobus hodočasnika iz Subotice ostao je i na nedjeljnom hodočašću tzv. "Vikendaša".

V. Festival bunjevački pisama

U Velikoj dvorani HKC "Bunjevačko kolo" u Subotici održan je 30. rujna V. Festival bunjevački pisama. Na festivalu je nastupilo 15 izvođača s isto toliko novih pjesama. Glavnu nagradu stručnog žirija i publike dobio je **Josip Francišković**. Festivalskim orkestrom ravnao je **Branko Ivanković Radaković**. Gosti festivala bili su najviši predstavnici općinske samouprave i Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici.

Seminar o. Jamesa Manjackala



U franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici je od 20. do 23. listopada održan seminar karizmatske duhovne obnove o. **Jamesa Manjackala**, poznatog misionara iz Indije. Kroz četiri dana na seminaru je bilo oko tri tisuće vjernika iz Subotice, cijele naše biskupije i iz susjednih zemalja. Pjevanje su predvodili članovi glazbene skupine "Apostoli mira" iz Madžareva iz R. Hrvatske. Seminar je bio izvrsno organiziran i u njegov rad su se uključili mnogi svećenici koji su cijelo vrijeme bili na raspolaganju za ispovijed. Prvog dana seminara misno slavlje predvodio je subotički biskup **dr. Ivan Péntzes**.

Obljetnica posvete katedrale i proštenje

Misno slavlje na obljetnicu posvete subotičke katedrale-bazilike sv. Terezije Avilske 14. listopada predvodio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**. On je tumačio značenje crkve za Božju zajednicu, živu Crkvu koja se okuplja u njoj.

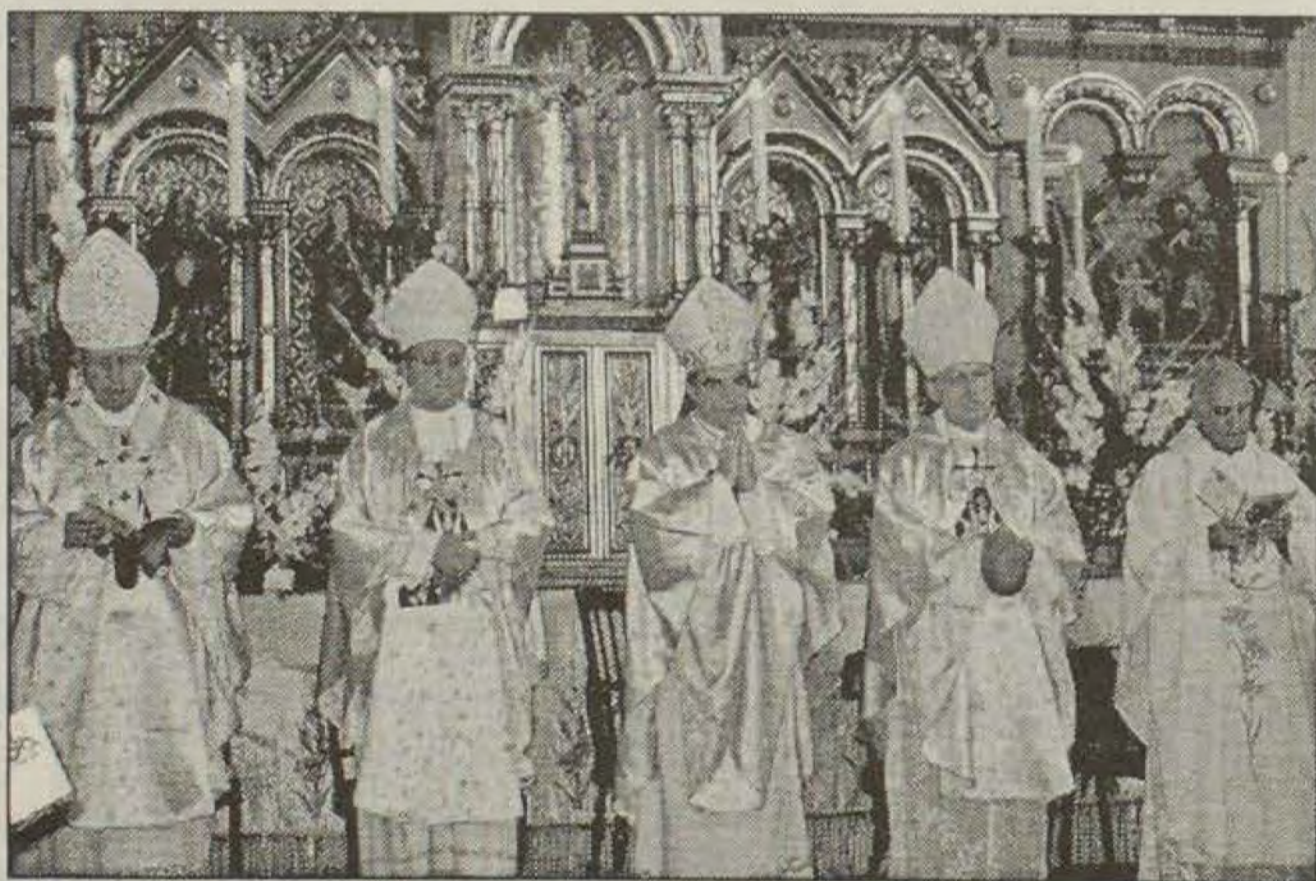
Narednog dana, 15. listopada, na dan proštenja svečano misno slavlje predvodio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**, a prigodne propovijedi održali su **dr. Mihály Kranitz** i **dr. Zoltán Rokay** iz Budimpešte.

Zavjetni dan u Bačkom Monoštoru

Bački Monoštor je 13. listopada svečano proslavio svoj zavjetni dan. Ovaj dan proglašen je i danom sela. Za ovogodišnju proslavu bila je svečan misa i prigodni kulturni program koji je održan u sportskoj dvorani mjesne osnovne škole. Gost programa bio je **Krunoslav Kićo Slabinac**. Na programu su govorili mnogi ugledni gosti i domaćini.

Završna proslava stoljeća Karmela u Somboru

Završno slavlje stoljeća karmelićanskog samostana u Somboru započelo je svečanom večernjom molitvom u karmelićanskoj crkvi u petak 15. srpnja. Poslije je slijedila misa bdjenja koju je predvodio **dr. Andrija Kopilović**. Na dan Karmelske Gospe



16. srpnja mise su služene na slovačkom, njemačkom, mađarskom i hrvatskom jeziku. Vrhunac slavlja bila je misa na hrvatskom koju je predvodio zagrebački nadbiskup kardinal **Josip Bozanić**. U ovoj misi sudjelovalo

je desetak biskupa među kojima je bio i mađarski primas kardinal **Péter Erdő**. Smatra se da je to bila najsvečanija Euharistija u povijesti somborskog Karmela. Misno slavlje trajalo je puna tri sata. Karmelićanska crkva je bila ispunjena mnoštvom vjernika. Za ovu prigodu svoj blagoslov uputio je i **papa Benedikt XVI** preko svoga državnog tajnika kardinala **Angela Sodana**.

Poslije misnog slavlja za uvažene goste na salašu **Mate Matarića** upriličena je zakuska.

Dužijanca 2005.

STARI ŽEDNIK - U Starom Žedniku Dužijanca je slavljena u nedjelju 10. srpnja. Trodnevnu duhovnu obnovu uoči Dužijance predvodio je **dr. Andrija Kopilović**. Misno slavlje na Dužijanci predvodio je **preč. Andrija Anišić**. Veliki bandaš i bandašica su bili **Franjo Vojnić Hajduk** i **Dragica Radak**, a mali **Antun Čipak** i **Karolina Šarčević**.

BAJMOK - U Bajmoku je slavljena Dužijanca u nedjelju 17. srpnja. Misu zahvalnicu predvodio je **dr. Andrija Kopilović** u zajedništvu sa župnikom **Slavkom Večerinom** i kapelanom **Ervinom Kovačem**. Bandaš i bandašica su bili **Marijan Kopilović** i **Livija Bilinović**.

TAVANKUT - Uoči Dužijance u Tavankutu je u subotu u mjesnom Domu kulture upriličen kulturni program povodom završetka Kolonije slamar-ki. Ujedno je na koncu programa **Jozefina Skenderović** predala bandašu i bandašici krunu ovogodišnje Dužijance.

Tavankutska Dužijanca slavljena je 24. srpnja. Misno slavlje predvodio je mladominik **Ivica Ivanković Radak**, a uz njega su koncelebrirali **don Vinko Raguž** iz Aladinića kraj Stolca i mjesni župnik **preč. Franjo Ivanković**. Veliki bandaš i bandašica bili su **Davor Križanović** i **Ivana Buljovčić**, a mali **Tomislav Vojnić** i **Martina Crnković**.

MALA BOSNA - Dužijanca u Maloj Bosni slavljena je u nedjelju 31. srpnja. Misno slavlje predvodio je **vlč. Niko Kraljević**, svećenik Đakovačko-srijemske biskupije. Veliki bandaš je bio **Ivan Matković**, a bandašica **Svetlana Babićanović**.

BAČKI BREG - U Bačkom Bregu je ove godine prvi put organizirana Dužijanca u nedjelju 31. srpnja. To je ujedno pokušaj da se obnovi stari običaj ovog mjesta koji je također slavio završetak žetvenih radova.

SOMBOR - U Somboru je slavljena Dužionica u nedjelju 31. srpnja. U sklopu Dužionice organizirana je u prostorijama HKUD-a "Vladimir Nazor" prigodna izložba starih slika, raspeća, molitvenika i slično. U sklopu ove svečanosti upriličena je promocija zbirke ovogodišnje "Lire naive".

Svečano misno slavlje predvodio je mjesni župnik **preč. Josip Pekanović** u zajedništvu sa **vlč. Lazarom Novakovićem**, o. **Anđelkom Jozićem** i fra **Ilijom Puljićem**. Bandaš i Bandašica su bili **Marijana Mijić** i **Ivan Džinić**.

ČONOPLJA - U Čonoplji je održana Dužijanica u subotu 30. srpnja. U programu je sudjelovalo više kulturnih društava. Misno slavlje predvodio je **vlč. Endre Horvat**.

ĐURĐIN - Đurđinska Dužijanica slavljenja je u nedjelju 7. kolovoza. Misno slavlje predvodio je mladomisnik **Ivica Ivanković Radak** uz koncelebraciju mjesnog župnika **mr. Lazara Ivana Krmpotića**. Bandaš i bandašica su bili **Josip Dulić** i **Nina Vojnić Purčar**.

LJUTOVO - U Ljutovu je Dužijanica slavljenja u večernjim satima u nedjelju 7. kolovoza. Misno slavlje, koje je predvodio mjesni župnik **preč. Franjo Ivanković**, održano je zbog kiše u mjesnom Domu kulture. Bandaš i bandašica su bili **Josip Buljovčić** i **Tanja Mamužić**.

Izložba "S Božjom pomoću"

Tradicionalna izložba ove godine bila je posvećena "Euharistiji u slici i slami". Izložba je otvorena 9. kolovoza u gradskoj galeriji "Likovni susret" u Subotici. Izložbu je otvorio **dr. Andrija Kopilović**. Voditeljica programa bila je **Jozefina Skenderović**.

Književna večer i "Antušova nagrada"

Ove godine književna večer bila je posvećena pjesniku **Lazaru Franciškoviću**, a održana je 11. kolovoza u HKC "Bunjevačko kolo" u Subotici. Organizator je bio Književni klub "Miro-ljub" pri Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost. O životu i radu Lazara Franciškovića govorio je književnik **Milovan Miković**.



U drugom dijelu programa bila je dodjela ovogodišnje "Antušove nagrade", koja je ove godine pripala obitelji **Vesne i Ladislava Huska** sa sinovima **Petrom, Tomislavom, Andrijom i Ivanom, Davoru Duliću i Mariji Jaramazović**. Nagrade je dodijelio **dr. Andrija Kopilović**.

XX. saziv kolonije u tehnicu slame

U mjesnom Domu kulture u Tavankutu je u subotu 16. srpnja otvorena Kolonija slamarki. Koloniju je otvorio **Branko Horvat**, a o dosadašnjem radu Kolonije govorila je **mr. Milka Mikuška**. Kolonija je trajala punih sedam dana. Radovi nastali na Koloniji svečano su izloženi u vestibulu Gradske kuće 12. kolovoza. Izložbu je otvorio **dr. Andrija Kopilović**.

Tamburaška večer i izbor najljepših parova



Ovaj dio programa bio je prekinut jakom kišom te je održan u vestibulu Gradske kuće. U sklopu programa predstavljeni su ovogodišnji bandaš i bandašica, a to su bili **Siniša Kujundžić i Kristina Ivanković**. Za najljepši par izabrani su **Snežana Dulić i Aleksandar Orčić**,

a njihovi pratioci su bili **Nevena Mlinko i Boris Černuš** te **Marijana Tikvicki i Mario Sudarević**.

Svečana večernja molitva

U subotu 13. kolovoza u subotičkoj katedrali-bazilici upriličen je doček gosta ovogodišnje Dužijance, biskupa Gospićko-senjskog **mons. Mila Bogovića**. Na molitvi Večernje bili su mnogi uvaženi gosti. Sve okupljene je pozdravio domaći biskup **dr. Ivan Pénzes**, a pjevanu Večernju molitvu predvodio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Risarska večer

Na središnjem gradskom trgu istu večer je upriličen kulturni program u kojem su nastupila društva iz Subotice i ostalih mjesta bliže i dalje okolice, kao i gosti iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Ukrajine.

Središnje slavlje "Dužijance 2005."

Ispraćaj bandaša i bandašice upriličen je u crkvi sv. Roka. Mjesni župnik **preč. Andrija Anišić** blagoslovio je bandaša i bandašicu te ih ispratio do vrata crkve.



Svetu misu zahvalnicu predvodio je Gospićko-senjski biskup Mile Bogović. Uz njega je bio mjesni biskup dr. Ivan Pézses i desetak svećenika. Na oltaru su glavno mjesto imali ovogodišnji veliki bandaš i bandašica Siniša Kujundžić i Kristina Ivanković te malim bandaš i bandašica **Damir Milodanović** i **Sanja Roganović**. Biskup Bogović je u svojoj propovijedi podsjetio na selidbe bunjevačkih Hrvata i priznao da i on pripada istom narodu.

Poslije misnoga slavlja slijedio je svečani mimohod svih sudionika Dužijance do glavnog gradskog trga gdje su bandaš i bandašica predali kruh gradonačelniku **Gézi Kucseri** koji se okupljenima obratio kratkim govorom.

Zajednički svečani objed za mnoge sudionike upriličen je u prostorijama HKC "Bunjevačko kolo".





*Katedralni župnik mons. Stjepan Beretić s malim bandašom i bandašicom
Damirom Milodanovićem i Sanjom Roganović*

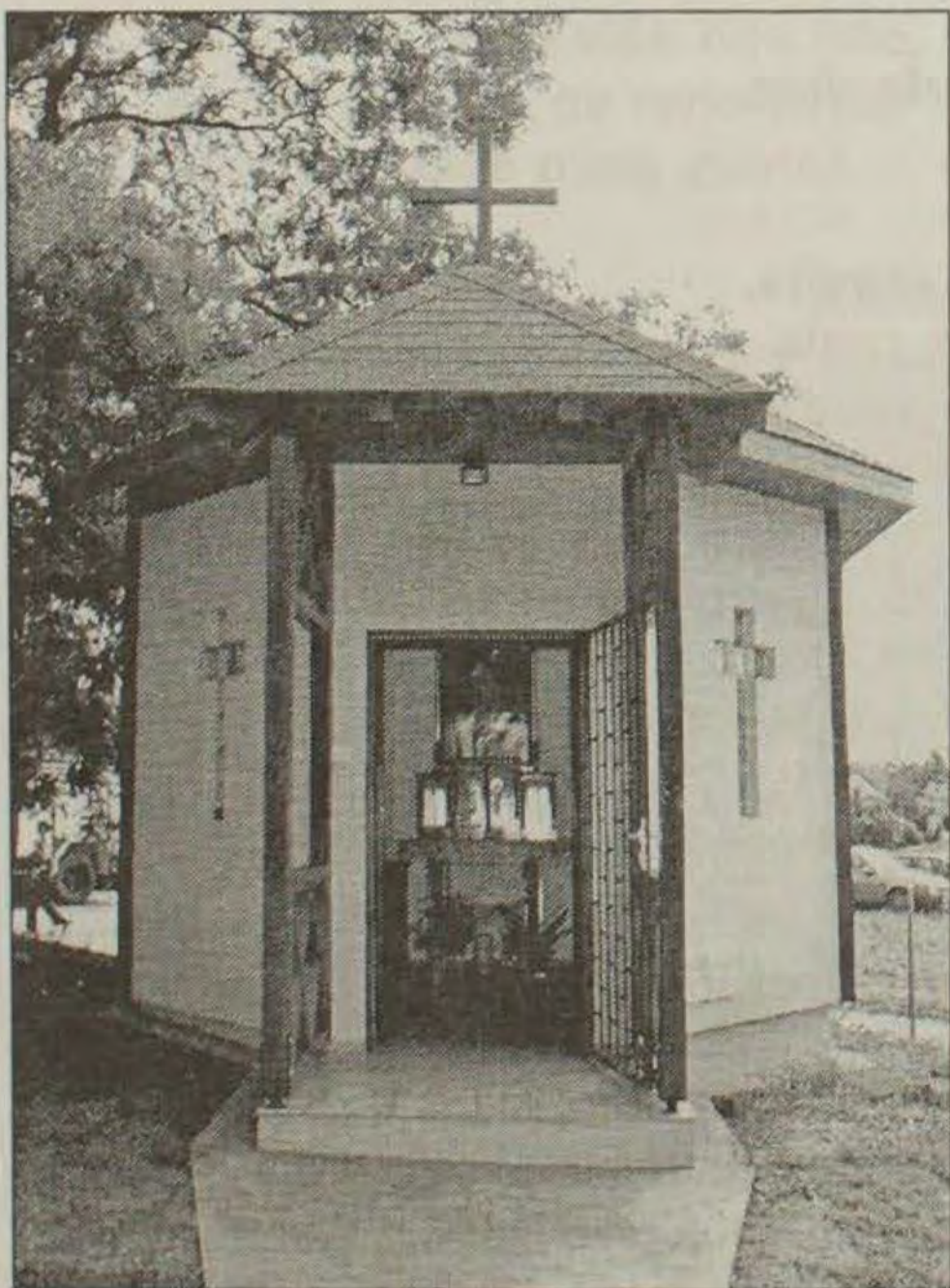
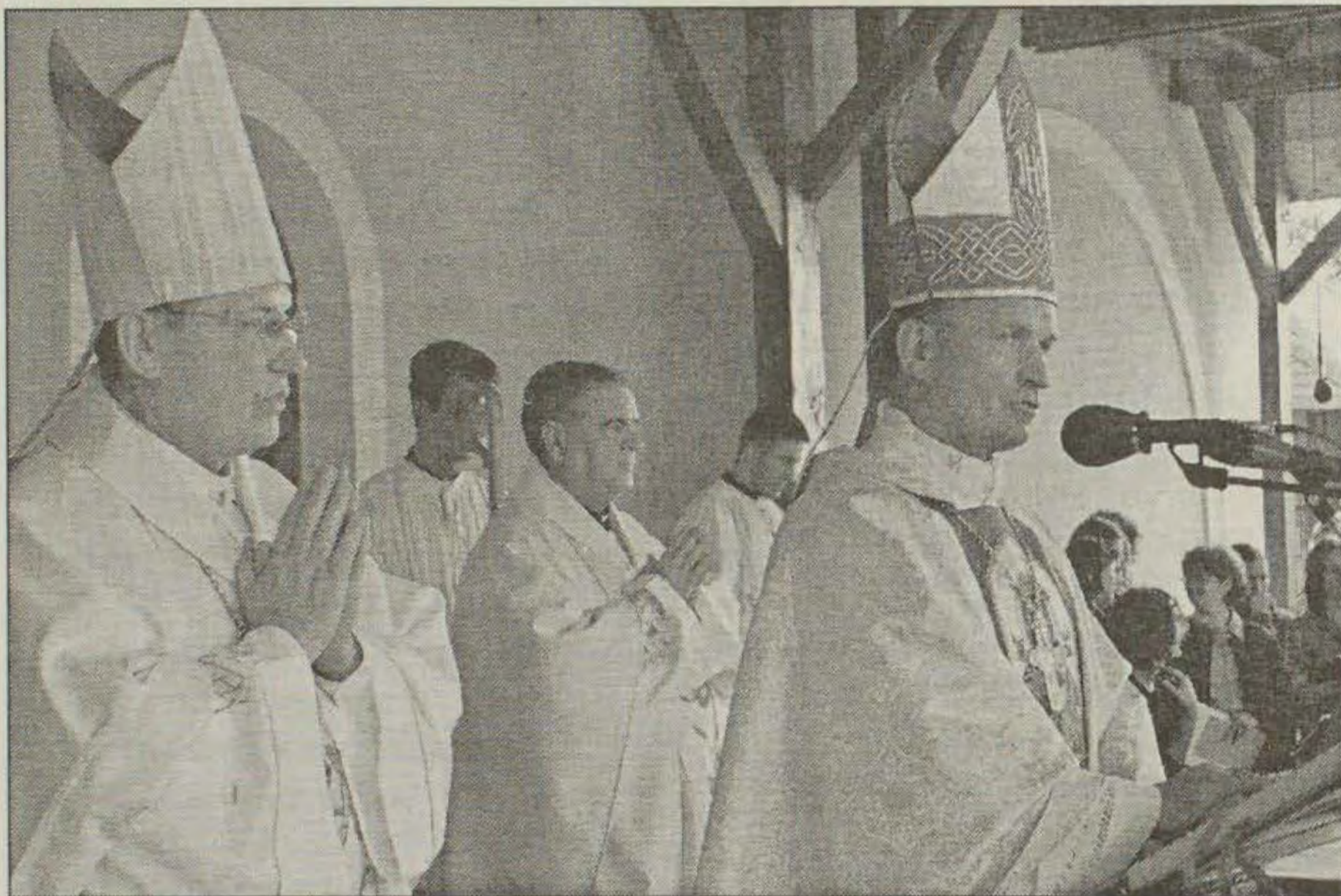
U poslijepodnevним satima bandaš i bandašica su položili vijenac od žita na grob prisvitlog **Blaška Rajića**, utemeljitelja Dužijance.



U dvorištu župe sv. Roka održano je bandašicino kolo u kojem su se okupili mnogi mladi.

BUNARIĆ 2005.

Marijansko svetište "Bunarić" od prošle godine je praktički neprestano otvoreno za hodočasnike. Osim tradicionalnog okupljanja vjernika prvim subotama u mjesecu (svibanj - rujan) na Bunariću sada ima misa i na svaki marijanski blagdan do blagdana Kraljice svete krunice uključno.



No, vjernici se i dalje u najvećem broju okupljaju na proštenje koje je ove godine proslavljeno 27. i 28. kolovoza. Gost ovogodišnjeg proštenja bio je mons. **dr. Valentin Pozaić**, pomoćni zagrebački biskup. Pred proštenje ove godine otvorena je kapela vječnog klanjanja koju su svetištu darovali **László Irsai** i **Edit Pávlovity**.

Pristup Gospinoj kapeli i kapeli vječnog klanjanja slobodan je danonoćno. Ulaz u svetište je preko noći samo kod Gospine kapele.

KADGOD I SAD

Voli brate svoju zemlju
I sve putove po kojima hodiš,
Ali nikad ne zaboravi selo
U kojem se brate rodiš.

Tu je tebi svanjivala
Najsajjnija zora rana.
Svako jutro budilo je selo
Zvono na ovcama i vrula čobana.

U selu su uvijek bili
Svi veseli i zdravi,
Na svakom se koraku
Rađale ljubavi.

Često su znali zapivati
I stari i mladi.
A najviše u jesen
Kad se beru vinogradi.

Harmonikaš berače prati,
Pivale se pisme od davnina,
U svakoj kući puno svita, male dice,
A podrumi puni rakije i vina.

Pravile se igranke, svadbe i veselja,
A zimi disnotori i udavačama prela.
Pa kad mlada poljubi u ruku svog baću i nanu,
U dar joj donesu rađene papuče i delinsku maramu.

U selu je sada zdravo malo mladi, a još manje mali,
U desetak kuća svi bi postajali.
Stari polako nestaju, a u varoš odselili mladi.
Plače šuma, plaču vinogradi.

Nema više ni domaćina
Da na kapiji dočekuju svate,
Ni momaka da u vojsku
S muzikom se prate.

Tužna u selu sviće
Sviće zora rana,
I škula je porušena,
Nema više ni dućana.

Žalosno je pogledati selo
U samoći kako spava.
Avliju, kuću i vinograd
Zarasla je trava.

Kad bi znao dragi brate,
Kako prazna kuća pati,
Godinama zove i čeka:
Domaćine, vrati mi se, vrati!

Kad si u varoš odlazio
Ti si tada mladić bio.
Sad mi se vrati staračkim korakom,
Jer samoća preteška je svakom.

Još će ga dugo, dugo godina čuvat
U šumi raspelo
I gledati kako nestaje
To maleno selo.

Kako je kadgod bilo,
Tu u selu ništa više nije isto.
Al od milja su ga rado zvali:
Čikerija, naše malo misto!

Katica Bačić



kolpa·san®

SALON KUPATILA

LETNJA AKCIJA SNIŽENJA **10-30%**

Veliki izbor akrilnih kada, masažnih kada, tuš kada, tuš kabina, masažnih tuš kabina, bazena, nameštaja za kupatilo, sanitarije, ugradni vodokotliči, pločica za unutrašnju i vanjsku upotrebu.

PRODAJNI SALONI:

SUBOTICA Banijska 2

tel: 024/ 547-886

ZRENJANIN Vojvode Petra Bojovića 2

tel: 023/581-590

NOVI SAD Rumenački put 11

tel: 021/518-092

NOVI BEOGRAD Dr. Ivana Ribara 135

tel: 011/158-920



RENAULT

Koncesionar

VIDAKOVIĆ

Prodaja rezervnih delova i servis

Subotica, Braće Radića 51-53

Tel./fax:024/553-567



SADRŽAJ

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2006. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tokom 2006. godine	28
Kakvo će biti vrijeme u 2006. godini	28
Vrijeme po mjesecima	29
Zapovjedni blagdani	30
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	31
Katolička Crkva u Hrvata	32
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	33
Crkva u Srbiji i Crnoj Gori	33
Katoličke novine i časopisi	35
RIJEČ UREDNIKA	37
Stjepan Beretić: Dragi Štioče	37
PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU	39
Stjepan Beretić (priredio): Naš Papa Benedikt XVI.	39
* Kata Ivanković: Naš pokojni papa Ivan Pavao II.	44
* Mirjana Jaramazović: Dug za ljubav	44
DUHOVNOST	45
Željka Zelić (priredila): Biskupska sinoda - privilegirano mjesto biskupskoga kolegijaliteta	45
Željka Zelić (priredila): Hrvatski biskupi na Sinodi	58
* Zlatko Gorjanac: Cirenci	62
Dr. Andrija Kopilović: Prikaz Kompendija Katekizma Katoličke Crkve	63
Andrija Anišić: Ljepota i radost obiteljskog života	65
Molitva Sluzi Božjem Ivanu Pavlu II.	83
Dr. Andrija Kopilović: Katoličko školstvo u Europi	84
* Josipa Dević: Majčina duša	87
James Manjackal: Joga u filozofiji i praksi je nespojiva s kršćanstvom	88
Dr. Andrija Kopilović: Ikona	92
Dr. Slaven Bačić: Katolički sadržaji u 3. i 4. svesku Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca	97
Mato Miloš: Simpozij o 40. godišnjici koncilskog dokumenta "Perfectae Caritatis" (PC)	101
Naš kandidat za sveca o. Gerard Tomo Stantić	107

O. Ante Stantić: Gerard Tomo Stantić, Veco Prčić i njegova kćerka Janja	107
* Ana Feđver: Rekla bih Ti hvala	110
* Perica Milodanović: Zamišljeno lice	110
* Lazar Francišković: Marin 2005.	110
EKUMENIZAM	111
Stjepan Beretić: Tko su egipatski kršćani i kako žive	111
* Marija Kujundžija: Tebi Triput Divna	116
* Marija Matarić: Nada	116
NARODNO BLAGO	117
Alojzije Stantić: Bartul Vojnić - Purčar	117
Josip Dumendžić Meštar: Ukopni običaj šokački Hrvata jednog dila Podunavlja koji je nesto	126
Alojzije Stantić: Hasniranje cripulje kod Bunjevaca oko Subatice ..	129
Alojzije Stantić: Ovo (možda) niste znali	135
ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA	136
Jasna Kulešević Ivančić: Marija ili Život od Benedikta XV. do Benedikta XVI.	138
Milivoj Prčić: Dan kada je pokopan Wojtyła	142
Marija Dulić: Sličice iz života	145
Vinko Juzbašić: U Plavnu i Vajsku tragom zaboravljene predaje ..	147
* Ilija Žarković: Vinogradi	153
Antun Kovač: Zlatno doba naše župe	154
Stjepan Beretić (priredio): Korisni savjeti	156
MEDICINA	159
Mr. sc. med. Dr. Ruža Sente: Strije	159
Rozacea	160
MLADI HODOČASNICI (Uredili Petar i Mirjana)	161
Zbog tebe se ne bojimo ni dalje... ..	162
Mirjana Horvacki: Mladi - HODOČASNICI	163
Mirjana Gaković: Svjetski dan mladih 2005. u Kölnu - bdjenje ..	164
Nikolina Bačić: Vratili smo se na Čikeriju	166
Petar G.: Još jedna radost za nebo (brat Roger je prešao u vječnost)	167
Darko Temunović: Duhovna glazba kod nas: Ususret Hosanafestu ..	169
Marina: Kodirani ili dekodirani "Da Vincijev kod"	170
Agika Tot: Završetak Godine Euharistije i početak novog života ..	172
Nikolina B.: Počivala sam u Duhu	173
Marija Vidaković: Anketa - Što mislite o abortusu?	174
* Nevena Mlinko: Gdje si	175
* Svetlana: Otvaranje	176

MALA DANICA (Uredila Katarina Čeliković)	.177
Papi s ljubavlju	.178
Oproštaj od Ivana Pavla II.	.178
Ana Vojnić Tunić: Ja misionar	.179
Vedrana Cvijin: Ja sam bila misionar	.179
Zlatna harfa u Somboru	.180
Marija Dulić: Moja teta Đula	.182
Margita Gašparovska: Hoćeš li poći sa mnom	.184
K. Čeliković: IV. smotra recitatora na hrvatskom jeziku	.186
Ivan Kovač: Moji roditelji	.189
* K. Plemenčić: Druga mama	.190
* Ivan Vilov: Žirafa	.191
Veseli ljudi (vicevi)	.192
OBITELJ (Uredila: obitelj Huska)	.193
V. H.: Plavo cvijeće pokraj vrata	.193
Familyfest 2005 (iskustva)	.194
* Cecilija Miler: Novi dan	.197
Josip Kujundžić: Etela Kujundžić - majka brojne djece	.198
Razgovor s povodom: O drogi među nama	.203
* Nevena Mlinko: Zlatne godine	.212
KULTURA	.213
Tomislav Žigmanov: O nakladi knjiga u vojvođanskih Hrvata u godini 2005.	.213
* Milovan Miković: Dokleg	.217
* Ruža Dulić: Pozdrav Dulićima	.217
Tomislav Žigmanov: Katolički list "Zvonik" - prvih deset godina i njegov značaj za hrvatsku manjinu	.218
Katarina Čeliković: Otvorena Spomen-kuća prof. Bele Gabrića i Hrvatska čitaonica	.222
POVIJESNI KUTAK	.225
Stjepan Beretić: Emanuel Walch - slikar u subotičkoj stolnoj bazilici svete Terezije	.225
* Antun Kovač: Na izgled ozbiljno	.230
Đuro Franković: Ivan Marević, svećenik i prevoditelj	.231
* Đula Milodanović: Proliće u Bačkoj	.234
OBLJETNICE	.235
Sestre jubilarke	.235
Mladomisnici Subotičke biskupije	.236
NAŠI POKOJNICI	.237

* Tomislav Žigmanov: Bez svlaka mraka (odlomak)	239
* Josip Dumendžić Meštar: Nebeska svanuća	239
* Ivan Pašić: Stipi Bešlinu	240
* Vojislav Sekelj: Pod ruku	240

KRONIKA	241
Franjo Ivanković: Od Danice do Danice	241
* Katica Bačić: Kadgod i sad	256

Znak * označava pjesme ili molitve

PREPORUČAMO - PREPORUČAMO - PREPORUČAMO
HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. SV. JERONIMA

POPIS IZDANJA

Jean Guitton: Katolicizam
Georges Huber: Ivan Pavao I.

BIBLIOTEKA "MALA SCENA"

J. Marinov: Tri drame
Grupa autora: Uskrsni i drugi duhovni
igrokazi
Grupa autora: Scenske proslave vjerske

BIBLIOTEKA "NEKAD I SAD"

Damir Mudrinjak: Maksimir nekad i sad
Miroslav Ćorković; Hrvoje Vukčić
Hrvatinić

ZBORNICI

Hrvatski književni zbornik: Marulić
Grupa autora: Zbornik o dr. Josipu Andriću

ČASOPIS

"MARULIĆ" - hrvatska književna revija;
časopis za književnost i kulturu

**OSTALA LITERATURA
ZA VJERSKU IZOBRAZBU**

Ferdinand Holbock: Credimus
Otto Goldman: Ima li Biblija pravo?
Živan Bezić: Pastoralni radnik
Živan Bezić: Pastoralni rad
Živan Bezić: Pastoralna služba
Charles Journet: Marija Majka Crkve
Fernand Lelotte: Za tebe mladiću

DANICA 2006. - najstariji i najpoznatiji
hrvatski katolički kalendar (knjiga), koji
izlazi od 1871. godine.

RAZNE KNJIGE

Jean Guitton: Pavao VI. i Sveta godina
Stjepan Krčmar: U zrcalu
T.j.H. Mar: S ovu stanu dobra i zla
Vilim Nuk: Crkveni priručnik za rimoka-
toličke župe grada Zagreba i okolice

GLAZBENA IZDANJA

Ivan Golčić: Hrvatske adventske popi-
jevke (harmonizirane za mješoviti zbor)
Ivan Golčić: Hrvatske božićne popijevke
(harmonizirane za mješoviti zbor)

NAŠA KNJIŽARA

Ćirilometodska knjižara, Zagreb,
Kaptol 29, tel/fax: 99385/1/4814-709

NARUDŽBE

**HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO
SV. JERONIMA
10000 ZAGREB**
Trg kralja Tomislava 21,
tel/fax: 99 385 1 49 22 300
E-mail: hkd.danica@zg.htnet.hr

ZAHVALJUJEMO
HRVATSKOM DRUŠTVU SV. JERONIMA
NA SURADNJI, POMOĆI I PODRŠCI
tel/fax: 99 385 1 49 22 300

POPIS IZDANJA

HRVATSKO

IZDANJE: 2012. godine
Mjesto izdavanja: Zagreb
Izdavač: Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima

RAZINE KNJIGE

Knjiga sadrži: Pismo sv. Jeronima
Knjiga sadrži: Uvod
Knjiga sadrži: Pismo sv. Jeronima
Knjiga sadrži: Uvod

IZDANJE IZDANJA

Knjiga sadrži: Uvod
Knjiga sadrži: Pismo sv. Jeronima
Knjiga sadrži: Uvod
Knjiga sadrži: Pismo sv. Jeronima

HRVATSKA KNJIŽARNA

Knjiga sadrži: Uvod
Knjiga sadrži: Pismo sv. Jeronima

HRVATSKO

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO

SV. JERONIMA

10000 ZAGREB

71000 Tomislava 21

Telefon: 01 482 1 43 22 000

E-mail: hrd@hkrknjize.hr

ZAHVALJIVOSTI

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

NA SUDJELOVANJE U PROMOCIJI I PODRŠCI

Knjiga sadrži: Uvod

Digitized by srbij.org

Župni ured sv. Terezije u Subotici tiskao je komplet razglednica stolne bazilike, (omote i neke od razglednica vidite ovdje). Cijena razglednice je 10 din; komplet 100 din u ekskluzivnom omotu (hrvatski i mađarski). Informacije i narudžbe prima:

Župni ured sv. Terezije
Harambašićeva 7, 24000 Subotica, tel: 024/600-240

